

Acta

Nederlandse Gereformeerde Kerken

Synode

Deventer 2023

Het auteursrecht van deze tekst berust bij de auteur, dan wel bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact worden opgenomen met: commissie ondersteuning synode ([COS](#)). Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
INLEIDING	5
Bidstond.....	7
HOOFDSTUK 1: OPENINGSHANDELINGEN	8
Artikel 1: Opening	8
Artikel 2: Constituering.....	8
Artikel 3: Decharge moderamina GS en LV Zoetermeer 2022	10
Artikel 4: Benoemen commissies van de synode	11
HOOFDSTUK 2: KERKELIJK BELIJDEN	12
Artikel 5: Bespreking belijdende kerk.....	12
Artikel 6: Besluiten belijdende kerk.....	14
Artikel 7: Eerste bespreking homorelaties in de kerk.....	15
Artikel 8: Uitstel besluiten homorelaties in de kerk	18
Artikel 9: Tweede bespreking homorelaties in de kerk.....	18
Artikel 10: Derde bespreking homorelaties in de kerk.....	22
Artikel 11: Besluiten over homorelaties in de kerk.....	26
Artikel 12: Bespreking verklaring van verootmoediging.....	37
Artikel 13: Verklaring van verootmoediging	37
Artikel 14: Eerste bespreking Doopvernieuwing	39
Artikel 15: Voorlopige besluiten doopvernieuwing	39
Artikel 16: Definitieve besluiten doopvernieuwing	40
HOOFDSTUK 3: KERKELIJK RECHT	42
Artikel 17: Kerkelijke adviezen.....	42
Artikel 18: Wijziging landelijke regelingen	43
Artikel 19: Kerkelijke onderzoeken.....	45
Artikel 20: Opheffing regiegroep en Inbedding Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling	47
Artikel 21: Kerkelijk beroep.....	47
Artikel 22: Verzoening en Recht: Uitspraak over 'Het Klimaat van het Absolute'	48
Artikel 23: Eerste bespreking bezinning ambt van predikant.....	50
Artikel 24: Tweede bespreking bezinning ambt van predikant.....	53
Artikel 25: Besluiten bezinning ambt van predikant	54
Artikel 26: Hoger beroep.....	58
HOOFDSTUK 4: KERKELIJKE DIENSTVERLENING.....	60
Artikel 27: Liturgische ondersteuning	60
Artikel 28: Bespreking missionaire steunverlening	61
Artikel 29: Besluiten missionaire steunverlening.....	64
Artikel 30: Evangelie & Moslims	66
Artikel 31: Geestelijke verzorging	67

Artikel 32: Dovenpastoraat	70
Artikel 33: Seksueel misbruik in kerkelijke relaties.....	71
HOOFDSTUK 5: KERKELIJKE INSTELLINGEN	75
Artikel 34: Theologische Universiteit Utrecht	75
Artikel 35: Studiefinanciering.....	78
Artikel 36: Commissie steunbehoevende studenten theologie.....	78
Artikel 37: Kerkpunt.....	79
Artikel 38: Aanvullend besluit Kerkpunt – trendrapport	80
Artikel 39: Tweede aanvullend besluit Kerkpunt – statuut	82
HOOFDSTUK 6: KERKELIJKE CONTACTEN.....	83
Artikel 40: Bespreking contact en eenheid: algemeen.....	83
Artikel 41: Bespreking contact en eenheid: CGK-DOE-HHK.....	84
Artikel 42: Bespreking contact en eenheid: de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Voortgezette Gereformeerde Kerk in Nederland(vGKN)	87
Artikel 43: Bespreking contact en eenheid: Raad van Kerken.....	91
Artikel 44: Bespreking contact en eenheid: Nationale synode.....	92
Artikel 45: Bespreking contact en eenheid: Unie -ABC.....	93
Artikel 46: Bespreking contact en eenheid: Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte	94
Artikel 47: Bespreking contact en eenheid: Algemene besluiten.....	96
Artikel 48: Besluiten contact en eenheid	96
Artikel 49: Ontvangst buitenlandse gasten	102
Artikel 50: Besluiten relaties buitenland	106
Artikel 51: Brief Evangelisch Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses	109
Artikel 52: Brief Ommen-West en Yachad.....	109
Artikel 53: Relatie overheid	111
HOOFDSTUK 7: SYNODALE ORGANISATIES.....	112
Artikel 54: commissie ondersteuning synode	112
Artikel 55: Eerste bespreking diversiteit en werkwijze synode	113
Artikel 56: Tweede bespreking diversiteit en werkwijze synode	115
Artikel 57: Besluit inzake diversiteit en werkwijze synode.....	115
Artikel 58: Voorlopige besluiten financiën en beleid.....	116
Artikel 59: Samenvoeging commissie financieel beheer en commissie beleidsbegroting.....	119
Artikel 60: Vaststellen definitieve begroting	121
Artikel 61: Besluiten over de voormalige NGA	122
Artikel 62: archief en documentatie.....	123
Artikel 63: Benoemingen	125
HOOFDSTUK 8: AFSLUITING.....	126
Artikel 64: Voorschot op de afsluiting.....	126
Artikel 65: Voorlopige sluiting.....	127

BIJLAGEN	128
Bijlage bij bidstond - preek over Romeinen 12,11-12 van ds Dinand Krol.....	128
Bijlage bij artikel 2 - lijst afgevaardigden primi en secundi.....	133
Bijlage bij artikel 10 - conceptbesluiten homorelaties 16 november 2024 – niet aanvaard.....	135
Bijlage bij artikel 16 - Handreiking Over Dopen	137
Bijlage bij artikel 18 - LR B4 – goedkeuring aanvaarde roeping 9 mrt 2024.....	152
Bijlage bij artikel 18 - LR B8 – bijzondere preekbevoegdheid 9 mrt 2024.....	153
Bijlage bij artikel 18 - LR E7 – missionaire steunverlening 9 mrt 24	156
Bijlage bij artikel 20 - constituerend document ICG – CGK-NGK.....	157
Bijlage bij artikel 34 - Statuut TUU	159
Bijlage bij artikel 39 - Statuut KP	173
Bijlage bij artikel 51 - ERKWB Committee Response – NL vertaling.....	179
Bijlage bij artikel 51 - beantwoording ERKWB	205
Bijlage bij artikel 63 - benoemingen	214

INLEIDING

Dit is het verslag van de Synode van Deventer 2023 van de Nederlandse Gereformeerde Kerken (NGK), met een mooi woord de 'Acta'.

Het is de eerste synode van dit kerkverband dat op 1 mei 2023 is gevormd vanuit de hereniging van de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De 56 afgevaardigden, afkomstig uit 28 regio's kwamen meestal bij elkaar in het conferentieoord Mennorode in de Veluwe bossen. In alle rust en vrijheid mochten zij spreken over allerlei onderwerpen die ons belijden en het functioneren van de NGK raken.

Vaak waren er gasten: commissieleden die een toelichting gaven op hun rapportages en binnen- en buitenlandse gasten uit zusterkerken. Ook had deze synode op een vergaderdag een aantal jongeren uit onze kerken als adviseurs uitgenodigd. Zij spraken mee over het onderwerp 'belijdende kerk' en konden zo de vergadering helpen met het perspectief van hun generatie.

Ieder vergaderweekend (vrijdag en zaterdag zijn doorgaans de vergaderdagen) begon met een overdenking bij een Bijbelwoord door de voorzitter van de synode, ds. Peter Sinia. Vaak wist hij lijnen te trekken naar de onderwerpen die op de agenda stonden. De vergadering op zaterdag begon meestal met een bijdrage door een commissielid. Zo maakten de afgevaardigden kennis met het werk van het dovenpastoraat, de geestelijke verzorging en evangelisatie onder moslims. Er is ook veel gezongen en gebeden: bij de opening, rond de maaltijden en voordat de afgevaardigden weer huiswaarts keerden. Soms ondersteund door het 'synodekoor' en altijd door muzikaal talent onder de afgevaardigden. Dit alles gaf inhoud aan de afhankelijkheid van de zegen van onze Here God, de genade van onze Here Jezus Christus en de inspiratie van de Heilige Geest.

Nadat een afgevaardigde een bos bloemen beschikbaar stelde om weg te geven als gebaar van waardering, bemoediging en verbondenheid, werd dit een vast gebruik op deze synode. Zo zijn de bloemen een keer bezorgd bij de nieuw geïnstitueerde kerk in Voorthuizen en in Rotterdam-Overschie waar het kerkgebouw door brand was verwoest.

Overlijden ds. Pier Poortinga

Op vrijdag 20 oktober werden de leden van de synode en vele anderen opgeschrikt door het plotseling overlijden van ds. Pier Poortinga, afgevaardigd namens de regio Zeewolde. Hij was ook lid van de Generale Synode van Ede in 2014, Goes in 2020 en Zoetermeer in 2022. Ds. Pier Poortinga was predikant van de NGK Zeewolde – de Schuilhof en daarvoor predikant in Drachten en Best.

Het bericht van zijn overlijden was onwerkelijk voor ons. Bij het kennismakingsweekend was hij nog aanwezig en vertelde hij ons over de kern van zijn persoonlijk belijden. Hij schreef: 'Ik geloof dat Jezus Christus is opgestaan en ik met Hem.'

Hij was als synodelid hartelijk op anderen betrokken en deelde zonder omwegen en vanuit een grote liefde voor Christus als onze Heiland zijn gezichtspunten. Ter nagedachtenis aan ds. Pier Poortinga heeft een kaars gebrand tijdens de vergaderingen.

Ons meeleven gaat uit naar zijn vrouw, zijn gezin en allen die hem lief zijn. Wij bidden dat zij bij onze Hemelse Vader een schuilhof mogen vinden.

Besprekingen en besluiten

Veel commissies dienen onze kerken met hun inzet. Op de synode brengen ze verslag uit van hun werkzaamheden en ontvangen een nieuwe opdracht voor de komende periode.

Een aantal commissies heeft zich op verzoek van een vorige synode bezonnen op thema's die belangrijk zijn voor onze kerken. Zo was er deze keer aandacht voor het belijden van onze kerken. De commissie verbreedde onze blik op belijden door zes invalshoeken aan te reiken: loven, verbinden, oriënteren, onderwijzen, getuigen en beschermen. De synode heeft aan deze commissie gevraagd om op de

ingeslagen weg verder te gaan. Ook is gesproken over het ambt van onze predikanten. Hoe zorgen we dat ook in de toekomst onze predikanten op een goede manier hun werk kunnen doen waarbij recht wordt gedaan aan het belang van de gemeenten, dat van de predikanten en de verkondiging van het evangelie. Ook is gesproken over de positie van theologen die op HBO-niveau zijn opgeleid. Ook deze bespreking mondde uit in een vervolgopdracht. Tot slot was er de bespreking van het rapport *Ruimte en richting* van de studietoelatingscommissie homoseksualiteit in de kerk (SHR) en zijn er besluiten genomen over de positie van homoseksuele broers en zussen in de gemeente met een relatie die willen leven voor de Heer en bereid zijn zich daarover te verantwoorden. Met de besluiten sluit de synode een periode van bezinning en besluitvorming af. Het is het verlangen van de synode om én te luisteren naar de Schrift én de kerken te dienen. Maar meer nog dan een afronding van een landelijk proces zijn de genomen besluiten een startschot om er plaatselijk mee aan het werk te gaan, in de vorm van voortgaande bezinning en gesprek. Het is voor ons allemaal de vraag hoe we vandaag de dag in lijn met wat wij leren uit de Bijbel een weg kunnen kiezen. Het moderamen roept de kerken op om die weg van bezinning en gesprek te gaan.

Leeswijzer

In de verschillende hoofdstukken zijn de besprekingen rond thema's gebundeld. Per hoofdstuk zijn de onderwerpen geclusterd. Van ieder onderwerp is in artikelen de bespreking chronologisch weergegeven. Wanneer een bespreking over meerdere synodedagen is uitgespreid dan zijn er eveneens meer artikelen: een eerste bespreking, eventueel volgende besprekingen en tot slot het artikel dat start met 'besluiten over'. Onderwerpen die binnen één vergadering zijn afgehandeld beginnen met het genomen besluit. Dit is het 'definitieve besluit', dat kan afwijken van het concept dat het startpunt was voor de bespreking. Onderwerpen die niet binnen één vergadering konden worden afgehandeld, beginnen met één of meer artikelen over die bespreking. Tweemaal wijken de definitief genomen besluiten sterk af van de conceptbesluiten (bij de onderwerpen 'homorelaties in de kerk' en 'missionaire steunverlening'), daarom zijn in de bijlagen voor de leesbaarheid ook de conceptbesluiten opgenomen.

In hoofdstuk 1, Openingshandelingen, staat een verslag van de opening van de Synode van Deventer 2023.

De synode start met een viering, de preek van ds. Dinand Krol is als bijlage opgenomen. (bijlage bij bidstond) De afgevaardigden geven décharge aan het vorige moderamen (bestuur) en kiezen een nieuw moderamen voor deze synode.

Hoofdstuk 2, Kerkelijk Belijden, omvat onderwerpen die het hart onze kerkzijn raken: ons belijden, de ruimte voor homorelaties in de kerk en de vraag naar doopvernieuwing.

In Hoofdstuk 3, Kerkelijk Recht, staan onderwerpen die hieraan raken, zoals aanpassingen van landelijke regelingen, de uitspraak over 'Het Klimaat van het Absolute' en de bezinning op het ambt van predikant. Daarna volgt hoofdstuk 4, Kerkelijke Dienstverlening, hierin staan besprekingen en besluiten over commissies die onze kerken dienen rond liturgie, missie, geestelijke verzorging, dovenpastoraat en ook de commissie die zich inzet voor het tegengaan van seksueel misbruik in kerkelijke relaties.

Hoofdstuk 5, Kerkelijke Instellingen, gaat over de twee instellingen die zeer nauw aan ons kerkverband zijn verbonden: de Theologische Universiteit Utrecht en Kerkpunt.

Onze kerken hebben ook veel contacten met andere kerken in binnen- en buitenland en de overheid.

Hoofdstuk 6, Kerkelijke Contacten gaat over de commissies die zich hiermee bezighouden.

In Hoofdstuk 7, Synodale Organisaties, komen de besprekingen en commissies aan bod die het werk van de synode raken. Zo is er gesproken over diversiteit en werkwijze synode, het (financieel) beleid en de begroting en de benoemingen van commissieleden die deze synode heeft gedaan.

Met hoofdstuk 8, Afsluiting, sluiten ook de Acta af.

De samenwerkingsgemeente NGK-CGK in Deventer is roepende kerk voor deze synode. De voorzitter van de kerkenraad, Titia Banninga-Arwert, heet de aanwezigen welkom in de Koningskerk. Zij steekt de kaars aan die ook bij vorige vergaderingen van generale synode en landelijke vergadering brandde: op weg naar één kerk. Drie predikanten leiden samen de dienst.

De orde van dienst:

Ds. Reinier Kramer begint:

Moment van stilte

Votum en groet

Opwekking 715 Wat hou ik van Uw huis

Opwekking 734 God ik adem om van U te zingen

Gebed

Ds. Dinand Krol, een van de voorzitters van de vorige Synode Zoetermeer 2022, leidt het volgende onderdeel.

Schriftlezing door Margreet Smit: Romeinen 12

Psalm 25: 1,2,8 NPB Heer, ik wil mijn hart verheffen

Preek over Romeinen 12,11-12

Psalm 33: 1,7,8 Zing vrolijk, loof de naam des Heren

Ds. Herman Scheffer sluit de dienst af.

Belijdenis van geloof: Heer U bent mijn leven (Gezang 177 GKB 2017))

Dankzegging en voorbede

Collecte voor De Ontmoeting, een project van European Christian Mission, een samenwerking van de CGK-NGK Deventer met de Baptistengemeente in de binnenstad van Deventer.

Sela: Een toekomst vol hoop

Zegen

HOOFDSTUK 1: OPENINGSHANDELINGEN

6 oktober 2023

Artikel 1: Opening

Namens de kerkenraad opent ds. Reinier Kramer, predikant van de Koningskerk Deventer, de vergadering van afgevaardigden naar de synode. In de Koningskerk van Deventer, een stad van de Moderne Devotie uit de Middeleeuwen en van het klooster Nieuw Sion met zijn eigen traditie, begint elke vergadering met een vesper. Ook nu wordt de kaars aangestoken, waarna Jezus Christus beleden wordt als licht van God. Gelezen wordt Handelingen 18: 4-11 en 1 Korintiërs 2: 1-5. De Bijbellesing wordt gevolgd door zeven minuten stilte. De vesper wordt afgesloten met Psalm 103, in de bewerking voor Taizé.

Titia Banninga-Arwert, voorzitter van de kerkenraad van de Koningskerk Deventer, spreekt de vergadering toe. Zij komt terug op de zeven minuten stilte, bedoeld om een luisterende houding te krijgen naar wat God zegt in zijn Woord. Zij haakt aan bij 1 Korintiërs 2: Ons geloof rust niet op menselijke wijsheid, maar op de kracht van God. Zo'n stilteviering sluit aan bij de traditie van het klooster Nieuw Sion, oorspronkelijk van een contemplatieve orde, en bij de geschiedenis van de moderne devotie in Deventer. Ze schetst de recente geschiedenis van de kerkelijke samenwerking in Deventer. Belangrijk moment daaruit was in 1996 de gemeenschappelijke verklaring van wederzijdse erkenning van de drie kerken die in gesprek waren: de Christelijke Gereformeerde kerk, de Nederlands Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt). Daarna volgden gesprekken van de drie moderamina over belangrijke onderwerpen. De NGK had al besloten vrouwen toe te laten tot het diakenambt, maar besloot dit niet te effectueren totdat er in de samenwerking een besluit over genomen zou worden. Dit volgde in 2021. Dit voorbeeld toont de onderlinge bereidheid om te komen tot eenheid. Belangrijk was ook de samenwerking in het jeugdwerk. In maart 2005 kwam er een stappenplan om een samenwerkingsgemeente te vormen; op 1 januari 2009 was het zover. In dat proces zijn pittige gesprekken gevoerd, er is gezocht naar elkaars sterktes: de GKV- mensen zijn goed in organiseren, die van de CGK in het meenemen van heel de gemeente en die van de NGK in diepgang. De CGK zorgde voor een bemiddelende rol tussen de beide andere gemeentes die behoorlijk verschilden. Ook belangrijk was de beslissing om samen te komen in één gebouw. Met toestemming van het bisdom werd uiteindelijk de Maria Koninginkerk aangekocht die als nieuwe naam de Koningskerk kreeg. Een renovatie en aanbouw volgde. De gemeente telt nu 1221 leden, met 43 mensen die op andere wijze betrokken zijn. Er zijn veel initiatieven, ook voor de wijk. Bijvoorbeeld in Diner Dichtbij en in een dagelijks open kerk, met Warme Kamer. Zoeken naar elkaars kracht en de roeping tot eenheid ervaren zijn belangrijke factoren voor de gemeente. Die kracht, zie 1 Korintiërs 2 en Efeze 4: 1-6, ligt niet in menselijke wijsheid, maar in God. Titia Banninga-Arwert wenst de afgevaardigden een zegenrijke en hoopvolle synode toe.

6 oktober 2023

Artikel 2: Constituering

Frans Schippers, voorzitter van de vorige Landelijke Vergadering Zoetermeer 2022 neemt de leiding over. Hij dankt de commissie ondersteuning synode voor de voorbereiding, en de afgevaardigden voor hun bereidheid deze taak op zich te nemen; vraag ook in uw eigen gemeente om gebed.

Lydia Postma-Douma leest de belijdenis van Nicea voor, in drie gedeelten. Na elk gedeelte volgt een couplet uit LB 405: Heilig, heilig, heilig! Heer God almachtig.

De presentie van de afgevaardigden wordt gecontroleerd, zie de complete lijst primi en secundi afgevaardigden in de [bijlage bij artikel 2](#). Er zijn 51 stemgerechtigde afgevaardigden aanwezig. Schippers licht de procedure voor de moderamenverkiezing toe. Art. 2 van de huishoudelijke regeling synode (landelijke regeling E5) wordt gevolgd. Het oude moderamen heeft een voordracht gemaakt; per functie wordt er gevraagd of een stemming nodig is. In dat geval bestaat de stemcommissie uit Frans Schippers, ds. Dinand Krol en Jacob Halma. Bij eventuele vragen over de kandidaten gaat de vergadering in comité.

Over de voordacht: er is gekeken naar bereidheid en geschiktheid, naar continuïteit en vernieuwing. De leden moeten elkaar aanvullen. Op een vraag van een afgevaardigde: er is gekeken naar de inbreng van

vrouwen. Een afgevaardigde heeft moeite met de procedure, zeker nu we aan het begin van de vergadering geoefend hebben in de geestelijke dimensie. Kan er niet van tevoren meer openheid zijn? De voorzitter nodigt uit om eventueel een ordevoorstel in te dienen. Het blijkt voor nu voldoende te zijn om over de manier om een moderamen te vormen te spreken bij de voorstellen om de synode te vernieuwen. Achtereenvolgens worden bij acclamatie benoemd: ds. Peter Sinia, preses (voorzitter), Rudi de Graaf, assessor (tweede voorzitter), Gerda Dekker-Meijer, scriba 1 (1^e secretaris) en Sybren Stelpstra, scriba 2 (2^e secretaris).

Het nieuwe moderamen komt naar voren; de vergadering zingt hen toe: Zegen hen Algoede.

Ds. Peter Sinia neemt de leiding over en spreekt de vergadering toe. In deze eerste synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken zijn we allemaal even onervaren, al heeft hij zelf allerlei landelijke bijeenkomsten meegemaakt. Hij dankt voor het gestelde vertrouwen. Als voorzitter beseft hij zijn rol: de afgevaardigden te laten spreken. Hij kijkt met dankbaarheid terug en zag de grote inzet van de gezamenlijke moderamina voor de gecombineerde vergadering van de laatste landelijke vergadering en generale synode, ook om de kerk en de Heer van de kerk te dienen. Hij noemt alle acht moderamenleden van die beide vergaderingen persoonlijk. Hij dankt de bereidheid van de kerk van Deventer om de synode te ontvangen. In de bidstond trof hem de hoop die doorklonk, vooral ook in het citaat dat ds. Krol doorgaf van prof. dr. H.J. Jager.

De preses noemt deze synode een historisch moment. De kerken hebben gedaan waar ze het altijd over hebben: zich verzoenen. Jarenlang was hij lid van de landelijke commissie die zich daarvoor inzette. Maar het kwam toch echt van onderop. Hij wijst op de inzet van ds. Melle Oosterhuis, in Ede en landelijk. In Ede leidde het tot de rehabilitatie van ds. Roukema.

Hij heeft niet de illusie dat alles mooi is. In sommige plaatsen is fusie een noodzaak: de kerken zijn er te klein. Sommige kerken en kerkleden konden de eenheid niet meemaken. Maar zoek de eenheid in de volle breedte. Spreek niet over herverkaveling, bijt dan liever op je tong: zo spreek je niet over het lichaam van Christus. Hij spreekt de hoop uit dat de heilige Geest als Geest van eenheid aanwezig zal blijken en steekt alvast de hand uit naar wie niet meeding, maar ook naar de vGKN en de CGK. Kijk naar de Koningskerk: in dit prachtige gebouw komen gereformeerd heden en rooms verleden samen. Voor de synode heeft hij bescheiden verwachtingen. Handel niet uit dwang of heerszucht, maar maak ruimte voor toewijding. Spreek voor weerlozen, houdt de moeder van Lemuel (Spreuken 31) haar zoon voor. Laat dit een synode zijn van meer stemmen, denk aan vrouwenstemmen. Geef de jongere generatie een manier om aan het woord te komen.

Hij dringt aan op gebed: laat het luisteren naar Gods stem bepalend zijn voor de synode. Bid voor de koning, Willem-Alexander. Bid voor de plaatselijke kerken en het kerkverband en vertrouw op Gods verhoring. In dat vertrouwen zijn we hoopvol onderweg in Gods wereld.

Na een schorsing voor beraad verzoekt de preses de vergadering te gaan staan en herdenkt de predikanten en predikantsvrouwen die sinds het begin van de vorige LV/GS overleden zijn met de woorden:

Het is een goede gewoonte om bij de opening van de synode de predikanten uit ons kerkverband en hun echtgenoten of weduwen te gedenken die sinds de opening van de laatste generale synode of landelijke vergadering overleden zijn. Ik heb gepoogd al hun namen te achterhalen. Vergeef mij als ik nu iemand vergeet te noemen.

Met de woorden van een gezang bidden wij:

*Heer, herinner U de namen
van hen, die gestorven zijn.*

Wij noemen de namen van:

zr. R. Bijl- De Joode

zr. M. Bouman-Meijering

zr. Goedhart- van Duijn

zr. M. Mostert-Suurmond

zr. H. Postma-Bosch

ds. P. Schelling
ds. H. Schuurman
zr. G.F. Smelik-Laning
ds. H. Veldman
ds. W. Wierenga
zr. J. Wiskerke-van Dooren

Ook overleden in deze periode, en tijdens de zitting van 17 november 2023 genoemd: zr. M.M. Harmannij-ten Cate en zr. J. Minnema-Buitenhuis.

Op 17 november 2023 is ook genoemd zr. J. Douma-Wigboldus die op 8 november jl. is overleden.

Tijdens de zitting van 16 november 2024 zijn de volgende namen genoemd:

ds. D. Grutter
ds. H. Hidding
zr. H. van der Linde
zr. J. Janneke Schelling-de Gelder
zr. C. van Venetië-de Vries
ds. Tj. Boersma
ds. J. uit de Bosch
zr. W. van Keulen-de Jong
zr. T. Scherff-Huizinga

Tijdens de zitting van 8 maart 2025 zijn nog de volgende namen genoemd:

ds. M.H. Sliggers
ds. W.J. van de Linde
zr. H.H. Schelling-Pranger
zr. W. Verkade-Broek
ds. A.N. Hendriks

Het moderamen deelt mee:

- dat voor ondersteuning van de synode door de commissie ondersteuning synode zijn benoemd Jacob Halma als griffier, Lydia Postma-Douma in het secretariaat en Jan Kuiper als notulist. Ook in comitévergaderingen zijn zij aanwezig, onder dezelfde verplichting tot vertrouwelijkheid als de afgevaardigden;
- dat wordt benoemd Heleen Sytsma-van Loo als communicatiemedewerker voor de synode;
- dat het Nederlands Dagblad en het Reformatorisch Dagblad toegang krijgen tot de openbare vergaderingen;
- dat zijne Majesteit koning Willem-Alexander zo spoedig mogelijk bericht krijgt van de verkiezing van het moderamen; datzelfde geldt ook voor de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Protestantse Kerk in Nederland en de voortgezette Gereformeerde Kerken.
- dat de vergaderingen worden gestreamd door LPB-media. Niemand heeft bezwaar gemaakt om in beeld te komen.

6 oktober 2023

Artikel 3: Decharge moderamina GS en LV Zoetermeer 2022

Assessor Rudi de Graaf neemt de leiding over voor de behandeling van het rapport van de moderamina van de vorige LV/GS. Het vraagt geen nadere bespreking. De moderamina ontvangen onder applaus decharge.

Het besluit luidt:

Materiaal:

het rapport van de gezamenlijke moderamina van de LV/GS Zoetermeer 2022 aan de Synode Deventer

2023, waarin verantwoording wordt afgelegd van de verrichte werkzaamheden na de sluiting van eerstgenoemde vergadering.

Besluit:

- a. onder dank voor het verrichte werk het door de gezamenlijke moderamina gevoerde beleid en de door hen genomen besluiten goed te keuren;
- b. het moderamen van de GS Zoetermeer 2022, bestaande uit Dinand Krol, preses, Kars Veling, assessor; Maarten van Loon, eerste scribe en Sybren Stelpstra, tweede scribe, evenals het moderamen van de LV Zoetermeer 2022, bestaande uit Frans Schippers, eerste preses, Sander Datema, tweede preses, Hillie van de Streek, eerste scribe en Peter Sinia, tweede scribe te dechargeren.

Grond:

De gezamenlijke moderamina hebben de opdracht naar behoren uitgevoerd.

17 november 2023

Artikel 4: Benoemen commissies van de synode

De preses deelt mee dat er drie commissies zijn samengesteld:

1. Een commissie om de behandeling voor te bereiden van het verzoek van de voormalige NGK-regio Amsterdam-Alkmaar om de kerken te dienen met een handreiking hoe zij om kunnen gaan met het verlangen van gemeenteleden die in het verleden gedoopt zijn en die in een doopritueel (opnieuw) uitdrukking willen geven aan hun geloof. Hierin zijn benoemd Anton Langelier, ds. Gert Meijer, ds. Herman Scheffer en Josytha van der Sluis-Alkema.
2. De GKv Assen-West vroeg in april revisie van het besluit van de generale synode van Goes 2020 om de ambten in de kerk ook voor de zusters open te stellen. In de voorbereidingscommissie zijn benoemd ds. Kornelis Harmannij, ds. Ed Buitendijk en Joan Janssens-Boer. (De betrokken kerkenraad heeft zijn revisieverzoek naderhand ingetrokken; het is dus niet in behandeling gekomen.)
3. Er is ook een behandelcommissie benoemd voor een hoger beroep; deze commissie bestaat grotendeels uit (kerk)juristen: mr. Leendert Verheij, mr. Jan Krol, mr. Hendrik Geffroy en drs. Berber Wesseling.

Artikel 5: Bespreking belijdende kerk

De preses heet de leden van de commissie belijdende kerk (CBK) welkom: prof. dr. Hans Burger, mr. dr. Avelien Haan-Kamminga, drs. Sabine van der Heijden, Esther de Hek en ds. Mark Janssens. Dr. Marinus de Jong komt later. Een speciaal welkom met applaus krijgen de jongvolwassen adviseurs: Karsten van de Berg uit Hattem, Linda Budding uit Ede, Ludger Houtman en Maaïke Messelink (Theologische Universiteit Utrecht), Thereza Langeler en Sara Roose, beide uit Groningen. Dit is de eerste keer dat jongvolwassenen zo meedoen aan de bespreking. Avelien Haan-Kamminga krijgt het woord om de bespreking in te leiden, aan de hand van een presentatie. Fijn dat er jeugdadviseurs meedenken! De commissie is nu ongeveer een jaar bezig, te kort voor concrete adviezen. Zie het rapport daarom als een voortgangsrapport. Wat wel kon, is de situatie rond belijden in breder perspectief zetten: hoe kunnen we het belijden verlevendigen?

Teksten zijn naast vormen en praktijken nog steeds belangrijk. De commissie moet beide tradities, vanuit de oude NGK en de GKv onder ogen zien. Daarbij zien we zes functies van belijden:

Loven en geloven	God loven, je geloof belijden
Verbinden	Met gelovigen hier en in de wereld
Oriënteren	Richting geven in geloof en leven
Overdragen	Leren ook aan volgende generaties
Getuigen	Delen en verantwoording afleggen
Beschermen	Tegen dwaalleer en leugen

Er zijn rond belijden een aantal ontwikkelingen:

- Er komt steeds meer diversiteit in teksten en gebruiken tussen gemeenten en binnen gemeenten.
- Nieuwe praktijken en vormen ontstaan: mensen gaan naar een New Wine-conferentie om God te loven, volgen een cursus in het dorp, gaan naar een kloosterweekend, enzovoort. Vaak niet meer samen met de kerkgemeente, maar daarbuitenom en passend bij ieders voorkeur.
- De tijd die we aan belijden besteden is verminderd: er zijn minder leerdiensten.
- De belijdenisgeschriften kennen een rijke inhoud (al staat die soms ter discussie), maar heeft ook vormen die niet meer aansluiten bij vandaag.
- Er is ook nog eens weinig aandacht voor de vragen die leven in onze tijd.

Er is een nauwe band tussen de Bijbel en het belijden. Het gaat immers om het loven van God, het herkennen van Christus en de trouw aan het evangelie. Door ons in de Bijbel door God te laten onderwijzen gaan we ook anderen onderwijzen. De Bijbel is belangrijk als het gaat om de verantwoording van je belijden en de bescherming die een belijdenis kan geven. Tegelijk zijn er verschillende belijdenisteksten: we kennen credo's en daarnaast confessieteksten. De teksten zijn kinderen van hun tijd: hoe nieuwer de tekst, hoe meer de mens centraal staat. Er zijn wel nieuwere teksten rond thema's van vandaag, maar gebruiken we die?

Inzichten tot nu toe:

- Belijden is het antwoord dat we samen geven: samen geloven, samen belijden.
- We zien dat we steeds minder samen belijden; het is nodig het belijden te verlevendigen.
- Dat is breder dan het gesprek over verankering.
- Verlevendigen vraagt drie elementen in de vervolgopdracht:
 - o Goede teksten/inhoud: gaan we uit van bestaande oude teksten, of van bestaande nieuwe teksten, of moeten er nieuwe teksten komen?
 - o Goede vormen en communicatiemiddelen moeten we zoeken.
 - o Een goed proces is nodig.

Avelien Haan-Kamminga geeft een terugblik op de bijeenkomst van 30 september 2023, voorafgaande aan de opening van de synode. Het was heilzaam om met elkaar te belijden en om persoonlijk belijden te

delen. Het was verdiepend voor je geloof en de relaties onderling. De meesten van ons lezen of zingen uit de belijdenis. Maar voor contacten buiten de kerk helpen de belijdenisteksten niet, en ook niet de liturgische formulieren. Uit de gehouden peiling bleek ook dat de praktijken rond belijden veranderd zijn: de functie van loven en verbinden wordt positief gewaardeerd, die van beschermen minder en die van getuigen is gelijk gebleven.

We houden een groepsbespreking over de inhoud: bestaande teksten, oud of nieuw, of juist nieuwe teksten?

Urgent blijkt voor de afgevaardigden dat er aandacht is voor hoe jongeren naar de belijdenis kijken. Korte teksten zijn belangrijk, en een goede vorm. We moeten het met elkaar over de inhoud hebben; een aantal afgevaardigden is enthousiast over nieuwe teksten.

Er zijn ook dingen die gemist worden. Aandacht voor de cultuur van beide kerkverbanden, en de noodzaak om ook naar andere kerken te kijken bij dit onderwerp. Binding aan de belijdenis was een belangrijk aspect bij sommige groepen.

Moeten er nieuwe teksten komen of gaan we uit van bestaande? In sommige groepen lag het zwaartepunt tussen bestaande oude en bestaande nieuwe teksten in. Ten opzichte van de confessies worden de credo's als krachtig ervaren, die geven een gedeeld gevoel van verbinding, ook bij jongeren. Oude teksten verbinden ons met andere kerken, ze zijn en blijven relevant, maar de taal ervan sluit niet meer aan; hertalen leidt echter ook tot verlies. Nieuwe teksten kunnen de oude aanvullen. Kijk goed naar de inhoud. Nieuwe teksten geven een kans om een eigen profiel te laten zien. Maar voor wie doen we het? Voor onszelf of ook naar buiten gericht? Moeten ze vooral beschermen of inspireren? Als inleiding op de volgende gespreksronde, weer in groepen: er zijn twee sets vragen, de een gericht op de vorm, de ander op het goede proces.

Avelien Haan-Kamminga bedankt voor de geleverde input en introduceert kort de bespreking van het beleidsrapport CBK. Het gaat om de vraag, niets meer en niets minder, of de commissie tot nu toe de goede stappen heeft gezet, en om een vervolgopdracht. Naar aanleiding van de informatieve vragen is er geen aanleiding het conceptbesluit te wijzigen.

In de eerste ronde kunnen eerst de synodeleden spreken; het laatste woord is aan de jonge adviseurs.

De afgevaardigden brengen het volgende naar voren:

- Kan alles wat gezegd is op papier komen? Neem het onderwerp mee op de buitenlanddagen.
- Zijn er tot aan de volgende synode mogelijkheden om het proces te volgen, input te geven en de regio's mee te nemen?
- Een afgevaardigde mist aandacht voor het proces in het besluit en vindt decharge op dit moment voorbarig.
- In de opdracht van de vorige synode ging het over binding en verankering. Komt dat wel terug in de verwoording van het nieuwe besluit?
- Waar zijn in het besluit de twee sporen van pagina 7 van het rapport terug te vinden?

De jonge adviseurs geven de volgende bijdrage:

- Misschien kan verlevendigen van belijden op meer manieren dan via teksten.
- Over de verhouding verankeren en verlevendigen: de opdracht spreekt over beide, maar waar is verankeren in het besluit gebleven?
- Is er een manier om te zorgen dat het meenemen van kerken nu al kan beginnen en niet pas over drie jaar? Laat dit proces zich bottom-up ontwikkelen.

Avelien Haan-Kamminga antwoordt. Let voor de vragen over verankeren op de toon van ons hele rapport. Verankeren hoort bij de functies van belijden, Het zit in het beschermen bijvoorbeeld. Daarom spreken we liever over verlevendigen dan over verankeren. Daar zit een verschuiving in. Verlevendigen is inderdaad breder dan: kijk naar de teksten.

De commissie wil zelf ook nu graag starten, maar hoe zit het met het budget? Dat is daarvoor nu niet toereikend. Maar we kunnen nu nog niet aangeven hoe het proces gaat verlopen en wat dat gaat kosten. In ieder geval bottom-up. We doen wat tussen synodes kan.

Hier ligt wel een vraag voor het moderamen, misschien kan dit via een tussentijds mandaat?

Decharge betekent niet dat we klaar zijn met ons werk, maar wel dat de opgedragen verkenning is uitgevoerd.

De preses reageert: over het belijden spreken op de buitenlanddagen is al afgesproken. Tussen de synodes blijft het moderamen in functie, zelfs de synode is als het nodig is terug te roepen. Op decharge hebben de commissieleden recht.

In de tweede ronde wijst een afgevaardigde erop dat er tot maart ruimte is om extra budget te vragen tijdens de nu geplande zittingsdagen. Het moet uiteraard wel realistisch zijn. Avelien Haan-Kamminga reageert: voor maart iets regelen, dat lijkt te optimistisch. Elke keer blijkt dat we meer tijd nodig hebben. Zeker een jaar of anderhalf jaar hebben we nodig voor de volgende fase. We gaan in ons eigen tempo verder en overleggen eventueel met het moderamen. De preses geeft aan dat tussen synodes, in overleg met de commissie financiën en beleid, het budget kan worden aangepast.

Een afgevaardigde stelt dat in de opzet van de commissie proces en inhoud samengaan. Maar kun je niet alvast het proces in de kerken en de regio's opstarten, in overleg met het moderamen? Avelien Haan-Kamminga: we willen graag direct starten. Met een aantal dingen kan dat ook. Maar we koppelen inhoud aan proces. Wat we kunnen opstarten is: aandacht vragen voor dit thema.

De suggestie wordt gedaan om aan besluit 2 toe te voegen: vanuit de bevindingen en aanbevelingen van deze synode. De commissie neemt de suggestie over.

Een afgevaardigde vraagt wat de aanbevelingen zijn die de synode doet? Houd het bij de geformuleerde opdracht.

De volgende spreker: geef de commissie de tijd om de aanbevelingen uit o.a. de groepsbesprekingen te verwerken in het besluit. Geef ze een plek in het materiaal.

Een afgevaardigde hoort over het verlevendigen van de functies van belijden, maar dat gaat over identiteit en die zit in meer dan de teksten van de belijdenis. Is er meer budget nodig? Kan Kerkpunt helpen bij de uitvoering?

Avelien Haan-Kamminga begrijpt de behoefte om wat er vandaag uitkwam vast te leggen. Maar is er wel één duidelijke uitkomst? Er is wel opbrengst, maar geen richting. De aanbevelingen in het materiaal onderbrengen is wellicht een te grote stap. Een rijtje aanbevelingen toevoegen aan de besluittekst zal tot discussie leiden.

Inderdaad, dit gaat over onze identiteit. Voor onszelf, voor andere christenen en in de wereld. En dat is breder dan teksten. Daarom zijn ook activiteiten nodig. Kerkpunt en Kerk 2030 kunnen daarbij goed ondersteunen.

De preses: het is niet nodig om onder materiaal alle gebruikte materialen te beschrijven. Noem daar alleen de rapporten. Het zou mooi zijn als de suggestie om aan besluit 2 toe te voegen: "vanuit de bevindingen en aanbevelingen van deze synode", wordt overgenomen. De commissie zegt dit toe en komt later met een bijgewerkte versie van de besluittekst.

12 januari 2024

Artikel 6: Besluiten belijdende kerk

Materiaal:

rapport van de commissie belijdende kerk met inhoudelijke bijlage dd. 31 augustus 2023.

Besluit 1:

de commissie belijdende kerk (CBK) onder dankzegging voor de uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Besluit 2:

de commissie op te dragen, met inachtneming van de opbrengst van de gedachtewisseling op de synode van 2023, toe te werken naar concrete aanbevelingen aan de synode van 2026 over:

- a. de inhoud en het functioneren van ons belijden in al zijn functies: loven, verbinden, oriënteren, onderwijzen, getuigen en beschermen;
- b. het verlevendigen van het belijden in de praktijk van ons leven als kerken en kerkleden, zodat er meer tijd en aandacht is voor de inhoud van het geloof in vormen die passen bij deze tijd en cultuur.

Gronden:

1. Het rapport van de commissie met de inhoudelijke bijlage biedt een vertrouwenwekkend uitgangspunt voor het vervolg van haar werk, daarom kan de commissie doorgaan op de ingeslagen weg.
2. Het onderzoek naar het waarderen van het functioneren van het belijden in al zijn functies is nog niet afgerond en wordt voortgezet.

Besluit 3:

aan de CBK voor de komende periode van drie jaar (2024 – 2026) voor reis-, conferentie-, materiaal- en vergaderkosten een budget te verlenen van € 7.500.

De synode neemt de besluiten met algemene stemmen.

8 maart 2024

Artikel 7: Eerste bespreking homorelaties in de kerk

De voorzitter, in dit geval Rudi de Graaf, verwelkomt de leden van het studietoelichtingscommissie homorelaties in de kerk (SHR): dr. Wolter Rose, prof. dr. Ad de Bruijne, Henk Schaafsma, ds. Maarten van Loon, prof. dr. Martin den Heijer, drs. Jan Mudde, Wytze Bijleveld, Ellemieke Tempelaar-van den Geest en Christel Steenhart- van Twillert en mensen die op andere wijze een bijdrage hebben geleverd aan het rapport: Albert Klevering, ds. Dick Westerkamp.

Rudi de Graaf geeft aan dat er gelegenheid zal zijn tot het stellen van informatieve vragen.

Henk Schaafsma, voorzitter van de studietoelichtingscommissie, leidt de bespreking in. Hij geeft een schets van de totstandkoming van het rapport. Achter het rapport zit zes jaar studie, vanaf 2017. De opdracht van de synode toen: wat heeft de gemeente van Christus te bieden aan homo's. Voor ons was ook de vraag: wat hebben zij te bieden aan de gemeente.

Het was een studietoelichtingscommissie, dus is er gestudeerd. Daarnaast zijn er mensen geïnterviewd. En we keken naar de kerken. Kunnen we hen helpen in de bespreking van de vragen? Zie ook de pastorale kant van het rapport en de toolbox die er komt om het gesprek in de gemeenten te helpen vormgeven. We hebben ook mensen gevraagd een brief te schrijven, onder wie twee deputaten.

De commissie bestaat uit een aantal mensen uit de voormalige GKv en NGK en twee uit de CGK. Dat was verrijkend, al kwam die achtergrond niet aan de orde.

We kwamen er met elkaar niet uit. Komen de kerken eruit? De vraag is of dat moet. Zie de titel van het rapport: enerzijds gaat het om de ruimte, de breedte, anderzijds om richting. We hadden wel drie uitgangspunten:

1. Houd Jezus Christus voor ogen en word geen speelbal van culturele en maatschappelijke ontwikkelingen.
2. LHBT is geen thema, het gaat om mensen, kostbaar als ieder ander. Spreek in de eerste persoon, niet in de derde.
3. Samen gemeente van Christus: de verbondenheid in Hem is groter dan het verschil. Die verbondenheid hebben we ook in de commissie ervaren. De commissie was zo ook een 'mini-gemeente'. We hebben verhalen gedeeld. We raakten elkaar kwijt en vonden elkaar terug. Als voorzitter heeft Henk Schaafsma respect voor de commissieleden, dankbaar dat ze bij elkaar

gebleven zijn. Het voorliggend rapport is een verslag van een zoektocht van christenen, die samen naar richting zochten in de heilige Schrift en voor Gods aangezicht: ruimte en richting als titel. De voorzitter dankt de commissie voor het vele werk en geeft het rapport in bespreking.

Zestien sprekers voeren het woord, daarbij komt het volgende aan de orde:

- Het rapport spreekt over drie lenzen: de Bijbel, de gebrokenheid en de variatie. Maar de laatste wordt niet echt besproken. Kan dat alsnog? En: als het huwelijk zo sacramenteel wordt als aangegeven, kun je dan nog op huwelijkse voorwaarden trouwen? Tegelijk wordt het avondmaal een instapmaaltijd, terwijl dat toch een sacrament is. Vanuit de gebrokenheid zou je misschien eerder het avondmaal gesloten houden voor homo's (niet de mening van de spreker). Derde vraag: waarom blijft het ambt van predikant uitgezonderd van de ruimte die jullie geven. Dat is bij de besluitvorming over de ambten ook niet gedaan. Vrouwelijke predikanten mogen ook niet overal voorgaan.
- Is het gewenst onderscheid te maken tussen relaties met en zonder seks. Is er al studie naar de vervolgvragen die zeker komen, over kinderwens, over dopen van kinderen geboren in zo'n relatie. Kun je met een beroep op de gebrokenheid niet alles goed praten? Gemeenteleden vragen zich af waar dit allemaal de deur voor open zet. Is een homoseksuele relatie nu zondig of niet? De voorzitter stelt dat de laatste vraag oordeelvormend is en dus voor de volgende zitting is.
- Er zijn vragen te stellen bij de conclusies uit de Bijbelteksten. Zijn die niet te fors geformuleerd? Liever: de teksten die we kennen over seks tussen mensen van hetzelfde geslacht worden verschillend uitgelegd. We moeten kijken naar de grote lijnen. Maar welke criteria horen daarbij. Kan polyamorie straks ook?
- Vragen over het zegenen van een homorelatie moeten naar een nieuwe commissie. Moeten we als synode kiezen voor een bepaalde lens? En hoe zit het met het krijgen van kinderen. Alleen impliciet is daar een visie op gegeven: vruchtbaarheid valt binnen de relatie man-vrouw. Welke ruimte bieden de adviezen aan de plaatselijke kerken?
- Had het rapport ook richting en ruimte kunnen heten?
- Er wordt op gewezen dat ook mensen die de lens 'gebrokenheid' hanteren soms tegen een relatie van mensen van hetzelfde geslacht zijn.
- Een afgevaardigde zoekt een verduidelijking van de hermeneutische beweging die in het rapport aangeduid wordt.
- Vragen bij de conclusie in hoofdstuk 3: Als er in de Bijbel alleen teksten zijn die een seksuele relatie tussen mensen van hetzelfde geslacht afkeuren, spreekt het rapport dan niet te neutraal over de drie lenzen? De lens van de variatie laat de schepping los. Hoe helpt de Schrift om de weg te vinden in de cultuur van nu? Krijgt die niet te grote invloed? Al die visies geven ook aan dat ons blikveld beperkt is. Zie de brief van dr. Ad de Bruijne, in mijn woorden: de kerk heeft al eeuwenlang geen antwoord gegeven. Wat heeft de kerk dan te bieden: aan de homo's net zoveel als aan andere mensen. De Geest legt uit in een concrete cultuur. En tot slot: wat wordt er van de synode verwacht?
- Waarom zijn de veel toegepaste hermeneutische principes niet gebruikt? De Bijbel legt zichzelf uit, de Geest legt de Bijbel uit en de kerk legt de Bijbel uit. Stel dat er grote onenigheid blijft. De confessies doen hier geen uitspraak over. Wat zegt dat over het elkaar al dan niet binden? Kijk ook naar het optreden van Christus: omarmen en tegelijk scherp. Daarom bidden voor de uitwerking van de besluitvorming.
- Een afgevaardigde wijst op het gesprek in hoofdstuk 5 tussen meerderheid en minderheid. Waarom bij de meerderheid dat constante vraagteken? De conclusies van de meerderheid lijken daarmee niet zo vast. Hoofdstuk 6 begint met: we moeten een keuze maken. We moeten constateren of God die duidelijkheid geeft. Een keuze moet je tegenover God verantwoorden. Maar ik wil geen keuze maken als ik die niet kan verantwoorden.
- Naar aanleiding van de drie lenzen: waar zit 'de tegemoetkomendheid van God' bij de lens van de gebrokenheid en dat in breder verband dan bij dit onderwerp.
- Wij spreken hier over hen. Wie is verantwoordelijk voor keuzes die mensen zelf maken. Ze nemen een uitzonderingspositie in, terwijl ze het liefst gewoon gemeentelid zijn. Kunnen we uitspreken dat ze volwaardig lid zijn?

- Er wordt gewezen op de persoonlijke betrokkenheid: we zijn met zijn allen de kerk, meerderheids- en minderheidsgroepen. We praten met elkaar over de heilige Schrift. Die persoonlijke betrokkenheid is ook belangrijk als we op de regio's van persoon tot persoon spreken. Hij spreekt zijn waardering uit voor de leden van de commissie dat zij elkaar wisten vast te houden. Paulus lijkt de overtuiging te hebben dat de wederkomst snel komt. Maar we zien zijn uitspraken als universele waarheden. Overvragen we Paulus hiermee? Dat vraagt om verantwoording waarom die uitspraken normatief zijn. Zie ook de notie van Jan Mudde: God kan verder kijken dan zijn geboden als de gebrokenheid dat vraagt. Hoe is dat een structureel gegeven in de omgang met de Bijbel?
- Een afgevaardigde vraagt zich af waarom het hele ambt van predikant gesloten moet blijven. Vrouwelijke predikanten worden door sommige kerken niet uitgenodigd. Gaat het daarbij om de bescherming van de homo? Of van de gemeente?
- Is een gebedsoproep overwogen? Op buitenlandse dagen kwam stevige kritiek: wie dicteert de agenda? We willen daar goed naar luisteren. Maar uit de ervaring binnen zijn gezin: de vragen komen uit ons midden. En inderdaad: de persoonlijke ontmoeting is voor het gesprek heel belangrijk. Nog een paar vragen: is er exegetisch nog iets te zeggen over de gelijkstelling van het Bijbelse woord ontucht met: seks buiten het huwelijk? Spreker wijst op Romeinen 13: wie de ander liefheeft, heeft de wet vervuld, zie ook Galaten 5. De conclusie in hoofdstuk 3 is dat er geen positieve teksten zijn, hoe kun je dan toch spreken over goede Bijbelse gronden die ruimte geven aan homoseksuele relaties?
- Er is wat ongemakkelijkheid bij zo'n groot rapport: hoe komt dit over bij de homo's in de gemeente? Spreek niet uitgebreider dan nodig. Wat is het doel van een commissie over gendervraagstukken?
- We hebben te maken met mensen die groot verdriet hebben over de dichte deuren. Kunnen we ons daarover uitspreken en excuses maken als begin van het gesprek binnen de kerken?

De commissie gaat op de vragen in. Ze zijn geclusterd. Ds. Maarten van Loon zegt ook dat het niet gaat om een dogmatisch probleem maar over mensen. Het rapport spreekt in de eerste persoon. Wel komt er veel uit de dogmatiek, het pastoraat, enzovoort, bij. Hij adviseert ook een gedachtenexperiment: stel er was een ontmoeting tussen Jezus en een homo, hoe zou dat zijn gegaan.

Het eerste blokje vragen gaat over ruimte en richting. Inderdaad in die volgorde. Het gaat om mensen die ruimte innemen en we zoeken richting. En je mag, met Samuel Wells, ook de vraag stellen: wat hebben homo's te bieden aan de gemeente?

Dan een blokje over de lenzen. In de commissie was er niemand die dacht vanuit de lens variatie. Het loopt ook een beetje door elkaar. Spreken over lenzen maakt het inzichtelijk; het had ook volgens de oude hermeneutische regels gekund.

Over de eindconclusie in hoofdstuk 3: seksuele relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht zijn verboden. Zakelijk gezien klopt dit, maar wek niet de suggestie dat daarmee zo'n relatie onder elke omstandigheid verboden is. We gaan er daarbij vanuit dat het om een seksuele relatie gaat. Vergelijk ook romantiek: Die komt in de Bijbel niet naar voren, maar is daarmee nog niet tegennatuurlijk. Vraag je af wat het spreken over ontucht in de Bijbel betekent voor een relatie van liefde en trouw.

Over huwelijk en avondmaal kan ik nu niets zeggen; dat geldt voor meer dingen die genoemd zijn maar niet in de opdracht stonden.

Over predikanten met zo'n relatie hadden we inderdaad net zo kunnen spreken als over vrouwelijke predikanten. Dat is aan de synode.

Ds. Jan Mudde spreekt over de tegemoetkomendheid van God, als beweegreden om een relatie in liefde en trouw toe te staan. Gods tegemoetkomendheid is een lijn in de Schrift die al begint bij door God gemaakte kleren; die zit ook bij het Kaïnsteken, en bij het leviraatshuwelijk terwijl je geen gemeenschap met je schoonzus mag hebben. Zie ook het antwoord van Elisa aan Naäman: ga in vrede. Door de woorden van de heilige Schrift ga je terug naar wie het woord gegeven heeft. Denk bij dit onderwerp ook

aan het risico van zelfmoord. Bij elke lens heb je een morele intuïtie nodig. We krijgen het niet sluitend maar we zoeken een weg in een gebroken bestaan. Dat doen we ook met andere vraagstukken.

Ellemieke Tempelaar gaat in op de vraag of excuses maken kan helpen. Laten we daarbij klein beginnen, bij de mensen om wie het gaat. Excuses maken zorgt ervoor dat de ander meer ontvankelijk wordt. Dat kunnen we vanuit de kerken in het algemeen uitspreken om de plaatselijke kerken hierin te stimuleren. De commissie krijgt hulp van Kerkpunt, omdat er heel veel vragen leven. Kerkpunt krijgt ook de Toolbox in beheer.

Henk Schaafsma sluit af. Sommige vragen, bijvoorbeeld wat is de verantwoordelijkheid van de synode, zijn voor de synode zelf. Ga niet koste wat het kost kerken binden aan bepaalde afspraken. Zoek eerder een praktische oplossing. Die waren er in de kerken al. De commissie kwam eigenlijk te laat. Zie je dat er nu vragen leven, bijvoorbeeld over gender, stel dan op tijd een commissie in.

De voorzitter geeft gelegenheid om in groepjes nu met elkaar te praten. Daarvoor is een uur beschikbaar. Hij dankt de commissie namens de synodeleden voor het vele werk.

8 maart 2024

Artikel 8: Uitstel besluiten homorelaties in de kerk

Het moderamen stelt voor om in juni de behandeling van het rapport af te ronden. De kerk van Barneveld pleit voor uitstel. In een stemming blijkt dat 15 synodeleden voor behandeling in juni zijn. Een meerderheid is dus voor behandeling eind dit jaar. Er zal een datum gezocht worden aan het einde van 2024.

18 oktober 2024

Artikel 9: Tweede bespreking homorelaties in de kerk

Van de studiegcommissie homorelaties in de kerk zijn aanwezig: dr. Wolter Rose, Wytze Bijleveld, ds. Maarten van Loon, ds. Jan Mudde, Henk Schaafsma, prof. dr. Martin den Heijer, Ellemieke Tempelaar- van den Geest en Christel Steenhart van Twillert.

De preses leidt de behandeling van het rapport SHR in. De tijd voor vragen aan de commissie is voorbij, geef vandaag je mening. Hij vraagt om beperking tot de door het moderamen aangegeven hoofdthema's. Het gaat nu over de inhoud van het rapport. De commissie zal het rapport niet opnieuw presenteren. Achttien afgevaardigden melden zich voor de bespreking. Hier volgt hun inbreng:

- De eerste spreker ziet uit naar de nieuwe aarde waar het niet van belang is welk gender je hebt en naar een kerk die niet kijkt naar de seksuele voorkeur. Dat is nog ver weg. Hij constateert dat de houding van de plaatselijke kerken veel verschilt. Er zijn kerken die de besluiten niet zomaar volgen. Wie nu al iedereen aanvaardt, gaat dit niet terugdraaien. Ga als synode kerken niet opjagen en niet afremmen, laat het bij de kerken liggen.
- Blij met het rapport en de adviezen. Ze gaan niet ver genoeg. Reacties uit een gemeente geven wel zorg, na openstelling van het avondmaal voor mensen met een relatie: met de relatie konden ze meegaan, maar dan wel met een zonder seks. In het rapport is dat niet rechtstreeks geadresseerd. Werk dat verder uit.
- Binnen de regio Amersfoort is het rapport besproken en goed ontvangen. Er is grote diversiteit: er zijn kerken die homohuwelijken zegenen en er zijn kerken die een meer pastorale weg willen gaan. Zorg dat er ruimte blijft voor kerken om eigen stappen te zetten. Een tweede punt: als de Bijbel zo duidelijk seksualiteit tussen mensen van hetzelfde geslacht afkeurt, hoe kan er dan toch ruimte komen voor een relatie van liefde en trouw? Besteed meer aandacht aan die teksten, is de vraag van een aantal mensen. Een derde punt: moet je zo expliciet over seksualiteit praten? Daar is ongemak mee.
- In eigen gemeente zijn avondmaal en ambten opengesteld. Christus is zelf de gastheer aan zijn tafel. Laten we geen slagboom voor de avondmaaltafel zetten. Dat besluit bleek tot zegen en opbouw van de gemeente te zijn. Respect voor het werk van de studiegcommissie, herkenning van de worsteling die

daarin tot uitdrukking komt. Laat de synode richting geven, zeker in het openen van het gesprek, terwijl het een zaak van de lokale kerken blijft.

- De regio Fryslân kent grote ongelijktijdigheid: er zijn kerken die zich herkennen in het rapport en er zijn kerken die zich opgejaagd voelen. Dat geeft een dubbel gevoel: de aandacht voor LHBTQIA+ staat onder druk ter wille van de eenheid in de gemeenten. In de discussie is het heel erg zoeken. Vooral de derde lens, van de variatie, heeft meer aandacht nodig. In de bespreking groeide er wel een consensus voor het toelaten tot het avondmaal. Kun je daarna echter nog wel discussiëren over toelaten tot de ambten en het zegenen van de relatie?

- Het beeld van de drie lenzen is verhelderend. De lens van de variatie laat ruimte aan andersdenkenden. In gemeenten is al vaak richting gekozen. De synode is er niet om de enige richting te verkondigen. Maar ze kan wel helpen om de discussie te verdiepen, zodat gemeenten niet besluiten op gevoel zonder theologische doordenking. De vraag zou niet moeten zijn of belijdende leden die in een relatie leven met iemand van hetzelfde geslacht toegang hebben tot het avondmaal, maar of we hun die toegang mogen ontzeggen. Onze oproep: wees minder terughoudend, maar kies positie. Ook als het gaat om openstelling van de ambten, inclusief dat van predikant. Het luisteren naar bezwaren kent ook grenzen. Durf te kiezen: niet dwingend maar helder.

- De Schrift spoort aan om Christus te leren kennen en lief te hebben, en tegelijk mijn naaste lief te hebben. Het komt dichterbij als bijvoorbeeld een van je kinderen transgender blijkt te zijn. Vragen zijn er zeker, maar het gaat om medemensen, gelovigen geschapen naar het beeld van God. Neem hun ervaring serieus. Heet ze welkom in de kerk en laat ze meedoen in de gemeente, ook in het ambt; zegen en vier hun relatie als ze daar in geloof om vragen. Het uitgebreide rapport geeft, net als de vele dikke boeken, geen uitsluitsel. Maar een keuze is nodig. Ik pleit voor aanvaarding en inclusiviteit en steun de adviezen. "Misschien is het ervaring, intuïtie, emotie wat mij drijft. In geloof en vertrouwen omarm ik die. Dat staat niet los van Christus van wie de Schriften getuigen."

- Met ons hart volgen we dat er ruimte moet zijn. Daar herken je het tijdsbeeld in. Maar is die vraag van het gevoel doorslaggevend? Zie de twee visies in het rapport. De Bijbelse onderbouwing van de meerderheidsvisie is wat smal. Als het gaat om ruimte voor verschillen: hoe borg je die ruimte?

- In de regio Zoetermeer leeft er nogal wat moeite rond de meningen: hoe ben je een veilige kerk voor LHBTQIA+-ers, zodat ze volwaardig mee kunnen doen? Wel een grens: toelaten tot het ambt is onverantwoord.

- Ook in andere regio's liggen de standpunten ver uit elkaar. Daarom de oproep om niet te snel te gaan of dingen door te drukken. Regio's die wat verder zijn, hebben geen behoefte aan besluiten. Een pastorale aanpak is belangrijker dan een beleidsmatige. Het rapport helpt om het gevoel van veiligheid te vergroten, ook zonder besluiten.

- De regio Hardenberg heeft het rapport besproken. Ook daar waren er verschillende situaties. Het is moeilijk conclusies te trekken. Houd ook na 16 november de mogelijke opties open. De spreker mist het spreken over de schepping. God heeft ons gewild. Gebrokenheid is voor Hem geen belemmering om plannen met ons te hebben. Voer gesprekken met de betrokkenen over hun relatie in liefde en trouw, maar ook over hun relatie met God. Kijk bij problemen niet naar God door de bril van je problemen maar andersom.

- Verscheidenheid in de regio: de ene kerk is er allang mee bezig, andere kerken nog niet. Uit het gesprek bleek ook dat de derde lens, van de variatie, door sommigen niet herkend werd. Aandacht daarvoor zou kunnen helpen voor meer begrip.

- Geef als kerk duidelijkheid. Verschillen in standpunt en verschillen in tempo zijn er. Op een kaartje op Wijdekerk.nl zie je dat van de NGK/CGK kerken slechts ongeveer vijftien duidelijkheid over hun beleid hebben gegeven. Kerken kunnen ervoor kiezen om aan te geven dat ze niemand benoemen die leeft in een relatie met iemand van hetzelfde geslacht. Dat kan teleurstellingen voorkomen.

- In de regio Stadskanaal, een regio die niet direct vooroploopt, was een goede bespreking. Een enkele kerk wil er sowieso niet mee bezig, maar andere kerken denken over verootmoediging. Een minderheid koos voor toelating tot het avondmaal. Over deelname aan de ambten, laat staan zegenen van relaties, is nog weinig gezegd. De lijn van het rapport is goed. Graag wel een expliciete confrontatie met teksten als 1 Timoteüs 3 voor de ambten. Voor de vraag wat voor impact het heeft op buitenlandse contacten: zie Amos 9. God gaat verschillende wegen in verschillende culturen met verschillende volken.

- Er was een goede bespreking op de regio. Gesproken is over de nood van homo's in onze kerken, veel minder over het woord van God. Er is veel druk vanuit de homogemeenschap. Ik mis in het rapport een diepere bezinning op seksualiteit. Kijk naar de ontwikkelingen in de maatschappij; wat gaan we nog meer krijgen? Blij met de ruimte voor relaties, het oog voor gebrokenheid. Voor een heilig leven is de richting belangrijk.
- De regio Eindhoven voelt grote verlegenheid om zo over een groep kerkleden te praten. Ga als synode vooral niets besluiten. Kerken kunnen nu kijken naar wat goed is op hun plek. Voer geen verschil in tussen a- en b-leden, als het gaat om de ambten. Voor predikanten ligt het wel wat ingewikkelder. Daar wil je geen ongelijke praktijk, misschien moet de synode daar wel wat over zeggen. Zie de visie van Samuel Wells: kijk naar wat deze leden meebrengen; dat gun ik de kerken graag.
- De lens van gebrokenheid leert omarmen in barmhartigheid en heeft kracht in zich. De aanbevelingen van het rapport hangen er wat los aan en lijken niet automatisch te volgen uit het rapport. De kern zit in wat het rapport zegt over veiligheid. Dan gaat het over erkenning in het proces van acceptatie, om geloofskeuzes die mensen maken op het gebied van relaties in eigen verantwoordelijkheid. Zie LHBTQIA+-ers niet als doelgroep maar als volwaardige leden. De aanbevelingen leveren wel een beslisboom op, die duidelijkheid kan brengen.
- Kom niet met vaagheden, en ook niet met de adviezen die nu onbeschermd op tafel liggen. Laat in de onderbouwing de Schrift spreken. Dat was de opdracht. Benoem maar gewoon dat de Bijbel negatief spreekt over seksualiteit tussen mensen van hetzelfde geslacht, maar dat het in al die teksten gaat over bandeloosheid en goddeloosheid. Benoem de verlegenheid die daaruit voortkomt, ook richting onze homo's. Dat voorkomt een extreem standpunt. Voor het omgaan met verschillende opvattingen: zorg dat iedereen zijn levensstijl afstemt op het hoofd Jezus Christus en zie daarop toe; aanvaard dat er verschillende keuzes worden gemaakt; neem maatregelen van tucht wanneer duidelijk is dat iemand kiest voor normloosheid en enkel het eigen gevoel volgt. Zo kun je de ruimte geven die het rapport wil zonder dat het beleefd wordt als normloosheid.

De studiegcommissie krijgt gelegenheid in te gaan op wat richting hen gezegd is. Ds. Maarten van Loon begint. De commissie is zich ervan bewust dat er grote diversiteit in de kerken bestaat rond dit onderwerp.

Over de lens van de variatie: de commissie wist van het bestaan ervan. Zie ook het boek van Ad de Bruijne. Maar die informatie kwam te laat om volledig te verwerken. Het is een complexe lijn, binnen de commissie vond deze lijn geen grote steun. Die brengt ook veel vragen met zich mee: hoe kijk je aan tegen evolutie, tegen de zondeval. We zijn, met Ad de Bruijne, wel overtuigd van de polariteit binnen de schepping. Er is gewezen op het gebrek aan verbinding tussen het rapport en de aanbevelingen: we kiezen in meerderheid voor de lijn van gebrokenheid, zie pagina 127, met name de voetnoten.

Wolter Rose vervolgt. Hij heeft inmiddels twaalf jaar deelgenomen aan gesprekken over homo en kerk. Eerst in een klankbordgroep voor de oude NGK, daarna, na een time-out, in de studiegcommissie. Het viel hem op dat het niet alleen over exegese, ethiek en pastoraat gaat, maar ook over: wie is God. Hoe hebben we Hem leren kennen? Zie achter de wet de Wetgever en achter de ordeningen de Schepper.

Over een maand moet de synode beslissingen nemen. Een vraag voor de afgevaardigden: is het werkelijk het karakter van God dat Hij om verschillende redenen zijn wet en orde verzet ter wille van kwetsbaren? Een wisselvallige God als basis voor een nieuwe ethiek? Voor Wolter Rose is dat een karikatuur.

Hij verwijst naar Psalm 19, aan het begin van de vergadering gezongen:

- God is de grootmeester, die altijd meesterlijk spreekt. Ik ben een zondaar en deze God kan vrijspraak geven.
- Let op het verhaal van de glorie van God.
- Gehoorzaamheid en navolging horen, met Bonhoeffer, bij elkaar. Als het gaat om rechtvaardiging van de zonde in plaats van de zondaar wordt het goedkope genade. Kostbare genade is beter, zie de gelijkenis over de schat in de akker.

Wolter Rose eindigt met een aantal strofen uit een lied over liefde voor Christus die schoner is dan allen en alles.

Een afgevaardigde reageert: ik wijs de suggestie af dat de Bijbel duidelijk is en dat een andere positie voortkomt uit emotie en cultuur. Laten we ervan uitgaan dat we allemaal Gods woord serieus nemen. Overigens is er, met uitzondering van het boek Hooglied, niet zoveel leuke seks in de Bijbel, ook niet voor hetero's. Kijk eerlijk naar dat oude boek.

De preses licht de methode 'worldcafé' toe. De afgevaardigden worden ingedeeld in viermaal drie groepen. In elke groep worden drie thema's behandeld rond het onderwerp: relaties, avondmaal en ambt.

Na afloop is er plenair een terugkoppeling op de drie onderwerpen. Een samenvatting hiervan:

Over het ambt:

- De synode moet daarover spreken, misschien niet in besluiten, maar wel in een handreiking die een richting aangeeft. Inhoudelijke tips worden meegenomen.
- Laat er niet te veel studietoelagen komen; er is wel behoefte aan begeleiding en facilitering, bijvoorbeeld vanuit het dienstencentrum.
- Die begeleiding kan zich bijvoorbeeld richten op: hoe ga je met verschillen om? Probeer niet de twee lenzen geforceerd op een lijn te krijgen.
- Als er toegang is tot het avondmaal, dan principieel ook tot de ambten.
- Gemeenten mogen ook nu al beslissen de ambten open te stellen voor LHBTQIA+-ers die in een relatie van liefde en trouw leven. Laat ze daar wel duidelijk over zijn. Er is behoefte aan openheid en veiligheid.
- Let ook op de positie van wie ervoor kiest celibatair te leven. Besluitvorming kan hen belasten.

Over relaties:

- De hoofdvraag: moet er een nieuwe studietoelage komen? Daaraan is geen behoefte, wel aan een commissie die handreikingen en richtlijnen geeft over relatievorming.
- Een deel van de afgevaardigden vindt het belangrijk dat de synode een standpunt inneemt: we hebben de tijd tot 2026, de volgende synode.
- Kerken moeten geholpen worden. Zeker omdat er verschillen tussen de gemeentes zijn.

Over het avondmaal.

- Het accent ligt op de lokale kerk, niet op de synode. Tegelijk is er het verlangen dat de synode toch iets van een richting aanwijst.
- Het woord 'oproep' roept veel discussie op. De een vindt het te vaag, een ander juist te dwingend. Spanning komt naar voren: tussen het verlangen dat de synode meer duidelijkheid creëert en het besef dat je de plaatselijke gemeentes niets moet opleggen.

De preses is blij met deze resultaten. Tegelijk is er nog veel werk om concrete besluitteksten te maken. Hij vraagt om gebed.

Na een kort moderamenoverleg wordt een peiling gehouden over het instellen van een studietoelage rond gendervraagstukken. Er blijkt net geen meerderheid voor te zijn.

Vanuit de vergadering klinkt als argument tegen: ga op deze manier niet successievelijk allerlei doelgroepen afwerken. Steek liever tijd in de vraag hoe we inclusieve gemeente zijn, hoe we omgaan met verschillen.

Vanuit de studietoelage klinkt als argument voor: ga nu niet weer achter de feiten aanlopen. We studeerden zes jaar op iets waarover de kerken al veel beslissingen genomen hebben. Zijn we als kerken niet toe aan een veel bredere studie over huwelijk, relaties en seksualiteit? Gendervraagstukken horen daar zeker bij.

De preses concludeert dat de peiling aangeeft dat we het onderwerp niet buiten de vergadering moeten houden; er komt tekst voor. Ook om recht te doen aan de opdracht van de commissie.

Artikel 10: Derde bespreking homorelaties in de kerk

Van de studietoelastie homorelaties in de kerk (SHR) zijn aanwezig ds. Jan Mudde, prof. dr. Martin den Heijer, dr. Wolter Rose, Wytze Bijleveld, Henk Schaafsma en Ellemieke Tempelaar-van den Geest. Later komt ook ds. Maarten van Loon.

De preses leidt de bespreking in. Het rapport van de SHR had geen concrete voorstellen voor besluiten, wel adviezen. Het moderamen heeft goed geluisterd naar de gesprekken tijdens de vergaderingen. Op basis daarvan, en van de inbreng die gegeven is bij het worldcafé van 18 oktober, zijn de conceptbesluiten geformuleerd. Hanno Cramer, vanuit de synode, heeft zich daarvoor ingezet, evenals Ellemieke Tempelaar als lid van de SHR. Er kwamen tegenvoorstellen/amendementen, die pas in de tweede besprekingsronde ingediend kunnen worden, maar al wel gedeeld zijn. Dit leidde onder meer tot een combinatievoorstel van ds. Kornelis Harmannij en ds. Peter Hommes. Het moet mogelijk zijn van het moderamenvoorstel en dit amendement te komen tot een nieuw voorstel dat de basis kan zijn voor de eerste besprekingsronde. De preses stelt voor daarvoor een pauze in te lassen. Hanno Cramer, ds. Kornelis Harmannij en ds. Peter Hommes kunnen hiermee aan het werk.

Een afgevaardigde onderbreekt: hij vraagt naar de positie van Hanno Cramer, of anderen ook mogen aanhaken in dit proces, en hij mist zijn amendement in de voorstellen.

De preses: Hanno Cramer had als afgevaardigde al meegedacht over hoe de vergadering over dit rapport tot besluiten zou kunnen komen. Dit werd voorbereid door hem en Ellemieke Tempelaar samen met de eerste en tweede preses, ds. Peter Sinia en Rudi de Graaf, en met ds. Maarten van Loon. Onderdeel van dit proces was de gespreksvorm worldcafé. Hanno Cramer leek daarom de meest aangewezen persoon om met het moderamen besluiten te formuleren voor de vergaderrondes, met de opzet dat het gedragen en innerlijk consistente besluiten worden. Uiteraard zijn ze gedeeld met de SHR die tijdens het opstellen van de besluitteksten een stapje terug heeft gedaan. Hanno Cramer is aangewezen als woordvoerder: de preses en tweede preses blijven tijdens de bespreking liever neutraal. Het is mogelijk om aan te sluiten bij het overleg over het nieuwe voorstel.

Een afgevaardigde stelt voor een peiling te houden hoe het nieuwe voorstel valt in de vergadering. Hanno Cramer stelt voor dat hij als spreekbuis uitlegt waarom hij denkt dat de voorstellen in het verlengde van elkaar te brengen zijn. Een peiling kan eventueel daarna volgen. De preses stemt hiermee in.

Hanno Cramer schetst de aanloop naar de formulering van de conceptbesluiten. De voorbereidingscommissie nam haar uitgangspunt in de adviezen van het rapport. Dat leidde tot de volgorde in het concept-besluit van het moderamen. Op basis van de blijvend verschillende perspectieven is gezocht naar een goede formulering, waarin we niet de kool en de geit wilden sparen. Het voorstel is om verschillende perspectieven aanvaardbaar te achten als synode. Dat leidde soms tot complexe formuleringen. Als je geen algemeen geldige uitspraak wilt doen, wat doe je dan wel? Hoe kom je tot een positieve uitspraak? In de vergadermap heeft de voorbereidingscommissie haar reactie op de amendementen al gegeven. Het amendement Harmannij had al deels de instemming van de commissie. Op de donderdag voorafgaand aan de vergadering kwam een nieuw voorstel Harmannij/Hommes. Ze hebben hetzelfde voor ogen als in de conceptbesluiten. Laten we met elkaar niet over woorden spreken, maar proberen het kernpunt goed in beeld te krijgen: kunnen we de twee lenzen over elkaar leggen?

De preses peilt de vergadering of er instemming is met deze beweging. Dat blijkt bijna unaniem het geval te zijn. De preses schorst de vergadering voor het bedoelde integrerende overleg en geeft vervolgens een leespauze.

In de vervolgbespreking licht Hanno Cramer het geïntegreerde voorstel toe.
(N.B.: voor deze concept-besluiten, zie [bijlage bij artikel 10](#))

Het belangrijkste verschil zit in besluit 2. Daarin willen we aangeven dat het over onszelf gaat, niet alleen over homo's. Leg geen andere last op dan voor ons allen geldt. Die ruimte biedt de kerk. Een vraag voor de vergadering: is de toon pastoraal genoeg?

De gronden geven als het ware het kader aan waarbinnen dat gesprek met elkaar goed kan plaatsvinden:

- Grond 1 is gekoppeld aan Handelingen 15 en andere plaatsen, bij Paulus.
- In grond 2 en 3 markeren we dat we helder zijn: de Bijbel spreekt afkeurend over seksuele relaties met mensen van hetzelfde geslacht.
- Grond 3 gaat over ontucht en bandeloos gedrag. Je kunt dat niet een op een toepassen op relaties in liefde en trouw. Samen willen we Christus volgen en dat vormgeven in de gemeente.
- Grond 4: We gaan samen aan de tafel van Christus: heel ons leven ligt in zonde en vraagt heiliging en vernieuwing.
- Grond 5 gaat over toezien op elkaar.

We kunnen er niet onderuit dat er verschillende perspectieven zijn. Daarover gaat grond 6. De diverse lenzen zijn niet samen te voegen. De lenzen of perspectieven willen allen buigen voor het woord van de Heer. We hebben elementen genoemd waarmee we onze wijsheid borgen. We zien verschillen van inzicht, zie het rapport. Gebed is nodig om de wijsheid te laten groeien.

Niet alles is hiermee gezegd; te bediscussiëren is de manier waarop Bijbelteksten in het voorstel geïnterpreteerd worden. Tegelijk dragen deze gronden ons besluit. We zijn ons bewust van het risico van cherrypicking. Daarom bevelen we in besluit 3 het rapport aan bij de kerken. Dat wordt daarmee een bouwsteen in de discussie. Het rapport kan helpen om het gesprek voort te zetten, juist vanwege de verschillende perspectieven.

Besluit 4 komt uit het amendement van Harmannij/Hommes. Het gaat over een commissie met uitvoerende opdracht om een handreiking voor de kerken te maken. Hier kan vertraging optreden, afhankelijk van de samenstelling en samenwerking binnen zo'n commissie. Maar dat geldt ook voor het oorspronkelijke besluit 5, 6 en 7.

Besluit 5 is gelijk gebleven. Zie de gronden: het is nog te vroeg, en de vraag is niet gericht genoeg, voor een opdracht aan een commissie voor studie over gender en/of relaties.

Besluit 6 is het oude 9. Daarvan zijn de gronden vervallen, één grond is opgenomen in de tekst van het besluit, een andere in besluit 2 grond 4.

Dit besluit is een slotakkoord. Een slotakkoord heeft geen gronden nodig. Een veilige gemeente is ook een heilige gemeente. God maakt het niet simpel, maar wel gemakkelijk.

Twee zaken staan niet in de tekst:

- Er wordt niet gesproken over een advies van de CKA over de positie van predikanten. Zie echter besluit 4. Het gaat in het uitvoeringshandelen van de kerken om praktische vragen met principiële aspecten. Zie ook de reactie van CKA die verwijst naar de handelwijze in de voormalige NGK bij het aannemen van het besluit dat vrouwen ook ambtsdrager konden worden: voor predikanten is dit eerst aangenomen en pas later uitgevoerd.
- In eerder voorgelegde besluiten is geprobeerd om aan te geven hoe gemeenten zich verantwoordelijk mogen weten voor de diverse inzichten en perspectieven. Worden ze nu wel voldoende geattendeerd op hun verantwoordelijkheid?

Hanno Cramer nodigt de vergadering uit om op deze 'open eindjes' te reageren.

Ds. Kornelis Harmannij vervolgt. Hij spreekt over de principes achter het voorstel:

- Het is onvermijdelijk om de Bijbel echt open te doen. In een kerkelijk besluit hoort dit erbij. Laat de Bijbel spreken, niet alleen over teksten over homoseksualiteit, maar ook in het algemeen, bijvoorbeeld Romeinen 14 vers 13: we spannen ons in om de ander niet te laten struikelen.
- Als er verdeeldheid is, moet je zoeken naar wat verbindt. Besluit 2 probeert de dingen op een rij te zetten en geeft kaders waarbinnen we ons allen bewegen.

- Let op de taak van de synode. Als kerkverband moet je niet centralistisch dingen willen oplossen. Veel dingen liggen bij de plaatselijke kerken. Dus niet als synode besluiten of het wel kan of niet kan, maar de kerken dienen om dicht bij de Heer te leven.

Vanuit de studietoelichting geeft eerst ds. Jan Mudde een persoonlijke reactie. Hij dankt voor de hartverwarmende woorden van verzoeking die gesproken zijn. Dat is belangrijk als toezetting van de nieuwe besluittekst en helpt om het materiaal in het goede kader te zetten.

Toch beleeft hij het nieuwe voorstel als een rode kaart voor de studietoelichting. Haar rapport is op een aantal manieren niet gehonoreerd. In het rapport is veel geïnvesteerd in exegese. Die wordt overgedaan en dat leidt tot grond 2 en 3 in besluit 2. Onze betoogtrant is echter anders: we zien homoseksualiteit als een modern verschijnsel dat zo niet in de Bijbel voorkomt. Nu is er een wankel basis voor ruimte geven aan homoseksuele relaties.

Over besluit 4: het rapport heeft al een handreiking. U besluit niet dat het mogelijk wordt de ambten open te stellen. Dat is een negatief oordeel over het werk van de commissie.

De vraag aan de SHR was: wat hebben de kerken te bieden aan homoseksuele broeders en zusters. In dit voorstel: niet zo heel veel.

Een afgevaardigde doet een ordevoorstel: geef deze vergadering een vervolg, nu er nieuwe concept-besluiten voorliggen. Een ander stelt voor de spreektijd tot twee minuten te beperken. De preses vindt het nu nog te vroeg om te concluderen hoeveel tijd voor de bespreking nodig is. Ook beperking van de spreektijd is nog niet aan de orde.

Wolter Rose reageert ook als lid van de SHR. Is het niet een laat stadium voor de toevoeging van Bijbelteksten en de uitleg daarvan? Waar is de argumentatie om af te wijken van het rapport. Inderdaad krijgt de SHR een rode kaart.

Hij heeft vragen bij wat gezegd wordt over Handelingen 15. Is er in de Schrift iets te vinden wat vergelijkbaar is? Het hoofdstuk zegt inderdaad iets over 'geen ondraaglijk juk', maar spreekt tegelijk over ontucht.

Ook zet hij vraagtekens bij de verwijzing naar Romeinen 14. Hij verwijst naar Tom Wright: regels van naastenliefde en van vrijheid van geweten zijn niet een one size fits all: Paulus past ze niet toe op vragen van seksuele ethiek, afpersing, moord, ...

Henk Schaafsma als voorzitter namens de studietoelichting: we konden goed leven met de vorige besluittekst. Die strookte met de lijn van het rapport en er werd een koppeling gelegd. Dat is weg in de nieuwe tekst. Hij is ongelukkig met de gronden bij besluit 2, zie wat Wolter Rose en ds. Jan Mudde daarover al opmerkten: het doet geen recht aan het rapport. Een 'rode kaart' is wel fors. Neem passages uit het rapport waarin al een gedegen theologische onderbouwing staat als grond over en laat de SHR de onderbouwing geven. Ook heeft hij moeite met de in besluit 4 voorgestelde commissie. Dat is ook anders dan in de aanbevelingen van het rapport. Het lijkt alsof het werk van de SHR wordt overgedaan. Volg liever de lijn uit het rapport. Henk Schaafsma stelt voor om het eerste voorstel vanuit het moderamen als uitgangspunt voor de bespreking te nemen.

De afgevaardigden spreken zich uit.

- De toon van het nieuwe concept is stukken beter. Van tolereren naar uitnodigen. Er is in de kerken hier en daar behoefte aan een 'platgeslagen verhaal', maar het rapport geeft daar geen aanleiding toe. Zelfs de samenvatting van het rapport is te lang voor veel lezers. Kan er een samenvatting van de samenvatting komen?
- Jammer dat er toch geen studietoelichting komt voor gendervraagstukken: vragen rond gender, kindwens en andere spelen wel in de kerken, we moeten niet achter de feiten aanlopen.
- Waarom moeten we besluiten om een commissie niet te benoemen?
De preses: dat is belangrijk voor de orde van de vergadering. Het geeft de kans om het via een tegenvoorstel wel te besluiten.

- De bespreking begint nu pas: een verwarrende manier van werken. Waar zitten de verschillen tussen de diverse versies? Moet je wel of niet iets zeggen over het huwelijk? Er moet tijd zijn om erover te spreken.
- Het conceptbesluit gaat, in tegenstelling tot veel andere zaken, over mensen, over broeders en zusters. Daarom bij twijfel niet haasten.
- De gronden komen niet logisch voort uit het besluit. Laat de studiegcommissie meedenken over gronden die wel aansluiten. Helaas is er geen expliciete uitspraak dat ambten opengesteld kunnen worden, als uitgangspunt voor een handreiking.
- Een handreiking is bedoeld om hulp te bieden en kan praktische problemen rond predikant ondervangen: spreek expliciet uit dat je als gevolg van dit besluit een BSO kunt aanvragen. Volg in de handreiking de toon van het rapport: ga liever het gesprek aan dan spreken over verdeeldheid.
- Laten we elkaar hierover opnieuw ontmoeten. Liever dat de huidige synode een handreiking afinkt dan een commissie. Neem het rapport SHR als uitgangspunt.
- Graag aandacht voor celibatair levende gemeenteleden en de zegen die zij vormen voor de gemeente.
- In besluit 2 zijn teksten te vinden als grond voor het besluit. Deze moeten eenvoudiger geformuleerd. Is dit dichterbij elkaar te brengen? Laat een commissie hiermee aan de slag gaan zodat de vergadering dit op een volgende zitting kan bespreken.
- Er wordt gesproken over een relatie van liefde en trouw. Zet daar geloof bij.
- Het gaat niet om een dwingend besluit, maar om een principe-uitspraak. Spreek uit dat het streven is dat er in het kerkelijk leven geen enkel onderscheid gemaakt wordt tussen homo en hetero. De plaatselijke kerken kunnen het tempo aangeven.
- Het ongemak van ds. Jan Mudde is herkenbaar. Wat hebben we te bieden? Niet veel. Dat is schrijnend in licht van de verootmoediging. Er worden prachtige idealistische dingen gezegd hoe we het als kerken zouden moeten doen. Maar plaatselijke kerken missen vaak deskundigheid. Als je het aan hen overlaat, ontstaat er spanning, waarin ze zullen kiezen voor veiligheid van de gemeente. Een handreiking die niet vastgesteld wordt door de synode gaat toch functioneren als besluit van de synode. Daarom graag verdergaande uitspraken.
- Het gevaar van onveiligheid is er ook voor de synode. Het niet met de SHR afgestemde besluit 2 kan de indruk geven dat homo's tweederangs gemeenteleden zijn.
- De handreiking in besluit 4 was oorspronkelijk bedoeld om in diensten aandacht te geven aan homorelaties, maar omvat nu veel meer.
- Aanvankelijk blij met het eerdere voorstel van Harmannij/Hommes: dat ging uit van gelijke behandeling. Wel viel op dat hun besluit 2 homoseksualiteit in het kader van ontucht plaatst. Dat is nu gelukkig anders.
- Over Handelingen 15: is dat wel de beste tekst? Die gaat over alle volken in de wereld die van heiden christen werden. Liever een verwijzing naar vers 28 en 29 uit dat hoofdstuk.

Een aantal afgevaardigden wil meer tijd uittrekken voor de behandeling. Ook het moderamen trekt de conclusie dat de synode er in deze middag niet uitkomt, mede gezien de uitspraak van de SHR: ga niet te snel repareren. Een ander punt daarbij: is er een weg om recht te doen aan de verschillende theologische posities die de commissieleden innemen? De SHR kon redelijk leven met de oorspronkelijke conceptbesluiten. Maar die missen een Bijbelse fundering. Dat is wel belangrijk, maar dat krijgen we vanmiddag niet zo verwoord.

Voor nieuwe besluitteksten wordt een commissie aangewezen, bestaande uit de mensen die zich het meest intensief met de voorbereiding bezighielden en een aantal andere afgevaardigden: Hanno Cramer, Gerben Dijkman, ds. Kornelis Harmannij, ds. Gerbram Heek, ds. Peter Hommes, Rita Noordzij en Janine Wilts-Holsappel.

De bespreking van de eerste ronde wordt wel voortgezet, allereerst met een reactie van Hanno Cramer: Terecht constateert iemand dat er niet gesproken wordt over celibatair levende homo's. Juist voor de pastorale toonzetting is dat wel belangrijk. Hij stemt ook toe dat de genderproblematiek actueel is. Tegelijk is het nog niet specifiek genoeg als opdracht voor een commissie. Maar de vergadering kan uiteraard anders besluiten. Stel dan wel een duidelijk perspectief vast voor de commissie.

De handreiking die in het voorstel wordt genoemd is anders dan waar we het in eerste instantie over hadden. We komen daar specifiek op terug. En het rapport van de SHR bevat al veel aan handreikingen. Het is idealistisch om te veronderstellen dat de kerken weten wat ze moeten doen bij vage voorstellen. Kerken kunnen kiezen voor veiligheid en rust binnen de eigen gemeente, maar spreek daarover in de regio's.

In de voortzetting van de eerste ronde gaan enkele afgevaardigden in op de vraag of er een nieuwe studietoelating gendervraagstukken moet komen:

- Het is goed om studies bij zusterkerken na te gaan.
- Al leven er vragen, dat wil niet zeggen dat de synode daar studie naar moet doen.
- Wel meer aandacht voor de kindervraagstukken bij niet-hetero stellen.
- Zowel de vorige keer als nu is er de nadruk op gelegd dat er een vraag ligt vanuit een breder perspectief. Vraag aan de net benoemde commissie om hierover helder te zijn, of de synode nu een bredere studie moet doen of dat dit op een andere manier gebeurt.

De preses rondt af. Er moeten nieuwe conceptbesluiten komen die theologisch niet rammelen en belangrijke punten uit de bespreking meenemen. Laten we de tijd nemen om dit met elkaar goed te overwegen. We geven een opdracht mee, en stellen een deadline zodat er voldoende ruimte is voor amendementen. De vergaderorde laat toe dat tot het laatste moment teksten aangeleverd kunnen worden maar het moderamen zal een oproep doen om tijdig eventuele amendementen of andere inbreng met elkaar te delen.

Een afgevaardigde vraagt, gezien alle opmerkingen tijdens vergadering en in de wandelgangen, om een expliciet besluit waarin we formuleren welke ruimte we de kerken aanreiken. Daarnaast graag een deelbesluit over positie van predikant.

8 maart 2025

Artikel 11: Besluiten over homorelaties in de kerk

Materiaal:

1. rapport van de studietoelating homoseksualiteit in de kerk (SHR): 'Ruimte en richting', december 2023;
2. rapport van de synodetoelating voorbereiding besluitvorming SHR, januari 2025.

Besluit 1:

- a. te willen staan voor een heilige kerkgemeenschap, waarin ieder zich richt naar het Hoofd, Jezus Christus;
- b. de kerken op te roepen erop toe te zien dat elke gemeente veiligheid biedt aan alle mensen die hun redding bij Jezus Christus zoeken en dat allen elkaar in zijn naam liefhebben.

Gronden:

1. In een eerder stadium heeft deze synode zich verootmoedigd over alle keren dat we in de omgang met onze homoseksuele broeders en zusters te snel hebben gesproken of in Gods naam hebben geoordeeld.
2. De kerk is bij uitstek dé plek waar kwetsbare mensen komen om bescherming te zoeken onder Gods vleugels zodat het kwaad hen niet zal bereiken (Psalm 91:4-10).
3. De kerk kan alleen bestaan door te buigen voor Gods majesteit, en onze afhankelijkheid te beseffen van zijn barmhartigheid en genade (Exodus 33:18-19). De verwondering over die goedheid van God is de bedding voor al onze besluiten.
4. Een veilige gemeente is een heilige gemeente. In Christus zijn wij dood voor de zonde, om te leven voor God. We stellen ons niet langer in dienst van zedeloosheid en onrecht om een wetteloos leven te leiden, maar in dienst van de gerechtigheid, om heilig te leven (Romeinen 6:11-19).

5. Een heilige gemeente is een veilige gemeente. De christelijke gemeente is een thuis voor alle mensen die zich met hun zorgen, zonden en vragen tot Christus wenden. Zij worden er niet veroordeeld maar geholpen en getroost (2Korintiërs 1:4). In een gepolariseerde tijd is des te meer de Bijbelse opdracht van belang elkaar lief te hebben.

Besluit 2:

- a. te aanvaarden dat we binnen de Nederlandse Gereformeerde Kerken, zoals ook binnen de brede kerkgemeenschap, nationaal en internationaal, niet éénstemmig zijn over de vraag of Gods Woord ruimte biedt voor het aangaan en onderhouden van een homoseksuele relatie;
- b. de kerken op te roepen om in plaats van eenstemmigheid, te zoeken naar christelijke eensgezindheid, waarbij allen zich zowel gezamenlijk als persoonlijk in oprechte verantwoording naar de Heer een overtuiging vormen en zichzelf en de ander aan Gods oordeel toevertrouwen;
- c. God te blijven bidden om verheldering door zijn Geest, zodat wij mogen groeien in de kennis van zijn wil.

Gronden:

1. Er is binnen de kerken overeenstemming over het aanvaarden van christenen met een homoseksuele oriëntatie als broeders en zusters in de Heer. De vragen komen wanneer zij aan deze oriëntatie invulling geven door een relatie aan te gaan.
2. Het onderscheid dat God bij de schepping aanbracht tussen mannelijk en vrouwelijk laat daarbij naar de overtuiging van de een geen ruimte voor een seksuele relatie tussen mensen van hetzelfde geslacht. In deze opvatting is de scheppingsorde doorslaggevend, mede op basis van Romeinen 1. De ander wijst erop hoe Jezus telkens 'barmhartigheid' benadrukt als sleutel om Gods geboden te verstaan. Dit wordt ook wel de tegemoetkomendheid van God genoemd. In dit gebroken bestaan mag er daarom ruimte zijn, voor wie anders in de knel zou komen.
Nog weer een ander wijst erop hoezeer variatie een wezenskenmerk is van Gods goede schepping. Vanuit dit perspectief kan een homoseksuele oriëntatie ook als een aanvulling en verrijking beschouwd worden.
Al deze visies stemmen hierin overeen, dat zij zich willen baseren op Gods Woord en willen bijdragen aan een heilige en veilige kerkgemeenschap.
Dat maant ons tot voorzichtigheid in ons eigen oordeel.
3. Waar in de Bijbel gesproken wordt over seks tussen personen van hetzelfde geslacht is dat afkeurend (Genesis 19:5, Leviticus 18:22, Leviticus 20:13, Rechters 19:22-24, Romeinen 1:27, 1 Korintiërs 6:9 en 1 Timoteüs 1:10). In het brede tekstverband van deze Bijbelplaatsen gaat het steeds om gedrag dat zich van Hem losmaakt. Dat keurt Hij af, want Hij laat zich immers kennen als de God van liefde en trouw, die van mensen – naar zijn beeld geschapen – verwacht dat zij in hun relaties eveneens liefdevol en betrouwbaar zullen handelen (Genesis 2:18-24, Efeziërs 5:21-6:9).
4. Geen van de Bijbelplaatsen als genoemd aan het begin van grond 3 spreekt echter specifiek over een homoseksuele oriëntatie of het in liefde aangaan van een duurzame relatie. Dat maakt ons terughoudend om ze daar zonder meer op toe te passen. We hebben daarom niet de vrijmoedigheid om op grond van deze teksten veroordelend te spreken over duurzame relaties tussen twee mannen of twee vrouwen die hiervoor kiezen vanwege hun homoseksuele geaardheid, die elkaar in liefde trouw willen zijn en zo ontucht willen vermijden; kortom die juist in hun relatie Christus willen volgen en God willen eren.
5. De apostel Paulus relateert in 1 Korintiërs 7 het belang van een eigen huwelijkspartner: Gods koninkrijk is immers dichtbij gekomen (vs.29, vergelijk de woorden van Jezus in Matteüs 19:12). Die relativering geldt ook voor andere relaties dan die tussen man en vrouw. Tegelijk waarschuwt de apostel voor overmoedige keuzes op dit vlak. Het past bij de mens om te verlangen naar een levenspartner (Genesis 2:18). Enerzijds betekent dit dat het goed is wanneer een man of vrouw, ongeacht de eigen seksuele oriëntatie, zelf kiest voor een leven zonder partner; anderzijds dat het niet wijs zou zijn om iemand hiertoe te verplichten.
6. Paulus leert ons in Romeinen 14 en 15 om te verdragen dat christenen nog steeds verschillende keuzes kunnen maken, ieder vanuit eigen overtuiging. Zolang iemand dat doet om daarmee

Christus te eren, en bereid is om zich ten overstaan van Hem te verantwoorden, kunnen wij het oordeel over deze broeder of zuster overlaten aan de Heer en ons vooral erop toeleggen dat we door onze eigen opstelling de ander niet van God vervreemden (Romeinen 14:10-13, vergelijk 1 Korintiërs 8). Zo bewaren we de christelijke vrede en eensgezindheid (Romeinen 15:5,6).

7. Ook voor deze synode geldt dat we in deze en andere besluiten geen grotere woorden kunnen spreken dan de Geest ons aanreikt. Voortgaand gebed en voortgaande bezinning blijven nodig.

Besluit 3:

de kerkenraden op te roepen om gemeenteleden die in overeenstemming met besluit 2 een homoseksuele relatie aangaan, de deelname aan het avondmaal niet te ontzeggen.

Gronden:

1. Ieder die het geloof in Christus belijdt en onder belijdenis van dat geloof is gedoopt, behoort tot de christelijke gemeente en is welkom aan de tafel van de Heer.
2. Het kerkelijk toezicht heeft niet als doel om een uniforme levensstijl af te dwingen maar om ieder te bewaren bij Christus als Heer (artikel D1.1 Kerkorde).
3. Weliswaar geeft de kerkorde een kerkenraad de mogelijkheid om iemand het avondmaal te ontzeggen, maar dit kan alleen wanneer de betrokkene ondanks herhaalde waarschuwingen vasthoudt aan de zonde of weigert zich te verantwoorden (artikel D5.1 Kerkorde).

Besluit 4:

het aan de kerken over te laten om in voorkomende situaties zorgvuldig af te wegen of zij iemand met een homoseksuele relatie kunnen roepen tot het ambt van predikant, ouderling of diaken.

Gronden:

1. Wanneer er geen reden is om iemand het avondmaal te ontzeggen, staat in beginsel ook de weg naar ambtsdienst open.
2. Het ambt is echter een roeping, geen recht. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de gemeente om iemand wel of niet voor te dragen; het is de eigen verantwoordelijkheid van de kerkenraad om iemand wel of niet te benoemen.
3. Paulus leert ons om bij aankomende ambtsdragers niet alleen na te gaan of zij onberispelijk zijn (1 Timoteüs 3:2) en zich waardig gedragen (1 Timoteüs 3:8), maar ook te letten op hun verleden, hun huidige levenssituatie en andere omstandigheden die bevorderen of juist verhinderen dat zij met vrucht kunnen werken in de gemeente en daarbuiten (1 Timoteüs 3:6-7).
4. Er is hier geen principieel verschil tussen de ambten van ouderling, diaken of predikant. Wel is er verschil in taken en bevoegdheden, waardoor de afweging anders kan uitpakken.

Besluit 5:

- a. de kerken op te roepen om in die gevallen waar een homoseksuele relatie door de kerkenraad in lijn met besluit 2 wordt aanvaard, deze relatie gepaste aandacht te geven in het midden van de gemeente;
- b. de kerken op te roepen om gemeenteleden die bewust ervoor kiezen om geen relatie aan te gaan, eveneens gepaste aandacht en steun te geven;
- c. de landelijke commissie liturgische ondersteuning opdracht te geven om, zo mogelijk in samenwerking met Kerkpunt, hiervoor materiaal te ontwikkelen en de kerken aan te reiken.

Gronden:

1. God geeft ons het huwelijk als hechte verbinding tussen man en vrouw. Gemeenteleden die een homoseksuele relatie aangaan, mogen zich aan dat huwelijk spiegelen. Wanneer een kerkenraad ruimte geeft aan een homoseksuele relatie, is het van belang om betrokkenen blijvend te steunen, en daar ook de gemeente bij te betrekken. Dit kan bijvoorbeeld door de betrokken gemeenteleden aan de Heer op te dragen, en hen te stimuleren om elkaar lief te hebben en elkaar trouw te beloven.

2. De keuze om juist af te zien van een relatie wordt in kwetsbaarheid genomen en verdient daarom, wanneer de betrokkene daar prijs op stelt, steun vanuit de gemeente en ambtelijke zorg.
3. Landelijk ontwikkeld materiaal kan bijdragen aan de kwaliteit van de kerkelijke aandacht en ondersteuning.

Besluit 6:

het rapport 'Ruimte en richting' bij de kerken aan te bevelen als waardevol materiaal voor het voortgaande gesprek in de gemeente.

Gronden:

1. Het rapport geeft zowel een uitvoerige bespreking van relevante Bijbelse gegevens als een helder overzicht van de manier waarop christenen deze Bijbelse gegevens hebben willen toepassen.
2. De waarneming van de commissie SHR, dat wij met de kennis die wij op dit moment hebben geen eensluidend oordeel kunnen geven over de aanvaardbaarheid van relaties tussen mensen van gelijk geslacht, onderstreept de noodzaak en de urgentie om in het onderlinge gesprek in de gemeente elkaar te blijven zoeken en te vinden, ook als er verschillen van inzicht blijven bestaan.
3. Het rapport biedt praktische handreikingen voor het gesprek in de gemeente.

Besluit 7:

de commissie SHR decharge te verlenen, onder dankzegging voor het door haar verrichte werk.

Besluit 8:

geen nieuwe studietoelichting over gendervraagstukken te benoemen.

Gronden:

1. Hoewel de synode met de commissie SHR van mening is dat nadere studie naar gendervraagstukken van belang blijft, acht de synode het niet haar taak om over allerlei ethische onderwerpen zelf onderzoek te laten verrichten of uitspraken te doen.
2. Het is primair aan de daarvoor beter toegeruste instanties op theologisch en medisch-ethisch terrein om vraagstukken op dit terrein te volgen en daarover te adviseren.
3. Er ligt op dit moment geen concrete vraag die de instelling van een nieuwe commissie zou wettigen.

Van de studietoelichting homorelaties in de kerk zijn aanwezig Henk Schaafsma, ds. Jan Mudde, dr. Wolter Rose, Wytze Bijleveld; ds. Maarten van Loon schuift later aan.

De commissie uit de synode die het conceptbesluit heeft voorbereid bestaat uit Hanno Cramer (samenroeper en voorzitter), Gerben Dijkman, ds. Peter Hommes, Janine Wilts-Holsappel, Rita Noordzij, ds. Gerbram Heek en ds. Kornelis Harmannij.

Hanno Cramer geeft de volgende toelichting:

In onze (schriftelijke) toelichting bij de besluiten hebben we al het nodige gezegd over het proces. Dank voor de gestelde vragen. Die hebben we beantwoord en dat heeft bij besluit 5 geleid tot een verduidelijking.

Een paar aanvullende opmerkingen van de kant van de commissie.

1 Deze week stond in de krant een artikel van iemand over de normalisatietheorie. Kort gezegd, over besluitvorming met consensus. Dat zou volgens de auteur ook mogen gelden voor besluiten die een synode neemt.

Ik moest toen ik dat las wel even aan onze commissie denken. Met zeven verschillende leden vormden we in de commissie een 'kleine synode'... En ik heb gemerkt hoe we eigenlijk als vanzelf naar overeenstemming zochten – je wilt geen meerderheid, maar het liefst unanimititeit.

Nu was dat niet onze opdracht – we hoefden alleen maar beslisbare besluiten voor te leggen aan uw vergadering.

We hebben diverse gesprekken nodig gehad met elkaar – soms best intensief. Elkaar begrijpen en kijken waar we elkaar tegemoet kunnen komen. Samen verder komen. Is dat gelukt. We hopen dat er duidelijkheid komt voor onze gemeenteleden in een homoseksuele relatie. De teksten die vandaag voorliggen dragen we; we menen dat we hiermee én luisteren naar de Schrift én de kerken dienen.

Er is in de pers al het nodige geschreven. En dat wordt na vandaag beslist meer. Soms valt daar vooral de polemiek in op. Dat kan raken. Eén van de dingen waar we het van harte met elkaar over eens zijn: we sluiten vandaag een langjarig traject af, maar de besluiten zijn een startschot voor een belangrijke voortgaande bezinning in de kerken. Er is werk aan de winkel; voor ons allemaal.

We kregen een reactie waarin gewezen werd op de 'langzame ontwikkelingen' in de Anglicaanse kerk. Moeten wij ook niet nog langer studeren en verder denken? Hij past ook wel bij de reactie die klonk dat we 'op z'n vrijgemaakts' haast maken.

Móeten we deze besluiten nemen? Het was onze opdracht van uw synode: formuleer heldere besluiten. Dat hebben we nagestreefd. En ook: onze overtuiging is gegroeid dat het ook zo moet.

2 En dat is onze tweede kanttekening. We hebben een aantal keer met de studiegcommissie gesproken. Daarover staat ook het nodige in de toelichting. Eén ding wil ik vanmorgen graag benadrukken. Wat wij in de gesprekken met hen hebben ervaren is – ondanks de blijvende verschillen van inzicht - die diepe overtuiging dat elk zoekt naar Gods wil voor ons leven. Hier zijn we gekomen na zes jaar studeren. Er is op belangrijke punten grote overeenstemming over wat de Bijbel zegt en niet zegt. En er zijn en blijven verschillende visies over wat dat voor vandaag betekent.

Het is moeilijk om genuanceerd te spreken. Mag het nou of niet...

Ik benadruk als voorzitter van onze commissie nogmaals – het is in november ook al onderstreept - dat het geen juist dilemma is. Want zo'n op het oog eenvoudig standpunt stopt onmiddellijk het voortgaande gesprek.

Wat de Bijbel zegt is duidelijk op het punt waar de Bijbel over spreekt. Over seks tussen mensen van gelijk geslacht. Maar óf en hóe de Bijbel spreekt of het oog heeft op homoseksuele relaties – zoals wij die vandaag kennen – we hebben het dan vooral over wat Paulus schrijft - dáár krijgen wij vandaag de dag niet voldoende helderheid over – in elk geval vinden we geen gemakkelijk antwoord.

Wel dit: die – bekende – teksten in de Bijbel – belangrijke teksten - kunnen niet rechtstreeks dienen ter onderbouwing van een standpunt ten aanzien van homoseksuele relaties.

En dus is voor ons allemaal de vraag, hoe kan ik dan vandaag de dag in lijn met wat ik leer uit de Bijbel een weg kiezen.

Op dát punt willen wij in de voorliggende besluiten heel duidelijk aangeven hoe wij dat in de gemeente van Christus mét elkaar en buigend voor de Heer van de kerk hebben te doen. Dáarin wijst de Schrift ons een heldere weg.

En we roepen de kerken hartstochtelijk op om díe weg te gaan.

3 Iemand vroeg, hoe gaat het na zaterdag. Vandaag gaat er niet een slagboom omhoog of omlaag. Wie een homoseksuele relatie zonde noemt spreekt grote woorden, die alleen kunnen gaan over de eigen overtuiging. Wie een homoseksuele relatie géén zonde noemt, doet datzelfde. En grote woorden hebben de neiging hard te vallen.

We onderstrepen het belang om sámen in de gemeente het gesprek aan te gaan. Te luisteren, maak gebruik van de tools die het studierapport bijvoorbeeld heeft aangereikt. Bevraag elkaar en laat je bevragen. Maak gebruik van wat het studierapport inhoudelijk schrijft. Er staat zoveel waardevols in – waar je heel veel van kunt leren. Je hoeft het er niet mee eens te zijn. Dáár gaat het niet om.

Het gaat er om dat we in de gemeente van Christus elkáár zien en horen en aanvaarden als de ander die mij is gegeven in Christus. Dát is de eensgezindheid waartoe we oproepen.

4 Er gaat vandaag geen slagboom omhoog of omlaag. Tegelijk wijzen onze besluiten wel een duidelijke richting. De blijvende verschillen van inzicht – en de wijze waarop we daarmee in de gemeente van Christus omgaan - hebben gevolgen, voor de toegang tot het Heilig Avondmaal, voor de vraag of iemand ambtsdrager kan zijn of predikant en voor de aandacht die in de gemeente gegeven kan worden aan het aangaan van zo'n relatie.

Het kader waarin dit gebeurt hebben we geschetst: verschillen van inzicht zullen blijven bestaan, maar de manier waarop we daarmee omgaan leren we van het Hoofd van de kerk zelf.

- Er is gevraagd waarom zo'n haast. Nog één keer: wij spreken niet 'haastelijk' over homoseksuele relaties. Wie zegt, moet je dat wel doen, heeft gelijk. Doen we niet. Juist niet! We doen geen uitspraak over de vraag of homoseksuele relaties goed of fout zijn. Want – zo is de conclusie na lang studeren – wij kunnen daar elkaar niet in overtuigen én we erkennen over de verschillen heen hoe ons verstaan van Gods Woord beperkt is.
- Én in die - zou je misschien kunnen zeggen - patstelling is het de urgentie van ons spreken vandaag dat we gemeenten wél een duidelijke richting wijzen hóe wij in deze situatie elkaar vast kunnen houden en dienen en zo de vrede voor Gods huis zoeken.
- Dus: er klinken géén grote woorden vandaag. Weg met dat frame. Wél duidelijke richting. Want als het kan bestaan dat we verschillende visies houden, dan heeft dat wél gevolgen voor hoe we met elkaar omgaan. Gevolgen voor vragen over Avondmaal, ambt en de aandacht die in de gemeente kan worden gegeven aan homoseksuele relaties.
Voor die gevolgen willen we niet weglopen en mogen we ook niet weglopen. En hóe doen we dat. Dien elkaar met vreugde. Luister met heel je hart. Zie in de ander de Ander. Christus komt heel dichtbij vandaag. Ga ik met Hem mee, als hij omkijkt en zegt: volg je Mij?

5 We voelen een grote verantwoordelijkheid; naar onze broers en zussen over wie deze besluiten gaan in de eerste plaats. Het is ons diepe verlangen dat we met deze besluiten níets afdoen van de richtinggevende kracht van Gods Woord én tegelijk veel meer dan vroeger wellicht is gebeurd, een weg wijzen hoe we in de gemeente van Christus sámen de weg kunnen gaan die Hij wijst. Dat vraagt iets van ieder van ons. Zo kan de uitgesproken verootmoediging naar onze overtuiging zegenrijk doorwerken in de toekomst.

En dat is net zo goed van belang voor de hele gemeente, voor al onze kerken en voor de kerken waar we ons nauw verbonden mee weten, in binnen – en buitenland.

Zeker, we nemen vandaag belangrijke besluiten. We leggen het tegelijk met vertrouwen in de hand van de Heer van de kerk.

6 Ten slotte, we zouden deze besluiten vandaag niet kunnen nemen, zonder het werk van de studiecommissie en het resultaat van hun jarenlange studie. Ook wij als synodecommissie hebben ervaren met hoeveel kennis én toewijding zij zich hebben ingezet. Daar past onze grote dank bij.

In de eerste ronde tonen alle sprekers waardering voor het werk van de commissie. Verder brengen zij het volgende naar voren:

- Er lijkt spanning te zijn tussen besluit 2, de acceptatie dat we niet eenstemmig zijn, en besluit 3, de oproep om het avondmaal open te stellen. Waarom spreken we niet duidelijker uit dat die ruimte er mag zijn? Doe dat expliciet.
- Ik zie uit naar een kerk waarin vragen van sekse en gender er niet toe doen en mis een hartelijke omarming van homo's. Graag een algemene principe uitspraak.
- Het is theologisch niet houdbaar dat toelating tot het avondmaal ook toelating tot de ambten betekent, gezien 1 Timoteüs 3, waar aan ambtsdragers aparte eisen gesteld worden. Besluit 4

schept onveiligheid voor celibataire homo's en voor gemeenteleden die er moeite mee hebben. Waarom op dit punt harder willen lopen dan de SHR?

- De behoedzaamheid van de SHR ontbreekt in de voorliggende besluiten. Waar is de verheldering van de Geest voor nodig als we de ruimte toch al pakken en bieden.
- Bij besluit 1b: de gemeenten moeten veiligheid bieden. Hoe zien de kerken onderling hierop toe? In de regio?
- Bij grond 2 van besluit 2: spreken over de tegemoetkomendheid van God zoals het daar staat is overal toepasbaar. Verander dat in: God komt in barmhartigheid mensen tegemoet. De zinsnede dat variatie een wezenskenmerk is en homoseksualiteit een verrijking of aanvulling is overbodig.
- Wie een homoseksuele relatie aangaat moet zich spiegelen aan het huwelijk: doe je dan niet tekort aan Genesis 2? Wees duidelijk dat aandacht geven aan een homoseksuele relatie geen huwelijksbevestiging is. Spreek over gebed, en over een zegen vragen.
- Neem alleen besluit 2, dat omvat terughoudendheid, biedt ruimte en richting, en laat aan de gemeenten over wat de heilige Geest aanwijst in de eigen situatie.
- Er is helaas geen eenduidige visie; dat is de realiteit. Mooi is de pastorale insteek. Besluit 4 en 5 leveren discussie op binnen de kerken en bij de zusterkerken wat ten koste kan gaan van de veiligheid in de beoogde gesprekken. Houd het bij besluit 1 en 6.
- Als de besluiten aangenomen worden krijgt dat een uitwerking naar de gemeenten die ermee worstelen. Per besluittekst zal dat verschillend zijn. Er is heel veel voor de synode gebeden, om wijsheid en inzicht. En dat hebben we nodig.
- De materie van besluit 5 is nog niet goed doordacht, het zegt niet veel en daardoor zegt het wel veel. Er is verschil tussen toelaten tot het avondmaal en het homohuwelijk. De relatie tussen homoverbintenissen en het huwelijk moet verder bekeken worden.
- In de media is kritiek geuit. Snijdt die hout? Als je wilt vertragen moet er goede reden voor zijn. Gaat vertraging ons iets opleveren?
- Het streven naar een heilige kerk moet niet alleen op het bordje van de LHBTI+-gemeenschap liggen; praat ook over heteroseks, geld en andere zaken.
- Spreek in de besluittekst nadrukkelijk uit dat gesprekken gevoerd worden in een klimaat van liefde, juist in deze gepolariseerde tijd. Ook vanwege de ongelijktijdigheid in de kerken, waar sommige kerken zich niet tot deze vragen verhouden en mensen soms bezorgd zijn.
- Laat de commissie liturgische ondersteuning ook materiaal geven voor een kerk die geen inzegening wil, maar wel voorbede.
- Bij besluit 8 (geen instelling van een studiec commissie voor gendervragen) graag wel een inventarisatie: hebben de kerken behoefte aan een theoretische studie of aan materiaal met een pastorale insteek.

In zijn beantwoording namens de commissie ziet Hanno Cramer twee lijnen in het gesprek: we doen te veel, we gaan te snel of we doen te weinig. Dat zal in de kerken ook zo zijn. Los van de theologische vragen over het verstaan van de Schrift: hoe zitten we er zelf in? Moeten we al die besluiten nemen? Maar we hebben het zelf opgedragen aan de studiec commissie, om ons ermee te dienen. Nu het zover is moeten we ons hiertoe ook zetten, het gaat wel ergens over.

Hanno Cramer gaat een aantal elementen uit de bespreking langs. Inderdaad, de kerken zien op zichzelf toe en ook op elkaar, in de regio. Rond besluit 2 grond 2 is er mogelijk sprake van een misverstand: we illustreren daar hoe er verschillend gedacht wordt. Zie ook het rapport SHR. Het belangrijkste: we nemen geen standpunt in. De grond is meer een toelichting dan een juridische grond. De scope van besluit 5 is niet om speciaal iets te zeggen over het huwelijk. Daar is terecht aandacht voor gevraagd, maar daarvoor is meer studie nodig. Onze visie, ook over het huwelijk, heeft steeds onderhoud nodig. Zeg er nu niet te grote dingen over. In de media klonken inderdaad kritische geluiden. Dat is de consequentie als je dingen naar buiten brengt. Het helpt om scherp te blijven. Ons beperkt verstaan van de Schrift houdt dan ook in dat we niet te grote woorden spreken. Uitstel van besluitvorming gaat ons op dit moment niet helpen: we hebben niet de verwachting dat we binnen een paar jaar elkaar op deze punten gaan vinden. Daarom zijn er geen inhoudelijke argumenten om tot uitstel over te gaan. Bij een veilige en een heilige kerk moeten we inderdaad niet alleen naar dit ene gedragselement kijken. Het gaat over ons hele leven als christen. Ja,

laat het gesprek plaats vinden in het klimaat van de liefde. Er is ongelijktijdigheid binnen de kerken, maar na vandaag zijn er 56 ambassadeurs om de kerken te dienen. Ga als synodeleden ermee aan het werk in vertrouwen op de Heer van de kerk. Er is inderdaad meer nodig aan studie over gendervraagstukken. Maar de SHR gaat ons er nu niet mee helpen. Ga naar het Kerkpunt als loket voor deze vragen. Kerkpunt brengt dit vast bij zijn evaluatie weer naar de volgende synode.

Ds. Kornelis Harmannij vervolgt over het aangedragen punt van behoedzaamheid. In besluit 2 zeggen we niet dat we verschil in uitleg prima vinden. Wel dat we dat verschil opmerken. Dat maant tot bescheidenheid. De consequentie in besluit 3 is dat we elkaar niet zomaar veroordelen. Het gaat over een kerkenraad die misschien moeite heeft met een relatie van homoseksuele leden. Die krijgt mee dat hij hun het avondmaal toch niet moet ontzeggen. Dat kan wel als het gaat om een opstelling los van de Bijbel. In besluit 4 stellen we de ambten niet open. Het gaat eerder om de vraag: mogen we de ambten sluiten? Ook hier geldt de oproep om het gesprek aan te gaan.

Ds. Gerbram Heek spreekt verder over besluit 4 en 5. Die hebben een uitnodigend karakter en wijzen een richting. De vraag is: vinden we een grond om toelating tot ambten bijvoorbeeld categorisch uit te sluiten? Is dat de bedoeling van de verwijzing naar 1 Timoteüs 3? In het avondmaal leren we onszelf kennen als zondige mensen. We worden daar verenigd met Christus' lichaam en bloed en ontvangen nieuw leven. Dan kun je niet een deel van de mensen categorisch op morele gronden uitsluiten. Ook de veiligheid is een punt: stel, je wordt toegelaten tot het avondmaal, maar sowieso niet tot de ambten. Uiteraard moet een kerkenraad bij de talstelling in alle wijsheid zijn voordracht opstellen. Maar het maakt uit of je een groep categorisch afwijst of dat je een voordracht niet wijs acht.

Ds. Peter Hommes spreekt over de gepaste kerkelijke aandacht, genoemd in besluit 5. Dat besluit roept inderdaad de vraag op naar de verhouding huwelijk en homorelatie. Hoe zit het met dat spiegelen? Studie naar een bredere huwelijksethiek is belangrijk. Maar is die nodig voor dit besluit? We kijken naar de praktijk: als we homorelaties aanvaarden en deze mensen toelaten tot het avondmaal, dan komt ook de vraag hoe we deze relatie binnen de gemeente vormgeven. Het gaat dan niet direct over een inzegening, maar om ruimte geven trouw naar elkaar uit te spreken voor de Heer en voor zijn kerk. Dat kan per kerk verschillen: in de eredienst, met voorbede of bijvoorbeeld thuis. De kerkenraad kan beoordelen wat plaatselijk nodig en mogelijk is. We vragen van de commissie liturgische ondersteuning een brede waaier aan opties.

De preses inventariseert de amendementen en gaat na of er voldoende steun voor behandeling ervan is. Enkele amendementen vallen zodoende af.

De amendementen die op voorhand wel voldoende steun vinden in de vergadering zijn de volgende:

* amendement van ds. Jan Henk Soepenbergh bij besluit 1b:

Voeg de oproep toe om het gesprek te laten plaatsvinden in een klimaat van liefde.

Grond: In een gepolariseerde tijd is des te meer de bijbelse opdracht van belang elkaar lief te hebben.

* amendement van ds. Wim Schaaij, een extra uitspraak in besluit 2:

'dat de kerken homoseksuele broers en zussen ruimte mogen, maar niet moeten, geven voor het aangaan van een homoseksuele relatie'.

* amendement van ds. Wim Schaaij om besluit 3 te formuleren als volgt:

'De kerken de ruimte te geven, maar niet te dwingen, om gemeenteleden die in overeenstemming met besluit 2 een homoseksuele relatie aangaan, van harte welkom te heten aan het avondmaal.

Gronden: 1. Wanneer een kerk het aangaan van een homoseksuele relatie, conform besluit 2, niet ziet als zonde zoals bedoeld in artikel D5.1 KO, dan is de homoseksuele relatie in zichzelf geen grond tot afhouding van het avondmaal. Hiermee wordt de kerkelijk tucht niet buiten werking gesteld, maar nader geëxpliciteerd. 2. Het kerkelijk toezicht heeft niet als doel om een uniforme levensstijl af te dwingen maar om ieder te bewaren bij Christus als Heer (art. D1.1 KO)'.

* amendement van Roelof Visscher om besluit 5, grond 1 te formuleren als volgt:

'God geeft ons het huwelijk als hechte verbinding tussen man en vrouw. Wanneer een kerkenraad ruimte geeft aan een homoseksuele relatie, is het van belang om betrokkenen blijvend te steunen, en daar ook de gemeente bij te betrekken. We kennen geen kerkelijke huwelijksbevestiging van het homohuwelijk.

We bidden met stellen die in liefde en trouw met elkaar en met God willen leven op hun huwelijksdag en vragen om Gods zegen. We zullen onder de pastorale berichten melding maken van hun burgerlijk huwelijk zodat de gemeente kan meeleven’.

* amendement van Ad Stolk om besluit 5, grond 1 te formuleren als volgt:

‘De vaste verbinding in liefde en trouw tussen twee mensen is vanaf het begin een instelling van God (Genesis 2:18,24). Naast de burgerlijke huwelijksluiting vraagt de kerk daarom van beide partners christelijke beloften over liefde en trouw en zegent hun relatie in. Dat geldt voor zowel homoseksuele als heteroseksuele relaties: twee mensen geven zich in kwetsbaarheid aan elkaar, om samen een levenseenheid te vormen in dienst van de Heer. Wanneer de kerken ruimte bieden voor een dergelijke relatie, is het gepast om ook dan christelijke beloften te vragen over liefde en trouw en te bidden om Gods zegen’.

* amendement van Anton Langer om na besluit 6 als extra besluit in te voegen:

‘de kerken op te roepen, met inachtneming van hun eigen vrijheid en verantwoordelijkheid, om duidelijkheid te bieden over de ruimte die er in de gemeente bestaat voor broeders en zusters in een homoseksuele relatie, met betrekking tot de toegang tot het avondmaal, de roeping tot een ambt, en de mogelijkheid om hun relatie in de gemeente te laten bevestigen.

Grond: Een veilige kerk is een duidelijke kerk. Het ontbreken van duidelijkheid in de plaatselijke gedragslijn brengt broeders en zusters in een homoseksuele relatie gemakkelijk in een onveilige positie en dat geldt tegelijk ook voor andere gemeenteleden. Het is daarom wenselijk dat plaatselijke kerken duidelijkheid geven over welke ruimte er wordt gegeven aan homoseksuele relaties’.

Hiermee zijn in principe alle amendementen ingediend. De commissie en de indieners van de amendementen kunnen hun voorstellen tijdens de bespreking nog wel aanpassen en achteraf is redactionele bijstelling ook mogelijk.

In de tweede ronde spreken een aantal afgevaardigden zich uit over de voorstellen en amendementen.

- Het amendement van Wim Schaaij bij besluit 2 heeft een paternalistische toon. Het concept van de commissie is veel uitnodigender. Haal dit amendement van tafel. De besluiten van de commissie vormen een geheel; trek dat niet uit elkaar.
- Kan de commissie aangeven hoe deze besluiten in de kerken kunnen vallen?
- Is het ook voldoende als we besluit 4 en 5 nu niet nemen, maar eventueel later? Misschien dienen we de kerken dan meer.
- Twintig jaar geleden werd erover gepraat of huwelijksbevestiging na samenwonen wel kan. Nu ontstaat er een heel ander pad. Ga niet voorbij aan het proces in de kerken.
- Bepaalde besluiten zijn misschien niet nodig, gezien de vrijheid die er al is. Maar neem de besluiten omdat we er te lang over hebben gezweven.
- In de voorstellen van de commissie zit een voortgaande lijn. Heiligheid en veiligheid worden nu concreet. We zetten een stap op een voortgaande weg, een soort tussenbalans. In de concretisering is de commissie royaler dan veel kerken. Maar heb wel oog voor het verschil tussen Zaandam en Stadskanaal.
- Terughoudend rond de besluiten 4 en 5, omdat veel kerken zich hierin niet zullen herkennen. Die ademen te veel de sfeer van acceptatie. Niets besluiten laat de kerken zwemmen, maar meer besluiten is jezelf overschreeuwen. Denk explicieter na over predikanten in een LHBT-relatie en geef aandacht aan het Bijbels huwelijk.
- Neem nu geen besluit 5. De focus alleen op homorelaties maakt die groep weer heel kwetsbaar. Ga eerder liefdevol en barmhartig kijken hoe we er voor elkaar zijn.
- Een veilige kerk moet voor iedereen veilig zijn, ook voor wie nu een homorelatie afwijst. We maken het steeds complexer. Blijf bij besluit 1, 2, en 3 als basis voor gesprek in plaats van discussie. En wat we ook besluiten, communiceer het duidelijk.
- Het rapport SHR was terughoudend. Verantwoording vanuit de tegemoetkoming van God, het ‘noodkarakter’, is te dragen. De besluiten vanaf besluit 3 zijn echter geformuleerd vanuit de lens van de variatie. ‘Ik kan dat nu niet dragen’.
- Neem de besluiten integraal! De vorige synode heeft duidelijk laten merken dat het kerkelijk leven plaatsvindt in de gemeenten en in de regio. Daar vindt verantwoording naar elkaar plaats.

Daar moeten we aan wennen. Niet alles wordt meer landelijk inhoudelijk voorgeschreven. Maar leiderschap is wel nodig. Ga je niet verder dan besluit 1 en 2, dan worden die ook weer geïnterpreteerd. Neem besluiten aan de hand van wat je nu weet. En de opdracht aan de kerken is om zich hiertoe te verhouden.

Hanno Cramer antwoordt namens de commissie en geeft haar oordeel over de amendementen. Hij ziet in de kerken allerlei gevoelens die alle kanten uitgaan. We blijven zoeken hoe we met zo min mogelijk woorden toch duidelijk kunnen zijn. In besluit 4 en 5 willen we helder maken wat de betekenis is van besluit 2, ook gezien de praktijk in de kerken. Er is werk aan de winkel voor de lokale kerken. Het is nieuw voor de commissie dat sprekers in besluit 4 en 5 de lens van de variatie zien. Graag voegen we de oproep van ds. Jan Henk Soepenbergh tot onderlinge liefde toe aan het besluit. Hoe functioneert de veiligheid straks: er is geen veiligheid als je telt, wel als je weegt. Alleen bij Christus ben je veilig, niet bij een standpunt.

De amendementen van Roelof Visscher en Ad Stolk raadt de commissie af. Ze zeggen dingen over het huwelijk, waarvan we nu zeggen: blijf ervan weg. Het 'spiegelen' in ons besluit 5 grond 1 bedoelt niet meer dan 'wat leer je ervan in je eigen relatie'.

Ds. Kornelis Harmannij vult aan. Hij vindt het amendement van Anton Langeler wel sympathiek, maar ziet een verschil met besluit 2. Daar gaat het erom dat je ermee aan de slag gaat; in het amendement lijkt het om een categorische uitspraak te gaan.

Over het amendement van Wim Schaaij bij besluit 2: die doorbreekt wat we juist overeind willen houden: ga niet zeggen dat het goed of fout is. Zijn andere amendement, op besluit 3, mist het punt waarom het gaat. Als een kerkenraad een relatie van LHBTI'ers wel ziet als zonde, is dat nog geen reden tot afhouding van het avondmaal. We zijn het niet met elkaar eens. Maar de vraag is: kom je er bij Christus in. Leg je eigen oordeel niet op als veroordeling van de ander.

De indieners van de amendementen reageren.

Ds. Wim Schaaij ziet graag meer toelichting vanuit de kerkorde op het door ds. Kornelis Harmannij aangedragen punt. Hij neemt zijn amendement bij besluit 3 van tafel, maar handhaaft het amendement bij besluit 2: formuleer in maximale helderheid dat homo's met een relatie aan het avondmaal mogen.

Roelof Visscher verwijst naar wat eerder gezegd is over zijn voorstellen en noemt nog eens dat 'spiegelen aan het huwelijk' de eigenheid van een homoseksuele relatie mist.

Ad Stolk handhaaft zijn amendement.

Ook Anton Langeler handhaaft zijn amendement. De commissie zegt dat we in besluit 2 al oproepen om duidelijk te zijn, maar dat ziet hij niet direct terug.

Iemand vraagt nog of er geen voorstel moet zijn om niet te stemmen over een aantal besluiten. De preses: je kunt tegen die besluiten stemmen.

De orde bij de stemming is dat de synode stemt over alle besluiten in volgorde, waarbij eerst gestemd wordt over de amendementen op een besluit en dan over het besluit zelf. Eventuele stemverklaringen kunnen na de stemming ingeleverd worden bij de scriba.

Op voorstel van ds. Wim Schaaij gaat de synode voor de stemming in gebed, voorgegaan daarin door de preses.

Besluit 1

Het amendement van ds. Jan Henk Soepenbergh is door de commissie overgenomen.

Het besluit wordt genomen met algemene stemmen.

Besluit 2

Het amendement van ds. Wim Schaaij op besluit 2 wordt verworpen met 50 stemmen tegen en 4 voor. 1 synodelid onthoudt zich van stemming.

Het besluit wordt genomen met 1 stem tegen en 54 stemmen voor. Niemand onthoudt zich van stemming.

Besluit 3

Het besluit wordt genomen met 1 stem tegen en 54 stemmen voor. Niemand onthoudt zich van stemming.

Besluit 4

Het besluit wordt genomen met 17 stemmen tegen en 34 voor. 4 synodeleden onthouden zich van stemming.

Besluit 5

Het amendement van Roelof Visscher wordt verworpen met 54 stemmen tegen en 1 stem voor. Niemand onthoudt zich van stemming.

Het amendement van Ad Stolk wordt verworpen met 4 stemmen voor en 50 tegen. Eén synodelid onthoudt zich van stemming.

Het besluit wordt genomen met 16 stemmen tegen en 33 voor. Zes synodeleden onthouden zich van stemming.

Besluit 6

Het besluit wordt genomen met algemene stemmen.

Het amendement van Anton Langler tot het invoegen van een extra besluit wordt verworpen met 23 stemmen voor. Vier synodeleden onthouden zich van stemming.

Besluit 8

Het besluit wordt genomen met 1 stem tegen, 50 voor en vier onthoudingen.

Besluit 7

Het besluit om de SHR te dechargeren wordt ten slotte bij acclamatie genomen.

De preses spreekt een aantal woorden om de dankbaarheid aan de SHR te onderstrepen. Hij wijst op het grote aantal jaren en uren dat de studiegcommissie in de voorbereiding gestoken heeft, op het geduld met de synode die ook veel vroeg. Hij heeft grote waardering voor de expertise en kundigheid van de commissie, die bleek uit rapporten en gesprekken. Hij noemt met name de kundigheid van de voorzitter. Opgemerkt en gewaardeerd is de ruimte voor de stem en ervaring van de betrokkenen. Zie bijvoorbeeld de podcast van het Nederlands Dagblad, de Filemonbrieven in het rapport en de verwerkte literatuur. Vanaf het begin was er voor deze als GKv-deputaatschap begonnen commissie de oecumenische insteek, met inbreng van de vroegere NGK en van de CGK.

Waardering ook voor de veelheid van stemmen, hier en achter de schermen, voor het streven om bij verschil van mening elkaar te blijven verstaan. Dat blijkt uit het hele rapport. Laat de kerken zo het gesprek aangaan.

Bij iedereen is de oprechte wens geproefd om Gods woord en wil te verstaan en je daardoor te laten leiden. Dat is kostbaar binnen de kerken.

De preses vraagt om de woorden van dank ook over te brengen aan de afwezige commissieleden: Ellemieke Tempelaar- van den Geest en Christel Steenhart- van Twillert

Op voorstel van een afgevaardigde wordt ook de tijdelijke synodecommissie onder applaus bedankt; naderhand heeft het moderamen besloten tot haar decharge.

Na de vergadering heeft Roelof Visscher een stemverklaring ingediend, waarin hij verklaart dat hij voor de besluiten 2 en 5 heeft gestemd, maar wel moeite houdt met elementen daaruit.

Artikel 12: Bespreking verklaring van verootmoediging

Het moderamen meent dat het goed is om de woorden over ootmoed en schuldbesef die klonken in de vergadering bij het rapport SHR, op een of andere manier mee te nemen. Maar het moet op plaatselijk niveau invulling krijgen. Als synode willen we geen schuldbelijdenis uitspreken. Wordt dit gevoelen gedeeld? Een aantal afgevaardigden reageert.

- Wellicht toch belangrijk vanwege pijnlijke ervaringen van mensen. Voor wie het belangrijk is, is er veel te winnen.
- We hadden al eerder andere kwesties waarbij sprake was van schuld en verzoening. Eerst zijn door de commissie verzoening en recht concrete situaties casus voor casus behandeld en toen uitkwam dat dit niet voldoende was, kwam de algemene uitspraak over het klimaat van het absolute. Maar vind maar eens woorden die je namens al de kerken kunt uitspreken. Wanneer de woorden te weinig concreet zijn, tref je mogelijk te weinig je doel.
- Schuldbelijdenis moet inderdaad lokaal gebeuren. Maar je kunt wel uitspreken dat er in het verleden een andere setting was om over deze zaken te spreken dan nu. Nu staat de liefde van Christus centraal, die niet veroordelend is. Die boodschap alleen al zou van een warm hart getuigen.
- De studiegcommissie heeft zelf niet om een schuldbelijdenis gevraagd, maar verwijst in voetnoten wel naar de CRC die uitsprak dat christenen hebben gefaald in de roeping tot liefde; ook de CGK gaf daar in 2013 woorden aan.
- Onverstandig om nu meteen tot een vorm van schuldbelijdenis over te gaan: we hebben nog niets besloten. Als we in het spoor van de meerderheid van de commissie gaan en ook nog schuld belijden, jagen we mensen weg. Doe dat eventueel op een volgende synode.
- Spreek woorden van verootmoediging en roep tegelijk de plaatselijke kerken op om indien nodig schuld te belijden.

Op uitnodiging van de preses zegt de voorzitter van de studiegcommissie dat schuldbelijdenis iets is voor de plaatselijke kerken. Er zijn zoveel mensen, LHBTQIA+-ers die zich onveilig voelden en de kerk verlaten hebben. Maak op dit moment wel een statement van verootmoediging en erkenning voor die mensen.

De preses peilt hierover het gevoel van de vergadering. Er is een ruime meerderheid om woorden van verootmoediging te spreken. Ook trekt hij de conclusie dat schuldbelijdenis eerst iets is voor plaatselijke kerken.

16 november 2024

Artikel 13: Verklaring van verootmoediging

De preses spreekt de volgende woorden van de opgestelde verootmoediging over de omgang met homoseksuele kerkleden:

Vol van vrees en schaamte

Wat heeft de gemeente van Christus te bieden aan broers en zussen met een homoseksuele geaardheid in haar midden? Het rapport Ruimte en richting van de studiegcommissie homoseksualiteit probeert een antwoord te geven op die vraag. In dat rapport staat als begin van een antwoord (p. 132): misschien wel allereerst schuldbesef en ootmoed. Breed leeft binnen de synode de overtuiging dat we dat antwoord ter harte moeten nemen. Met de nu volgende uitspraak werken we uit waar we ons als synode voor schamen en waar we ons klein voor maken. We hopen dat iedereen met een andere geaardheid dan een heteroseksuele zich door deze woorden gezien en gesterkt mag voelen.

Vooraf deze opmerking: het rapport waarschuwt voor een oppervlakkige belijdenis van schuld en voor te snelle processen van verzoening (p. 17). We sporen daarom plaatselijke kerken aan waar nodig

schuldbelijdenis en verzoening passend en betekenisvol te maken. Ga na wat er in jouw en uw kerk is gebeurd in de omgang met homoseksuele broers en zussen, welke personen hierbij betrokken waren en of er mogelijk anders gesproken en gehandeld had moeten worden.

Opwekkingslied 350 opent met de woorden: Vader, vol van vrees en schaamte buigen wij voor U. Wij herkennen dat gevoel van schaamte over de manier waarop het gesprek over homoseksualiteit vaak misliep (p. 14).

Wij verootmoedigen ons ervoor dat we een open gesprek over homoseksualiteit meer dan eens uit de weg zijn gegaan. Het maakt ons verdrietig als daardoor mensen vervolgens ons uit de weg zijn gegaan (p. 14, p. 16). Het doet ons verdriet dat homoseksuele broers en zussen vaak alsnog op onbegrip stuitten (p. 132) of zich niet gehoord voelden als het gesprek wél gevoerd werd. Op veel momenten is het gesprek stukgelopen omdat wij traag waren om te luisteren en ons haastten om te spreken, terwijl God ons het tegenovergestelde op het hart drukt (Jakobus 1:19).

Daarom vragen wij: broers en zussen, aanvaard onze woorden van verootmoediging.
En wij bidden: Heer, ontferm U over ons.

Met schaamte herkennen wij wat het rapport zegt over de valkuil om homoseksuele medegelovigen vooral als een thema te zien (p. 3), evenals de neiging om homoseksuele verlangens te versmallen tot seksuele verlangens (p. 81, 121, 122, 180, 226).

Het verlangen naar relatie en verbondenheid is op zichzelf genomen goed en zuiver. God zelf zegt dat het niet goed is dat de mens alleen is (Genesis 2:18). Het maakt ons klein dat we maar al te vaak dat verlangen zonder enig onderscheid als zondig hebben bestempeld. Het is schrijnend hoe in het leven van medegelovigen die verlangen naar relatie en verbondenheid vaak sprake was en is van uitsluiting uit de geloofsgemeenschap. Het is pijnlijk hoe zij die door een keus voor een leven zonder partner extra aangewezen zijn op de geloofsgemeenschap, zich ook in de steek gelaten kunnen voelen.

Daarom vragen wij: broers en zussen, aanvaard onze woorden van verootmoediging.
En wij bidden: Heer, ontferm U over ons.

Het is beschamend en verdrietig dat homoseksuele broers en zussen maar al te vaak ook in ons midden geleden hebben onder vooroordelen en veroordeling (p. 3). Wij betreuren elk oordeel waarmee wij medegelovigen onrecht deden en zo schade toebrachten, elke veroordeling waarmee wij op Gods stoel gingen zitten.

We erkennen en betreuren bovendien dat we als kerken vaak tekortgeschoten zijn in pastorale zorg voor broers en zussen met een homoseksuele geaardheid. Andere kerken in binnen- en buitenland zijn ons voorgegaan in erkenning van die tekortkoming (p. 94, 132). We voelen ons aangesproken en aangespoord om hen daarin na te volgen.

Daarom vragen wij: broers en zussen, aanvaard onze woorden van verootmoediging.
En wij bidden: Heer, ontferm U over ons.

Uit het rapport en de bespreking daarvan op de synode is duidelijk dat we te maken hebben met verschillende perspectieven op wat God ons in de Bijbel zegt over homoseksualiteit en homoseksuele relaties in onze tijd. We willen absoluut niet de indruk wekken dat vooral zij die een ander perspectief hanteren dan wij zich zouden moeten verootmoedigen. Liever verootmoedigen we ons gezamenlijk nu we moeten erkennen dat wij niet tot een gelijk verstaan van Gods Woord gekomen zijn.

In het besef dat ons kennen onvolkomen is en dat we vaak te hoogmoedig zijn om dat te erkennen, verootmoedigen wij ons voor God. We bidden of Hij ons beschermt tegen hoogmoed, of Hij ons van verborgen zonden vrijspreekt (Psalm 19:14,13). We bidden namens ieder persoonlijk:

Doorgrond mij, God, en ken mijn hart, (...)

zie of ik geen verkeerde weg ga,
en leid mij op de weg die eeuwig is.
(Psalm 139:23a,24)

Daarom vragen wij nogmaals: broers en zussen, aanvaard onze woorden van verootmoediging.
En wij bidden: Heer, ontferm U over ons.

Na het zingen van Opwekking 350: 'Vader, vol van vrees en schaamte' gaat de preses voor in gebed.

3 februari 2024

Artikel 14: Eerste bespreking Doopvernieuwing

De vraag hoe om te gaan met gemeenteleden die zich opnieuw willen laten dopen was al door de voormalig NGK Regio Amsterdam-Alkmaar aan de Landelijke Vergadering/Generale Synode van Zoetermeer 2022 gesteld; die erkende de vraag als legitiem, maar ging daar verder niet op in omdat deze synode alleen gericht was op de hereniging. Een commissie uit de synode van Deventer 2023 heeft de bespreking voorbereid.

Ds. Gert Meijer geeft namens de commissie een toelichting. Hij wijst op de ochtendvergadering. De doorgaande lijn was daar: ons leven is veilig bij God. Het gaat ook vanmiddag om het grote goed dat God ons wil aanbieden en dat we mogen vieren; de doop is geen wespennest, maar een diamant met veel facetten.

De commissie stelt geen studiecmissie voor. Dat duurt te lang voor de kerken die op een uitspraak wachten. Zie de mensen achter de vragen uit Noord-Holland: mensen met een verlangen. Alternatief dat nu voorligt: schakel de commissie liturgische ondersteuning (CLO) in. Die rapporteerde al over de ontwikkeling van leren naar vieren. Zij kunnen hierbij ook andere adviseurs betrekken. Of de commissie belijdende kerk (CBK).

Een paar punten uit het voorstel van de commissie:

- Een uitspraak als synode over de eenmaligheid van de doop. Leg de nadruk op de eenmalige opname in Gods verbond, het met de Heer begraven zijn en met Hem opgestaan. Vaak ligt de nadruk op het afwassen van de zonde. Maar wassen is niet eenmalig.
- We reageren positief op de vraag naar doopvernieuwing. Dat is nieuw. Er zijn voorbeelden waarin dat bij voorbaat al afgewezen werd.
- Hoe die vernieuwing er uit ziet? Beleg dat bij de CLO, of de CBK.
- Er wordt verwezen naar de handreiking binnen de PKN. Die geeft veel goede aanknopingspunten maar sluit niet helemaal aan bij onze kerken vanwege de andere spiritualiteit die eruit spreekt.

Uit de bespreking blijkt dat het concept-besluit veel teweegbrengt. Een aantal afgevaardigden wil toch liever een uitgebreide studie en anderen vinden dat er al voldoende materiaal voorhanden is, o.a. dat wat is aangereikt door deze commissie. Ook wordt gesproken over de waarde van de kinderdoop en het onderwijs hierover in onze kerken.

Na een uitvoerige discussie en enkele ordevoorstellen wordt besloten de commissie de gelegenheid te geven om nieuwe voorstellen te doen op een volgende zitting.

8 maart 2024

Artikel 15: Voorlopige besluiten doopvernieuwing

Materiaal:

1. verzoek van de Regio Amsterdam-Alkmaar d.d. 08 september 2022 om een Handreiking voor de kerken hoe om te gaan met het verlangen naar een doopritueel na de in het verleden ontvangen kinderdoop;
2. Acta Generale Synode en Landelijke Vergadering Zoetermeer 2022, artikel 8 – afhandeling overige ingekomen stukken;
3. adviesrapport synodecommissie doop en geloofsdoop, dd. 08-01-24.
4. aanvullend rapport synodecommissie doop en geloofsdoop, dd. 27-02-24.

Constateert:

1. dat Gods Woord en de gereformeerde belijdenis wijzen op één doop;

Overweegt:

1. dat er bij die doop sprake is van aspecten die weliswaar eenmalig zijn, maar die vragen om herhaaldelijke toe-eigening;
2. dat er veel vragen liggen die de synode niet zelf kan en niet zelf hoeft te beantwoorden;
3. dat het van belang is kerkenraden te helpen bij het gesprek met mensen die verlangen naar een lijfelijk ervaarbare herhaling van wat hun in de kinderdoop al is toegezegd;

Besluit 1:

- a. een handreiking op te (laten) stellen voor kerkenraden als praktisch hulpmiddel voor het gesprek in voorkomende situaties;
- b. met daarin
 - b.1. een heldere vraagstelling,
 - b.2. een korte schets van de achtergrond van het verlangen naar doopvernieuwing,
 - b.3. het resultaat van een inventarisatie naar hoe het verlangen naar doopvernieuwing binnen de NGK leeft,
 - b.4. een positieve verwoording van Gods genade zoals wij die ontvangen in de doop,
 - b.5. praktische aanwijzingen voor gesprekken over dopen en voor rituelen en liturgische vieringen.

Besluit 2:

deze handreiking te presenteren aan de kerken bij een volgende zitting van de synode.

Ds. Gert Meijer geeft namens de commissie een korte toelichting. De commissie ziet voor zichzelf en de synode geen taak een diepgaand onderzoek te doen naar de vragen rond doopvernieuwing, onder verwijzing naar de publicaties genoemd in het rapport. Alle indieners van tegenvoorstellen hebben meegelezen en kunnen zich erin vinden.

Een afgevaardigde toont zich blij met deze conceptbesluiten. Voeg in de lijn van de opening van vanmorgen toe: toe-eigening gebeurt ook in de viering van het avondmaal. Een ander is blij met de verwijzing naar Gods Woord en de belijdenis. Besluit 2 (later aangepast) noemt een handreiking in juni: is dat niet te optimistisch? De voorzitter wijst erop dat de synode nog moet beslissen over de volgende vergaderdatum.

Ds. Gert Meijer antwoordt dat de commissie de genoemde datum haalbaar acht; er staan al dingen klaar. De formulering rond toe-eigening is vrij bewust gekozen; je kunt dat op diverse manieren invullen.

Daarna komen de onderdelen van het besluit in stemming. Hierbij onthouden drie synodeleden zich van stemming; de besluiten worden verder met algemene stemmen aanvaard.

16 november 2024

Artikel 16: Definitieve besluiten doopvernieuwing

Materiaal:

1. verzoek van Regio Amsterdam-Alkmaar om een Handreiking voor de kerken d.d. 08 september 2022 – over een volwassendoop ná de kinderdoop;
2. Acta Generale Synode en Landelijke Vergadering Zoetermeer 2022, artikel 8 – afhandeling overige ingekomen stukken¹;
3. Adviesrapport Synodecommissie doop en geloofsdoop, dd. 08 januari 2024;
4. Handreiking 'Over dopen', dd. 28 oktober 2024.

Besluit 1:

de leden van de commissie doop en geloofsdoop onder dankzegging voor de uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen en deze commissie op te heffen.

Besluit 2:

De handreiking 'Over dopen – handreiking aan de kerken als een gemeentelid vraagt opnieuw gedoopt te mogen worden' - vrij te geven en de kerken hierover te informeren.

De besluiten worden zonder bespreking genomen.

Een ingestuurde redactionele opmerking zal worden verwerkt.

De preses dankt de leden van de commissie voor hun inzet: Anton Langelier, ds. Herman Scheffer, ds. Gert Meijer en Josytha van der Sluijs-Alkema en ook de mensen die op de achtergrond meedachten.

De Handreiking is opgenomen als [bijlage bij artikel 16](#).

Artikel 17: Kerkelijke adviezen

Materiaal:

1. beleidsrapport commissie kerkelijke adviezen (CKA), d.d. 22 augustus 2023;
2. aanvullende brief bij Beleidsrapport d.d. 19 september 2023;
3. 2e aanvulling bij Beleidsrapport d.d. 13 november 2023.

Besluit 1:

- a. voor de commissie kerkelijke adviezen de opdrachten te handhaven (met een enkele correctie en aanpassing) die de Landelijke Vergadering/Generale Synode Zoetermeer 2022 haar gaf, namelijk:
 1. de kerken te dienen met advies over kerkrecht en kerkorde;
 2. onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden van regelingen waardoor een predikant wiens ambtsdienst om disciplinaire redenen werd beëindigd niet zonder meer in aanmerking komt voor het verrichten van pastoraal werk en het voorgaan in diensten;
 3. onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden van landelijke (regelingen met betrekking tot) zorg van pastoraal psychologische aard voor predikanten na losmaking of na onvrijwillige beëindiging van hun ambtswerk;
 4. in het bijzonder kerkenraden en predikanten te dienen met advies in predikantszaken;
 5. waar dat wenselijk is door te verwijzen naar SKW, mediation, rechtspraak, ICG etc.;
 6. het verplicht advies te geven met betrekking tot de tijdelijke of blijvende beëindiging van de ambtsdienst van de predikant, conform KO art. B10, B11, B13 en bijbehorende regelingen;
 7. het verplicht advies te geven met betrekking tot de voortijdige beëindiging van de arbeidsrelatie met een predikant in opleiding, conform KO art. B5 en de bijbehorende regeling;
 8. het verplicht advies te geven bij emeritering van een predikant, conform KO art. B9 en de bijbehorende regeling;
 9. het verplicht advies te geven bij de schorsing of afzetting van een ouderling, diaken of kerkelijk werker, conform KO art. B18 en B20 en bijbehorende regelingen;
 10. het verplicht advies te geven bij een voorstel tot wijziging van de kerkorde en bij de eindredactie van de kerkorde na een besluit tot wijziging van die kerkorde, conform KO art. A3 en de bijbehorende regeling;
 11. te zorgen voor de publicatie (met eventuele toekomstige wijzigingen) van de kerkorde en de landelijke regelingen;
 12. aanspreekpunt te zijn voor wijzigingen in de kerkorde en de landelijke regelingen en daarover zo nodig contact onderhouden met uitvoeringsinstanties, in het bijzonder met SKW/CGMV;
 13. medewerking te verlenen aan het actueel houden van informatie over de eigen kerkorde en landelijke regelingen op www.kerkrecht.nl;
- b. verslag te doen van haar werkzaamheden aan de synode van 2026.

Besluit 2:

- a. CKA een budget toe te kennen van € 25.500 voor de periode 2024 – 2026.
- b. een budget voor ca 0,2fte beschikbaar te stellen (dat is ca. € 16.000 op jaarbasis) voor de periode 1 januari 2024 – 31 december 2026 voor de inzet van de algemeen secretaris van de CKA;
- c. de CKA op te dragen hierover organisatorische afspraken te maken met de commissie financiën en beleid.

Gronden:

1. De werkzaamheden van de algemeen secretaris overstijgen het karakter van vrijwilligerswerk.
2. De landelijke regeling E5 (huishoudelijke regeling synode), artikel 12 lid 2 biedt de mogelijkheid voor deze vergoeding.

Vanuit de commissie kerkelijke adviezen (CKA) zijn aanwezig ds. Jan Michiel de Groot, ds. Kornelis Harmannij en ds. Rob Vreugdenhil.

Ds. Jan Michiel de Groot geeft, namens de CKA, een toelichting. De CKA telt 14 leden. De werkwijze is als volgt: een aanvraag komt binnen, wordt beoordeeld door het dagelijks bestuur en toegedeeld aan een van de adviesteams, die bestaan uit vier leden. Wel kijken de andere teams mee. De commissie let op de kwaliteit van het werk en werkt transparant. Ze is uit op recht en vrede. Soms is pastorale hulp nodig. De samenstelling van een team kan wisselen, gelet op de complexiteit van de vraag. Inmiddels is er overleg geweest met andere commissies en met het SKW. Overleg met de CKO volgt nog. Er waren in de afgelopen periode 22 grote vragen en 19 kleinere. Soms worden ze op de website geplaatst, met de antwoorden, als vorm van preventie en zodat andere kerken niet dezelfde vraag opnieuw hoeven te stellen. Dit wordt uitgebreid naar een nieuwsbrief naar alle kerken. Het tijdsbeslag per adviesvraag kan variëren van 5 tot 88 uur. De commissie verwacht groei van het werk. Vandaar ook het voorstel om de secretaris vrij te stellen voor 0,2 fte, waarvan 0,1 betaald.

In de eerste ronde wordt gevraagd waarom er alleen predikanten in de commissie zitten, of het voor de betaalde secretaris arbeidsrechtelijk goed is geregeld, en of dat niet beter ondergebracht kan worden bij Kerkpunt of SKW. Een afgevaardigde pleit ervoor om niet alleen interventies te doen die gericht zijn op oplossingen maar ook op preventie.

Ds. Jan Michiel de Groot reageert namens de commissie. Hij ziet in de CKA predikanten met kennis van zaken. Uitgangspunt voor het secretariaat is om dit goed arbeidsrechtelijk te regelen. Of dit werk ondergebracht kan worden bij het SKW of Kerkpunt wordt nog onderzocht. De CKA is niet bang dat er om het loket heen gewerkt zal worden: in een aantal gevallen is het advies van de CKA verplicht. Dit is gecommuniceerd naar de kerken. Meer preventief werken is ook het voornemen van de CKA. Ds. Kornelis Harmannij vult aan. Predikanten zijn nodig, want het gaat over kerkrecht; daarin zijn ze opgeleid. De commissie wil echter ook graag juristen bij het werk van de CKA. Peter van Engeldorp Gastelaars dient een tegenvoorstel in, om de betaling van de secretaris te budgetteren op 0,2 fte.

In de tweede ronde wijst een afgevaardigde erop dat het belangrijk is een duidelijke grens te trekken tussen SKW en de CKA. Het SKW zit op het brede spectrum van werkgeverschap in de kerk. De CKA steunt het amendement rond de 0,2 fte.

Het amendement om 0,2 fte te budgetteren wordt aangenomen met 41 stemmen voor, vervolgens worden de besluiten met algemene stemmen genomen.

9 maart 2024

Artikel 18: Wijziging landelijke regelingen

Materiaal:

1. brief commissie kerkelijke adviezen over wijzigingsvoorstellen in landelijke regelingen E7, B4 en B8 - dd. 21-12-23;
2. landelijke regeling B4 'goedkeuring aanvaarde roeping' met voorstel van de CKA tot aanpassing, december 2023;
3. landelijke regeling B8 'bijzondere preekbevoegdheid' met voorstel van de CKA tot aanpassing, december 2023;
4. landelijke regeling E7 'missionaire steunverlening' met voorstel van de CKA tot wijziging, 15 december 2023.

Besluit 1: - landelijke regeling B4 goedkeuring aanvaarde roeping

de landelijke regeling B4 'goedkeuring aanvaarde roeping' als volgt te wijzigen:

1. artikel 1.2 uit te breiden met de tekst bij sub c:
De kerkenraad zendt de regionale vergadering de volgende stukken toe:

- a. de roepingsbrief, inclusief de toezegging inzake het levensonderhoud;
 - b. de aanvaardingsbrief;
 - c. vermelding van de datum waarop de kerkenraad de verantwoordelijkheid voor het levensonderhoud en het toezicht aanvaardt;
 - d. een aanbeveling van de kerkenraad van de gemeente waar de geroepene tot dusver lid was;
 - e. indien de geroepene al predikant was in een van de kerken: de akte van ontslag van de kerkenraad waar de predikant tot dusver diende;
 - f. indien de geroepene nog geen predikant was in een van de kerken: de akte van beroepbaarstelling;
 - g. indien de roeping geldt voor een bepaalde tijd of voor deeltijd: de nadere regeling van de rechtspositie.
2. bij artikel 2.5 de afkorting SKW te introduceren:
 3. De toegelatene meldt zich bij het Steunpunt Kerk en Werk (SKW), om gedurende twee jaar begeleiding te ontvangen van een mentor.
 4. een nieuw artikel 4 toe te voegen:
 - 4.1 Van elke goedgekeurde roeping geeft de regionale vergadering bericht aan het SKW, met vermelding van de datum waarop de kerkenraad de verantwoordelijkheid voor het levensonderhoud en het toezicht aanvaardt.

Gronden:

1. Door de vermelding van de datum waarop de kerkenraad de verantwoordelijkheid voor het levensonderhoud en het toezicht aanvaardt, kan eenvoudiger worden gecontroleerd of de het vertrek uit de ene kerk en de start in de nieuwe kerk met elkaar samenvallen.
2. Het Steunpunt Kerk en Werk heeft een formele bevestiging van de verbintenis tussen predikant en gemeente nodig om aan het pensioenfonds aan te tonen dat de betrokkene volgens de regels van de kerkorde verbonden is aan de kerk.

Besluit 2: – landelijke regeling B8 bijzondere preekbevoegdheid

de landelijke regeling B8 'bijzondere preekbevoegdheid' als volgt te wijzigen:

1. de huidige artikelen 1 tot en met 3 te verduidelijken en anders te ordenen in een tweetal artikelen om zo duidelijker te verwoorden dat de regionale vergadering verantwoordelijk is voor het verlenen van een bijzondere plaatselijke preekbevoegdheid:

1. landelijk of plaatselijk

- 1.1. Een regionale vergadering kan bijzondere landelijke preekbevoegdheid verlenen aan een belijdend lid dat:
 - a. een doctoraalstudie of predikantsmaster aan de kerkelijke theologische opleiding (KTO) heeft voltooid; of
 - b. de KTO zover heeft afgerond dat het de aantekening Praktische Vorming heeft verkregen; of
 - c. een HBO- of WO-bachelor theologie heeft voltooid en het certificaat homiletiek van de KTO of een daarmee vergelijkbaar certificaat heeft verkregen.
- 1.2. Een regionale vergadering kan op verzoek van een kerkenraad bijzondere plaatselijke preekbevoegdheid verlenen aan een door die kerkenraad aangestelde kerkelijk werker die een relevante HBO-opleiding heeft voltooid of op vergelijkbare wijze competenties heeft verworven.

2. voorbehouden

- 2.1 De bijzondere preekbevoegdheid houdt geen bevoegdheid in om de sacramenten te bedienen of ambtsdragers te bevestigen, behalve in de situatie die genoemd wordt in art. B8.2 KO.
- 2.2 De kerkenraad kan de verkondiging van het Woord van God incidenteel toevertrouwen aan iemand die geen preekbevoegdheid bezit.

2. in de artikelen 9 en 10 (nieuwe nummering) meer duidelijkheid te geven over het toezicht:

9. toezicht door de regionale vergadering

- 9.1 Het kerkelijk toezicht op de uitvoering van de landelijke preekbevoegdheid berust bij de regionale vergadering die de bevoegdheid verleende.
- 9.2 De regionale vergadering wijst één of meer personen aan om de preekbevoegde te begeleiden.
- 9.3 Wanneer de preekbevoegde verhuist naar een andere regio, draagt de regionale vergadering het toezicht over aan de regionale vergadering van de nieuwe woonplaats.
- 9.4 Wanneer het optreden van de preekbevoegde leidt tot klachten die niet in overleg met hem en zijn begeleiders kunnen worden weggenomen, kan de regionale vergadering besluiten om hem de preekbevoegdheid te ontnemen.

10. toezicht door de kerkenraad

- 10.1 Het kerkelijk toezicht op de uitvoering van de plaatselijke preekbevoegdheid berust bij de kerkenraad.
- 10.2 De kerkenraad is eveneens verantwoordelijk voor het toezicht wanneer hij de verkondiging van het Woord van God incidenteel toevertrouwt aan iemand die geen preekbevoegdheid bezit.

Grond:

Door de aanpassingen blijkt duidelijker dat de regionale vergadering beslist over het verlenen van blijvende plaatselijke preekbevoegdheid.

Besluit 3: - Landelijke Regeling E7 financiële steunverlening

1. de nieuwe Landelijke Regeling E7 financiële steunverlening vast te stellen ter vervanging van de huidige Landelijke Regeling E7 missionaire steunverlening;
2. de nieuwe regeling als bijlage bij de acta van deze synode te voegen.

Grond:

De synode heeft besloten de commissie missionaire steunverlening op te heffen en haar taken onder te brengen bij Verre Naasten. Dit vraagt om een grondige herziening van de regeling.

De preses zegt dat er in de voorstellen van de CKA voor wijziging van de regelingen wel inhoudelijke veranderingen zitten, maar die zijn logisch en vanzelfsprekend. Er is één vraag over: regio's hebben geen kas meer; hoe kunnen ze dan, naar E7, financiële toezeggingen doen? Maar die regel is niet gewijzigd. Opgemerkt wordt dat de nieuwe regio's wel een kas kunnen/zullen hebben.

De gewijzigde regelingen worden zonder stemming met algemene stemmen aanvaard. De nieuwe teksten van deze 3 regelingen zijn te lezen in de [bijlagen bij artikel 18](#).

8 december 2023

Artikel 19: Kerkelijke onderzoeken

Materiaal:

rapport van de commissie kerkelijke onderzoeken (CKO) d.d. 23-08-2023.

Besluit 1:

de commissie kerkelijke onderzoeken onder dankzegging voor de uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Gronden:

1. De commissie is ingesteld per 1 mei 2023 en is relatief kort als team aan de slag.
2. De verdeling van de taken, kwaliteitsbeheersing en verdere vorming zijn al voortvarend opgepakt.

Besluit 2:

de commissie kerkelijke onderzoeken opdracht te geven de volgende taken te blijven uitvoeren:

- a. onderzoeken te houden en een bindend oordeel te geven inzake:
 1. beroepbaarstelling, conform Kerkorde artikelen B4 en B5 en de bijbehorende regelingen;
 2. de vraag of een bijzondere taak bij het ambt van predikant past, conform Kerkorde artikel B7 en de bijbehorende regeling;
 3. het verlenen van bijzondere preekbevoegdheid, conform Kerkorde artikel B8 en de bijbehorende regeling;
 4. een voorgenomen losmaking en in verband daarmee de geschiktheid van de predikant voor een nieuwe ambtsdienst, conform Kerkorde artikel B12 en de bijbehorende regeling;
 5. de financiële regelingen die een kerkenraad treft bij maatregelen rond een predikant, conform de regelingen bij Kerkorde artikel B10, B12 en B13.
- b. gevraagd en ongevraagd te adviseren over vraagstukken aangaande de vorming en opleiding tot predikant;
- c. verslag te doen van haar werkzaamheden aan de volgende synode.

Besluit 3:

de commissie kerkelijke onderzoeken voor de periode 2024–2026 voor reis-, toerustings- en vergaderkosten een totaalbudget te verlenen van € 7.600.

De assessor, Rudi de Graaf, heet Wieb Boerma en ds. Herman Scheffer welkom als leden van de commissie kerkelijke onderzoeken (CKO).

Wieb Boerma geeft namens de commissie een toelichting. De commissie is pas sinds kort van start gegaan. Er zijn tot nu toe negen à tien onderzoeken geweest, en twee vergaderingen. Er is door synodeleden gevraagd of de regelingen aangepast moeten worden; daarvoor is het nu nog te vroeg. Ze zijn ingewikkeld, maar we zijn als commissie goed in staat ze uit te voeren. Bij eventuele vacatures letten we op de nodige competenties. In de besluittekst zijn we tegemoetgekomen aan de gemaakte opmerkingen.

Een afgevaardigde merkt in de eerste ronde vanuit haar regio op dat het goed is eventueel deskundigen in te schakelen, bijvoorbeeld voor een assessment. Bouw niet alleen ervaring in eigen kring op. Ook: spreek vooral met kandidaten over de praktijk van het predikant-zijn, of het nu in de opdracht staat of niet.

Een tweede afgevaardigde signaleert dat een attest van de kerkenraad pas 14 dagen voor de behandeling aanwezig moet zijn. Is het voor het geestelijk proces niet beter om dat bij het moment van de aanvraag beschikbaar te hebben?

Een derde afgevaardigde vraagt of de commissie zich bij de afzetting van een predikant alleen bezighoudt met de financiële afwikkeling? De regeling laat dat vermoeden.

De laatste vraag gaat over de digitale structuur. Wordt daar gerekend met privacy gevoeligheid en kunnen andere commissies daarvan profiteren? Is hier samenwerking met het Steunpunt Kerkenwerk? Wieb Boerma antwoordt. De CKO moet de financiële regeling goedkeuren bij de uitvoering van art. B10, B12 en B13 KO. Bij art. B12 KO is de rol van de CKO ook inhoudelijk. Deskundigen worden geraadpleegd als het nodig is. De huidige bezetting van de commissie is goed. We blijven streven naar een adequate samenstelling. Inderdaad, liever geen attest op het laatste moment. Maar in de praktijk komt het veel eerder. Rond de privacy komt een regeling in samenwerking met de commissie kerkelijke adviezen. De commissie is niet bezig met een digitale structuur en sluit graag bij initiatieven van anderen aan. Er blijken geen amendementen te zijn.

In de tweede ronde dringt een afgevaardigde aan om iemand vanuit de human resources-richting toe te voegen aan de commissie; de commissie bestaat nu vooral uit predikanten en dat kan lastig zijn, ook omdat persoonlijke relaties een rol kunnen spelen.

Wieb Boerma: ik kom uit dat vak. En bij benoemingen, ook van predikanten, zoeken we naar ervaring in human resources. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 20: Opheffing regiegroep en Inbedding Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling

Materiaal:

1. eindrapport regiegroep eenwording GKv en NGK, d.d. 03 oktober 2023;
2. aanvullende brief over contacten met de uitgetreden kerken, d.d. 9 november 2023.

Besluit 1:

de regiegroep decharge te verlenen met dank aan de HEER die hun werk zo bijzonder heeft gezegend; ingeval blijkt dat bepaalde zaken niet zijn afgerond, die toe te wijzen aan een of meer van de andere reeds bestaande commissies.

Besluit 2:

in te stemmen met het gezamenlijke besluit van de commissie kerkelijke adviezen en het deputaatschap kerkorde en kerkrecht van de CGK tot de vorming van het Overleg Geschilbehandeling, volgens het daartoe opgestelde constituerend document (Zie [bijlage bij artikel 20](#)).

Gronden:

1. Het werk van de interkerkelijke commissie geschilbehandeling kan een waardevolle bijdrage zijn aan herstel van vrede in vastgelopen of vastlopende situaties in de kerken.
2. Voor de voortgang van het werk van de ICG is een heldere kerkelijke inbedding gewenst, waarbij de onafhankelijkheid van de commissie gewaarborgd blijft.
3. Het interkerkelijk karakter van de ICG vraagt om een andere organisatievorm dan directe aansturing door de synode of één van haar deputaatschappen.
4. De gekozen organisatievorm van een overlegorgaan onder verantwoordelijkheid van een deputaatschap en een commissie vanuit beide kerkverbanden biedt voldoende waarborg voor een goede kerkelijke inbedding van de ICG in beide betrokken kerkverbanden.

De voorgestelde besluiten worden zonder amendementen en tegenstemmen, met algemene stemmen aanvaard. De preses spreekt de regiegroep toe. Voor een aantal mensen was dit werk een levenstaak. Mede door hun inzet verliep in de ogen van andere kerken de eenwording opvallend soepel en vlot. Dat kwam op 15 november 2023 nog naar voren tijdens een klein symposium met de PKN. De preses verwijst naar de afsluiting van de Landelijke Vergadering/Generale Synode van Zoetermeer 2022. De vergadering stemt met applaus in met de woorden van de preses.

8 december 2023

Artikel 21: Kerkelijk beroep

Materiaal:

rapport college voor het kerkelijk beroep (CKB) d.d. 22 juni 2023.

Besluit 1:

het college voor het kerkelijk beroep ook voor de komende jaren mandaat te verlenen om haar werkzaamheden uit te voeren conform Kerkorde artikel F5 en de bijbehorende landelijke regeling. De synode vraagt aandacht te schenken aan de communicatie over het werk van het college via de website van onze kerken en de regio's.

Besluit 2:

het college voor de uitvoering van haar werkzaamheden voor de periode 2024-2026 voor reis-, ondersteunings- en vergaderkosten een totaalbudget van €10.000 toe te kennen.

Van het college voor het kerkelijk beroep (CKB) zijn aanwezig mr. Hans Storm, ds. Wim van Wijk en mr. Joan Janssens-Boer.

Hans Storm geeft, namens het college, een toelichting. Als iemand het niet eens is met een besluit van de kerkenraad, kan hij bij het college in beroep. Dat kan ook tegen besluiten van een regionale vergadering. Het college is een onafhankelijke rechterlijke instantie; de synode benoemt alleen de leden ervan. Het rapport is dus heel beknopt. We noemen wel het aantal zaken, maar gaan er niet op in. Uitspraken komen wel op de website, uiteraard geanonimiseerd. Het werk staat nog in de steigers, ook dat van de informatievoorziening naar de regio's. We zijn bezig met het ontwikkelen van onze werkwijze in deze nieuwe situatie. Er komt nog een voorstel voor de benoeming van nieuwe leden. In de komende drie jaar willen we een kweekvijver gaan vormen voor deze kerkelijke rechtspraak.

Een afgevaardigde wil een amendement indienen om het college opdracht te geven de kerken en regio's te informeren over de nieuwe opzet. Hans Storm: We zeiden al dat we dat gaan doen. Maar de formulering 'opdracht geven' past niet bij de onafhankelijke positie van het college, zoals vastgelegd in kerkorde en regeling. De synode kan ons wel verzoeken om dat te doen. Dat geldt eigenlijk voor het gehele besluit. De synode hoeft het college geen decharge te geven, want die neemt geen verantwoordelijkheid voor ons werk. En besluit 1 zegt niet meer dan: doe je taak als college conform de kerkorde. Een goede benoemingsbrief is voldoende. De synode stemt daarmee in.

De preses spreekt de hoop uit dat de leden van het college weinig te doen hebben; de synode stelt het budget vast en doet het hierboven vermelde verzoek om de regio's en kerken te informeren over het werk van het college.

8 maart 2024

Artikel 22: Verzoening en Recht: Uitspraak over 'Het Klimaat van het Absolute'

Mr. Heleen Hamelink en ds. Menko Biewenga zijn namens de commissie verzoening en recht (CVR) aanwezig.

De commissie stelt voor om schuld te belijden over wat we inmiddels zijn gaan noemen: 'het klimaat van het absolute'. Ds. Menko Biewenga licht dit toe. Er zijn situaties waar geen bevredigende oplossing meer gevonden kan worden. Schuld belijden over het slavernijverleden ging eenvoudig: dat raakt ons niet rechtstreeks. Maar ons kerkelijk verleden is dichterbij. Soms voel je aan: dingen gingen niet goed, maar je kunt er geen juridisch verhaal meer op los laten; wat is er gebeurd? Verzoening door recht is dan een vermoeiende en doodlopende weg. Vandaar deze uitspraak. Geen juridische schuldtoewijzing, maar een morele uitspraak. We voelen aan dat dingen anders/beter hadden gekund. De verwijzingen naar Ezra en Daniël zijn wezenlijk. We hopen dat deze uitspraak mensen zal helpen om hun weg te vervolgen met meer rust en vrede.

De preses: we hebben gepolst of iedereen in de synode de uitspraak kan dragen. Zo is de tekst tot stand gekomen. Daarom nu geen discussie. Wel is er ruimte voor vragen.

Twee afgevaardigden vragen of er een handreiking is voor het maken van excuses. Menko Biewenga (verlangend naar een promovendus die de paradigmashift van modern naar postmodern in de beide kerken zou willen onderzoeken) zegt dat de CVR bereid is voor een handleiding te zorgen. De preses stelt voor dat het moderamen zich buigt over een mogelijke opdracht.

De uitspraak over het klimaat van het absolute wordt daarna met algemene stemmen gedaan. De preses spreekt de tekst uit:

Uitspraak over 'Het Klimaat van het Absolute'

1. Aanleiding

In 2020 is de commissie verzoening en recht (verder te noemen: CVR) ingesteld door de toenmalige generale synode van de GKv en de landelijke vergadering van de NGK. De taak van de commissie ligt vervat in haar naam; daarin komen de beide elementen bij elkaar die in het werk van de commissie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn: Verzoening zonder recht is een slag in de lucht, terwijl Recht zonder verzoening een harde afrekening wordt. Beide zijn nodig, beide hebben hun plaats in de schaduw van het kruis van Christus; die Verzoening bracht door Recht te doen.

In de loop van de volgende jaren zijn er heel wat gesprekken gevoerd, met heel verschillende mensen, met ook allemaal heel verschillende verhalen. Soms hadden die gesprekken een voor iedereen bevredigende uitkomst, maar soms bleek zo'n uitkomst, ondanks alle goede wil en grote inzet, niet te bereiken. En vaak bleek dat dan te maken te hebben met datgene wat onder ons is gaan heten "Het klimaat van het absolute" (naar de titel van de biografie die dr. Ab van Langevelde schreef over prof. C. Veenhof).

Daarmee bedoelen we dat de CVR in contact kwam met iemand die zich bij haar meldde, en dan van hem of haar hoorde over dingen die gebeurd zijn in het verleden (geregeld trouwens niet eens henzelf overkomen, maar de generatie voor hen; dat maakt het extra lastig); maar dat die CVR vervolgens, na onderzoek, moest zeggen: "In strikt juridische zin (arbeidsrechtelijk, kerkrechtelijk) valt er niet zoveel aan te merken op wat deze kerkenraad of deze meerdere vergadering of dat schoolbestuur gedaan heeft. Naar de destijds geldende normen en regels is er correct gehandeld". Juridisch ben je dan uitgepraat. Maar tegelijk voel je heel vaak dat dingen echt anders gedaan hadden kunnen en eigenlijk wel moeten worden; zeker met de kennis van nu. En dat niet om juridische, maar om morele redenen.

De CVR heeft herhaaldelijk de ervaring opgedaan dat haar de middelen ontbreken om in een dergelijke situatie onder Gods zegen genezend, helend, verzoenend te handelen.

2. Achtergrond

Achteraf terugkijkend op de weg die we gegaan zijn als kerken, zien wij nu veel helderder wat we meer dan een halve eeuw geleden nog nauwelijks konden zien - al waren er ook toen al wel andere stemmen: hoezeer wij met z'n allen leefden in het klimaat van het absolute. In de verzuilde samenleving van voor en na de Tweede Wereldoorlog werden overal 'absolute' posities ingenomen en verdedigd. En terwijl de eerste voortekenen zich begonnen aan te dienen van het afscheid van het moderne denken dat vanuit de Verlichting zolang de toon had gezet, hebben ook wij als kerk na de oorlog nog eenmaal een groot systeem opgebouwd en opgetuigd: wat we inmiddels zijn gaan noemen: 'Het Klimaat van het Absolute'.

Hierbij is geen sprake van de schuld van iemand, één persoon, of een kleine of grotere groep bij wie de verantwoordelijkheid voor deze ontwikkeling zouden kunnen neerleggen. We hebben dit samen gedaan, we leefden allemaal in die sfeer, en we dragen er samen verantwoordelijkheid voor dat er een klimaat kon ontstaan in de kerken, waarin meningen en overtuigingen werden tot de raderen waartussen geliefde kinderen van God beschadigd zijn geraakt, naar ziel en lichaam beide.

Tot op zekere hoogte kunnen we begrijpen waarom dat tóén gebeurde, en waarom het zó gebeurde. Zoals er wel meer dingen zijn waarvan we kunnen begrijpen hoe en waarom ze in voorbijgaande tijden gepraaktiseerd zijn, goedgekeurd en verdedigd, ook door kerken die zichzelf als strikt orthodox beschouwden. Het is niet onze taak om de motieven en beweegredenen van het voorgeslacht in twijfel te trekken.

Toch moeten we achteraf zeggen: Het was niet goed. Wij hadden als kerken meer op onze hoede moeten zijn voor het klimaat van het absolute. En we hadden er ook niet meer dan een halve eeuw voor nodig moeten hebben om tot dat inzicht te komen. Hier past ons een belijdenis van schuld, voor het aangezicht van God en mensen.

Daarom doen wij de nu volgende uitspraak.

3. Uitspraak

Wij aanvaarden de verantwoordelijkheid voor het (laten) ontstaan van het klimaat van het absolute. In het verre voetspoor van vaders in het geloof als Ezra en Daniël (Nehemia 9 en Daniël 9) belijden wij daarover onze schuld. Dit had niet zo moeten gebeuren.

In juridische zin kunnen we in veel gevallen geen genoegdoening meer verschaffen. In morele zin hopen we daartoe door deze uitspraak wel in staat te zijn.

We verbinden daaraan de hoop en de bede dat door deze uitspraak de schade en de last, die geliefde kinderen van God hebben geleden, van hen en hun nageslacht zullen worden afgenomen; dat zij alsnog heil en heling zullen ervaren, en hernieuwd mogen wandelen in het licht. Naar het woord uit de berijming van Psalm 32 (Liedboek): *"Gij gaat mij voor, Gij maakt voor mij ruim baan"*.

Zo doe de Almachtige ons samen leven in Zijn genade en liefde.

Het synodekoor zingt hierna een lied, gemaakt door Melle Oosterhuis bij het eerherstel van de lectoren dr. H.M. Mulder en drs. D.J. Buwalda. Een lied dat ook bij dit onderwerp past. Het laatste couplet wordt gezamenlijk gezongen:

Wij staan met lege handen
voor uw genadetroom
bewust van zoveel schade
en hopen op uw Zoon.
Vergeef wat wij misdeden.
Verzacht geleden pijn
Herstel bij ons de vrede
om samen kerk te zijn.

18 november 2023

Artikel 23: Eerste bespreking bezinning ambt van predikant

De volgende leden van de werkgroep ambt van de Theologische Universiteit zijn aanwezig: prof. dr. Leon van de Broeke, prof. dr. Hans Schaeffer, mr. dr. Avelien Haan-Kamminga. Drs. Bernd Vinke is verhinderd. Drs. Pim Boven is aanwezig als vervanger van Jan Westert, voorzitter van de raad van toezicht van de Theologische Universiteit Utrecht.

Besproken wordt het rapport 'Predikanten: geroepen om te dienen'. Het zal vanuit de werkgroep toegelicht worden. Het rapport eindigt met aanbevelingen. De bespreking vindt in groepen plaats. Elke groep krijgt twee aanbevelingen mee. Dan volgt een plenaire terugkoppeling. De werkgroep neemt het resultaat mee en komt in januari met concrete voorstellen.

Dr. Hans Schaeffer geeft iets door over de werkwijze. De raad van toezicht stelde deze werkgroep in. De aanleiding voor de werkgroep ligt in eerdere rapporten. Voornaamste vraag: kan de invulling van het predikantschap wat flexibeler? Als het vastligt, heeft dan het ontwikkelen van een ambtsvisie op dit moment wel zin? De werkgroep heeft het niet gezocht in een document met veel Bijbelteksten en dogmatiek; er is een enquête uitgezet onder gemeenteleden, er zijn gesprekken gevoerd met predikanten en groeps gesprekken in gemeenten. Ook is geanalyseerd wat in andere kerkverbanden erover geschreven is. Op basis van dit alles doen we onze aanbevelingen.

Kern van het betoog van de werkgroep is de theologie over het ambt. Het gaat om gelovigen die door God geroepen en door de gemeente erkend zijn om voor te gaan. Het ambt van predikant is geen regulier beroep. Ze zijn geroepen om te dienen in een verbinding met een specifieke gemeente en dragen een spirituele verantwoording tegenover die gemeente. Er zit een ongelijkwaardigheid in: er zijn diverse roepingen. De spirituele uitoefening van hun roeping is in essentie de bediening van woord en sacrament. Daarbij is de gemeente als geheel aanwezig. Vandaar de verbinding aan die gemeente. Het gezag ervan en de context waarin de predikant functioneert vraagt om een opleiding op WO-niveau.

Uit eerdere rapporten en eigen onderzoek blijkt dat het niet eenvoudig is om werk en functioneren goed in beeld te krijgen. Dat komt door de al genoemde ongelijkwaardigheid van het ambt. Toch zijn een aantal interventies nodig. Die gaan over het proces van beroeping, de duur van de verbinding en de functiedifferentiatie.

We denken na over stevige ingrepen:

- Kan de predikant in dienst van het kerkverband komen?
- Is het goed een termijn te stellen aan de verbinding aan een gemeente?
- Laat de roeping tot het ambt en de toewijding aan de gemeente toe dat er meer binding aan de regio komt?
- En hoe verbeteren we een professionele begeleiding.

Denk na over een meer flexibele taakinfilling van de predikant en laat hij/zij nadenken over loopbaanontwikkeling. Dat vraagt aanpassing in de opleiding.

Toegespitst: we noemen een termijn van 7 jaar; niet als maximum, maar als een moment waarop de gemeente opnieuw het gesprek voert met haar predikant over roeping en verbinding.

De bediening van de sacramenten vindt steeds vaker anders plaats dan we gewend zijn. Houd die als kerntaak bij de predikanten. Kerntaken zijn die elementen in hun werk waarin de representatiefunctie van het ambt tot uiting komt en waardoor een gemeente kerk van Christus wordt. Het ambt is meer dan efficiënt en functioneel besturen: zo bewaart God de mensen bij Christus. Zie Koffeman: het werk van de heilige Geest krijgt vorm in de eredienst. Daar hoort ambtsbinding bij.

Avelien Haan vervolgt. Zij spreekt over de HBO-predikant. Dat is niet hetzelfde als de HBO-theoloog. Die zijn een goede aanvulling op predikanten. Waarom liever geen HBO-predikanten?

- De context van de lokale gemeente vraagt niet alleen toepassen van kennis maar ook ontwikkelen van inzicht en combineren van domeinen. Dat kun je als academische vaardigheid zien. Mensen in de kerken beseffen dat zelf ook wel. Een predikant is een leraar, volgens de mensen. We mogen dat niveau vragen.
- Verantwoordelijkheid als spiritueel leiderschap: dat vraagt om een wo-opleiding. Een HBO'er brengt veel vaardigheden mee. Maar waarom kiest een gemeente voor een HBO-predikant? Als het financiële motieven zijn, klinkt dat niet zuiver. Wat weerhoudt de HBO'er de opleiding te gaan volgen. We stellen voor: maak gebruik van HBO'ers in de gemeente, maar niet in die spirituele verantwoordelijkheid. En we zien graag een soepele doorstroming in opleiding.

Is het een goed idee de predikant in algemene dienst te nemen? Dat willen we onderzoeken. Er is veel discussie over geweest in andere kerkgenootschappen. In dienst zijn van de NGK betekent dat je geen financiële relatie hebt met je gemeente. Vanuit het kerkverband is er daarmee invloed op de plaatsing van een predikant. Dit hangt samen met de eerdergenoemde termijn: na de termijn is er nog steeds een dienstverband en inkomen. Dit verandert wel wat in de zeggenschap van de plaatselijke gemeente. Maatwerk is hierbij nodig: wat is de lokale context. De visie op de predikant hangt samen met de visie op gemeente zijn. Daarom is gesprek hierover nodig op de regio. Dan is er ook ruimte voor differentiatie.

Heeft deze benadering draagvlak? We hebben in onze vragen ernaar geïnformeerd, om te weten of iedereen hierin zal meegaan. Standaard was het antwoord: we doen het liefste zelf de roeping. Maar we missen soms de geestelijke aspecten daarbij. De benadering van de werkgroep stuit hier en daar op weerstand: we stellen andere praktijken voor. Dat vraagt om duidelijke kaders en stevige instrumenten om in te kunnen gaan tegen bestaande patronen. Er is al wel veel expertise in veranderingsprocessen.

We vragen van de synode: u vroeg een rapport te schrijven over een bekend probleem, hebben we voldoende input geleverd voor afweging en keuzes? We noemen drie aangrijpingspunten met diverse interventies. U mag kiezen welke maatregelen functioneel zijn. De synode moet richting geven. Daarna start het veranderproces.

De synodeleden worden verdeeld over 5 groepen die elk een of twee aanbevelingen uit het rapport meekrijgen om te bespreken:

- Aanbevelingen 1,2 over HBO of WO.
- Aanbeveling 3,4 over (boven)lokale invloed op het proces van benoeming.
- Aanbeveling 6,7 gaat over maatwerk en draagvlak en over de mogelijkheid van een termijn.

- Aanbeveling 5 over de predikant in algemene dienst en daarmee flexibilisering.
- Aanbeveling 8 over taakdifferentiatie.

De vraag die de groepen meekrijgen: hoe denken jullie over richting en zwaarte van de voorgestelde ingrepen? Zijn ze stevig genoeg? Welke richting zou het besluit op moeten gaan? Graag terugkoppeling vanuit de groep.

Over aanbeveling 1 en 2 wordt gerapporteerd: faciliteer de doorstroming van HBO naar WO, zet een rem op het hoge collegegeld. Zoom in op wat de gemeente nodig heeft; dat kun je vinden bij de HBO-er én de WO-er. Er zijn nu al HBO-theologen die ook de woordverkondiging en de sacramentsbediening uitvoeren, vooral in een pionierssetting. Het is een complex gesprek en daarbij zijn ook persoonlijke talenten verschillend. Uiteindelijk moet het geloof centraal staan.

Bij aanbeveling 3 en 4 heeft de groep huiver voor zware interventies. De plaatselijke autonomie is belangrijk. Wel is meer zelfreflectie bij kerken nodig en er is meer sturing nodig. Gebruik de instrumenten die er zijn, zoals kerkvisitatie, en geef die meer autoriteit.

Over aanbeveling 6 en 7: Voer het gesprek over taakdifferentiatie eerst op de kerkenraad, vanuit goed werkgeverschap. Voor de ene predikant is het prima, voor een ander kan het gesprek al te laat zijn. Is het een idee om ergens een pilot op te starten?

Over aanbeveling 5: Predikant zijn in algemene dienst geeft mogelijkheden. Wel met als voorwaarde een eigen basisgemeente, met regionale taken. Maar is het financieel wel handig? Laat SKW het functioneren van een predikant evalueren, niet de regio. De invloed van de regio zit dan in het onder woorden brengen van de aanwezige talenten en vandaaruit de inzet op speciale gebieden. Spreken over een termijn klinkt interessant; een goede back-up is dan wel nodig.

Over aanbeveling 8: Flexibilisering hangt samen met differentiatie en spreken over een termijn. Een verandering in denken is hierbij nodig. Het rapport lijkt uit te gaan van probleem-denken. Breng liever onder woorden waar we naar toe willen. Moet je de autonomie van de gemeente bij het roepen van een predikant doorbreken? Ga liever in overleg, ook op de regio. Is stevig ingrijpen nodig? Onderzoek eerst wat nodig is. We zijn meer synodaal dan we zelf denken.

De werkgroep neemt deze punten mee.

Vervolgens is er gelegenheid om vragen te stellen over het rapport.

Het is goed dat er meer beweging komt. Wat wordt echter gedefinieerd als het probleem? Zijn er zoveel HBO-theologen? Denk in het Nieuwe Testament aan de positie van Timoteüs en Titus, die een bovenlokale functie hadden.

Vragen als deze waren 15 jaar geleden al aan de orde op de predikantenvereniging. Er is toen ook een profiel samengesteld. Denk ook aan wat prof. Gert Kwakkel naar voren brengt over het profetische woord. Dat mis ik in de inbreng. Het risico nu vandaag is dat er veel kritiek is op het accent op academisch niveau. Hij is wel blij met dit accent.

Het uitgangspunt is: predikant zijn vraagt om een voorbereiding op WO-niveau. Er zijn toch ook HBO-predikanten. Neemt de werkgroep dat mee? Dr. Hans Schaeffer reageert hierop: kom met argumenten. Als je ze goed opschrijft, nemen we die mee.

Er wordt gevraagd om meer landelijke actie als tegenhanger tegen de praktijk van het independentisme. Grote kerken gaan soms hun eigen gang in het beroepingswerk. Creëer draagvlak voor deze nieuwe benadering, zing je niet los van de plaatselijke pragmatische praktijk.

Er wordt aangedrongen op het allemaal nog wat concreter en scherper te maken. Kerk zijn in transitie vraagt om langetermijnvisie en leiderschap. Let op hoe je het probleem beschrijft; het rapport is geschreven door een werkgroep van de Theologische Universiteit die aangewezen wordt als oplossing

voor een probleem. Maar sloot de opleiding wel aan bij de praktijk? Is het gebrek aan mobiliteit misschien het symptoom van iets anders?

De preses sluit de eerste bespreking over dit onderwerp af.

12 januari 2023

Artikel 24: Tweede bespreking bezinning ambt van predikant

Bij deze bespreking zijn namens de werkgroep ambt aanwezig prof. dr. Hans Schaeffer, mr. dr. Avelien Haan-Kamminga en drs. Bernd Vinke en namens de raad van toezicht (RvT) van de Theologische Universiteit Jan Westert. Voor de Synthetronsessie zijn aanwezig Leo Dijkema en Thomas Mebrahtu. Jan Westert geeft eerst een toelichting namens de RvT. De RvT is opdrachtgever van de werkgroep. De vorige synode had de RvT aangewezen om een rapport te schrijven over ambtsvisie dat zich met name richt op mobiliteitsvragen. De RvT heeft daarvoor een werkgroep benoemd. Op de zitting van 18 november 2023 is gevraagd om te komen tot richtinggevende conclusies. De werkgroep heeft behoefte aan nog een meningvormende ronde. Daarna volgt besluitvorming. De opdracht was met name het bespreken van het mobiliteitsprobleem. In de publiciteit ging het vooral over de positie van de HBO-theoloog. Als Theologische Universiteit Utrecht (TUU) hebben we grote waardering voor de HBO-theologen en de wijze waarop ze hun werk verrichten. De verantwoordelijkheid voor de route naar het ambt blijft bij de synode. De TUU heeft op verzoek van de kerken ook gewerkt aan leerlijnen persoonlijke vorming in het kader van de professionalisering van de opleiding. Er is bovendien een doorlopende leerlijn voor studenten vanaf het HBO. Zie ook het beleid rond nascholing. Laten we met deze discussie niet zomaar dit werk weggooien. Jan Westert roept de vergadering op om ook naar de andere aanbevelingen te kijken. Ook dit zijn belangrijke en tere onderwerpen.

Bernd Vinke spreekt namens de werkgroep. In de publiciteit is veel aandacht geweest voor deelonderwerpen uit het rapport, maar te weinig voor de eigenlijke reden en bedoeling ervan. De aanleiding is dat er al bijna 20 jaar gesproken wordt over de vastgelopen mobiliteit van predikanten. De match tussen predikant en gemeente kan na een aantal jaren over zijn. Wat dan? Tegelijk lopen kerken ook tegen problemen als krimp aan. Het kerkverband verandert, de manier van kerk zijn past soms niet goed meer. De verwachting daarbij is ook dat het aantal predikanten afneemt. Samenwerking tussen kerken neemt toe en uitwisseling rond diaconaat en missionair bezig zijn. We zien een toekomst met minder predikanten die echter wel meer moeten samenwerken. Drie dingen zijn daarbij nodig:

1. het goed regelen van voldoende flexibiliteit voor gemeenten en predikanten;
 2. zorgvuldige arbeidsrechtelijke maatregelen;
 3. een zinvol ambts-theologisch en kerkrechtelijk kader.
- Een aantal maatregelen is al genomen, onder andere door het Steunpunt Kerkenwerk. Dat heeft een training ontwikkeld voor begeleidingscommissies van predikanten en het kan ook het beroepingswerk in de gemeenten begeleiden. Predikanten blijken bereid hierin mee te gaan. Gemeenten hebben hier soms meer moeite mee: ze willen een eigen predikant. Intussen is de opleiding ook veranderd: er is een ontwikkelassessment, er zijn stages en nascholing. De opleiding komt voor een groot deel tegemoet aan de vraag naar andere vaardigheden bij de predikant. De mobiliteit blijkt echter een hardnekkiger probleem. Kerkelijke werkers kennen vaak tijdelijke contracten, maar een predikant niet. Dat heeft te maken met de ambtsvisie. Arbeidsrechtelijk is het lastig om snel en flexibel maatwerk te regelen.

Oplossingsrichtingen zijn er wel:

1. Veel kerken werken al met functioneringsgesprekken. Blijft lastig, wanneer van een van beide kanten de indruk bestaat dat de relatie tussen gemeente en predikant zijn langste tijd heeft gehad. Kan dit instrument leiden tot een echt beslismoment na zo'n 7 jaar?
2. Als beroepen lastig is, zou het niet helpen als we een aantal predikanten in landelijke dienst hebben?
3. Optimaliseer de bestaande doorstroom van kerkelijk werkers naar het predikantschap. Zoek naar manieren om dat ambt zo te faciliteren dat het recht doet aan de intensiteit van het werk. Laat niet een minder betaalde kerkelijk werker hetzelfde werk doen als een predikant.
4. Bevorder regionale ondersteuning van de kerken. Dat kost iets van de autonomie, maar dat doet samenwerking altijd: je geeft iets van jezelf op om samen meer te bereiken.

Leo Dijkema leidt een synthetronsessie in. Na afloop wordt in groepsverband doorgepraat over de volgende vragen:

1. Mijn advies aan de TUU om relevant(er) te zijn voor de kerken is: ...
2. Mijn advies aan ons als synode rond de rol, het dreigende tekort en de aantrekkelijkheid van het beroep is: ...
3. Mijn advies aan ons als synode rond mobiliteit van predikanten is: ...

9 maart 2024

Artikel 25: Besluiten bezinning ambt van predikant

Materiaal:

rapport 'Predikanten: geroepen om te dienen', d.d. 11 augustus 2023

Besluit 1:

de werkgroep ambt en de Raad van Toezicht van de Theologische Universiteit Utrecht te bedanken voor het opstellen van het rapport 'Predikanten: geroepen om te dienen' dat een grondslag biedt voor een verdere gedachtevorming en positiebepaling rond de vraagstukken die spelen rond het ambt, mobiliteit en bekwaamheidseisen.

Besluit 2:

het Steunpunt Kerkenwerk te verzoeken om na te gaan hoe de adviezen van de werkgroep ambt over de arbeidsmobiliteit van predikanten zijn in te voeren in onze kerken; daarbij de volgende aspecten in beeld te brengen:

- a. de kerkrechtelijke aspecten, zoals:
 - de positie van het ambt van predikant;
 - de verschillende verantwoordelijkheden van kerkenraad, regio, synode en landelijke commissies ten opzichte van de predikant;
 - de mogelijkheid van ambtelijke inkadering van kerkelijk werkers, al dan niet met preekbevoegdheid of zelfs sacramentsbevoegdheid;
- b. het arbeidsrechtelijke aspect, onder andere met betrekking tot arbeidszekerheid en een veilige werkomgeving;
- c. het financiële aspect;
- d. het aspect van de praktische uitvoerbaarheid voor zowel predikanten, kerkenraden en andere gremia;
- e. daarbij verder:
- f. voort te bouwen op wat door Steunpunt Kerkenwerk in afstemming met de kerken al is gerealiseerd;
- g. relevante en belanghebbende partijen te betrekken zoals de Theologische Universiteit Utrecht, Predikantenvereniging CGMV, Luceo en de betreffende commissies, waaronder de commissie kerkelijke adviezen en de commissie financiën en beleid.

Gronden:

1. Op het gebied van mobiliteit van predikanten gebeurt al het nodige, vooral door Steunpunt Kerkenwerk.
2. Tegelijkertijd is het de wens om de vrijblijvendheid die er op dit punt in ons kerkverband bestaat in te kaderen.
3. Het is belangrijk dat adviezen van de werkgroep worden getoetst op de kerkrechtelijke, financiële en praktische uitvoerbaarheid waarbij er ook oog is voor de balans tussen de eventueel benodigde veranderingen in verhouding tot de vraagstukken die voorliggen.

Besluit 3:

het algemene verzoek onder besluit 2 aan het Steunpunt Kerkenwerk op een aantal punten een nadere uitwerking te geven.

Besluit 3.1:

te adviseren of en hoe de landelijke regeling B4 'roeping predikant' uitgebreid kan worden met een paragraaf over 'mobiliteit' met daarin:

- a. de rol van de regionale vergadering om te komen tot een regionaal mobiliteitsplan waarin kerken afspraken kunnen maken over:
 - regionale samenwerking over de inzet van (elkaars) predikanten om zo in te spelen op regionale mogelijkheden en uitdagingen;
 - het daartoe op elkaar afstemmen van de (gezamenlijke) beroepingstrajecten;
 - het bewaken van de gewenste professionele lokale en regionale begeleiding van predikanten;
 - hoe het middel van de kerkvisitatie hierbij een rol kan spelen;
 - hoe de duurzame inzet van predikanten binnen de regio te ondersteunen.
- b. een optie voor een regionaal advies aan gemeenten die langer dan twee jaar vacant zijn;
- c. te attenderen op beschikbare instrumenten op het gebied van mobiliteit waaronder die van Steunpunt Kerkenwerk.

Besluit 3.2:

te adviseren of een landelijke regeling, en zo ja welke (B4 'roeping predikant' of B6 'kerkelijke zorg voor de predikant' of een andere) en hoe, uitgebreid kan worden met een paragraaf over 'voortzetting verbinding van een predikant aan een plaatselijke kerk',

- a. daarin in te gaan op het voorstel dat in alle gevallen een gesprek over al dan niet voortzetten van de verbinding plaatsvindt rond een nader te bepalen termijn;
- b. en daarbij in overweging te nemen hoe hierbij de belangen van de predikant, de plaatselijke kerk, de regionale vergadering en ons kerkverband worden gediend en zijn geborgd.

Gronden:

1. Dit besluit beoogt enerzijds het gesprek over terminering van een verbinding aan de lokale kerk te normaliseren en anderzijds een onderscheid aan te brengen met 'mobiliteit' in meer generieke zin (zie besluit 3.1).
2. Dit gesprek over terminering van de verbinding aan een lokale kerk is immers een onderdeel van mobiliteitsbeleid in brede zin. Door terminering op te nemen in de landelijke regeling wordt het gesprek hierover tussen gemeente en predikant gefaciliteerd als een gesprek dat volgt uit een landelijke regeling. Het is tegelijkertijd ook een verplichtende uitspraak richting een kerkenraad om dit gesprek over de lokale verbinding te voeren.

Besluit 3.3:

de financiële gevolgen van de adviezen over de mobiliteit van predikanten inzichtelijk te maken, waarbij in ieder geval ingegaan wordt op het volgende:

- a. omvang van de financiële effecten en bij wie eventuele extra financiële lasten komen te liggen;
- b. de kansen en risico's die deze veranderingen met zich meebrengen;
- c. het treffen van een wachtgeldvoorziening op solidariteitsbasis voor predikanten die worden losgemaakt;
- d. het predikantschap in landelijke dienst.

Gronden:

1. In de praktijk blijken financiële kwesties (wachtgeld, emeritering, losmakingsregeling, etc.) vaak een knelpunt te zijn in de mobiliteit van predikanten. Oplossingsrichtingen op dit vlak vragen specifieke en specialistische expertise.
2. Het inzichtelijk maken van de financiële consequenties van de adviezen helpt in de verdere besluitvorming om deze adviezen al dan niet om te zetten in regelingen en uitvoering.

Van de werkgroep ambt zijn aanwezig mr. dr. Avelien Haan-Kamminga, prof. dr. Hans Schaeffer, en namens het college van bestuur van de Theologische Universiteit Utrecht (TUU) drs. Pim Boven.

De preses stelt de conceptbesluiten aan de orde. Dit is de eerste officiële besprekingsronde. De werkgroep heeft geen toelichting.

Vanuit de afgevaardigden komen een aantal vragen en opmerkingen:

- betrek ook de belangenvereniging Luceo;
- hoe is de termijn van 7 jaar onderbouwd;
- hoe zit het met de autonomie van de plaatselijke gemeente;
- worden er theologische wissels omgezet;
- is dit rapport wel een goed vervolg op het eerdere rapport 'Open Poorten' waarin gesproken wordt over systemische problemen;
- kunnen de beoogde commissies de opdracht wel aan;
- er is behoefte aan meer helderheid over de verhouding WO-HBO ook als het gaat om de bediening van de sacramenten;
- de WO-opleidingseis voor predikanten wordt onderstreept, WO en HBO zijn wezenlijk andere opleidingen;
- is er oog voor het belang van de kleine kerken;
- is dit wel een synodale kwestie? De relatie tussen gemeente en predikant is een zaak van kerkenraad en predikant met ondersteuning van SKW. Bovendien SKW heeft al veel ervaring met de voorgestelde richting van de werkgroep.

Vanuit de CKA is al gereageerd dat zij geen capaciteit hebben om als trekker van de opdracht te fungeren. Daarom staat in het conceptbesluit het voorstel om SKW het voortouw te laten nemen.

Avelien Haan-Kamminga beantwoordt de vragen gegroepeerd. De eerste groep gaat over de ambtsvisie. De vraag ernaar zat inderdaad in de opdracht als werkgroep van de TUU. Het zou een beleidsdocument kunnen zijn waarin we iets zeggen over het ambt. Maar de synode en de TUU schrijven die niet. Wel heeft de TUU een opleidingsprofiel en wetenschappers die daarover discussiëren. Een beleidsdocument over het ambt geeft volgens ons geen praktische oplossing. Dit is teruggediept bij de opdrachtgever. Wel horen we graag van gemeenten hoe ze naar het ambt kijken. Nemen we dan niet impliciet een aantal dingen mee? Luceo zegt dat, maar wij zien dat niet. Je kunt daarover wel een discussie voeren. De werkgroep vindt dat er geen bakens zijn verzet. Ambtsbinding van kerkelijk werker zou wel zo'n nieuw baken zijn.

Een tweede thema is de HBO-theoloog. We hebben voor hun werk veel waardering. Graag meer en betere posities voor hen. Daar is echter geen besluit voor nodig. Als je gaat nadenken over HBO-predikanten, ben je bezig bakens te verzetten. In deze discussie spelen veel oneigenlijke argumenten een rol: het zou goedkoper zijn, bijvoorbeeld. Maar kijk naar de inhoud en maak doorstroming soepeler. De TUU heeft daarin al veel geïnvesteerd.

Hoe zit het met de autonomie van de (kleinere) gemeenten? We willen die autonomie niet weghalen, maar signaleren een probleem: als het niet goed gaat, moet er wachtgeld betaald worden. En daar is nu geen solidaire oplossing voor. Daar moet onderzoek naar komen en bij solidariteit kun je rekening houden met de grootte van de gemeenten.

De besluitvorming uitstellen? Je kunt heel lang over dit onderwerp praten. De werkgroep ziet geen meerwaarde in extra onderzoek. Maar het voorstel houdt in dat we flexibiliteit en openheid organiseren en geen grote dingen vastleggen.

Wat kleinere punten: waarom die termijn van zeven jaar? Dat kwam in gesprekken op. De PKN hanteert een termijn van vijf jaar. Wij kozen zeven jaar. Luceo meenemen in de gesprekken: natuurlijk. De uitkomsten van de synthetronsessie (systeem voor het peilen van meningen) meenemen: prima, maar

hoe waardeer je die? SKW inschakelen: daar hoeft geen besluit over genomen te worden. Functiedifferentiatie is in de praktijk al mogelijk.

Pim Boven vult aan: er is nu al naast de academische master voor predikant een andere route, de 'kerkelijk route', anders dan in de PKN die maar één route kent.

Voor de tweede ronde vraagt de preses naar tegenvoorstellen of amendementen. Is de vraag naar uitstel van besluitvorming een punt van orde? Kunnen we een verzoek neerleggen bij SKW?

Rudi de Graaf dient een amendement in om het SKW te verzoeken de adviezen van de werkgroep ambt rond mobiliteit in te voeren. Zo erken je het primaat van SKW. Ds. Wim Schaaïj dient een amendement in om de termijn van zeven jaar te schrappen. Het is niet meer dan een evaluatiemoment. Ds. Pim Poortinga dient een tegenvoorstel in. Laat de term terminering los, spreek liever over flexibilisering. De Synode van Goes 2020 sprak over systemische problemen rond de ambtsvisie. Los dat niet op met regels. Ook voor de behandeling van dit tegenvoorstel is draagvlak.

Ds. Kornelis Harmannij wil toegevoegd hebben: de mogelijkheid van ambtelijke inkadering van kerkelijk werkers.

De preses concludeert dat het amendement van Rudi de Graaf het meest verstrekkend is, daarna dat van ds. Kornelis Harmannij, dan dat van ds. Wim Schaaïj en ten slotte kan dan het tegenvoorstel van ds. Pim Poortinga in beeld komen.

In de tweede ronde wordt opgemerkt dat het veel krachtiger is als kerkenraad en predikant zelf alert zijn rond het zevende jaar. Laat het primaat bij predikant en kerkenraad om over deze situatie te spreken en laat de regiokerken op elkaar toezien. Een andere afgevaardigde merkt op dat je landelijk instrumenten kunt aanreiken voor evaluatie ter bescherming van zowel predikant als kerkenraad. Het SKW kan dit goed oppakken.

Een afgevaardigde is bang dat we nu een fuik van besluitvorming inzwemmen: is de centrale lijn nog helder? Leidt de tijdsdruk van nu tot het beste besluit? De reactie op het punt van autonomie en solidariteit vindt hij sterk. Is dit voldoende in de regio besproken? Er zijn twee lijnen: er is veel consensus om iets met mobiliteit te doen, en tegelijk zijn er veel vragen en wensen rond de kerkelijk werkers. Haal die twee discussies uit elkaar.

Wat is de reikwijdte van besluit 2? Klopt het dat het daar alleen gaat om een mobiliteitsvraag, niet om een ambtsvisie? Impliciet zit er een ambtsvisie in het rapport, door de exclusiviteitsclaim dat sacramenten bedienen hoort bij de predikant.

Er wordt nogmaals aandacht gevraagd voor de ingezette lijn op de synode van Goes: preventie. Nu lijkt interventie het devies. En er wordt geadviseerd om de leerervaring van de PKN te betrekken.

Eerst reageren de indieners van amendementen op de tweede ronde. Rudi de Graaf vindt het belangrijk dat de relatie gemeente-predikant op dit niveau besproken wordt, ondersteund door SKW. Tegelijk gaat het ook over de visie op het ambt: splits dit.

Ds. Kornelis Harmannij neemt de formulering van ds. Jan Henk Soepenbergh over: verzoek het SKW om dit na te gaan. Haal de twee punten uit de discussie uit elkaar: dat moet uiteindelijk wel, maar nu is er een gemeenschappelijke werkgroep die samen met andere commissies en het SKW dit gaat aanpakken.

Avelien Haan-Kamminga antwoordt. Goed als het initiatief voor het gesprek over flexibilisering elders ligt, bijvoorbeeld bij het SKW. Dat de regio een rol krijgt is ook de bedoeling. Het is inderdaad lastig om onder tijdsdruk een besluit te nemen, maar een volgende ronde wordt niet gemakkelijker. Toon en richting die we wijzen zijn inderdaad belangrijk. We hebben niet bedoeld een ambtsvisie te geven. Impliciet zit die er wel in. Regel dat kerkrechtelijk. Gesprek erover kan, in de lijn van het voorstel van ds. Kornelis Harmannij. Het woord interventie is gekozen, omdat er al veel activiteiten waren op het gebied van preventie. Onze intenties zijn gelijk, maar de verwoording is anders.

Het tegenvoorstel zouden we niet steunen, een onderzoek naar de HBO-predikant adviseren we niet. Wij vinden dat geen verstandige richting. Het voorstel van Rudi de Graaf is prima. Terminering is inderdaad een heftig woord. Het gaat erom dat er een moment van heroverweging komt. Inderdaad, ambtsdrager en werknemer tegelijk zijn kan niet. Zoek voor deze problematiek een rechtspositionele oplossing, niet een andere ambtsvisie.

Pim Boven vult aan. Vanuit de kerkorde is de opleiding voor predikant een academische. Maar er is een uitzondering, in de kerkelijke route. Er is ook een opleiding voor het preken, maar de TUU mag geen HBO-diploma's uitreiken.

Ds. Pim Poortinga dient een ordevoorstel in om de besluitvorming uit te stellen. Dit voorstel wordt verworpen.

De amendementen komen achtereenvolgens in stemming. Het amendement van Rudi de Graaf om SKW te verzoeken hiermee aan het werk te gaan wordt aangenomen met 52 stemmen voor en 3 onthoudingen.

Het amendement van ds. Kornelis Harmannij wordt met algemene stemmen aanvaard.

Het amendement van ds. Wim Schaaij om de termijn van zeven jaar te schrappen uit besluit en grond wordt aangenomen met 27 stemmen voor, 23 tegen en 4 onthoudingen.

8 maart 2024

Artikel 26: Hoger beroep

Aan de orde van behandeling is een beroepszaak. Als lid van de behandelcommissie vanuit de synode zijn aanwezig mr. Leendert Verheij en drs. Berber Wesseling.

Leendert Verheij geeft eerst een toelichting op het advies van de behandelcommissie, de rol van de synode en de wijze van behandeling. De synode doet voor deze zaak aan lekenrechtspraak. Het voordeel is dat de synode veel meer ingevoerd is in wat er in kerken gebeurt dan welke wereldlijke rechter ook.

Het nadeel is dat je te maken hebt met allerlei procesregels en randvoorwaarden voor een deugdelijk proces, waar je als afgevaardigde niet dagelijkse mee te maken hebt. De wetgever stelt wel minimumeisen aan de lekenrechtspraak. Voldoe je daar niet aan, dan kan de appellant naar de wereldlijke rechter. Om wel aan de (minimum)eisen te voldoen is er de procedure hoger beroep en stelt de synode een behandelcommissie in. In de zaak waarover het gaat, wordt een besluit bestreden uit september 2022, voor de hereniging van GKv en NGK. Dus is, volgens de eenwordingsbesluiten artikel 6.1 en 6.4, in dit geval het kerkrecht van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt van toepassing. Die vormen het toepassingskader voor de inhoudelijke beoordeling. Wat betreft de procesgang gelden de regelingen van het nieuwe kerkverband.

De behandelcommissie moet eerst oordelen over de ontvankelijkheid. Aan het begin van de procedure ging er nogal wat mis. De appellant ging met een bezwaarschrift naar de classis. Maar een bezwaar dien je bij de kerkenraad in. Daarna volgt het stadium van een eventueel beroep. De classis had het bezwaarschrift dus moeten terugsturen naar de kerkenraad. Maar dit is helaas niet gebeurd. De classis vroeg de deputaten appelpzaken de behandeling op zich te nemen, en wekte daarmee de suggestie: we gaan dit als beroepszaak zien. Voortdurend bleef de term bezwaar een grote rol spelen. Zelfs aan het einde van de rit: als u bezwaren hebt, ga maar naar het college van beroep. Dat had de synode moeten zijn. Het college van beroep zei: dit is in feite een hoger beroep, dus hoort het bij de synode. Er ging meer mis: de deputaten van de classis hadden een hoorzitting moeten houden. En: een van de deputaten bleek eerder bij deze zaak betrokken te zijn geweest. Ook zijn partijen niet op de hoogte gesteld van de namen van de deputaten.

Het proces verliep dus niet volgens de regels. Of dat gevolgen heeft, moet de synode bespreken onder de beraadslaging in beslotenheid. De behandelcommissie volgt het college van beroep in zijn praktische

benadering en stelt voor het bezwaar te behandelen als beroep en de betreffende broeder in hoger beroep ontvankelijk te verklaren.

Dan de zaak zelf. Op de achtergrond speelt van alles, in een tien jaar durend geschil. Maar de inzet van het geschil is het besluit van de kerkenraad om niet verder in gesprek te gaan, het zogenaamde stopbesluit. Verschillen uit het verleden over diverse opvattingen zijn voor de behandeling op de synode niet relevant. Dit geschil moet je aanhouden tegen de regelgeving die daar betrekking op heeft. De appellant moet aangeven op welke grond het besluit van de kerkenraad (het 'stop-besluit') niet aanvaardbaar is. Je moet je daarbij beroepen op een van de in de kerkorde aangewezen gronden. Een beroep is gegrond als het in strijd is met het Woord van God, het kerkelijk recht, de opbouw van de gemeente of als er sprake is van persoonlijk onrecht. De generale regeling zegt dan dat je moet aangeven op welke grond het besluit vernietigd moet worden.

De appellant verwijst naar art. F75.1 van de kerkorde: "De kerkelijke rechtspraak is gericht op herstel van vrede door recht." Dat is echter een algemeen beginsel dat vooral ziet op de procesgang. Als je voor deze zaak deze grond zou honoreren dan ontstaat er een totaal open norm en daarmee rechtsonzekerheid.

De behandelcommissie is met de deputaten van de classis van oordeel dat door beide partijen geprobeerd is het gesprek te voeren. De kerkenraad spande zich wel degelijk in. De kerkenraad kan dan zeggen: we gaan niet meer over het verleden praten. U blijft wel onder onze pastorale verantwoordelijkheid. Daarom is ons advies: laat de beslissing van de kerkenraad in stand en verklaar het hoger beroep ongegrond.

Het zwaartepunt van de behandeling lag bij de hoorzitting door de commissie en de voorbereiding. Partijen gaan niet meer het woord voeren. Ze hebben schriftelijk kunnen reageren op het rapport. Afgevaardigden die persoonlijk betrokken zijn geweest bij het bestreden besluit mogen geen vragen stellen en niet aanwezig zijn bij de besloten gedeelten. Ds. Kornelis Harmannij, mr. Joan Janssens-Boer en ds. Kees Smit trekken zich nu terug.

Er zijn enkele vragen waarvan de stellers vinden dat ze voor de beslissing in deze zaak van belang zijn. Wat is de consequentie van de uitspraak die we doen? Verwijzen we terug naar classis of kerkenraad? Er zijn procedurele fouten ontdekt waarover partijen zich niet hebben kunnen uitlaten. Moeten ze niet alsnog de gelegenheid daarvoor krijgen?

Leendert Verheij antwoordt op de laatste vraag dat partijen zich hebben kunnen uitlaten over het ontbreken van een hoorzitting; dat geldt echter niet voor het gegeven dat ze niet op de hoogte gesteld zijn van de namen van de deputaten. Ze krijgen daarvoor ter synode de gelegenheid. De kerkenraad maakt er geen gebruik van. De appellant verklaart dat hij dit punt uit onbekendheid met de procedure gemist heeft.

Of de uitspraak consequenties heeft voor de kerkenraad hangt van de uitspraak af. Dat is een punt voor de beraadslagingen.

De synode gaat over in besloten zitting voor de beraadslagingen; hiervan wordt geen verslag gemaakt. Na afloop van de beraadslagingen en de besluitvorming heft de voorzitter het comité weer op en deelt mee dat de synode het advies van de behandelcommissie volgt.

De synode verklaart het door appellant ingestelde hoger beroep ongegrond. Binnen twee weken zal de uitspraak met toelichting aan de partijen toegezonden worden.

HOOFDSTUK 4: KERKELIJKE DIENSTVERLENING

18 november 2023

Artikel 27: Liturgische ondersteuning

Materiaal:

rapport commissie liturgische ondersteuning (CLO) d.d. 22 juni 2023.

Besluit 1:

de commissie liturgische ondersteuning decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Gronden:

1. Het onderbrengen van het Steunpunt Liturgie bij Kerkpunt is naar wens verlopen.
2. Het CLO heeft een goede bijdrage geleverd aan het opstellen van de Landelijke Regeling C8.

Besluit 2:

de commissie liturgische ondersteuning de volgende nieuwe opdrachten te geven:

- a. het uitwerken van Landelijke Regeling C8 door in samenwerking met Kerkpunt in onze kerken regelmatig gebruikte en nieuwe formulieren met liturgieën voor de volgende liturgische handelingen te publiceren en onderhouden:
 1. doop van kinderen;
 2. de doop op geloofsbelijdenis;
 3. de viering van het avondmaal;
 4. de openbare geloofsbelijdenis;
 5. de bevestiging van een predikant;
 6. de bevestiging van ouderlingen of diakenen;
 7. de bevestiging van andere werkers in de kerk;
 8. de bevestiging van een huwelijk;
 9. de buitensluiting uit de gemeente;
 10. de terugkeer na buitensluiting.
- b. beschikbaar te zijn voor de kerken voor informatie en advies (gevraagd en ongevraagd) en als aanspreekpunt en klankbord bij liturgische vragen en ontwikkelingen; dit steeds in overleg met Kerkpunt;
- c. de actieve deelname aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied voort te zetten door een bestuurslid voor de ISK uit het midden van de CLO aan te wijzen en door deel te nemen aan de activiteiten die de ISK ontwikkelt op het gebied van het kerklied en liturgie;
- d. bij Bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van Bijbelvertalingen in ons land, zich te presenteren als het adres waaraan men informatie over het onderwerp Bijbelvertaling kan toezenden.

Besluit 3:

de CLO voor de komende periode van drie jaar voor reis- en vergaderkosten een budget te verlenen van € 3.000.

Van de commissie zijn aanwezig ds. Jaco Weij, Jacco Steen-Sennema en ds. Gerard Nederveen.

Ds. Jaco Weij geeft, namens de commissie, een korte toelichting. De voormalige commissie eredienst heeft de naam commissie liturgische ondersteuning (CLO) gekregen. Een van de leden van de commissie participeert in de interkerkelijke stichting voor het kerklied (ISK). Die richt zich op het Liedboek en op 'Psalmen anders'.

In de eerste ronde volgen een aantal vragen en opmerkingen:

- De hoop wordt uitgesproken dat er creatieve vierende teksten voor de liturgische formulieren komen. Geef in een inleiding aan welke elementen vanuit de historie in de formulieren opgenomen worden.
- Hoe gaat de commissie mensen zoeken die meeschrijven, en uit welke kring?

- Er is een enorme liturgische diversiteit in onze kerken. De trend is nu: de band als basis voor muzikale begeleiding. Juist die bands zijn op zoek, maar vinden weinig ondersteuning binnen het kerkverband. Ook niet van de CLO.
- Wat is de meerwaarde van de commissie naast Kerkpunt? Als het werk daar ingebed is, krijgt het een plek in een werkomgeving waar ook jeugdwerkers bezig zijn.
- Waarom alleen contact met de ISK en niet met Opwekking, Nieuwe Psalmberijming enzovoort? Breid die contacten uit.
- Een afgevaardigde constateert in de kerken een gebrek aan basaal liturgisch besef. Laat Kerkpunt daarop inspringen en laat de CLO zich toeleggen op de formulieren.
- Een ander ziet in de kerken een beweging van leren naar vieren. Maar vergeet het onderwijs niet. De eredienst is daar een goede gelegenheid voor. Zoek naar een synthese tussen leren en vieren.

Ds. Jaco Weij antwoordt namens de commissie. Het idee om een inleiding te geven bij de formulieren neemt de commissie over. De bedoeling is: bied in de formulieren een kapstok aan en laat daarop plekken vrij voor eigen invulling. De CLO staat open voor suggesties voor medeschrijvers. Ze geeft geen ondersteuning aan bands. Ze verwijst wel door naar anderen die daar goed in zijn. Kerkpunt heeft inderdaad al het steunpunt liturgie. Toerusting op dit gebied hoort daar thuis. Zie bijvoorbeeld het project Vieren in de kerk, om het ontbrekende basale liturgische besef te voeden. De CLO is er voor de formulieren en voor de vertegenwoordiging bij de ISK en als aanspreekpunt voor Bijbel-vertaalprojecten.

De commissie raadt af dit onder te brengen bij Kerkpunt, ook vanwege de kosten van betaalde krachten. Op informele basis is de CLO betrokken bij andere initiatieven dan de ISK. Hier speelt ook een rol dat voorlopers van de CLO openstonden voor het evangelisch kerklied en de kracht van verbindend vieren.

De aandacht van de commissie is nu gericht op oecumenische vormen van vieren. Daarbij hoort zeker ook dat zij geen tegenstelling wil tussen leren en vieren.

In de tweede ronde blijkt een afgevaardigde niet gerustgesteld. Moet je die nieuwe formulieren willen gebruiken voor twintigers en dertigers? Verleen de CLO decharge en breng de punten van besluit 2 en 3 onder bij Kerkpunt.

Ds. Jaco Weij reageert: er is verschil tussen de liederen waar de commissie aandacht voor vraagt en de liturgieën en formulieren die nog gaan komen. Zie bij de eerste ronde: de liturgie als kapstok voor de eigen jas. Is besluit 2 niet nodig? De commissie heeft haar basis in de kerkorde. Zij stelt niet voor de commissie op te heffen, maar maakt wel duidelijk wat de onderscheiden taken zijn.

Het voorstel komt in stemming. Besluit 1 wordt met algemene stemmen aangenomen; bij besluit 2 en 3 blijken er 7 synodeleden tegen te stemmen. Daarmee zijn alle besluiten vastgesteld.

17 november 2023

Artikel 28: Bespreking missionaire steunverlening

Aanwezig zijn van de commissie missionaire steunverlening (CMS) ds. Rudolf Bruijn en Wim van der Voorn. Ook zijn aanwezig Klaas Harink (Verre Naasten) en Gienke Boersma-Vreugdenhil, adviseur van de commissie en werkzaam bij Verre Naasten. Ook Hermann Toebe en Aaike Kamsteeg (van de commissie beleidsbegroting) zijn aanwezig vanwege de voorstellen over de structuurwijziging.

Ds. Rudolf Bruijn geeft namens de CMS een toelichting. De eenwording van de kerken bracht geen grote veranderingen: er werd al langer in goede harmonie samengewerkt. Op het niveau van de regio's veranderde wel het nodige. Steun vanuit een classis werd niet altijd door de nieuwe regio opgepakt. Voor de oude NGK was dit ook nieuw: steun vanuit de regio en niet alleen vanuit het landelijke verband. De CMS is blij met het vele werk dat adviseur Gienke Boersma-Vreugdenhil voor hen doet. Op vergaderingen van de commissie is een algemeen aandachtspunt: het bespreken van de lopende projecten. Dat is een

voortdurend wisselende lijst waarbij bestaande projecten afgebouwd worden en nieuwe gestart. Er is steeds weer inzet om een project op te starten en er komen mensen tot geloof in Jezus Christus. Gienke Boersma-Vreugdenhil vult dit aan. Ondersteunen van projecten is investeren in Gods koninkrijk. Het Missiefonds (waarmee de CMS zich naar de kerken presenteert) is er omdat kerken die met het evangelie midden in de samenleving staan, daarbij vaak financiële steun nodig hebben. Soms gaat het om nieuwe gemeenschappen, soms om kleine kerken die zich niet willen opheffen. Soms ook zijn het grote kerken die met andere kerken samenwerken. Zo mag je weten dat je deel uitmaakt van Gods missie in deze wereld: God roept een kerk voor zijn missie. Daarin helpen we elkaar. Binnen deze opdracht kunnen we leren van opgedane ervaringen en die onderling delen.

Er zijn in de afgelopen periode 12 projecten gesteund. Hoopgevend is dat er niet alleen kerken opgeheven worden, maar ook nieuwe gemeenschappen gesticht. Denk aan Hill in Rotterdam, Geloof in IJsselstein, Hecht in Den Haag. Weliswaar is een kerk in Zeist opgeheven, maar er ontstaat wel een Nederlands-Arabisch gemeenschap, in samenwerking met de PKN en een evangelische gemeente. Pionieren is mogelijk doordat kerken gingen samenwerken, vaak over kerkmuren heen. Ook daarbij kan de CMS helpen. Projecten kenmerken zich door veel creativiteit om het goede nieuws te delen. Nieuwe gemeenschappen zijn vaak meer divers van samenstelling dan de gevestigde kerken en weerspiegelen de samenleving meer. Er komen ook meer mensen tot geloof. Uiteraard zijn er ook worstelingen en uitdagingen. We hebben naast financiële steun ook gebed en bemoediging nodig.

Een afgevaardigde draagt verbeteringen aan voor de besluittekst. CMS en moderamen zullen deze meenemen in de eindredactie van het besluit. In een eerste besprekronde wordt het volgende genoemd:

- De organisatie wordt veranderd: van een commissie naar een opdracht aan Verre Naasten. Hebben de kerken bevoegdheid over wat Verre Naasten gaat doen? Er komt wel een klankbordgroep, maar het enige dat we straks als kerken doen is geld betalen, terwijl missie toch onze corebusiness is. Wat betekent de integratie voor de visievorming? Hoort die dan ook bij Verre Naasten? En waarom alleen focus op binnenlandse projecten?
- We halen uit elkaar wat op een vorige synode is samengevoegd: steun aan hulpbehoevende kerken en steun voor missionaire projecten. Dat kan een competentiestrijd opleveren.
- Als je de steunverlening aan hulpbehoevende kerken ook integreert in de opdracht aan Verre Naasten, moeten deze kerken echt nadenken over hun missionaire mogelijkheden.
- De projecten zijn vooral in het zuiden en westen in verstedelijkte gebieden. Gebeurt er in het noorden wel wat? Kun je een bezoek brengen aan een project, liefst in de eigen regio? Zijn we in het oosten en noorden te bescheiden?
- Wat is de impact van de projecten? Doen we de goede dingen op de goede manier? Dit zouden we moeten meten.
- Hoe gaat het als een project voor twee jaar geld krijgt en toch een derde jaar nodig heeft?

Ds. Rudolf Bruijn geeft als eerste antwoord. Als een project niet genoeg heeft aan de toegezegde bedragen, dan is altijd overleg mogelijk. Het werk van de CMS kun je lastig begroten; het gaat om variërende bedragen. Niet alle projecten komen bij de CMS. Er gebeurt veel meer op missionair gebied dan onder het werk van de CMS valt. We hebben geen opdracht om actief projecten te starten, wel om die te ondersteunen. Dat we ons tot het binnenland beperken, komt voort uit de opdracht van de synode. Aaike Kamsteeg reageert namens de CBB (commissie beleidsbegroting). De CBB heette voorheen werkgroep integratie. Want hoe verhouden al die instanties binnen de kerken zich tot elkaar, in dit geval Kerkpunt, Missiefonds en Verre Naasten? Kerkpunt houdt zich met zijn medewerkers bezig met het ondersteunen van de kerken. De beoordeling van een project op kansrijkheid en of steun nodig is, kan daarom beter naar Verre Naasten, waar Gienke Boersma-Vreugdenhil al haar plek heeft. Natuurlijk gebeurt dat met behulp van kaders en telkens voor drie jaar. De synode geeft geen bevoegdheden weg; vergelijk het met een mandaat. Bij de kaders hoort dat er twee sets spelregels zijn, voor missie en voor steunbehoevende kerken. Vooraf is er overleg over de aard van het project, ook met de CFB (commissie financiën en beleid). Na drie jaar wordt verantwoording afgelegd aan de synode.

Gienke Boersma-Vreugdenhil vult aan. Er zijn inderdaad geen projecten in de portefeuille van het Missiefonds in het noorden van het land. Denk erover na hoe dat komt. Zijn er daadwerkelijk verschillen

in het verwoorden van de boodschap? Dat kan ook met daden. Rust je toe, bijvoorbeeld door bezoek aan de conferentie. Je kunt ook een leertrack volgen voor je eigen context. Dat verzorgen we in samenwerking met Kerkpunt.

We steunen projecten in Nederland, maar we hebben visie voor hoe je missie vormgeeft – en dat gaat over landsgrenzen heen.

Klaas Harink spreekt als directeur van DVN (Verre Naasten); hij is geen lid van de CMS. De synode heeft er in 2014 voor gekozen om het missiewerk aan de kerken te laten. Dat was ook de laatste keer dat DVN op de synode aanwezig was. Kerken zijn lid van DVN via regionale samenwerkingsverbanden. Deze zijn de opdrachtgevers voor DVN. Daarbij gaat het om ongeveer 90% van de oude Gkv-kerken en 40% van de oude NGK. Er zijn meer instanties die zich bezighouden met zending; met hen voeren we wel gesprekken.

In 2016 hoorden we: wat doen jullie als DVN weinig in Europa en Nederland. Daarom zochten we ook daar partners, verbonden aan kerken in een stad. In Nederland is er een link met migranten, bijvoorbeeld in de Rijnmondmissie. Dat Gienke Boersma-Vreugdenhil bij DVN werkt, heeft voordelen naar twee kanten. Het geeft haar energie, en voor DVN geldt dat we contact hebben met het Missiefonds via haar. Kan het werk van de CMS onder de paraplu van DVN? Dat kan, onder af te spreken voorwaarden. We zoeken naar mogelijkheden om partners te helpen en vragen van hen gebed, inspiratie etc. terug. Deze manier van samenwerking is voor DVN niet ongebruikelijk. Communicatie met de achterban is inderdaad een moeilijk probleem. We hebben een grote afdeling daarvoor, maar veel komt niet aan bij de doelgroep. Er is daarom een netwerk van mission ambassadeurs nodig in de plaatselijke kerken.

Aan het begin van de tweede ronde inventariseert de preses of er tegenvoorstellen en amendementen zijn. Er is een tegenvoorstel van ds. Kornelis Harmannij en er zijn drie amendementen van ds. Gerbram Heek.

Tijdens de tweede besprekronde is een afgevaardigde van mening dat de voorgestelde structuur het werk moeilijker maakt, ook gezien de bestuursvorm van DVN. Blijf bij de huidige situatie, laat steunverlening blijven bij de CMS, met gebruik maken van de deskundigheid van DVN.

Een ander vraagt: als dit werk overgedragen wordt aan DVN, is hun visie dan ook die van het kerkverband?

Er wordt gewezen op de golden rule voor dit type samenwerkingen: structure follows strategy. Maar hier gaat het andersom. Laten we goed samenwerken, zonder directe overgave van de taak aan DVN.

Iemand heeft een vraag bij amendement 3 (iedere regio krijgt gevraagd en ongevraagd advies over missionaire kansen). Komt de motivatie voor een gemeente dan niet van buiten en is een project dan niet gedoemd te mislukken?

Ds. Rudolf Bruijn reageert als eerste. Het eerste amendement, dat steun ontvangende kerken missionaire aanwijzingen moeten opvolgen om deze steun te blijven ontvangen, vindt hij hard: geen missieproject, dus geen hulp? Wel goed is dat we pro-actiever worden als kerken. Dat nemen we mee. De amendementen 2 (meetinstrumentarium ontwikkelen) en 3 (regio's adviseren) ontraadt de commissie: Dit kan DVN er niet zomaar bij doen binnen het afgesproken budget.

Aaike Kamsteeg wijst op de opdracht aan de werkgroep integratie: verken de mogelijkheden voor integratie Missiefonds – Kerkpunt – Verre Naasten. Die hebben we uitgevoerd. Zie het voorstel. Misschien is er kwaliteitswinst te behalen. We vragen DVN dit werk te doen binnen de spelregels van nu, met mandatering en rapportageverplichting. In goed overleg kan dan gesproken worden met enerzijds steunbehoevende kerken en anderzijds missionaire projecten. Hij wijst ook op het verschil in bijdragen: voor het Missiefonds wordt € 200.000 per jaar opgebracht; voor DVN tien keer zo veel. Kerken zijn actief op het gebied van missie. Nog afgezien van bijdragen aan lokale projecten.

Ds. Gerbram Heek geeft aan dat uitvoering van amendement 3 niet duur hoeft te zijn; leg eventuele kosten neer bij de regio's.

Hierna wordt gestemd over de amendementen.

Het eerste amendement van ds. Gerbram Heek luidt:

Vul besluit 2h als volgt aan: “en te dienen met een rapport dat de missionaire mogelijkheden van die kerk in kaart brengt en aanwijzingen geeft welke stappen die kerk moet zetten om voor steunverlening in aanmerking te blijven komen.”

Grond: ook hulpbehoevende kerken hebben recht op inhoudelijke ondersteuning en mogen gevraagd worden te zoeken naar mogelijkheden om te groeien naar financiële zelfstandigheid.

Het tweede:

In besluit 2 toevoegen: “een instrumentarium te ontwikkelen om de impact van de projecten, activiteiten en producten voor missionaire ondersteuning en stimulering in Nederland te meten.”

Grond: zonder alles meetbaar te willen maken is het wel goed meer grip te krijgen op de impact van de projecten, activiteiten en producten die worden ontwikkeld.

Het derde:

Eveneens toevoegen in besluit 2: “een overzicht te bieden van de missionaire activiteiten en projecten binnen de hele breedte van de NGK en een visie te ontwikkelen op waar in Nederland welke missionaire activiteit gewenst is. Op basis hiervan iedere regio binnen de NGK gevraagd of ongevraagd advies te geven over de missionaire kansen en mogelijkheden binnen hun regio en hoe die verzilverd kunnen worden.”

Grond: als NGK verlangen we ernaar om heel Nederland te bereiken met het evangelie. We willen elkaar stimuleren om daar actief aan bij te dragen en hebben daar deskundige ondersteuning voor nodig.

Alle drie amendementen worden met meerderheid van stemmen aangenomen.

Het geamendeerde voorstel van de commissie komt per besluit in stemming. De commissie neemt redactionele aanpassingen over.

Besluit 2 wordt aangenomen met 32 stemmen voor.

Besluit 3 wordt aangenomen met 50 stemmen voor en 1 onthouding.

Overeenkomstig artikel 10.2.c van de huishoudelijke regeling komt het tegenvoorstel hierna niet meer in stemming.

De besluittekst zal het moderamen in afstemming met de CMS nader redigeren en een volgende keer als hamerstuk agenderen.

9 maart 2024

Artikel 29: Besluiten missionaire steunverlening

Materiaal:

1. beleidsrapport van de landelijke commissie missionaire steunverlening (CMS), d.d.25 mei 2023;
2. aanvullend rapport van de CMS over de klankbordgroep, d.d. 23 juni 2023.

Besluit 1:

- a. de commissie missionaire steunverlening onder dankzegging decharge te verlenen voor het gevoerde beleid;
- b. deze landelijke commissie per 1 januari 2024 op te heffen.

Gronden:

1. De commissie missionaire steunverlening heeft uitvoering gegeven aan de opdracht van de Generale Synode Goes 2020 en Landelijke Vergadering Zeewolde 2019 om classes en regio's, kerken en missionaire projecten te ondersteunen.
2. De taken van de commissie missionaire steunverlening worden vanaf 1 januari 2024 ondergebracht bij de vereniging Verre Naasten en de landelijke commissie financiën en beleid.

Besluit 2:

de uitvoering van de steun aan missionaire projecten onder te brengen bij de vereniging Verre Naasten en die daarom op te dragen:

- a. ondersteun de kerken in hun missionaire roeping;
- b. stimuleer nieuwe missionaire initiatieven met advies en financiële middelen, in overeenstemming met de landelijke regeling E7 financiële steunverlening;
- c. zie erop toe dat de kerken de ervaring die zij opdoen in projecten en experimenten delen met de andere kerken o.a. via het Missieloket;
- d. houd toezicht op correcte verantwoording over verleende steun;
- e. ontwikkel een instrumentarium om de impact van de projecten, activiteiten en producten voor missionaire ondersteuning en stimulering in Nederland in de toekomst te kunnen meten en presenteer in uw rapportage aan de volgende synode een voorstel voor zo'n instrumentarium inclusief de extra benodigde (financiële) inzet voor de ontwikkeling en gebruik van dit instrumentarium; bied aan alle regionale vergaderingen in de komende drie jaren een gesprek over de bestaande missionaire activiteiten (waaronder projecten die vanuit de regionale vergadering financieel worden ondersteund) en eventueel nieuwe mogelijkheden in de desbetreffende regio met de bedoeling om de regionale vergaderingen te informeren, te ondersteunen en te stimuleren om met dit thema aan de slag te gaan;
- f. continueer de samenwerking met Kerkpunt, speciaal bij vragen rond missionaire presentie, het samenstellen van een driejarig trendrapport en de organisatie van werkconferenties;
- g. stel in overleg met het moderamen van de Synode Deventer 2023 een klankbordgroep in met deskundigen. Deze klankbordgroep zal:
 1. meedenken over kansen voor de missie van de kerken in Nederland,
 2. gevraagd en ongevraagd adviseren;
- h. werk samen met de landelijke commissie financiën en beleid:
 1. volg daarbij de aanwijzingen van de commissie financiën en beleid over financiële verantwoording volgens de richtlijnen van de synode;
 2. betrek de commissie financiën en beleid bij het beoordelen van aanvragen voor steun aan missionaire projecten, en wijs kerken die bij de commissie financiën en beleid om steun vragen op mogelijk missionaire kansen;
 3. en dien, wanneer dit meerwaarde heeft en gewenst is, deze kerken met een rapport dat de (eventueel missionaire) mogelijkheden van die kerk in kaart brengt en aanwijzingen geeft welke stappen die kerk moet zetten om voor steunverlening in aanmerking te blijven komen;
- i. leg jaarlijks inhoudelijk en financieel verantwoording af van de werkzaamheden aan de volgende synode met een voorstel voor de volgende periode.

Gronden:

1. De werkwijze van Verre Naasten lijkt op de aanpak van de commissie missionaire steunverlening en het MissieFonds: met door derden opgebracht geld projecten in binnen- en buitenland financieel ondersteunen en met raad en daad advies geven zonder daarvoor vergoeding te vragen.
2. Verre Naasten kennen al een grote verbondenheid met een groot deel van onze kerken.
3. Deze werkwijze sluit aan op de bestaande samenwerking tussen Verre Naasten en de commissie missionaire steunverlening en het MissieFonds.
4. Zonder alles meetbaar te willen maken is het wel goed meer grip te krijgen op de impact van de projecten, activiteiten en producten die worden ontwikkeld.
5. Als Nederlandse Gereformeerde Kerken verlangen we ernaar om heel Nederland te bereiken met het evangelie. We willen elkaar stimuleren om daaraan actief bij te dragen en hebben daar deskundige ondersteuning bij nodig. Een actieve rol van Regio en plaatselijke kerk is onmisbaar bij het verkennen en uitvoeren van missionaire kansen en het rapporteren hierover.
6. Een goede samenwerking met Kerkpunt bevordert de dienstverlening aan de kerken.
7. Het is belangrijk dat kennis en ervaring opgedaan in missionaire initiatieven en toerusting van kerken bijeengebracht worden en leiden tot een vruchtbare wisselwerking.

8. Hulpbehoevende kerken hebben recht op inhoudelijke ondersteuning en mogen gevraagd worden te zoeken naar mogelijkheden om te groeien naar financiële zelfstandigheid.

Besluit 3:

Verre Naasten voor de jaren 2024-2026 het volgende budget te verlenen:

- a. € 511.000 bestemd voor bestaande en nieuwe missionaire steunverleningen en voor het stimuleringsfonds;
- b. € 124.000 bestemd voor de eigen onkosten;
- c. € 25.200 bestemd voor het bezoeken van alle regio's (€ 900 per regio, op basis van daadwerkelijk afgelegde bezoeken);
- d. een PM-post van € 9.000 voor mogelijke rapporten voor kerken die financiële steun aanvragen.

Besluit 4:

de landelijke commissie financiën en beleid vanaf 1 januari 2024 de volgende opdrachten te geven:

- a. aanvragen van steunbehoevende kerken in ontvangst te nemen en in afstemming met Verre Naasten af te handelen;
- b. hiervoor een portefeuillehouder te benoemen;
- c. te werken in overeenstemming met de landelijke regeling E7 financiële steunverlening.

Besluit 5:

de rekening(en) en de daarop aangehouden liquiditeiten van de voormalige commissie steunverlening kerken (uitgaande van de voormalige Nederlands Gereformeerde Kerken) over te dragen aan de commissie financiën en beleid, allereerst voor de lopende bekostiging van ondersteuning aan steunbehoevende kerken.

Na overleg met CMS, Verre Naasten en de indiener van de amendementen wijkt de definitieve besluittekst af van de oorspronkelijke geamendeerde tekst. Op 9 maart 2024 zijn de aangepaste besluittekst en de financiële consequenties van de aangenomen amendementen toegelicht en is het besluit in de aangepaste vorm opnieuw in stemming gebracht, waarna het met algemene stemmen werd genomen.

3 februari 2024

Artikel 30: Evangelie & Moslims

Materiaal:

beleidsrapport NGK bestuursleden Evangelie & Moslims d.d. 23-08-23.

Besluit 1:

de NGK-bestuursleden van Evangelie & Moslims onder dankzegging voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. als Nederlandse Gereformeerde Kerken twee belijdende leden te (her) benoemen met hun secundi, die namens onze kerken zitting hebben in het bestuur van Evangelie & Moslims;
- b. deze afgevaardigden op te dragen hun werkzaamheden op dezelfde wijze als in het verleden voort te zetten, in goede samenwerking met het Steunpunt Kerkenwerk;
- c. aan de volgende synode te rapporteren over hun werkzaamheden.

Besluit 3:

- a. een streefbedrag voor Evangelie & Moslims voor de jaren 2024 – 2026 vast te stellen op € 70.500 per jaar;
- b. de kerken via de commissie financiën en beleid te verzoeken dit bedrag bijeen te brengen door middel van een jaarlijkse collecte, waarvan de opbrengst aan Evangelie & Moslims afgedragen zal worden, ook indien de opbrengst het genoemde bedrag overtreft; indien de opbrengst van de

collecten beneden het vastgestelde bedrag blijft, het resterende bedrag uit de algemene kas van de synode aan te vullen, waarbij, gerekend over de periode tot aan de volgende synode, eventuele tekorten en overschotten met elkaar verrekend zullen worden;

- c. Evangelie & Moslims te verzoeken, het meerdere bedrag dat na afloop van een synode-periode ontvangen is, in goed overleg met de NGK-bestuursleden Evangelie & Moslims te besteden.

Bij dit onderdeel zijn aanwezig: ds. Cees Rentier, directeur van de stichting Evangelie & Moslims (E&M), ds. Paul Waterval, en Alaa al Noueimi die de muzikale begeleiding verzorgt.

Ds. Cees Rentier geeft namens de commissie als kern van het werk aan:

- ten dienste staan van de plaatselijke kerk, maar niet bedoeld om zelf nieuwe gemeenschappen te stichten;
- zorgen voor inspiratie en toerusting die helpt de brug naar moslims te slaan;
- hen die tot geloof zijn gekomen bemoedigen, bijvoorbeeld door conferenties en een training van een jaar om als evangelist werkzaam te zijn.

Ds. Cees Rentier antwoordt op een gestelde vraag over Umat Uma, Huis van Vrede Dat is ontstaan vanuit toerusting door E&M aan de kerken van Utrecht. De commissie hielp bij de start en er is nog maandelijks contact. Zij vormt de laag die dat plaatselijke werk ondersteunt. Ook in Rotterdam is dat zo gegaan. Het begon met Marten de Vries in de MAR, en kreeg nu een herstart in samenwerking met de ICF van Rotterdam-Noord. Het geld gaat naar concrete ondersteuning waar deskundigheid nodig is, bijvoorbeeld van Alaa al Noueimi. Concrete plannen zijn er voor een youtubekanaal. De commissie beseft dat ze niet steeds op meer geld kan rekenen en zoekt naar fondsen bij particulieren. De kerkelijke bijdrage is de basis, de andere fondsen zijn voor speciale projecten. Betere communicatie kan vast. De lijn naar de plaatselijke kerk willen we verbeteren. Namens de commissie wijst ds. Paul Waterval nog eens op de beschikbaarheid van de muzikant Alaa al Noueimi voor diensten.

In een tweede ronde wijst een afgevaardigde op het gevolg van het werk van E&M: duizenden die Christus leren kennen. Geld zou geen probleem moeten zijn. Anderen doen de suggestie om de regio's te benaderen en om jongeren te interesseren voor een conferentie. Ds. Cees Rentier reageert: Het past om de Heer te danken die met zijn Geest ons voorgaat en mensen motiveert. Meer dan 15.000 asielzoekers kwamen tot geloof; onder Turken en Marokkanen die nakomelingen zijn van arbeidsmigranten is er echter veel minder ontvankelijkheid voor het evangelie.

De preses vraagt of er stemming nodig is over dit besluit. Dat is niet het geval. Daarmee is het met algemene stemmen genomen.

9 december 2023

Artikel 31: Geestelijke verzorging

Materiaal:

rapport commissie geestelijke verzorging (CGV) d.d. 23 november 2023 (versie 2).

Besluit 1:

de commissie geestelijke verzorging onder dankzegging voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Besluit 2

de kerken aan te bevelen om gebruik te maken van de mogelijkheid die de landelijke regeling B20 kerkelijk werker biedt in artikel 5.2.

Grond:

Het is van belang dat geestelijk verzorgers die geen predikant zijn wel een kerkelijke inbedding ontvangen, voor contact, ondersteuning en toezicht.

Besluit 3:

de kerken aan te bevelen om gebruik te maken van de door de commissie geestelijke verzorging opgestelde 'handreiking bij het verlenen van een bijzondere taak voor geestelijke verzorging vanuit de Nederlandse Gereformeerde Kerken'.

Besluit 4:

de commissie geestelijke verzorging de volgende opdrachten te geven:

1. predikanten met een bijzondere opdracht voor geestelijke verzorging en eventueel andere werkers die van de kerken een zending voor professionele geestelijke verzorging hebben ontvangen, te ondersteunen en te begeleiden;
2. de kerken te vertegenwoordigen in de verschillende overlegorganen en beleidsorganen betreffende geestelijke verzorging, met name in die commissies van het interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) die zaken m.b.t geestelijke verzorging behartigen, en te streven naar nauwere samenwerking met de commissie relatie overheid (CRO);
3. te streven naar nauwere samenwerking tussen de CGV en de CRO, voor zover het overheidsbeleid betreft;
4. de kerken te stimuleren om de ervaring en expertise van de geestelijke verzorgers in het kerkelijk leven te betrekken;
5. de kerken en regio's te stimuleren inhoud te geven aan de pastorale zorg voor geestelijk verzorgers;
6. beleidsvoorstellen te doen en de kerken te adviseren over geestelijke verzorging;
7. waar mogelijk de samenwerking met de christelijke gereformeerde deputaten (deputaten Militairen en deputaten Pastoraat in de Gezondheidszorg) te continueren en te verbreden.

Besluit 5:

1. aan de CGV voor de jaren 2024-2026 voor reis-, conferentie-, en vergaderkosten een totaalbudget te verlenen van € 18.720;
2. daarnaast vanaf 1 januari 2024 gedurende 5 jaar jaarlijks € 1.750 bij te dragen aan de leerstoel Protestantse Geestelijke Verzorging aan de Protestantse Theologische Universiteit.

Grond:

Wetenschappelijke theologische doordenking van de Protestantse Geestelijke Verzorging bij de krijgsmacht en de bevordering van de vaardigheden van protestantse geestelijk verzorgers in hun omgang met geloofs- en levensvragen en morele en existentiële vraagstukken van militairen zijn van grote waarde voor de Protestantse Geestelijke Verzorging bij de krijgsmacht nu en in de toekomst.

Namens de commissie geestelijke verzorging (CGV) zijn aanwezig: ds. Kees Smit en Hans van den Brink, en verder krijgsmachtpredikant Gerrit den Broeder.

Ds. Kees Smit geeft namens de commissie een toelichting. Hij staat allereerst stil bij de intensieve periode voor geestelijke verzorgers tijdens de corona-epidemie: ze konden zijn waar anderen niet mochten zijn. Hij signaleert dat het veld van geestelijke verzorging voortdurend in beweging is. Denk bijvoorbeeld aan centra voor levensvragen, aan een maatschap van geestelijke verzorgers met een eigen praktijk. Vanuit het kwaliteitsregister moeten ze beschikken over een bevoegdheid en ook vaak over een kerkelijke binding, ook wel zending genoemd. Deze laatste voorwaarde wordt in de gezondheidszorg steeds vaker gesteld. Kerkelijke zending heeft nog niets aan waarde ingeboet, al waren we bang voor het tegendeel. Zending wordt gezien als onderdeel van de professionele kwaliteit. Die moeten we borgen, zie ook de handreiking die de commissie heeft geschreven. Die gaat ook over het toezicht op de geestelijke verzorgers. Voor ambtsdragers is dat in de kerkorde al geregeld, voor kerkelijk werkers is er wel een 'haakje' maar zijn er ook nog lacunes.

In de afgelopen periode wilde de commissie alle geestelijke verzorgers binnen de kerken in beeld krijgen. We hebben de indruk dat ons beeld nog niet volledig is. Dat is wel nodig om ons werk adequaat te kunnen uitvoeren. We doen een oproep aan de kerken om deze werkers aan te melden. We willen voor

de volgende synode persoonlijk contact gehad hebben met elk van hen. Dat is een nieuw element in onze opdracht.

Afstemming is nodig met de CRO; ook wij kregen de opdracht om de kerken te vertegenwoordigen in de subcommissies van het CIO.

We zijn de instellingen dankbaar die ruimte geven aan geestelijke verzorgers. En de kerken die in het zenden van hen bijdragen aan de kwaliteit van de samenleving. Bovenal: dank aan God.

Punten uit de eerste ronde:

- Hoe is de geestelijke verzorging voor de geestelijke verzorgers geregeld?
- Gun de kerken om iets meer van het werk te zien in verhalen als dat van ds. Gerrit den Broeder bij de opening van deze dag waar hij de vergadering meenam naar een viering zoals hij die gewend is om met de militairen te houden.
- Kunnen we stimuleren dat de bijzondere leerstoel niet alleen voor de Protestantse Theologische Universiteit is?
- Moet de geestelijke verzorger wel in het hokje kerkelijk werker? Kerkelijk werker lijkt dan een containerbegrip.

De preses: op 8 december is in de opdracht voor de CRO al een zin toegevoegd over noodzakelijk overleg. Dat moet ook in het conceptbesluit van de CGV.

Ds. Kees Smit reageert:

- Geestelijke verzorging voor geestelijke verzorgers? Dat is per sector verschillend. Het beste is dit geregeld voor wie werkt bij de krijgsmacht (daar kennen ze de hoofdlegerpredikant) en bij justitie. Daarnaast wil de commissie een klankbord zijn. De zendende kerk heeft de verantwoordelijkheid om naar de uitgezonden om te zien. Maar de kerken vullen dat soms minimaal in.
- De geestelijke verzorging onder de aandacht van de kerken brengen? Al decennialang speelt deze vraag op. Iedere keer zijn er initiatieven die weer wegzakken. Geestelijke verzorgers laten zich graag uitnodigen om bijvoorbeeld iets door te geven over pastoraat bij dementie.
- Er is inderdaad een leerstoel, bij de PThU, maar de opdracht is niet beperkt tot de PKN. Hierover is ook contact met de eigen theologische universiteit. Een master geestelijke verzorging gaat echter niet door.
- Bij krijgsmacht en justitie zijn de bevoegdheden van een WO-predikant vereist. In de gezondheidszorg is dat echter geen eis. Vandaar onze inzet om de verzorgers een positie als kerkelijk werker te geven. Die kan ook buiten de muren van de kerk werkzaam zijn. Het doel is om de kwaliteit te borgen via de zending vanuit de kerk.
- Zet de samenwerking met de CRO maar in de opdracht. Het overleg is er al. Vanuit het fusieproces en omdat het belangrijk is met één mond te spreken.

In de tweede ronde doet een afgevaardigde de suggestie om een lijstje met geestelijke verzorgers die kunnen voorgaan toe te sturen aan de preekvoorzieners. Er wordt gevraagd welke weg je kunt gaan na een eventuele master geestelijke verzorging, om aan een kerkelijke zending te komen. Kan de informatie op de website hierover worden verbeterd, zodat je niet helemaal afhankelijk bent van wat de SING, de sector institutioneel niet-gezonden van de Vereniging van Geestelijk Verzorgers aanreikt? Iemand vraagt of de CGV gediend is met een opdracht voor een betere regeling rond het pastoraat aan geestelijke verzorgers. Ds. Kees Smit verwijst naar de handreiking op de website. Ook als je geen predikant bent, kun je een zending vanuit de kerken krijgen. De commissie stimuleert het voorgaan in kerkdiensten als middel voor contact. Maar geef de geestelijke verzorgers wel het laatste woord of ze dat ook willen.

De zorg voor de geestelijke verzorgers: het allerbelangrijkste is het bewustzijn dat er iets nodig is. Pastorale zorg hoort in de gemeente thuis. Maar we hebben ook te maken met mensen die lang niet altijd werken in een zichtbare situatie. Dan komt de CGV in beeld. Die commissie kan ook kerken terzijde staan. Per sector ligt het overigens verschillend. In de krijgsmacht is bijvoorbeeld de hoofdlegerpredikant verantwoordelijk voor de zorg; bij justitie is het net zo geregeld. Maar in de gezondheidszorg is er een achterstand, al kennen ze daar wel intervisiegroepen.

Ds. Peter Hommes komt met een amendement voor het verbeteren van de inbedding van geestelijk werkers; het wordt overgenomen door de commissie. Het voorstel wordt daarna zonder stemming aanvaard.

13 januari 2024

Artikel 32: Dovenpastoraat

Materiaal:

beleidsrapport van de commissie dovenpastoraat van 27 oktober 2023, versie 2.

Besluit 1:

de commissie dovenpastoraat onder dankzegging voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen.

Besluit 2:

de commissie dovenpastoraat op te dragen om via de aangestelde dovenpredikant, in samenwerking met het Interkerkelijk Doven Pastoraat (IDP), de pastorale zorg voor dove en slechthorende gemeenteleden in de betrokken kerken maximaal vorm te geven.

Besluit 3:

de commissie dovenpastoraat een budget te verlenen ter grootte van € 95.600 (2024), € 98.200 (2025) en € 100.950 (2026).

Namens de commissie dovenpastoraat (CDP) is aanwezig: ds. Jaap Boerma, verder ds. Kees Smit, dovenpastor, en als stemtolk Deborah Meijer.

Preses Rudi de Graaf, geeft ds. Jaap Boerma het woord. Die staat stil bij de vooruitgang sinds hijzelf dovenpredikant was. Er is een andere, regionale opzet gekomen, waarin samenwerking is met dovenpastors uit andere kerken. Hij roemt de beheersing van ds. Kees Smit van de gebarentaal: zover is hijzelf niet gekomen. Hij haalt twee dingen uit het rapport naar voren: de waardering voor het werk van ds. Kees Smit als dovenpastor en de waardering voor de secretaresse, Judith Speijer-Brouwer, een waardevolle spil in het werk. Er ligt een nieuwe samenwerkingsovereenkomst die nog wel namens de synode getekend moet worden.

In de bespreking merkt een afgevaardigde op dat het enthousiasme van het rapport afspat. Daarom zou zij graag meer ambitie zien in de tweede besluittekst. Verander 'zo veel mogelijk' in: 'maximaal'. Er wordt gevraagd naar het werk van de dovenpredikant in de Gelderhorst. Die instelling wordt toch bekostigd door de overheid? Ook is haar opgevallen dat er weinig bekendheid is met dit werk. Hoe kun je dat verbeteren? Een derde afgevaardigde vraagt aandacht voor dove jongeren die zich aan het dovenpastoraat onttrokken hebben. Hoe zit het met de emancipatie van de doven?

Ds. Jaap Boerma gaat in op de vragen, met dank voor de waardering voor het werk. Als het tweede besluit krachtiger wordt geformuleerd: prima. Er is een website van de CDP. Wat we daarop zetten is zenden van onze kant. De voorzitter van het interkerkelijk dovenpastoraat is zelf doof. We werken daarom met een stem – en gebarentolk op de vergaderingen. Dat ds. Kees Smit wel hoort, is eigenlijk een nadeel. Bij ons werk is Hendrik Stevens betrokken, zelf doof en jong. Hij kan een spreekbuis zijn voor de jongeren.

Ds. Kees Smit vervolgt. De Gelderhorst in Ede is een centrum voor oudere doven, met een eigen geestelijk verzorger. Wie in de afdeling zelfstandig woont, wordt bezocht vanuit het dovenpastoraat. Los van wie dat bekostigt: dat doen we als kerken. Inderdaad, veel kerken weten niet dat het dovenpastoraat bestaat. Toch sturen we informatie naar de kerken, waarop soms reactie komt. Eerder waren er gecombineerde diensten met kerken waar dove leden zijn. Nu gebeurt dat ook in kerken zonder dove leden. Kunnen we

op de regiovergaderingen iets vertellen over het dovenpastoraat? Jongeren, doof of niet, gaan hun eigen weg. Het dovenpastoraat kent daarom twee sporen: aandacht voor de ouderen en nu ook een spoor gericht op jongeren. De voorzitter adviseert CDP om gebruik te maken van de NGK-nieuwsbrief.

In de tweede ronde wordt gevraagd naar de impact van het cochleair implantaat op de dovenwereld. Zorgt dat niet voor een identiteitscrisis? Kees Smit: dit implantaat is inderdaad een verandering. Je komt ermee binnen in een horende wereld, maar zelf ben je dat niet. Gebarentaal is nog steeds nodig. Doof zijn is een onderdeel van je identiteit: sommige doven schrijven het met een hoofdletter. Het dovenpastoraat belegde speciaal een dag voor ouders van dove kinderen om hierover in gesprek te gaan. Maar je kunt mensen niet dwingen richting het dovenpastoraat. CDP heeft wel oog voor dit probleem. We wijzen bijvoorbeeld op dovendiensten. Mensen met een cochleair implantaat kunnen zich daar ook thuis voelen. Het besluit wordt hierna met algemene stemmen aanvaard, met de wijziging van de woorden 'zo mogelijk' in 'maximaal'.

13 januari 2024

Artikel 33: Seksueel misbruik in kerkelijke relaties

Materiaal:

1. rapport van de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties, d.d. 22 juni 2023;
2. aanvullend rapport over Machtsmisbruik d.d. 22 november 2023.

Besluit 1:

de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties met dankzegging voor de verrichte werkzaamheden decharge te verlenen.

Besluit 2:

de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties de volgende opdrachten te geven:

- a. binnen het Samenwerkingsverband Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties (SMKR):
 1. de medewerkers en het bestuur van het Meldpunt te faciliteren, zodat zij hun werk in de kerken optimaal kunnen uitvoeren, zijnde het bewaken van de kwaliteit en het goede functioneren van het Meldpunt;
 2. te zorgen voor een behandeling van klachten over seksueel misbruik volgens de vastgestelde klachten- en beroepsregelingen van het Samenwerkingsverband en relevante wijzigingen in deze regelingen te rapporteren aan de synode;
 3. te zorgen dat er gemeentebegeleiders zijn die kerkenraden en gemeenten adviseren in een situatie van misbruik in een kerkelijke relatie;
 4. invulling te geven aan het werk binnen het Samenwerkingsverband dat dienend is, mits dit past binnen de kerkorde en de daarbij behorende regelingen, de besluiten binnen de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de financiële ruimte die door de synode is vastgesteld;
- b. beleid te ontwikkelen ten dienste van de veiligheid in de kerken, gezien vanuit het gezichtspunt van seksueel misbruik in kerkelijke relaties, in afstemming met het Samenwerkingsverband, waarbij vooral te denken is aan preventie en slachtoffer- en daderbeleid;
- c. aan de volgende synode verslag te doen van de werkzaamheden.

Besluit 3:

- a. de commissie op te dragen de genoemde denkrichting: het toekennen van een loketfunctie voor het Meldpunt waar het gaat om machtsmisbruik en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag, verder uit te werken;
- b. te proberen het draagvlak hiervoor binnen het Samenwerkingsverband SMKR te versterken;
- c. hierbij te overleggen met de Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling en de commissie kerkelijke adviezen over o.a. de verschillende routes voor klachten en de benodigde onderlinge afstemming;
- d. voor de volgende synode voorstellen te maken, inclusief een begroting, zodat bij positieve

- besluitvorming tot implementatie kan worden overgegaan;
- e. met het moderamen van de synode te overleggen wanneer een snellere invoering mogelijk is.

Besluit 4:

- a. de commissie gedurende de periode 2024-2026 een budget toe te kennen van € 2.000 per jaar;
- b. de financiële bijdrage voor het Meldpunt gedurende de periode 2024-2026 vast te stellen op € 0,14 per lid, per jaar.

De volgende leden van de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties (CSM) zijn aanwezig: Corrie Blijdorp-Kodde, ds. Edgar Kramer, Wietske Kruyswijk-van Herk, ds. Frank Schneider en Marianne Bronsveld, werkzaam op het Meldpunt.

Ds. Frank Schneider krijgt namens de commissie het woord en geeft vooraf een toelichting op het thema machtsmisbruik, aan de hand van een praktijkvoorbeeld: een ouderling heeft een conflict met de predikant en de vrouw van de ouderling geeft catechese. Dan komt de predikant de catechese bijwonen, omdat, naar hij zegt, er vragen gerezen waren over de catechese. Speelt het conflict van haar man met de predikant een rol? Zij vindt dat dit machtsmisbruik is, maar wat moet ze doen? Een brief aan de kerkenraad?

Macht is het vermogen een ander ertoe te bewegen iets te doen wat hij anders niet gedaan zou hebben. Dat kan soms goed zijn, maar is fout als het gericht is op eigen profijt. Frank Schneider woonde ooit een lezing bij over de vormen van macht die een predikant heeft en was in eerste instantie verbaasd over de vele vormen. Daar had hij nooit bij stilgestaan. Machtsmisbruik heeft een bondgenoot; schaamte over de vernedering. Dat maakt het voor het slachtoffer moeilijk: met het naar voren brengen van het machtsmisbruik komt ook de eigen schaamte in de openbaarheid. De commissie is op zoek naar mensen met kennis van zaken. Doel: de kerk moet een veilige plek zijn.

Marianne Bronsveld gaat in op het seksueel misbruik. Het Meldpunt heeft de opdracht gekregen slachtoffers en kerken te adviseren en kerken te helpen in de preventie. Dat laatste doet het Meldpunt door trainingen voor interne vertrouwenspersonen (IVP) en toerustingsdagen. Het Meldpunt had het afgelopen jaar te maken met 90 situaties van pestgedrag, huiselijk geweld en machtsmisbruik. Seksueel misbruik maakte daarvan maar een klein deel uit. Als we gebeld worden, is dat meestal door een predikant, kerkenraadslid of IVP. Daarmee staat er direct iemand naast het slachtoffer. In twee gevallen zijn we gebeld door het slachtoffer zelf. Marianne Bronsveld gaat nog op twee vragen in. Zijn kerkelijke slachtoffers terughoudend in het melden van misbruik? Het duurt gemiddeld drie tot vijf jaar om naar buiten te komen. Ook wordt er elders gemeld. Bovendien: melding betekent dat je veel gaat verliezen, in je familie, in de kerk. Helaas verlaten vaak de slachtoffers de kerk. Een andere vraag was of er gemeenten zijn zonder IVP. Die zijn er; ongeveer tien procent.

In de eerste ronde wordt het advies gegeven om te letten op een verklaring omtrent gedrag. En herhaal die verklaring om de paar jaar. Als er geen IVP is, kunnen de regio's daar toezicht op houden? Laten de IVP-ers samenwerken. Een afgevaardigde, zelf slachtoffer van seksueel misbruik, dringt aan op slachtofferhulp en aangifte bij de politie. Denk ook aan toekomstige slachtoffers. Geeft het Meldpunt ook begeleiding naast advies? Maakt het Meldpunt ook onderscheid in de gradatie van het misbruik? Preventie bleek in de gemeente van vraagsteller moeizaam te zijn. Kan de commissie niet beter commissie veilige kerk heten? Een afgevaardigde wijst erop dat de verklaring omtrent gedrag maar een momentopname is: spreek elkaar aan als je de indruk krijgt dat het niet pluis is. Iemand deelt de ervaring dat in zijn gemeente een gastvoorganger preekte over Tamar, verkracht door haar halfbroer. Dat leverde veel gesprekken op, vanuit de setting van een kerkdienst, waar je veilig bent bij God. Hij geeft dit als suggestie mee. Er wordt gevraagd naar de verantwoordelijkheid van het Meldpunt. Is het instrumentarium toereikend genoeg om effectief te zijn? Stel dat uit de intake blijkt dat de gemeente geen veilige kerk is. Waar ligt dan de verantwoordelijkheid om dit extern te melden?

Marianne Bronsveld gaat in op de vragen. Het Meldpunt beveelt onderlinge samenwerking van de IVP's aan. Dat gebeurt ook, bijvoorbeeld in Amersfoort. Intervisie bevelen wij aan. In de advisering komen slachtofferhulp en aangifte doen regelmatig langs. Dat bespreken we met het slachtoffer. Of aangifte volgende slachtoffers voorkomt? Dat is niet de verantwoordelijkheid van het slachtoffer. We hebben meestal geen inzicht hoe een situatie afloopt. We kunnen wel adviseren een gemeentebegeleider aan te trekken, maar de kerkenraad zelf moet die aanvragen.

Preventie is belangrijk. Soms moet de predikant daar hard aan trekken, als er weinig openheid is.

Bespreek het op avonden waar wel opkomst is. Als de gemeente niet veilig is, kunnen we weinig doen. Ds. Edgar Kramer vervolgt. Een verklaring omtrent gedrag moet in de kerk net als in de samenleving normaal zijn. Je kunt die gratis aanvragen. Zie de site van het Meldpunt. Het is inderdaad maar een klein stukje in een veel breder veiligheidsbeleid. Laten we het wel benutten, naast gedragscodes. Laat de regio's oppakken dat er kerken zijn zonder IVP.

Moeten we de naam commissie veilige kerk krijgen? We groeien wel naar een bredere taakstelling toe. Maar we hebben ook te maken met de andere kerken in het samenwerkingsverband.

In het rapport staat inderdaad niets over slachtofferhulp en aangifte. Dat heeft er ook mee te maken dat we als commissie geen slachtoffers begeleiden. We hebben wel gesprekken daarover; doe zoveel mogelijk aangifte. We denken wel na over wat onze mogelijkheden als commissie zijn. Ds. Edgar Kramer sluit aan bij wat Marianne Bronsveld zei over kerkdiensten rond een veilige kerk. Dat maakt echt iets wakker in de gemeente.

De preses vraagt of er amendementen zijn op de besluiten 2 en 4. Dat is niet het geval.

In de tweede ronde wordt gevraagd of iedereen in de kerk de gedragscode moet tekenen. Een afgevaardigde vindt het onbevredigend dat het Meldpunt alleen met melden kan volstaan. Een volgende vindt dat de commissie meer macht zou moeten hebben op het preventieve vlak. Kom met voorstellen daarover op de volgende synode. Iemand wijst op een onderzoek van de universiteit van Utrecht: verruim de meldplicht. Het is denkbaar dat de overheid daarvoor regels geeft.

Marianne Bronsveld reageert: er zijn veel onbevredigende situaties, waarin een kerkenraad slecht omgaat met een melding. Probeer zaken in de openbaarheid te brengen, is het advies van CSM. Maar onze invloed houdt op een gegeven moment op. Kom je weerstand tegen, dan kan een schokkende campagne helpen, of juist een heel subtiele. Verandering kost tijd. Vertrouwenspersonen worden getraind voor de langzame aanpak: subtiel aanprijzen. Een gedragscode is het meest effectief als ze opgesteld wordt door gemeenteleden. [Zie de website](#).

Ds. Edgar Kramer vult aan. Iedere kerk moet zelf beleid maken. Als kerkenraad regel je wie de gedragscode tekent. Dat kan ook stap voor stap uitgebreid worden. Ds. Edgar Kramer constateert dat de vergadering het onbevredigend vindt dat de mogelijkheden van het Meldpunt beperkt zijn. Zonder stemming worden de besluiten 2 en 4 nu aanvaard.

Er volgt een ronde voor de bespreking van machtsmisbruik. Een afgevaardigde vraagt of een predikant ook gewaarschuwd wordt over deze zaken. Een wethouder wordt getraind. Heeft de universiteit daarin een plek? Een derde vraagt naar de mogelijkheden van het kerkrecht. Dat moet voorkomen dat predikanten de ruimte krijgen misbruik van hun macht te maken. Maar biedt het kerkrecht voldoende veiligheid? Het rapport stelt twee routes voor, voor machtsmisbruik en voor seksueel misbruik. Maar zijn die twee niet verstrengeld?

Marianne Bronsveld antwoordt dat er binnen de kerk veel meer mensen in een positie van macht staan. Dat geeft breed kans op misbruik. Mensen zijn zich daar niet altijd van bewust.

Ben je gewaarschuwd voor machtsmisbruik? Als predikant nog meer dan anderen, tegelijk ga je in de praktijk ontdekken wat het betekent. Het komt aan de orde in de werkbegeleiding door je mentor, in intervisiegroepen. Er was een PEP-cursus over. Het punt van de mogelijkheden van het kerkrecht bespreken we met de commissie kerkelijke adviezen. Er is nog geen eenduidig antwoord op. Inderdaad,

in seksueel misbruik speelt altijd machtsmisbruik mee, maar er is ook machtsmisbruik zonder de seksuele component. Er is voor dit laatste een andere expertise vereist. Vandaar de twee routes.

Op een vraag van de preses blijkt dat er geen amendementen zijn; een tweede ronde is niet nodig. De besluiten 1 en 3 worden met algemene stemmen genomen.

Artikel 34: Theologische Universiteit Utrecht

Materiaal:

1. rapport van de raad van toezicht van de Theologische Universiteit Utrecht, d.d. 11 augustus 2023;
2. rapport van de commissie beleidsbegroting – deel 1, d.d. 20 juni 2023.

Besluit 1:

het door de raad van toezicht uitgeoefende toezicht op het college van bestuur goed te keuren en de raad van toezicht decharge te verlenen over het gevoerde (financieel) beleid en beheer.

Besluit 2:

het statuut van de Theologische Universiteit van de Nederlandse Gereformeerde Kerken vast te stellen in overeenstemming met de voorgestelde wijzigingen in het rapport van de raad van toezicht en de navolgende wijzigingen die zijn voorgesteld door de commissie beleidsbegroting:

- 1.1 In artikel 12 lid 3 worden de woorden 'of ruggespraak' geschrapt.
- 1.2 Artikel 21 lid 6 komt te luiden:
"De raad van toezicht en het college van bestuur brengen in hun rapportage aan iedere gewone synode verslag uit over de benoemingen van (buiten)gewoon hoogleraren en universitair (hoofd)docenten in de afgelopen periode".
- 1.3 Artikel 42 komt te luiden:

Lid 1

"De raad van toezicht zendt ter verantwoording van zijn toezicht op het (financieel) beleid en beheer van de universiteit aan elke gewone synode voor ieder boekjaar dat is verstreken sinds de vorige gewone synode de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag, zoals vastgesteld door het college van bestuur en goedgekeurd door de raad van toezicht. In het jaarverslag is een verantwoording van het uitgeoefende toezicht opgenomen".

Lid 2

"Bij goedkeuring van het uitgeoefende toezicht verleent de synode aan de raad van toezicht decharge voor het toezicht op het gevoerde (financieel) beleid en beheer".

- 1.4 Artikel 41 lid 7 gaat luiden:
"Bij goedkeuring verleent de raad van toezicht decharge aan het college van bestuur voor het gevoerde financieel beleid en beheer".
- 1.5 Artikel 41 lid 7 wordt vernummerd tot artikel 41 lid 8.

Gronden:

1. Met de huidige betekenis van 'ruggespraak' (overleg) is het uitsluiten van ruggespraak niet wenselijk. De raad van toezicht neemt zelfstandig besluiten, maar kan met derden wel overleg plegen.
2. Het bekrachtigen van benoemingen heeft geen rechtspositionele betekenis. De synode kan de benoemingen wel 'ceremonieel' markeren door er nadrukkelijk aandacht aan te geven.
3. De goedkeuring van de financiële stukken gebeurt niet door de synode, maar door de raad van toezicht. De synode geeft wel decharge aan de raad van toezicht voor het uitgeoefende toezicht.
4. Dat de raad van toezicht jaarlijks decharge verleent aan het college van bestuur was niet in het statuut geregeld.

Besluit 3:

de raad van toezicht te machtigen:

- a. in naam van de kerken toezicht te houden op het bestuur, het beheer en het functioneren van de Theologische Universiteit volgens de Wet op het hoger onderwijs en het wetenschappelijk

- onderzoek (WHW) en het statuut van de Theologische Universiteit van de Nederlandse Gereformeerde Kerken;
- b. verantwoordelijkheid te nemen voor de strategische ontwikkeling van de universiteit, waarbij ook aandacht uitgaat naar het zoeken van samenwerking met andere universitaire opleidingen.

Besluit 4:

de jaarlijkse bijdrage van de kerken voor de Theologische Universiteit in de jaren 2024 tot en met 2026 in overeenstemming met de integrale beleidsbegroting 2024-2026 te bepalen op € 1.600.000 per jaar.

Besluit 5:

het moderamen van de synode te machtigen tot het benoemen van leden van de raad van toezicht en de raad van advies van de Theologische Universiteit Utrecht.

Gronden:

1. De raad van toezicht stelt een dakpansgewijs rooster van aftreden voor. Daarmee wordt voorkomen dat in de toekomst een meerderheid van de raad tegelijkertijd aftreedt. Deze werkwijze draagt bovendien bij aan regelmatige vernieuwing van de samenstelling van de raad van toezicht op basis van geactualiseerde profielen.
2. Deze werkwijze wordt ook geïntroduceerd voor de raad van advies.
3. Door het moderamen te mandateren loopt het proces van benoemen in en toetreden tot deze raden gelijk op.

Besluit 6:

de (voorgenomen) benoemingen van wetenschappelijk personeel te bekrachtigen zoals voorgesteld en toegelicht in het beleidsrapport van de raad van toezicht, paragraaf 3.3 personeelsbeleid.

Het betreft de volgende (voorgenomen) benoemingen:

- prof. dr. C. van den Broeke als hoogleraar Kerkrecht en Rechtstheologie per 1 april 2023;
- prof. dr. S. Groenewoud als bijzonder hoogleraar op de Lindeboomleerstoel Ethiek van de Zorg per 1 september 2022;
- prof. dr. J. van der Stoep als bijzonder hoogleraar op de bijzondere leerstoel Christelijke Filosofie;
- dr. A.J. den Heijer als universitair docent Nieuwe Testament;
- dr. W.C. de Vries als universitair docent Ethiek;
- J.A.G. Bosman als universitair docent Methodologie;
- dr. J.M. de Jong als onderzoeker kerkgeschiedenis.

Namens de Theologische Universiteit Utrecht (TUU) zijn aanwezig: prof. dr. George Harinck, drs. Pim Boven, beiden van het college van bestuur (CvB) en Jan Westert, voorzitter van de raad van toezicht, (RvT).

Voor de Synthetronsessie zijn aanwezig Leo Dijkema en Thomas Mebrahtu. Vanuit de commissie beleidsbegroting (CBB) zijn aanwezig Aaike Kamsteeg en Hermann Toebe.

Jan Westert spreekt de synode toe. Graag wil de RvT in dialoog met de synode als 'eigenaar op afstand' over de inhoud van het werk, de toekomst en de positionering van de Theologische Universiteit Utrecht: geef aandachtspunten mee die we kunnen betrekken bij het meerjarenbeleid, bij de visievorming op de ontwikkelingen en bij de overweging van wat nodig is voor de kerken. Dat kan bijvoorbeeld in de Synthetronsessie (hulpmiddel voor inventariseren van meningen) die later volgt. De TUU zoekt een bredere betrokkenheid van de kerken bij haar werk, en een verkleining van de ervaren afstand.

Er zijn wat veranderingen in het bestuur, zie de voorgestelde wijzigingen in het statuut. De governance structuur is aangepast aan de wet en de codes die daarvoor gelden in onderwijsland: het bestuur bestuurt, de RvT houdt toezicht en legt verantwoording af, de raad van advies adviseert het CvB. Met de commissie voor financiën en beleid is er nu een convenant over de wederzijdse verantwoordelijkheden en de omgang met de kerkelijke bijdragen. We zien deze commissie als een kritische vriend.

De verhuizing van de Theologische Universiteit naar Utrecht was een formidabele verandering: sinds 1854 was ze gevestigd in Kampen. Een deel van de panden daar is verkocht, de opleidingen zijn allemaal

naar Utrecht verhuisd, de internationale studenten volgen. Alleen de bibliotheek is nog in Kampen. Er wordt gezocht naar een definitieve vestigingsplek in Utrecht.

Deze nieuwe plaats biedt meer mogelijkheden voor de noodzakelijke samenwerking met andere universiteiten: met de Universiteit van Utrecht, maar ook met de Vrije Universiteit en de Protestantse Theologische Universiteit. Nu zijn er al mensen van deze en andere instellingen die aan de TUU vakken volgen. Samenwerking is er ook met de Theologische Universiteit in Apeldoorn en met de Evangelische Theologische Faculteit in Leuven. Het aantal studenten neemt toe: Dit jaar werden 14 bachelor studenten ingeschreven, aanmerkelijk meer dan in voorgaande jaren. Er zijn nu ongeveer 170 studenten: 33 voor de bachelor, 50 in de algemene master en 20 in de predikantsmaster. Daarnaast zijn er 65 contractstudenten. De belangstelling voor de TUU in de omgeving neemt toe. De TUU krijgt meer geld van het ministerie; dat betekent een forse verlichting voor de kerken. Factor hierbij is de samenwerking met andere kleinere universiteiten.

In de voorbije periode namen we afscheid van dr. Roel Kuiper als voorzitter van de CvB. De nieuwe voorzitter is Pim Boven. George Harinck is rector. Beiden hebben een groot netwerk. Met het geld van het ministerie kon ook een onderzoeksdirecteur aangesteld worden. We zijn ook blij met de andere nieuwe benoemingen. De TUU is meer dan een predikantenfabriek. We willen bewust een bijdrage leveren aan de samenleving, vanuit theologisch perspectief: de liefde van God duiden en laten klinken. Dat ook met het oog op de vele vragen over zingeving.

Leo Dijkema, van Synthetron, licht de manier van werken toe. Ieder synodelid komt in een digitaal groepje van vijf personen, waar anoniem op stellingen en elkaar wordt gereageerd. Een nagesprek volgt, in tien groepjes van vijf, aan de hand van de volgende vragen:

- Welke rol moet de TUU innemen in de samenleving volgens u? Hoe moet dat er dan uitzien?
- Welke rol moet de TUU innemen in de kerken volgens u? Hoe moet dat er dan uitzien?
- Welke kennis van de TUU vindt u relevant voor de kerken? Welke doelgroepen zijn daarbij van belang en wat moet dan elke doelgroep volgens u aan kennis ontvangen?
- Op basis van de uitslag van de sessie: op welke manier zouden gemeenten betrokken moeten zijn? Waarom? Hoe/wat is jullie voorstel om dit te verbeteren?
- Wat kunt u doen om de relatie tussen de TUU en de kerken te versterken?

Aaike Kamsteeg licht het rapport van de commissie beleidsbegroting toe over de governancestructuur van de TUU. Na een goed gesprek is helder: de synode gaat over het kader, het statuut en de benoemingen in de RvT. De andere organen doen wat hun naam zegt. Het gesprek leidde tot een paar voorstellen tot aanpassing. De RvT heeft die overgenomen. Het gaat om het volgende:

- Met elkaar zijn we voorstander van een goed gesprek op de synode met de RvT. Dat heeft vanmorgen plaats gevonden. De huidige betekenis van het woord ruggespraak is nu 'overleg'. Het verbod op ruggespraak moet daarom weg.
- De synode hoeft benoemingen niet meer te bekrachtigen. Ze worden gedaan volgens de structuren van het statuut. Wel is het goed om op de synode aandacht te geven aan de benoemingen.
- Tot nu toe moest de synode de financiële stukken goedkeuren. Maar die zijn allang goedgekeurd, door de RvT en liggen inmiddels bij het ministerie. Dus de synode moet wel decharge geven over het gehouden toezicht. De RvT dechargeert het CvB ook elk jaar.

Een eerste besprekingsronde volgt. Een afgevaardigde komt terug op het woord ruggespraak, dat de CBB wil schrappen. Maar het staat nog steeds in de governancecode voor toezichthouders: zonder last of ruggespraak. Dat sluit overleg niet uit. Als je het woord schrapt, bereik je het tegenovergestelde. Aaike Kamsteeg antwoordt. Het lijkt een staande uitdrukking: zonder last of ruggespraak. In tegenstelling tot de oorspronkelijke betekenis gaat het nu gewoon over overleg.

Er blijken geen amendementen te zijn. In een tweede ronde komt een afgevaardigde nog terug op de huisvesting van de TUU en de financiering daarvan. De gebouwen in Kampen brengen te weinig op. Hij mist een reservering voor de huisvestingsbehoefte. Hoe zit het met de afschrijving? Artikel 40 van het

statuut zegt dat de kerken financieel verantwoordelijk zijn. Hoe gaan we een eventueel tekort oplossen? Pim Boven verheldert dit. De TU heeft een bijzondere status. Ze is een zelfstandig orgaan van de kerken, maar er is ook een publiekrechtelijke uitwerking. Ook financieel staan we onder toezicht van de inspectie van onderwijs. De vorige synode heeft bepaald dat de kerken niet opdraaien voor de mogelijke verliezen.

In Kampen zijn er nog het bibliotheekgebouw en een aantal kantoorunits. Die worden op termijn ook verkocht. De opbrengst daarvan en de bij de kerken gestalde gelden moeten voldoende zijn. We kijken wel naar ontwikkelingen op het grondvlak: aan de ene kant is er sprake van krimpende kerken, aan de andere kant groeit het aantal studenten en ontvangen we daardoor meer bekostiging. Vervolgens wordt er gestemd. De besluiten worden met algemene stemmen aanvaard, na toevoeging van de woorden 'onder dankzegging' bij de decharge. De nieuwe tekst van het Statuut TUU staat in [bijlage bij artikel 34](#).

12 januari 2024

Artikel 35: Studiefinanciering

Materiaal:

rapport Bureau Studiefinanciering, d.d. 11 augustus 2023.

Besluit 1:

het door de raad van toezicht van de Theologische Universiteit Utrecht uitgeoefende toezicht op het Bureau Studiefinanciering goed te keuren en de raad van toezicht en de thesaurier decharge te verlenen.

Besluit 2:

de raad van toezicht opdracht te geven om toezicht te houden op het Bureau Studiefinanciering en de werkzaamheden van de thesaurier voor dit bureau.

Besluit 3:

de jaarlijkse bijdrage van de kerken voor het Bureau Studiefinanciering in de jaren 2024 tot en met 2026 conform de meerjarenbegroting zoals opgenomen in de rapportage op nihil vast te stellen en de lasten voor de komende periode vanuit de opgebouwde reserves te voldoen.

Drs. Pim Boven geeft antwoord op de eerder schriftelijk gestelde vragen:

- Afgelopen periode zijn het Bureau Studiefinanciering en de NGK-commissie voor studiefinanciering in elkaar geschoven. De verschillen, bijvoorbeeld over terugbetalen, zijn gladgestreken.
- De oude regeling was voor zij-instromers. Nu zijn er veel meer doorstromers vanuit de bacheloropleiding. Voor de leengeneratie wordt geen uitzondering gemaakt.
- Bij het kasstelsel kun je niet de lening op de balans zetten. Indertijd was het zo dat we die leningen kwijtscholden. Daarover maakte de accountant een opmerking. En het kan ook best anders.
- Er was gevraagd waarom de pechgeneratie geen studiefinanciering uit dit fonds kan krijgen. Het bureau wil geen onderscheid maken: het is voor alle studenten vervelend, dus ook voor theologiestudenten. Wel zitten daarom sommigen van hen met een hoge schuld in de pastorie.
- Het bureau werkt aan een eenvoudige regeling voor de toekomst.
De besluiten over de studiefinanciering worden met algemene stemmen genomen.

16 november 2024

Artikel 36: Commissie steunbehoevende studenten theologie

Materiaal:

rapport van de commissie steunbehoevende studenten theologie (CSST), d.d. 25 maart 2024.

Besluit:

de CSST te dechargeren en op te heffen, onder dankzegging voor het gevoerde beleid.

Grond:

De taken en de middelen van de CSST zijn inmiddels overgedragen aan het Bureau Studiefinanciering, verbonden aan de Theologische Universiteit Utrecht.

Het besluit wordt zonder bespreking genomen.

De preses dankt de leden van de commissie voor hun inzet: Nel Meijer- van der Kooi, Ewoud Jan Langerak en Jaco Weij.

18 november 2023

Artikel 37: Kerkpunt

Materiaal:

1. rapport van het bestuur van Kerkpunt d.d. 29-06-23;
2. Beleidsplan Kerkpunt 2024-2026: Gemeenschappen op trektocht in Gods Wereld.

Besluit 1:

het bestuur van Kerkpunt decharge te verlenen over de periode 2021-2023.

Grond:

Het bestuur heeft aan haar taak invulling gegeven zoals vanuit de opdracht vanuit de landelijke vergadering /generale synode verwacht mocht worden.

Besluit 2:

het bestuur van Kerkpunt opdracht te geven uitvoering te geven aan het meerjarenbeleidsplan 2024-2026 'Gemeenschappen op trektocht in Gods wereld'. Met daarbij aandacht voor de vijf speerpunten:

1. Basis op orde en helder productaanbod
2. Een diverse gemeenschap
3. Een gemeenschap van alle generaties
4. Gemeenschap met een missie
5. Leiderschap met visie.

Grond:

De basis hiervoor is gelegen in de evaluatie van het vorige meerjarenbeleidsplan, de ontwikkelingen in de kerken en de samenleving en de vragen vanuit de kerken.

Besluit 3:

dat het bestuur van Kerkpunt bij de afsluiting van de synode bij het moderamen inventariseert of er vanuit de synode punten zijn benoemd die aan kunnen sluiten bij de speerpunten welke zijn beoogd voor 2024-2026 of daaraan toegevoegd kunnen worden.

Grond:

De landelijke vergadering / generale synode heeft eerder prioriteiten vastgesteld. Dit geeft richting voor het werk in de kerk. Kerkpunt had als toerustingsorganisatie ook al speerpunten vastgesteld voor de nieuwe periode. Gelukkig was de overlap groot.

Besluit 4:

het bestuur van Kerkpunt een budget toe te kennen van € 1.800.000 voor de periode 2024-2026 (€ 600.000 per jaar).

Grond:

De vragen vanuit de kerken worden alleen maar meer en complexer. Ook personeelskosten stijgen. Door het budget gelijk te houden met de vorige periode, Kerkpunt de opdracht te geven het eigen vermogen in te zetten en door hogere omzet, kan Kerkpunt met een gelijkblijvende bijdrage meer doen.

Artikel 38: Aanvullend besluit Kerkpunt – trendrapport

Besluit 1:

het bestuur Kerkpunt opdracht te geven:

1. om de volgende synode te dienen met een trendrapport dat duiding geeft aan ontwikkelingen in ons kerkverband en deze ook spiegelt aan ontwikkelingen in onze samenleving.
2. dit trendrapport samen op te stellen met de Theologische Universiteit Utrecht, Verre Naasten en Steunpunt Kerkenwerk.
3. dit rapport te presenteren op de introductiedagen van de volgende synode.

Besluit 2:

voor het trendrapport een totaalbudget van € 10.000 beschikbaar te stellen voor Kerkpunt, Verre Naasten, de Theologische Universiteit Utrecht en Steunpunt Kerkenwerk.

Voor de behandeling van het rapport over Kerkpunt zijn aanwezig drs. Pim Boven, Ruud Knieriem, Gert Kers, ds. Gerbram Heek. Ook aanwezig: dr. ir. Cors Visser als directeur van Kerkpunt.

Pim Boven geeft een korte toelichting op het rapport. In 2019 kwam hij in het bestuur van de Theologische Universiteit en in het bestuur van wat toen nog het Praktijkcentrum heette. De opdracht was om dit centrum en het steunpunt voor diaconale zaken en de Nederlands Gereformeerde Toerusting bij elkaar te brengen. In coronatijd bleek dat best ingewikkeld. Cors Visser werd de nieuwe directeur. De leden van het bestuur zijn als toezichthouders niet betrokken bij de operationele praktijk. Regelmatig is er overleg met de directeur en twee keer per jaar ook met de medewerkers.

Cors Visser vervolgt. Hij herinnert aan wat op 17 november 2023 bij de behandeling van het Missiefonds gezegd is over Gods missie. Daar sluit Kerkpunt bij aan. Hij ziet voor Kerkpunt drie rollen: inspireren, adviseren en begeleiden. Het fusieproces is goed verlopen. De organisatie is nu meer dan de optelsom van de delen. Er kwam een efficiëncyslag en een kwaliteitsverbetering. We zijn nu meer gericht op integraal werken. Na de fusie sloten ook anderen aan: het Steunpunt Liturgie, de Stichting Jeugdleidersconferentie en de Christelijke Gereformeerde Jeugdorganisatie. Anderen staan aan de deur, maar nieuwe taken moeten wel passen bij onze organisatie. Kerkpunt krijgt goede reacties op zijn werk.

De toekomstplannen staan beschreven in het nieuwe meerjarenbeleidsplan. Belangrijk is dat Kerkpunt weet wat er in de gemeenten speelt. Die kennis is nog niet altijd zo grondig als we willen. Graag aan het begin van elke synodeperiode een klein onderzoekje: wat speelt er binnen de kerken. We kunnen dat uitvoeren samen met de Theologische Universiteit, het Steunpunt Kerkenwerk en Verre Naasten.

Voor de jaren 2024-2026 zijn er vijf speerpunten, vanuit een basis:

Als gemeenschappen op trektocht in Gods wereld.

1. basis op orde
2. aandacht voor diversiteit binnen de gemeenschap
3. we richten ons op alle generaties
4. we zijn een gemeenschap met een missie
5. leiderschap met visie

Voor de begroting, zie het rapport. De grootste kostenpost is personeel; tegelijk is het personeel het kapitaal dat we hebben.

Cors Visser sluit af met vragen aan de synode:

- Wat vinden jullie het beste/mooiste van Kerkpunt dat zeker behouden moet worden?
- Wat zien jullie als grootste prioriteit voor Kerkpunt om kerken te dienen/verder te helpen?
- Hoe Kerkpunt beter/breder onder de aandacht te brengen?
- Hoe kijken jullie aan tegen een driejarig (trend)onderzoek?

Eerst komen het rapport en het besluit in bespreking; daarna de vragen.

Een afgevaardigde vraagt naar de verhouding met Kerk 2030.

Een volgende vindt een trendrede om de drie jaar een goed idee. Kerkpunt heeft een magneetfunctie: het trekt andere organisaties aan. Welke criteria hanteert Kerkpunt daarbij?

Een andere afgevaardigde vraagt of Kerkpunt de regio's kan helpen bij de nu al te constateren trends.

Trendanalyse moet geen probleemanalyse worden.

Ook geeft een afgevaardigde in overweging om minder in te teren op de reserves in verband met de verwachte situatie na 2027. Hij had de door Kerkpunt gestelde vragen graag wat eerder gezien, om er op de regio over te kunnen spreken.

Cors Visser reageert. Over ondersteuning van de regio's is overleg met Steunpunt Kerkenwerk. De regio's hebben een handreiking gekregen. Waar hebben regio's behoefte aan als het gaat om ondersteuning?

Kerkpunt gaat daarmee verder. Dit is een toezegging. Soms duwt Kerkpunt vragen terug: er zijn ook wijze mensen binnen de gemeente. De relatie met Kerk 2030 is goed. Voor veel kerken is hun aanpak waardevol. Zij hebben een aanbod vanuit hun benadering. Kerkpunt is meer vraag gestuurd. De speerpunten zijn gekozen op basis van wat we nu al constateren. Het onderwerp seksuele diversiteit bijvoorbeeld. Melden nieuwe organisaties zich? Dan moeten die passen bij de gekozen speerpunten en het meerjarenbeleidsplan en levensvatbaar zijn. Kerkpunt wordt geen dienstencentrum als in de PKN.

Moet je de reserve niet sparen voor over drie jaar? Het is momenteel wel een heel grote reserve. Ook doordat de afgelopen drie jaar conservatief begroot is. De komende jaren kan veel voor een gelijkblijvend quotum. Over drie jaar volgt een ander gesprek.

De preses inventariseert of er amendementen zijn. Dat blijkt niet het geval.

De stemming vindt per besluit plaats. De besluiten 1, 2 en 3 worden genomen met algemene stemmen; besluit 4, over het budget, wordt aanvaard met drie stemmen tegen. De preses dankt voor het verrichte werk en de rapportage.

Vervolgens worden in vier groepen de vragen van Kerkpunt besproken, Uit iedere groep komt een terugkoppeling met één springend punt. Dat levert het volgende op:

- Trendonderzoek: prima. Gebruik daarbij ook Nieuw Kerkelijk Peil. Gebruik regio's als informatiepunt. Daar worden al gesprekken gevoerd over thema's die spelen binnen de kerken. Onderzoek is misschien een groot woord, maar breng informatie bij elkaar.
- Focus op jongeren.
- Deel als kerk je ervaringen met Kerkpunt. Ze zijn er en reageren snel. Mooi dat er synergie ontstaat binnen het Kerkpunt. We zijn daarbij zelf aan zet. Compliment voor Pieter Messelink met zijn avonden over discipelschap.
- Houd de advisering laagdrempelig.

Cors Visser dankt voor de input. Hij vindt het een goed idee om algemene beschouwingen te houden voor de eerste synodezitting. Het advies om meer te doen met en voor de regio's gaan ze oppakken. Thema's lopen dwars door de regio's heen: leergemeenschappen rond Samen Jong bijvoorbeeld. Hij signaleert de wens om beter zicht te krijgen op wat er leeft binnen de kerken en dankt voor de complimenten.

Op 24 maart 2024 besluit de synode aan Kerkpunt een aanvullende opdracht te verstrekken om aan het begin van de volgende synode een trendrapport te presenteren in samenwerking met Verre Naasten, Theologische Universiteit Utrecht en Steunpunt Kerkenwerk.

Artikel 39: Tweede aanvullend besluit Kerkpunt – statuut

Materiaal:

rapport commissie beleidsbegroting (CBB) deel I, d.d. 20 juni 2023.

Besluit 1:

de volgende artikelen in het statuut van Kerkpunt te wijzigen:

1.1. Artikel 1 lid 4 komt als volgt te luiden:

“Krachtens besluit van de Generale Synode Goes 2020 en de Landelijke Vergadering Zeewolde 2019, bevestigd door de Generale Synode Zoetermeer en de Landelijke Vergadering Zoetermeer 2022 op 28 januari 2023 is Kerkpunt als zelfstandig onderdeel van de Nederlandse Gereformeerde Kerken een rechtspersoon op grond van artikel 2:2 van het Burgerlijk Wetboek.”

Artikel 1 de leden 5 en 6 komen met deze wijziging te vervallen onder vernummering van de overige leden.

1.2 Artikel 3, nieuw lid 4

De instelling kan ter realisatie van haar doelstellingen samenwerken met vergelijkbare instellingen van andere kerkverbanden.

1.3 Artikel 13 komt als volgt te luiden:

“Indien sprake is van een geschil binnen het bestuur aangaande het functioneren van de instelling, wordt dit geschil ter arbitrage voorgelegd aan het moderamen van de laatst bijeengekomen synode, dat vervolgens een bindende beslissing neemt. Een lid van het moderamen dat bij het geschil enige vorm van persoonlijke betrokkenheid heeft, blijft buiten de geschilbehandeling. Ook kan het moderamen een of meer adviseurs aanwijzen om hem ter zake van advies te dienen”.

Artikel 13 lid 2 komt daardoor te vervallen.

Gronden:

1. De bestaansgrond van de kerkelijke instelling Kerkpunt is gelegen in een besluit van de generale synode/landelijke vergadering en niet in het artikel uit de Kerkorde dat de synode een zodanige bevoegdheid geeft.
2. Het is goed om expliciet te regelen dat Kerkpunt met vergelijkbare instellingen van andere kerkverbanden kan samenwerken.
3. Nu er een permanent moderamen is, hoeft er geen aparte commissie van Kerkpunt te worden benoemd voor geschilbehandeling. Het moderamen kan gebruik maken van een of meer adviseurs.

Aaike Kamsteeg licht het betreffende onderdeel uit het rapport van de commissie beleidsbegroting toe. De vraag aan deze commissie was te kijken naar de governance structuur van de Theologische Universiteit en van Kerkpunt. Het statuut van Kerkpunt hoeft niet anders. Wel moet worden aangepast dat de bestaansgrond van Kerkpunt in een besluit van de synode ligt en niet in een artikel van de kerkorde. De nieuwe tekst van het Statuut Kerkpunt staat in [bijlage bij artikel 39](#).

Neem ook expliciet op dat er samenwerking moet zijn met vergelijkbare instellingen.

Voor de geschillenregeling is het voorstel: ga naar het moderamen.

Vragen vanuit de synode brachten ons tot enkele aanvullingen: let op dat er geen persoonlijke betrokkenheid is en: het moderamen kan zich ook laten adviseren.

Artikel 40: Bespreking contact en eenheid: algemeen

Bij de bespreking zijn namens andere kerkverbanden aanwezig: prof. dr. Martin den Heijer, voorzitter van de deputaten eenheid binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken, ds. Marco Batenburg, voorzitter van de Synode van de Protestantse Kerk in Nederland, en dr. Anja van Harten-Tip en ds. Jannie Douma-van der Molen, namens de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Namens de commissie zijn aanwezig: Marten Bosscha, ds. Geert Bruinsma, Jan van Dijk, Sytze Huizinga, Leny Louwerse, Ave Luth, ds. Arjan Minnema, Marnix van Oord, ds. Taco Postuma, Hillie van de Streek, Frans Tijssen, ds. Lucas van der Veen en ds. Rob Vreugdenhil; ook notulist Jan Kuiper maakt deel uit van deze commissie. In verband met de bespreking van het voorstel om op termijn volledig lid te worden van de Raad van Kerken is ook ds. Dinand Krol, namens onze kerken afgevaardigd naar deze raad, aanwezig.

Het rapport van de CCE wordt in onderdelen besproken. Gestart wordt met een eerste ronde over het voorwoord en de eenwording GKv-NGK. Leny Louwerse, een van de voorzitters van de CCE, licht dit deel van het rapport toe. Ze nodigt uit mee te kijken naar een wereld waarin aan de ene kant razernij te ontdekken is en aan de andere kant ook werk van de Geest. Een wereld waarin voor elk wat wils te vinden is op kerkelijk gebied. Een wereld waarin mensen ook zoeken naar verbondenheid, soms tevergeefs. Dit is van alle tijden en tegelijk vraagt God in zijn woord ons om ons ertoe te verhouden. 'In deze tijd en in de wereld die ik kort schetste hebt u, als synode, ons als commissie contact en eenheid taken gegeven. Ik noem er twee specifiek omdat deze twee algemene opdrachten naar mijn gevoel terugkomen in de vragen die u hebt gesteld:

1. Vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen én groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.
2. Reagerend of juist proactief in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland en verder.

Allereerst wijst Leny Louwerse erop dat er veel geloofsherkenning is in de contacten met andere kerkgenootschappen. Ze ziet in de informatieve vragen twee lijnen: is het niet goed te prioriteren in het vele dat voorbijkomt, en daarnaast: oriënteer je breder in het zoeken naar concrete contacten. Vervolgens constateert ze dat het zicht op kerkelijk Nederland verruimd is door de participatie in de Raad van Kerken, de Nationale Synode, de uitnodigingen van het Nederlands Christelijk Forum. Denk hierbij ook aan de oproep om contact te zoeken met de Unie van Baptisten en met Mozaïek. En verkennende gesprekken met Samen Kerk in Nederland (SKIN). Daarbij gaat het om tientallen contacten.

Daarnaast zijn er de meer traditionele contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk, de voortgezette Gereformeerde Kerken. Ook in het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) ontmoeten we diverse groeperingen. Hoe staat de CCE daarin? 'Als we onszelf als NGK in het midden plaatsen dan zoekt de één gemakkelijker contact met links en de ander met rechts. Wij, NGK-ers, -oud GKV-ers, worden nog steeds wel beschouwd als gelovigen die het goed weten. Misschien moet ik zeggen wisten, nu we meer van de kerkelijke wereld om ons heen zien. Wel wordt ons gezegd dat we gretig zijn. Op zoek naar meer met anderen en anders dan in het verleden toen we het beter wisten.

Een soort verlichting waar we nog niet van weten hoe dat gaat uitpakken. Wat we wel weten is dat de Heer van de Kerk zijn werk voltooit. En dat Hij ons mensen daarbij inschakelt, ook als wij het nog niet weten. Zijn Kerk is van alle tijden en plaatsen. Dit beeld van de complexe situatie in protestants kerkelijk Nederland geeft de CCE geen verlamdend gevoel: we doen met dankbaarheid ons werk. In de vergaderingen is altijd terugkoppeling rond de stand van zaken. Er was verdriet rond de ontwikkelingen, in het bijzonder de synode-uitspraken van de Christelijke Gereformeerde Kerken over hun verhouding met de NGK. Dit raakt vooral de samenwerkingsgemeenten; het samenwerkingsoverleg is daarom nieuw leven ingeblazen. We blijven zoeken naar mogelijkheden van contact en eenheid. Er was diepe vreugde

over de vereniging van NGK en GKv in 2023. Dank aan God en dank aan zovelen die hieraan mochten bijdragen, ook uit de kring van de CCE. Er ontstaan daarnaast plaatselijk tal van contacten tussen gemeenten, van diverse aard. Samenwerkend in een raad van kerken, of een op een. We doen ons werk in een sterk veranderende kerkelijke omgeving, we doen het van harte en met liefde voor God en zijn gemeenten. Aan Hem alle eer. Tot zover de bijdrage van Leny Louwerse.

In de eerste besprekronde pleit een afgevaardigde ervoor om een pas op de plaats te maken en een hernieuwde bezinning te doen. Dat doet hij vanuit de leeservaring van hem en anderen: je begint aan het rapport, maar verdrinkt erin. Waar ligt de focus? Zijn het echte contacten of zijn ze alleen uit beleefdheid. Kerkelijke eenheid is een mooi goed; hij onderschrijft dat ook. Maar dat wordt niet door iedereen ervaren. Zeker niet door jongeren. Een hernieuwde theologische bezinning is nodig waarom eenheid zo belangrijk is. Neem daarom voor jezelf en voor je gesprekspartners ruimte om te ontdekken wie we eigenlijk zijn en wie zij zijn.

Leny Louwerse antwoordt. Ook in de schriftelijke vragen komt dit naar voren. Inderdaad, in kerkelijk Nederland is er soms nauwelijks nog binding aan gemeenschap, wel weer aan groepen. Daarom doen we mee in het Nederlands Christelijk Forum (NCF). Mede om onze weg te zoeken in het landschap van kerken. We zoeken ook verder naar wegen. Ze wijst op het minisymposium van 15 november 2023, samen met de PKN. De komende drie jaar is een overgangsfase waarin we als commissie ons op deze punten bezinnen. Het rapport laat enerzijds zien dat we veel hebben kunnen doen en anderzijds dat er nog allerlei zaken zijn die niet inspelen op de vernieuwde situatie. En als de synode de opdracht wil bijstellen dan gaat de CCE daarmee graag aan de slag.

8 december 2023

Artikel 41: Bespreking contact en eenheid: CGK-DOE-HHK

De preses wijst erop dat er voor de verhouding met de Christelijk Gereformeerde Kerk (CGK) een nieuw besluitvoorstel ligt, waarin een aangekondigd amendement van Anton Langelier verwerkt is.

Ds. Taco Postuma, als voorzitter van de sectie CGK binnen de CCE, licht de concept-besluiten rond de CGK, DOE (Deputaten-Overleg Eenheid) en HHK (Hersteld Hervormde Kerk) toe. Hij schetst zijn persoonlijke betrokkenheid bij de CGK en wijst op de jarenlange gesprekken met de oude NGK en de GKv. Gesprekken vaak over de toe-eigening van het heil. Goede en constructieve gesprekken. Dat wekte vertrouwen en verlangens op. Toen we als sectie in de huidige samenstelling van start gingen dachten we dat er iets te winnen was. Maar de contacten waren minder intensief dan gehoopt. Door Corona en door een kentering. Binnen de CGK leven namelijk grote zorgen over de interne eenheid. Er ontstond behoefte aan ferme besluitvorming en dat leidde weer tot wat in de praktijk is gaan heten en ook zo ervaren werd: afschaling van de contacten met de NGK. We wachtten op de komende synode van de CGK, met opnieuw spannende onderwerpen. In ons concept-besluit komt uit dat we waarderen dat hun eerste besluit met betrekking tot de NGK is: contact houden. Tegelijk zoeken we terughoudendheid, als dat voor de CGK nuttig is. Ruimte en uitstraling van verbondenheid horen bij elkaar. Het werken aan kerkelijke eenheid kent daarbij diverse lagen en heeft iets van een cyclus. We delen wat fundamenteel is voor kerkzijn en kunnen elkaar tot een hand en een voet zijn. Misschien hebben we elkaar ook iets te bieden in de vragen waarmee we worstelen. Plaatselijk zien we de samenwerking groeien. Soms wijst de Geest ook onverwachte wegen.

Over het Deputaten-Overleg Eenheid (DOE): dat overleg gaat zich toeleggen op de oorspronkelijke kerntaak. Er is alle ruimte voor het Samenwerkingsoverleg van de samenwerkingsgemeenten zelf. Het contact met de Hersteld Hervormde Kerk is verwaterd; we wachten nog op een reactie, die wel beloofd is. In afwachting daarvan is het nieuwe conceptbesluit hetzelfde als het oude besluit. De preses meldt dat de Hersteld Hervormde Kerk geen afvaardiging kon sturen, maar ons wel in Christus groet.

Prof. dr. Martin den Heijer, voorzitter van de deputaten eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken, spreekt daarna de synode toe:

“Beste broers en zussen, voorzitter,

Allereerst dank voor de uitnodiging om hier in uw midden de groet over te brengen vanuit de zusterkerk CGK. Dank ook aan de collega's van CCE voor de gesprekken in de afgelopen tijd. Voor mijn verhaal ga ik terug naar mijn schoolagenda. Ik ben op school gegaan op een reformatorische middelbare school. Maar we hadden wel een schoolagenda van 'de Vuurbaak'. In die agenda stonden ook geestige verhaaltjes – uiteraard binnen de grenzen van het betamelijke - en één daarvan over beleefdheid is me bijgebleven. Misschien kent u het verhaal. Twee heren gaven elkaar de eer om als eerste te kiezen van een schaal met twee appels: een grote en een kleine. Na lang heen en weer aandringen koos één van hen de grootste. De ander keek wat beteuterd want hij had verwacht dat degene die het eerst zou kiezen toch zo beleefd zou zijn om de kleine te kiezen. Na enige aarzeling maakt hij daarover een opmerking, dat het toch niet zo beleefd is om de grootste te pakken. Waarop de ander hem vroeg, als jij nu als eerste had gekozen welke zou jij nemen? De kleinste natuurlijk, antwoorde die. Waarop de ander zei: nu, wat zeur je dan; die heb je nu toch.

Het gesprek tussen 'rekkelijken' en 'preciezen' is van alle tijden en heeft iets weg van deze discussie over beleefdheid. In veel gevallen rekent de rekkelijke een groter aantal mogelijkheden als aanvaardbaar dan de 'precieze'. Als we deze mogelijkheden zien vanuit de theorie van verzamelingen dan is het domein van de precieze een subdomein van dat van de rekkelijke. En vaak heeft de rekkelijke geen bezwaar tegen de opties van precieze, maar trekt hij of zij de cirkel van wat oorbaar is gewoon wat ruimer. In zekere zin zou de rekkelijke tegen de precieze kunnen zeggen: wat zeur je dan; je kunt toch doen wat je altijd gedaan hebt. Terwijl de precieze een claim legt op het oordeel van de rekkelijke. Hij wil niet alleen ruimte voor zijn eigen domein, maar hij wil ook dat de andere zich conformeert aan dat beperkte domein. Dat maakt het gesprek tussen rekkelijken en preciezen ongemakkelijk. Ook omdat er een spanning bestaat tussen de logica van de rekkelijke en het gevoel van de precieze.

Nu valt het gesprek tussen NGK en CGK natuurlijk niet samen met het gesprek tussen rekkelijken en preciezen. Immers, u heeft ook preciezen in uw midden (tenminste nog wel) en wij hebben onze rekkelijken (voor zo lang het duurt). Maar we zullen het erover eens zijn dat als je NGK en CGK zou samenvoegen de CGK-ers gemiddeld toch net iets preciezer zijn dan de NGK-ers. Misschien lijkt het gesprek tussen NGK en CGK wel een beetje op het gesprek over die appels.

Er is veel nagedacht hoe het probleem tussen rekkelijke en preciezen is op te lossen. De meest eenvoudige oplossing is om de rekkelijken en preciezen uit elkaar te halen. Een soort van Salomonsoordeel, of – eigentijdser uitgedrukt - een vorm van gemeentelijke herindeling. We vormen gemeenten van alleen rekkelijken en gemeenten van alleen preciezen. Hoewel deze oplossing heel voor de hand liggend lijkt, is ze dat niet. Allereerst zou ik me vreselijk ongemakkelijk voelen in een gemeente met enkel rekkelijken of enkel preciezen, maar het zou ook niet lang duren. Voordat je het weet ontstaat in zo'n gemeente van rekkelijken op een gegeven moment een groep mensen die nog rekkelijker zijn dan ze al waren, de hyperrekkelijken – naast mensen die toch heimwee krijgen naar het precieze, de neo-preciezen. Om over de gemeenten van de preciezen nog maar te zwijgen. Want hoe stond het er nu ook weer... Precies! Die gemeentelijk herindeling is dus geen goed plan, de rekkelijken en preciezen zijn tot elkaar veroordeeld, of zo u wilt: aan elkaar gegeven. Maar hoe moeten zij dan verder? De apostel Paulus wijst ook hier een weg die uitnemender is en wel in Romeinen 14 en 15. Nu wordt dat hoofdstuk wel aangeduid als het hoofdstuk dat gaat over de middelmatige zaken, de adiaphora. Op het eerste gezicht helpt dat helemaal niets. Want we zijn het er allemaal over eens dat we niet over middelmatige zaken moeten strijden, maar bij de vraag wat wel en wat niet middelmatig is brand de strijd pas echt los. Romeinen 14 gaat ook eigenlijk niet over middelmatige zaken, in ieder geval niet vanuit het perspectief van de precieze. Toch leert Paulus ons hier twee zaken die in het gesprek tussen rekkelijken en preciezen van belang zijn.

Allereerst noemt Paulus de ruimdenkender 'sterk' en de enghartiger 'zwak'. Maar dat gezegd hebbende, adresseert hij vooral de ruimdenkender – waar hij zichzelf ook toe rekent. Hij zegt: Wij die sterk zijn, zijn verplicht de zwakheden van hen die niet sterk zijn te dragen en niet onszelf te behagen. Dat wil overigens niet zeggen dat de zwakke het in alles voor het zeggen heeft. Aanvaard dan wie zwak is in het geloof, maar niet om over meningsverschillen te strijden.

De tweede aanwijzing gaat nog dieper. De zwakke is ook degene voor wie Christus gestorven is. Wie zich dat realiseert wordt mild. Bovendien: Wie Christus in deze dingen dient is welbehaaglijk voor God en in achting bij mensen. De dienst van Christus verbindt terwijl de discussie over 'onderwerpen' verdeelt. De dienst van Christus kan zelfs de zwakke overtuigen, waar woorden over 'onderwerpen' dat nauwelijks of niet kunnen.

Ik kom tot een afronding en lees met u het rapport van uw Commissie Contact en Eenheid. Daarin wordt met dankbaarheid teruggekeken op de hereniging van NGK en GKv en ik wil u daarmee ook nu van harte en ruimhartig feliciteren. Chapeau!

Ik lees ook over de toch wat moeizame gesprekken met de CGK-delegatie en ik herken dat en ik betreur het. Ik ben blij met uw geduld en ook met het accent dat u legt op het samen luisteren naar elkaars openingen, de aandacht voor wat samenbindt en voor het gezamenlijke gebed. Tja, het valt niet mee om dit gesprek voort te zetten. Het is praten met ietwat 'beteuterde' mensen, maar ja, u heeft dan ook de grootste appel genomen."

Ik hoop van harte dat we in het nieuwe seizoen het gesprek op goede toon voort kunnen zetten en dat uw dienst van Christus ons tot jaloersheid zal verwekken".

Tijdens de eerste besprekronde vraagt een afgevaardigde aandacht voor de kinderen van de kinderen. Veel samenwerkingsgemeentes hebben te maken met politiek-kerkelijk gedoe. Dat levert schade op. Mensen verlaten de kerk. Hij sluit aan bij wat in de algemene ronde is opgemerkt: jongeren hebben niets meer met kerkverbanden. Jammer dat DOE, wel onbedoeld maar toch, heeft gewerkt als belangenbehartiger van samenwerkingsgemeentes.

Een volgende wijst op de situatie in Noord-Holland. In Zaanstad is er groeiende samenwerking met een pioniersgemeente van de CGK. Zij willen meer eenheid. Andere CGK-gemeenten juist niet. Is de bepleite terughoudendheid niet te algemeen? Steun de CGK-kerken die wel de vrouw in het ambt willen. Het is moeilijk te duiden wie de CGK is op dit moment.

Anton Langer geeft aan dat hij zijn amendement geschreven heeft omdat een simpele herhaling van het oude besluit irritatie kan wekken. Terughoudendheid geeft een veilige plek voor de strijdpunten die spelen en geeft de kans om verder gewoon te doen, is zijn persoonlijke ervaring. Laat de landelijke eenheid even rusten en concentreer je op de samenwerkingsgemeentes. Reagerend op de woorden van Martin den Heijer: komend uit het smaldeel van de oude NGK voel ik me niet overvleugeld; de GKv koos regelmatig de kleinste appel. Nu hebben we samen een grote en een kleine.

Een afgevaardigde met een DKE-verleden ziet eenzelfde consistente lijn: voluit werken aan kerkelijke eenheid. Hij stemt in met de aanpassing om de CGK de ruimte te geven met zichzelf in het reine te komen. Rekkelijken en preciezen zullen het met elkaar moeten vinden. Dat kan als je met elkaar aanvaardt dat er diepere waarden zijn. Hij vraagt zich wel af of de grote groep van samenwerkingsgemeentes geholpen zijn met de aanpassing in de besluittekst. Moet je ook op plaatselijk niveau terughoudend zijn? Mooi wat het rapport weergeeft over de ontmoetingen en het luisteren naar elkaars openingen. Dit en samen zingen brengt eenheid. DOE heeft het over visieontwikkeling. Wat wordt daar nu aan gedaan? Krijgt het rapport van de Wereldraad van Kerken over de kerk aandacht? In de voorgelezen brief van de HHK trof hem de zinsnede: aanbevolen bij de Heer. Die innige toon misstaat ons niet.

Een volgende roept op om op te passen met focus op eenwording binnen één kerkverband: dat schept soms weer verwijdering. Past terughoudendheid echter wel bij het besef dat we één zijn omdat die eenheid gegeven is? Je moet hem dan wel willen onderhouden. Zeg liever: ruimhartig ruimte bieden.

Ds. Taco Postuma reageert namens de CCE. De vraag over de kinderen van de kinderen is helder en tegelijk complex. Gaat die over jongeren, over samenwerkingsgemeenten of over beide? Wat betekent het om kerkverband te zijn? Het antwoord daarop hoeft de CCE niet te geven. Wel vragen wij ons telkens af: wat betekent de door het kerkverband gekozen weg lokaal?

Dat DOE teleurstelde is begrijpelijk. Als predikant van een samenwerkingsgemeente ging ik naar DOE om dingen geregeld te krijgen. Nu het samenwerkingsoverleg weer opgestart is, komt er een goed onderscheid tussen het werk van DOE en hun eigen geluid. Beleg heldere vragen bij DOE. Hierover is een gesprek gevoerd met de commissie Kerkzijn van de CGK. DOE mag de ruimte krijgen om na te denken over de samenwerkingsgemeenten NGK/CGK. Er moet immers een nieuwe bijlage van de kerkorde komen in de CGK. Ook de PKN kan daarbij betrokken worden. In de nieuwe samenstelling kan ook gewerkt worden aan visieontwikkeling.

Ds. Taco Postuma wijst erop dat de CCE, naast alle waardering voor het meedenken van Anton Langelier, zijn amendement niet overnam: we gaan niet actief samenwerking nastreven. Gebruik ruimte die er juist plaatselijk is, al zijn er drempels gekomen door de voorwaarden die de CGK stelt. Hoe moet je dat formuleren? Inderdaad, er is verschil tussen kerkelijke en geestelijke eenheid. De laatste ervaar je inderdaad ook al zingend.

Ook Martin den Heijer reageert. Het gesprek op de synode doet hem denken aan een probleem in een relatie dat bij de ander wordt gelegd. 'U hoor ik over problemen bij de CGK. Kijk ook naar jezelf in de spiegel'. Zijn toespraak ging niet over wie de grootste appel heeft, maar over het gesprek tussen twee mensen. De één denkt de logica aan zijn kant te hebben. Maar het werkt wel het een en ander uit bij de ander. Denk aan uw eigen keuzes als NGK en wat dat bewerkt bij de ander. Dat gevoelsniveau moet meer aan de orde komen in het gesprek met de CGK, de HHK en in eigen kerkverband.
(het vervolg van deze bespreking over de CGK staat in artikel 42)

8 december 2023

Artikel 42: Bespreking contact en eenheid: de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Voortgezette Gereformeerde Kerk in Nederland (vGKN)

In de vergadering zijn nu ook aanwezig: ds. Christien Crouwel, namens de Raad van Kerken en ds. Marco Batenburg, de preses van de synode van de Protestantse Kerk in Nederland.

De preses geeft ds. Marco Batenburg het woord. Deze zegt:

"Voorzitter, synode, broeders en zusters,

Terugblik

Op 31 oktober 2020 had ik ook het voorrecht om u toe te spreken. Toen was u nog bij elkaar als synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en als Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken. In drie jaar tijd is veel gebeurd. En dan denk ik nu niet zozeer aan het feit dat destijds de coronamaatregelen bij elkaar komen niet toestonden. Maar natuurlijk vooral aan de totstandkoming van de vereniging van uw kerken. Namens de Protestantse Kerk in Nederland feliciteer ik u daarmee van harte. En samen met u danken wij God voor de totstandkoming van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Beweging naar eenheid

We zien in Nederland de laatste jaren meer en meer de beweging dat kerken elkaar opzoeken. Iemand zou kunnen denken dat de krimp van de kerk christenen sterker dan ooit doet beseffen dat ze niet langer de luxe hebben aan elkaar voorbij te leven. Maar er is meer aan de hand. Toen we onlangs in klein

verband een ontmoeting hadden tussen een aantal leden van de Protestantse Kerk in Nederland en de Nederlandse Gereformeerde Kerken, lazen we samen aan het einde Efeze 3: 18-19.

'Dan zult u met alle heiligen de lengte en breedte, de hoogte en diepte kunnen begrijpen, ja de liefde van Christus kennen die alle kennis te boven gaat, opdat u zult volstromen met Gods volkomenheid.'

Om iets te vatten van de peilloze liefde van God hebben we elkaar nodig. Dat is altijd al zo geweest. En het is genade wanneer we daar ook stappen in zetten. Alleen sámen kunnen we de liefde van God leren kennen - een liefde die alle kennis te boven gaat. We staan in een lange traditie van onze ouders, grootouders, mensen uit de tijd van de Reformatie, de Middeleeuwen, de eerste eeuwen en Israël. De gemeenschap der heiligen strekt zich uit naar het verleden. Maar evengoed naar het heden. We staan in een wereldwijde gemeenschap van christenen. Hier in Nederland en over grenzen heen: in de gereformeerde traditie, maar ook daarbuiten. Een gremium waarin het gesprek tussen christenen in ons land wordt gevoerd is de Raad van Kerken. Het verheugt ons dat u in de afgelopen jaren als geassocieerd lid uw bijdrage hebt geleverd en dat de Commissie Contact en Eenheid nu voorstelt om over te gaan naar een volledig lidmaatschap.

Belemmeringen

In gesprekken die plaatsvinden tussen leden van onze kerken, is vaak een grote mate van eensgezindheid waar te nemen. En rond 1 mei, de datum van de vereniging, hebben meerderen dan ook opgemerkt dat de PKN en NGK maar een beetje haast moesten maken op samen verder te gaan. Het is tegelijkertijd wel eerlijk om te benoemen dat niet iedereen daar al zomaar aan toe is. Sommigen binnen de PKN tonen zich kritisch wanneer ze horen over gesprekken die plaatsvinden met bijvoorbeeld de NGK. Wordt de PKN niet té orthodox. En spelen intern niet genoeg dossiers die meer prioriteit hebben? Ook binnen de NGK is een vervolgstap naar nieuwe eenwording niet vanzelfsprekend. Het V-woord wordt dan vaak genoemd.

Soms ook als de olifant in de kamer. Want heeft in de PKN de vrijzinnigheid geen legitieme plaats? Verwordt de pluriformiteit binnen de PKN soms niet tot pluraliteit? Kun je als kerken dan wel het pad van eenwording inslaan? Nu zijn er binnen de PKN weinigen die zichzelf bewust tooien met het woord vrijzinnig. De term 'liberaal christendom' zal dan waarschijnlijk meer herkenning oproepen. Liberale theologie kijkt niet zozeer vanuit de traditie naar de wereld, maar vanuit de wereld naar de traditie (*Liberaal Christendom. Ervaren, doen, denken*. Benjamins, Offringa, Slob (red.), Vught 2016) Het woord hermeneutiek speelt hierin een sleutelrol. Een liberale theologie is een theologie die het evenwicht zoekt tussen geloof en rede en die grote ruimte biedt voor een vrije omgang met de traditie. Dat woord ruimte zal velen aanspreken. Maar spannend wordt het natuurlijk wanneer we proberen te expliciteren hoeveel ruimte er dan precies is voor een vrije omgang met de traditie. Waar liggen de grenzen van wat wel en niet nog binnen de kerk gezegd kan worden? Dat is een spannend gesprek. Dat we, zeg ik nu maar even zelfkritisch, binnen de PKN ook veel meer zouden kunnen en moeten voeren. Duidelijk is dat binnen de PKN die ruimte begrensd is. De kerkorde van de Protestantse Kerk spreekt zich daar duidelijk over uit. De eerste woorden van deze kerkorde zijn: "De Protestantse Kerk in Nederland is overeenkomstig haar belijden gestalte van de ene heilige, apostolische en katholieke of algemene christelijk kerk." Eenheid is dan geen formeel of statutair begrip, maar verwijst naar de Ene. God is Een, zijn kerk - lichaam van Christus - is Een. Deze eenheid brengt overigens direct ook een roeping met zich mee. De roeping om daadwerkelijk te leven uit Gods genade in Jezus Christus en zo het Woord te horen en te verkondigen (KO art. I,2). Om telkens opnieuw in vieren, spreken en handelen Jezus Christus als Heer en Verlosser van de wereld te belijden (KO art. I,6).

Uitnodiging

Ik hoop dat we in de komende jaren juist hierover het gesprek kunnen voortzetten. Wat betekent het om kerk van Christus te zijn? Wat betekent het om deel van zijn lichaam te zijn? En hoe lang kunnen we als christenen in Nederland nog gescheiden optrekken? In dit gesprek zullen we de moeilijke kanten niet uit de weg gaan, maar daar in alle scherpte over doorspreken. Gedragen door het 'samen bidden, samen zoeken, naar het plan van onze Heer.' Want wie bij Christus hoort, hoort ook bij elkaar. Het is hoog tijd om elkaar de hand te reiken en te zoeken hoe we gestalte kunnen geven aan onze gezamenlijke roeping. Namens het moderamen van de Protestantse Kerk wens ik u allen wijsheid, vreugde en volharding toe bij het leidinggeven aan de kerk. Wij bidden daarbij om leiding en zegen van de Heilige Geest."

Namens de vGKN houdt dr. Anja van Harten-Tip de volgende toespraak:

“Zoals we dat in ons gezamenlijke verleden zeiden: Weleerwaarde en eerwaarde broeders - en nu ook zusters -, en geachte mede-gasten van de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Met vreugde breng ik u een hartelijke groet over van de synode van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland, in het bijzonder van onze preses, ds. K.J. Bijleveld, die vandaag helaas niet hier aanwezig kan zijn. Gelukkig kon onze actuaris, ds. Douma-van der Molen, mij vergezellen. En daarmee ziet u meteen voor u hoe een orthodox, maar vrolijk, gereformeerd kerkgenootschap wordt gediend door een bovengemiddeld hoog percentage vrouwelijke predikanten. Hoewel ik hier met ‘ongedekten hoofde’ sta, heb ik twee petten op: die van scriba van de synode van de vGKN en die van lid van het Deputaatschap Kerkelijke Samenwerking. De broeders die met mij deel uitmaken van dit deputaatschap laten u ook hartelijk groeten.

Het is goed om vandaag in uw midden te zijn. Uw vergadering is de praktische uitvoering van wat ds. Bijleveld en ik op 12 mei jongsleden mochten meevieren: de eenwording van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken. U en wij erkennen elkaar als kerken van Jezus Christus, die bouwen op hetzelfde fundament van de Bijbel als Woord van God en de oecumenische en gereformeerde belijdenisgeschriften. U bent als het ware onze grote zus, wij zijn uw kleine zusje. Dat blijkt ook in de praktijk van het kerkelijk leven, al zal het grootste deel van de Nederlandse Gereformeerde Kerken daar weinig van merken. Maar in het noorden van ons land zijn er vele en warme contacten.

Ik noem er een paar:

- Ds. Bijleveld, diverse andere collegae en ikzelf gaan voor in diensten in diverse kerken van uw kerkverband; predikanten van uw kerken gaan voor binnen diverse kerken van de vGKN.
- Onze kerken uit de ‘Drachtengordel’ zijn aanwezig op de regiovergadering van uw kerken aldaar en met name in Frieschepalen-Siegerswoude is er groeiende samenwerking.
- In Assen wordt door één van uw predikanten en mij al een aantal jaren een cursus gegeven voor leden van beide kerkgenootschappen en daarbuiten.
- Er is in onze kerken zelfs intensief nagedacht over uw kerkorde.
- Er zijn veel goede collegiale contacten, zoals we ook vandaag hier op Mennorode merken.

Niet voor niets hebt u “besloten de kerken van de vGKN hartelijk uit te nodigen om op eigen wijze en in eigen tempo aan te sluiten bij het proces van samengaan van de NGK en GKv, en de regiegroep opdracht te geven hiervoor zo nodig passende structuren te (doen) ontwerpen.”

Dit alles stemt ons tot dankbaarheid. Inmiddels hebt u gemerkt dat de vGKN nog niet hebben besloten zich aan te sluiten bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Wij zijn nog bezig onszelf en u beter te leren kennen. Er is dus geen sprake van stilstand, al heeft dat misschien zo geleken. Binnen de vGKN is een proces van geestelijke verdieping gaande, dat er in iedere afzonderlijke kerk weer anders uitziet.

Daarnaast verwaarlozen wij ook onze andere oecumenische contacten, met name op het plaatselijke vlak, niet. Zo is in Assen de relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerk heel goed; wij zijn beide ‘kleine zusjes’, naast de grote zussen van de Nederlandse Gereformeerde Kerken ter plaatse. Een bijzonder detail in verband met de contacten met de CGK is, dat juist of is het ook in de regio Assen diverse Nederlandse Gereformeerde Kerken ten aanzien van de vrouw in het ambt hetzelfde standpunt hebben als de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Al hebben niet alle leden van de vGKN een warm oecumenisch hart, toch groeit het besef breed dat we elkaar als christenen, en met name als gereformeerde christenen, hard nodig hebben. We hebben een Woord voor de wereld, een opdracht van onze Verlosser. Daarbij kunnen en moeten we elkaar steunen en versterken – zegt het kleine zusje.

Daarom zijn de vGKN blij met uw besluit om, nu wij nog niet meteen aansluiten bij uw kerkverband, het Oecumenisch Akkoord geldend te laten zijn, zodat wij waar mogelijk niet alleen informeel maar ook formeel samen kunnen optrekken in de dienst aan Christus. Het is onze wens dat we samen verder

mogen groeien in geloof, hoop en liefde, stevig staande op de basis van Schrift en Belijdenis, uitziende naar de komst van Gods Koninkrijk.

Namens de synode van de vGKN bid ik u van harte de Zegen van onze Here toe. “

De orde van bespreking is nu: een eerste ronde over de besluiten met betrekking tot de PKN en de vGKN; in een tweede ronde kan ook weer gesproken worden over de CGK

Sytze Huizinga, naast Leny Louwerse ook voorzitter van de CCE, licht de concept-besluiten toe. Dat over de vGKN hoeft geen toelichting. Over de PKN is breed gerapporteerd. In de gesprekken lag de nadruk op twee dingen: elkaar leren kennen, en onze verhouding samen regelen. Er ligt geen doel om te streven naar een landelijke fusie. Tot 2020 was er vooral het vijfkerkenoverleg (5KO): PKN, GKv, NGK, CGK, vGKN. Na een inactieve periode is er de hoop dat dit weer op gang komt, nu als 4KO. Uit de CGK is prof. dr. Martin den Heijer daar aanwezig.

Inmiddels zijn er ook rechtstreekse gesprekken met de PKN. Allerlei zaken zijn nu geregeld. Zie de laatste brief van het moderamen van de PKN. Gesprekken worden nu meer algemeen: wat kunnen we van elkaar leren? Zo was er een bespreking van hun rapport ‘Kinderen van één Vader’. Daarnaast een minisymposium op 15 november. Er ligt nog een punt uit 1988: toen bood de synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland excuses aan voor de gang van zaken rond de Vrijmaking van 1944. Die excuses zijn door de oude NGK aanvaard; door de toenmalige GKv niet. Hoe staat de PKN daarin? Liefst zouden we samen willen zeggen: laat op dit punt de geschiedenis maar rusten.

Eén afgevaardigde vraagt, verwijzend ook naar de toespraak van ds. Marco Batenburg, of de plek van de vrijzinnigheid aan de orde komt tijdens de gesprekken. Hij ziet in de besluittekst veel herhaling van een vorig besluit. Hij verzoekt om in de gronden de voortgang te laten doorklinken. Over het voorgestelde besluit 1.b over de vGKN merkt hij op dat de kerken van de vGKN allang meedoen in de vergaderingen van de regio's van de NGK. De preses stelt daarom voor in het besluit ‘blijvend’ toe te voegen.

Het punt over de vrijzinnige theologie vraagt dan nog om een antwoord. Sytze Huizinga antwoordt dat dit punt aan de orde gekomen is, onder andere op het genoemde symposium, in de gehouden inleiding en in de onderlinge gesprekken. Er zijn geen conclusies geformuleerd aan het eind.

Inderdaad, het conceptbesluit is niet veel veranderd ten opzichte van het vorige besluit; de zaken die inmiddels geregeld zijn, staan er niet meer in. Het gesprek gaat verder.

Er wordt een tweede besprekronde gehouden over de CGK, vGKN en PKN. De preses vraagt of er amendementen zijn: Ed Buitendijk en Koos Verkade dienen een amendement in over de verhouding met de CGK: ruimte voor terughoudendheid is tegenstrijdig; spreek liever over ‘ruimhartig en geduldig.’ Ds. Taco Postuma (CCE) blijft voorkeur voor het eigen voorstel houden en ontraadt daarmee het amendement. Beklemtoon beide kanten, geef de ruimte en zoek elkaar op.

Een afgevaardigde merkt op dat institutionele eenheid en geloofseenheid door elkaar gehaald worden in het voorstel. Een ander merkt op dat ‘we geven jullie de ruimte’ uit de hoogte klinkt: liever een andere formulering.

Een volgende wijst op een enquête van het Nederlands Dagblad, vrij kort na de eenwording. Gaan we richting aansluiting bij de PKN? De reactie was toen: vergeet de CGK niet, al kun je vermoeidheid voelen over het tempo van de gesprekken. Maar stoot de CGK niet af. We kunnen niet zonder hen. Ook hij vraagt om een andere redactie. Een derde afgevaardigde kan zich vinden in de geest van het amendement, maar niet in het gebruikte woord ruimhartigheid. Zet verlangen naar samenwerking voorop en wees terughoudend als het nodig is.

Ds. Taco Postuma, namens CCE, stelt voor een principebesluit te nemen. Een exacte formulering volgt, ook na overleg met de deputaten eenheid van de CGK. In dat principebesluit moet ruimte zijn voor de erkenning van hun pijn over onze besluiten. Het amendement wordt niet overgenomen: we willen niet de indruk wekken dat we op de deur blijven bonzen.

De preses noemt dit een belangrijk punt van orde. De indieners van het amendement zeiden: als in de bewoording van het besluit recht gedaan wordt aan onze bedoeling, is dat in orde. Een principebesluit nemen terwijl de exacte formulering nog volgt deden we ook bij een ander voorstel.

De besluiten over DOE, vGKN, PKN, HHK en het principebesluit over de CGK worden met algemene stemmen genomen. Aan het besluit over de vGKN is het woordje 'blijvend' toegevoegd. De besluiten over de CGK zullen opnieuw worden geformuleerd en komen op een latere zitting weer aan de orde. ([zie artikel 48](#))

8 december 2023

Artikel 43: Bespreking contact en eenheid: Raad van Kerken

Er is een aanvullend rapport van de CCE waarin zij voorstelt om op termijn volledig lid te worden van de Raad van Kerken. Ds. Dinand Krol, als preses van de vorige generale synode ook afgevaardigd naar de Raad van Kerken, geeft een toelichting. Over zijn inzet heeft hij gerapporteerd aan het moderamen van de vorige generale synode/landelijke vergadering. Maar de vertegenwoordiging past beter bij de CCE, met het oog op de continuïteit. Lid zijn van de raad bleek goed, ook vanwege de vele maatschappelijke onderwerpen die aan de orde komen. Plaatselijk zijn al veel kerken lid van een lokale raad van kerken; het is goed ook op landelijk niveau mee te doen. Als voorbeeld noemde ds. Dinand Krol de aanstaande herdenking van 1.700 jaar geloofsbelijdenis van Nicea. Sommige lidkerken hebben niets met een belijdenis en dat gaf de gelegenheid en de ruimte om te zeggen: wij wel. We hebben geleerd hoe belangrijk juist deze belijdenis is in het zoeken naar eenheid. Waarom volledig lid? Als geassocieerd lid houd je een afstand die niet nodig bleek. Je hebt ook geen stemrecht; spreekrecht formeel alleen met toestemming van de voorzitter. Het voorstel is om op termijn volledig lid te worden. Belangrijk punt daarbij is de vraag of er voldoende draagvlak is voor deze stap. Een volledig lidmaatschap vraagt van de kerken ook een grotere financiële bijdrage.

Ds. Christien Crouwel, algemeen secretaris van de Raad van Kerken en predikant in bijzondere dienst binnen de PKN, spreekt de synode toe. Zij was ook te gast op 12 mei, bij de viering van de eenwording in Utrecht. Niet tijdens, maar wel na de viering heeft ze toen de oecumenekaars overhandigd, als teken van de verbondenheid in Christus.

De Raad van Kerken kent nu 19 lidkerken, uit meerdere kerkfamilies. Ze proberen vanuit hun eigen roeping gestalte te geven aan het evangelie. De raad is een fellowship. Geen superkerk, maar de leden willen wel groeien in wederzijds verstaan van elkaars oorsprong, traditie en geloofsexpressie. Dat kan door ontmoeting, uitwisseling en samenwerking. Lokale NGK-kerken zijn steeds vaker lid van een lokale raad van kerken. Veel van de afstand tussen kerken is overwonnen. Door de stap naar volledig lidmaatschap wordt de afstand nog kleiner. Betrokkenheid van de gereformeerde gezindte bij het oecumenisch werk is van het grootste belang: ze vormt een wezenlijke kleur in het bonte palet van de kerken.

Nu zijn er al deelnemers vanuit de NGK in diverse beraadgroepen. Ga over de vragen en uitdagingen van deze tijd met elkaar in gesprek. Ds. Christien Crouwel hoopt dat het rapport aanleiding geeft om volledig lid te willen worden.

De eerste spreker in de eerste ronde wil graag meer weten over de relatie met de Wereldraad van Kerken. Goede communicatie is nodig vanwege associaties die mensen hebben bij de verschillende organen.

Een tweede vraagt zich af of er voldoende draagvlak binnen de kerken is. Er zijn kansen genoeg om iets over dit werk te vertellen. Het is goed om over de genoemde, maatschappelijke onderwerpen mee te denken. Zet daarom wel de stap naar volledig lidmaatschap.

Een derde vraagt of volledig lid zijn invloed heeft op de lokale raden van kerken. Het antwoord klinkt: nee. De vierde spreker, verwijzend naar zijn schriftelijke vragen, vraagt zich af hoe het veelbesproken

verslag over het bezoek aan Israël tot stand kwam. Maakt de vorm van lidmaatschap daarbij uit? Wat doet een eventueel lidmaatschap van ons met de relatie met de CGK, die bewust geen lid zijn? Ook hij ziet een achterstand in communicatie: maak daar werk van.

Een drietal sprekers uit zorgen over het draagvlak bij de plaatselijke kerken. Mede gezien de ervaren afstand van de lokale kerken tot de regio en de synode. Is het niet beter eerst te werken aan de eigen organisatie voor we zo snel na de fusie deze stap doen?

De laatste spreker in deze ronde is voorstander van een compleet lidmaatschap. Om ons te presenteren binnen het landschap van de kerken. Dat is over en weer vruchtbaar.

Ds. Christien Crouwel verduidelijkt: er is geen hiërarchische verhouding tussen de Wereldraad en de Raad van Kerken. Ook niet tussen de Raad van Kerken en de lokale raden. Besluiten komen tot stand via werken aan consensus. Als er geen consensus is dan komt er geen signaal naar buiten. Dat staat daadkracht niet in de weg. Sinds 1968 doen we al veel op speerpunten zoals armoede, schepping & duurzaamheid, vluchtelingen en vrede & veiligheid. Ook het verslag van de Israëlreis, met een lijst van aanbevelingen, is in de weg van consensus tot stand gekomen.

Ds. Dinand Krol gaat eerst in op het punt van draagvlak: er ligt een uitdaging om goed te communiceren, zodat dit werk beter bekend is dan tot nu toe. Hij wil wel mee het land in. Hij beklemtoont de totale onafhankelijkheid van de raad ten opzichte de Wereldraad van Kerken. Ook nu kun je goed meepraten, bijvoorbeeld over de Israëlreis. De relatie met de CGK is belangrijk: zij zijn ons in 2006 wel voorgedaan door kandidaat-lid te worden. Maar we moeten ons eigen plan trekken en laten zien wie we zijn.

Hillie van de Streek vult op dit punt aan: in het 3G-overleg zijn we met de CGK opgetrokken rond de Raad van Kerken. De CGK besloot niet verder te gaan, maar respecteerde in dat overleg de stap die de NGK ging zetten. Een afgevaardigde merkt nog op dat zij het met het oog op de jongeren fijn vindt dat we bij de Raad betrokken zijn, juist vanwege de thema's die ook deze achterban bezighoudt.

Het onderwerp komt in maart terug op de agenda. De preses roept de afgevaardigden op om dit onderwerp in de regio te agenderen.

8 december 2023

Artikel 44: Bespreking contact en eenheid: Nationale synode

Drie sprekers vragen naar het verschil tussen de Nationale Synode en de Raad van Kerken. Als het meer van hetzelfde is, waarom dan zoveel energie erin steken? Kijk wat belangrijk is. Hij heeft de indruk dat de Nationale Synode zichzelf in stand moet houden. Bespaar ons dat en ga het echte werk doen.

Ds. Lucas van der Veen antwoordt namens de commissie. De Nationale Synode was een mooi evenement voor de protestants-christelijke kerken. Ook veel migrantenkerken waren aanwezig. Daardoor groeide veel herkenning. De droom is dat de Nationale Synode een grote paraplu is waaronder de kerken hun plek vinden. Weer andere kerken dan die vertegenwoordigd zijn in de Raad van Kerken, waar bijvoorbeeld ook de Rooms-Katholieke Kerk te vinden is. Ook voor de Nationale Synode is het de vraag hoe het nu verder moet. Op 18 december 2023 vergadert de stuurgroep daarover; prof. dr. Martin den Heijer is daarvan voorzitter. Hoewel de besluiten heel open geformuleerd zijn, gaan we zeker niet tekenen bij het kruisje: het vervolg moet wel meerwaarde hebben. Het is wel goed erbij te zijn, zodat we kennis hebben van de plannen.

Op voorstel van ds. Kornelis Harmannij wordt de besluitvorming uitgesteld tot na de genoemde vergadering van de stuurgroep. Het kan dan behandeld worden samen met het besluit over de Raad van Kerken.

Artikel 45: Bespreking contact en eenheid: Unie -ABC

De preses draagt de leiding over aan de assessor, Rudi de Graaf. Hijzelf heeft namelijk een amendement op het concept-besluit van de CCE ingediend om contact en zo mogelijk kerkelijke eenheid te zoeken met de Unie-ABC van Baptisten en CAMA-gemeenten.

Ds. Peter Sinia licht het amendement toe. Een dubbelinterview in het Nederlands Dagblad met Teun van der Leer was aanleiding voor dit amendement. Wordt dit een volgende fusie? Dat is niet hun beider gedachte. Maar plaatselijke samenwerking kan er wel bij varen als ook landelijk goed met elkaar gesproken wordt. Op het grondvlak is er al op allerlei plekken samenwerking en eenheid. Ds. Peter Sinia en Teun van der Leer beseffen dat zij niet over dit soort besprekingen gaan. Maar je kunt het een legitieme plek geven door dit amendement. En dat terwijl het algemeen besluit er al ruimte voor laat. Het is overigens afgestemd met de CCE. Om het misverstand te voorkomen dat hiermee onze visie op de kinderdoop ter discussie staat, zegt ds. Peter Sinia: mijn overtuiging over de plek van kinderen in Gods koninkrijk is duidelijk, zie mijn proefschrift over kinderen aan het avondmaal. Ook Teun van der Leer is overtuigd van zijn standpunt over de geloofsdoopt. De achtergrond is dus niet dat we menen dat het standpunt over de doop er niet toe doet.

Namens de CCE zegt Sytze Huizinga dat de commissie achter dit amendement staat.

In een eerste ronde is er veel waardering voor het initiatief en tegelijk reserve over het proces: er staat niets over in het rapport van de CCE, moeten verzoeken niet uit de lokale kerken komen? Alle contacten met kerken lopen via de CCE, hebben we wel zicht op ontwikkelingen rond de Baptisten? Moeten we dit niet meenemen naar de regio's? Of kan het opgepakt worden via het algemeen besluit? Liever eerst naar de kerken. In een regio is er al over gesproken.

Andere punten uit de eerste ronde:

- We zijn het over zoveel eens; wat is het gewicht van die 10% waarover we het niet eens zijn
- Kinderdoop en geloofsdoopt worden in het amendement tegenover elkaar gezet. Maar kinderdoop is ook geloofsdoopt.
- Moeten we nu al spreken over kerkelijke eenheid? Eerst maar contact zoeken, ook gezien onze achterban. Denk ook aan de cultuurverschillen. Zoek contact vanuit de eenheid die we nu al ervaren. Nu al spreken over kerkelijke eenheid als stip op de horizon wekt vervreemding en weerstand. Zeg liever: elkaar tot zegen zijn, met name ook voor de samenleving. Kerkfusie is niet nodig en niet wijs. Het blijkt dat de tekst 'kerkelijke eenheid' op verschillende manieren wordt ingekleurd, dat schept verwarring.
- Er zijn goede ervaringen met het Baptisten Seminarium. Spreker moest het seminarie echter verlaten, omdat ze geen vrouwen toelaten tot het ambt. Is dat standpunt inmiddels gewijzigd? Is het inderdaad maar op 10% waarin onze kerken verschillen?
- Tot slot wordt opgemerkt dat nieuwe initiatieven uit de kerken moeten komen. Dit ligt gevoelig. Laten we geen nieuwe thema's introduceren.

Op het punt van het proces reageert Sytze Huizinga. Terwijl er geen bilaterale gesprekken waren met de Baptisten kwamen we elkaar wel tegen bij allerlei gebeurtenissen. Gesprekken aanknopen met hen valt binnen de algemene opdracht, en via het amendement kan de synode de CCE verder sturen in deze richting.

Ds. Peter Sinia snapt wat er gezegd is over het proces. Maar het amendement is niet meer dan een specificering van de algemene opdracht. En ook: andere kerken spreken het moderamen aan, dat vervolgens kan afstemmen met de CCE. Dat verklaart de gang van zaken.

De preses, Rudi de Graaf, merkt op dat het inderdaad een amendement is op het algemeen besluit. Hij legt de vergadering de vraag voor: nu afronden, of later, gezien de discussie. Een meerderheid vindt het beter nu af te ronden, dus de bespreking wordt vervolgd. ([zie artikel 48](#))

Ds. Peter Sinia reageert op de gestelde vragen:

- Het amendement is oriënterend geformuleerd, dus een onderzoek naar draagvlak hoort erbij.
- Kinderdoop is ook geloofsdoop. Maar het gebruik van de term zoals zij die hanteren is respectvol richting de Baptisten.
- Kerkelijke eenheid klinkt als: op naar een fusie. In eerdere versie stond er: eenheid. Dat is wat vager. Maar waarmee wij ons bezig houden, is kerkelijke eenheid. Dat gaat niet alleen maar om fusie, maar omvat elke vorm waarop die eenheid kerkelijk gestalte krijgt.
- Tot zegen van elkaar. We hebben over en weer elkaar wat te bieden. Zij van ons en wij van de Baptisten: ze zijn minder een manager kerk. Daar kunnen we van leren. In Canada blinken de mennonieten uit op gebied van vrede. Dat is tot zegen van elkaar en tot zegen van de wereld.
- Doop is de 10% verschil: als eerste indicatie. Wij kennen vrouwen in het ambt; daar kunnen zij van leren.

In de tweede ronde wordt opgemerkt: als kerkelijke eenheid meerdere vormen kent, noem dat dan in het voorstel. In onze traditie is kerkelijke eenheid gelijk aan fusie. Het is overigens goed contacten te hebben met Baptisten. In het buitenland kom je reformed baptists tegen. Laat het bij contact, in aansluiting aan de terminologie bij de PKN. Schrap 'en zo mogelijk kerkelijke eenheid' in de opdracht en in grond 4. Ds. Peter Sinia neemt het voorstel van ds. Harry Offereins over om 'en zo mogelijk kerkelijke eenheid' in de opdracht en in grond 4 te schrappen. Sytze Huizinga zegt dat de CCE met beide versies kan leven: het gaat erom dat er contact komt.

Het gewijzigde amendement wordt met algemene stemmen aangenomen.

8 december 2023

Artikel 46: Bespreking contact en eenheid: Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte

Ook het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte was uitgenodigd voor deze synodezitting, maar de afgevaardigde, ds. Dick Westerneng, is door ziekte verhinderd. Hij had de volgende toespraak willen houden:

Onvoorwaardelijk één in Christus:
Geachte synodeleden,

Vanmiddag mag ik enkele woorden tot u richten vanuit het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte. De voorzitter en secretaris waren verhinderd, dus u moet het doen met de penningmeester, ds. Dick Westerneng uit Yerseke. De 22 dienstjaren in het COGG van uw ds. Arjan Minnema haal ik niet, maar inmiddels mag ik 17 jaar het Confessioneel Beraad en nu de Confessionele Beweging vertegenwoordigen.

Ik wil u de hartelijke groeten overbrengen namens onze vergadering en u Gods zegen toewensen bij al uw werk. Ik doe dat met woorden uit Psalm 78:

'Wij hebben het gehoord, wij weten het,
onze ouders hebben het ons verteld.
Wij willen het onze kinderen niet onthouden,
Wij zullen aan het komend geslacht vertellen
van de roemrijke, krachtige daden van de HEER,
van de wonderen die Hij heeft gedaan'

Daar ligt de oorsprong van het belijden, dat ouders in verwondering doorgeven wat zij zelf hebben geleerd over Gods grote daden, opdat ook zij op God zouden vertrouwen. De keten van de geslachten die de kerk vormen mogen wij niet doorbreken.

In uw stukken hebt u kunnen lezen over de conferentie 2023 over 'Vreemdelingschap en lijden'. Ds. J.G. Schenau en ds. J.R. van Vugt vertelden hun persoonlijke verhaal hoe zij lijden aan de verdeeldheid, maar ook de gezamenlijkheid in Christus zoeken.

Als sfeertekening enkele woorden over het ontstaan ervan.

'Gods Woord is er duidelijk over dat het lichaam van Christus één met het Hoofd hoort te zijn. Wie zou dan niet wenen over de verschrikkelijke verdeeldheid? En toch kunnen we, ondanks de heldere Bijbelse oproep tot eenheid, als kerken rustig verder leven in onze eigen denominatie. Blijkbaar vinden we het vasthouden aan deze ernstige verdeeldheid niet ernstig genoeg om ons voor de Here diep te verootmoedigen. Misschien willen we het ten diepste niet eens'. Deze woorden van Peter Bode in zijn artikel 'Hoge kerkmuren dringen tot zelfverloochening' hadden we ontvangen ter voorbereiding op de derde of vierde keer in twintig jaar dat we over een schuldbelijdenis spraken in het COGG.

De agenda stelde: Schuldbelijdenis is nodig, maar het moet niet obligaats worden. Wat zijn de vervolgstappen die de kerken moeten maken naar elkaar toe in gehoorzaamheid aan Christus? We hebben gezien dat schuldbelijdenis helende kracht heeft bij de eenwording van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Maar hoe en waarover doen we schuldbelijdenis? Hoe los je de voortdurende spanning tussen waarheid en eenheid op?

Deze laatste verzuchting kwam voort uit de gesprekken van de laatste jaren in en om het COGG waarin 'de vrouw in het ambt' steeds meer een oorzaak van verwijdering leek te worden. De dieperliggende oorzaak is een verschillend lezen van de Bijbel.

Bij de opening wees zr. Heleen Hamelink op een meditatie van Spurgeon. We baden zijn gebed voor kerk en naaste mee. Dat zette de toon. Een predikant vertelde over een waarschuwing van een collega uit China die hij sprak: Jullie in West-Europa moeten je voorbereiden op een periode van vervolging. We ondervinden nu de onvrijheid om ons geloof te belijden al, maar die tijd komt voor jullie ook. En misschien sneller dan je denkt en hoopt.

Het was daarna stil. Is het werkelijk zo, dat onze geloofsvrijheid in het geding dreigt te komen?

We stelden onszelf de vraag of er -ondanks de verschillen in en buiten het COGG- iets is dat ons zo heilig is, dat we dat onszelf en andere christenen niet laten ontnemen. Dat we voor het verdedigen daarvan alles opzij zouden zetten, zelfs als ons dat gevaar zou opleveren. Dat we in dat geval voor die ander door het vuur zouden gaan. Aarzelend werd de Apostolische Geloofsbelijdenis genoemd, even later Jezus Christus. Een geweldig geloofsgesprek ontstond.

Nee, niet als vrome ontsnapingsmogelijkheid aan daden, maar als het verlangen van ons hart om één te zijn. Als we in nood de ander in Christus zouden herkennen, waarom dan nu niet? Is het niet schokkend dat we het gereformeerd belijden delen, maar niet één zijn? Schuldbewust en hoopvol gingen we naar huis. Zou het zo verder mogen gaan in het COGG?

Ik groette u met Psalm 78 als een teken van hoop. De geloofsopvoeding moet doorgaan. Al jaren ontmoet ik mensen uit uw kerken die achtergrondinformatie en verhalen schrijven voor Vertel Het Maar, een methode voor kindernevendienst en zondagsschool. Daarin proberen we het belijden van onze Heer en Heiland in het hart van kinderen en jongeren te leggen. Eenvoudig door de Bijbelverhalen, maar toch.

We maken bijvoorbeeld duidelijk dat het kindje Jezus de Zoon van God is. Meer dan een mens, aan God gelijk. We spreken niet alleen van Jezus, maar van Christus. Jezus worstelt met het lijden als mens, maar is gehoorzaam en overwint het in goddelijke kracht. We maken duidelijk dat een kerk een diepe geloofswaarde heeft: je bent uit genade ieder voor zich en samen met God verbonden. Dat nodigt uit om de ander als medezondaar en medeheilige te zien.

De woorden waarmee je verkondigt naar volwassenen en kinderen letten nauw. Prof. Runia leerde ons: Als je het anders zegt, loop je het risico ook iets anders te zeggen. Wat het voorgeslacht beleeft is waardevol en richtinggevend.

We zijn één in Christus. Wie over de genade in Hem spreekt reikt de hand aan de ander en wil in gesprek. Niet allereerst een debat wie welke schuld droeg aan het verleden. Maar zoals kleuters kunnen zeggen na een daverende ruzie: wil jij weer met me spelen? Want je wilt elkaar toch niet missen? Gods grote daden mogen niet gebroken worden op de verdeeldheid. De diepe waarheid van Gods onverdiende en onvoorwaardelijke liefde moeten we verkondigen in woord en daad op weg naar de grote gezamenlijke Toekomst. Opdat het komend geslacht op die God zou vertrouwen en voor Hem zal leven.

Het besluit om de deelname voort te zetten wordt zonder discussie met algemene stemmen genomen. ([zie artikel 48](#))

8 december 2023

Artikel 47: Bespreking contact en eenheid: Algemene besluiten

Er volgt een tweede ronde over de algemene besluiten 1 en 2. Ds. Gerbram Heek dient met steun van Anton Langer een amendement in op besluit 2d, waarin de CCE gevraagd wordt om een theologische bezinning. Het amendement bevat drie onderdelen:

- gebruik de komende drie jaar om te verkennen waar we eigenlijk staan op het punt van (kerkelijke) eenheid;
- verken wat onze identiteit is als net samengekomen kerken;
- zet zo je agenda op.

De inzet is om zo ook binnen de kerken meer respons te krijgen voor de inzet op kerkelijke eenheid. Een afgevaardigde verzoekt om meer woorden aan kerkelijke eenheid te wijden en vraagt de CCE te omschrijven wie de NGK precies zijn? Geen zwaar identiteitsproject. Maar wel: wie zijn we en welke agenda hebben we.

Leny Louwerse zegt, namens de CCE, dat bezinning wenselijk is. Maar de agenda wordt bepaald door de werkelijkheid in kerkelijk Nederland. We houden rekening met wat de synode zegt, maar geef ons ruimte om door te gaan. Sytze Huizinga zegt dat theologische bezinning niet bij de opdracht hoort; de CCE vliegt wel theologische expertise in, van de Theologische Universiteit bijvoorbeeld. We willen overleg met de commissie belijdende kerk. Zet niet rust en het werken tegenover elkaar. Natuurlijk moet de commissie een balans vinden. Aan een nieuwe tekst voor opdracht 2, waarin dat beter uitkomt, kan gewerkt worden. Het amendement kan daarin meegenomen worden.

Het algemeen besluit wordt daarna unaniem aanvaard, ([zie artikel 48](#)) onder voorwaarde van een nieuwe redactie van met name besluit 2d. Het besluit is inclusief het gevraagde budget, waarin op dit moment overigens de kosten van het lidmaatschap van de Raad van Kerken nog niet begrepen zijn.

8 maart 2024

Artikel 48: Besluiten contact en eenheid

Materiaal:

1. rapport commissie contact en eenheid (CCE) d.d. 22 september 2023;
2. aanvullend rapport commissie contact en eenheid m.b.t. de Raad van Kerken d.d. 30 november 2023;
3. toelichting n.a.v. de synodebespreking op 8 maart 2024.

A. ALGEMENE BESLUITEN

Besluit 1:

de commissie contact en eenheid onder dankzegging voor de uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de volgende algemene opdrachten te geven:

- a. de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid;
- b. in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:
 1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
 2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
 3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende synode;
 4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
 5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
- c. vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
- d. reagerend of juist proactief in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. De commissie heeft de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houdt zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doet dit op basis van voortgaande theologische bezinning, geeft zich rekenschap van veranderende vormen van kerkelijke eenheid en is helder over de identiteit van de Nederlandse Gereformeerde Kerken in dezen. Waar hiervoor nadere studie of bezinning nodig is, al of niet binnen commissie contact en eenheid, heeft de commissie de mogelijkheid om zo nodig de balans tussen deze en haar naar buiten gerichte (deel)opdrachten aan te passen. De commissie zal van haar handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode;
- e. namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. De commissie heeft daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere commissies of instellingen in de kerken.

Gronden bij besluit 2.d:

1. Bij kerkelijke eenheid in de context van het werk van de commissie contact en eenheid gaat het om eenheid tussen kerken en kerkverbanden als instituten. De in Christus gegeven geestelijke eenheid staat daar niet los van maar is daarvoor grondlegend. In het verleden werd kerkelijke eenheid nogal eens vooral verstaan als het samensmelten van kerken of kerkgenootschappen tot één geheel. Kerkelijk eenheid en verdeeldheid hebben in onze tijd echter een andere kleur gekregen en worden anders ervaren.
2. Bezinning op identiteit is rond de recente vorming van de huidige Nederlandse Gereformeerde Kerken uit de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de oude Nederlands Gereformeerde Kerken van evident belang.
3. Het is belangrijk dat de commissie contact en eenheid zich van bovenstaande ontwikkelingen rekenschap geeft en eraan bijdraagt, en dat niet slechts inhoudelijk maar ook met het oog op een vruchtbare focussing in haar contacten en balans in haar activiteiten.

Besluit 3:

door te gaan met het werk van de DOE-groep (Deputaten-Overleg Eenheid) – regelgeving, advisering en bezinning.

Gronden:

1. De samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de twee kerkverbanden.
2. De samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten en/of commissies die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn.
3. De samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

B. DEELBESLUITEN KERKELIJKE CONTACTEN

• Christelijke Gereformeerde Kerken

Besluit 1:

- a. de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) te laten weten dat er met liefdevolle zorg meegeleefd wordt in de situatie van interne spanningen binnen dat kerkverband die we ook terugzien in toegenomen spanningen tussen CGK en NGK, mede als gevolg van onze recente besluiten;
- b. de CGK te laten weten dat de NGK haar geestelijke verbondenheid met de CGK wil onderstrepen, met het gebed tot de Heer van de kerk om eenheid, zowel binnen het verband van de CGK als met andere kerkverbanden;
- c. de CGK te laten weten dat wij van onze kant van harte bereid zijn het gesprek – ook op gevoelsniveau – te voeren over dat wat sommige van onze recente besluiten hebben uitgewerkt bij de CGK, en dat wijzelf het verlangen kennen samen met hen te blijven verkennen hoe wij dat wat de Heilige Geest plaatselijk aan eenheid schenkt kunnen bewaren en uitbouwen.

Gronden:

1. Wij concluderen uit gesprekken met deputaten eenheid van de CGK dat de CGK verdeeld zijn en er sprake is van interne spanning.
2. Deputaten van de CGK vragen de NGK om oog te hebben voor de effecten van enkele van onze recente besluiten – in bijzonder Vrouw en Ambt – op de onderlinge verhouding tussen CGK en NGK.
3. Vanuit ons eigen verre verleden – dat juist afgelopen jaren nog weer naar boven kwam in het kader van de hereniging – weten we hoeveel zorg en moeite dit oplevert.
4. Geestelijke verbondenheid willen we benadrukken vanwege het in de afgelopen decennia gegroeide vertrouwen en de overtuiging dat er veel is dat ons aan elkaar verbindt. Er is bovenal ook in spannende tijden reden te blijven spreken over de al bestaande geestelijke eenheid, die er is op basis van het gedeelde geloof in de ene God en van Vader van onze Here Jezus Christus.
5. Ter synode gaf de voorzitter van de deputaten CGK aan dat de effecten op de ander van sommige door ons gemaakte keuzes meer gereflecteerd en besproken zouden moeten worden. Tegelijkertijd onderstreepten veel afgevaardigden de focus die binnen de CCE al enige tijd helder is: dat samenwerkings- en samenwerkende gemeenten prioriteit verdienen in ons landelijke overleg.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

- a. in de contacten met de CGK, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer, het werken aan kerkelijke eenheid en de bevestiging van de eerder bereikte wederzijdse erkenning in de komende beleidsperiode voort te zetten, voor zover mogelijk en wenselijk, in lijn met de uitspraken in besluit 1.
- b. samen met de deputaten eenheid van de CGK na te gaan wat de gevolgen zijn van het besluit van de generale synode van de CGK om de relatie met de NGK vorm te geven naar analogie van bijlage 8A Kerkorde, en daarbij bijzondere aandacht te geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten;

- c. de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe te blijven stimuleren en faciliteren.

Gronden:

1. Het besluit van de Generale Synode CGK om de relatie met de NGK vorm te geven naar analogie van bijlage 8A Kerkorde heeft gevolgen die op dit moment nog niet in alles helder zijn.
2. Plaatselijk nauwer samenleven en ook het vormen van een samenwerkingsgemeente is een zeer belangrijke vorm van kerkelijke eenheid, waar ook in tijden van minder vooruitstrevend contact op landelijke niveau naar gestreefd dient te worden.

- **Protestantse Kerk in Nederland (PKN)**

Besluit 1:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

- a. te blijven deelnemen aan het vierkerkenoverleg van NGK, PKN, CGK en vGKN en daarbij in het oog te houden hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid;
- b. hiervan achteraf verantwoording af te leggen aan de volgende synode;
- c. in voortgaand contact met de twee andere gereformeerde kerkverbanden zich te bezinnen op een vorm om de onderlinge relatie uit te drukken.

Grond:

De CCE heeft voldoende duidelijk gemaakt dat het vierkerkenoverleg, dat past binnen de algemene opdracht om in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland, een zaak van lange adem is. Nu de 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' – waar de PKN naar streefde – niet met alle betreffende kerkverbanden tot stand is gekomen, zijn voortgaand overleg en gesprek nodig om te bouwen aan herkenning en vertrouwen. Zo kunnen we zoeken naar een vorm om de onderlinge relaties uit te drukken.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven een of meer personen uit de kerken uit te nodigen om als adviseurs zitting te (blijven) nemen in de Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden (RAGB). Zij zijn voor hun adviezen geen verantwoording verschuldigd aan de commissie. Wel wordt van hen gevraagd de commissie te informeren over hun advieswerk.

Gronden:

1. Uit de informatie van de huidige deelnemers vanuit onze kerken aan de RAGB komt naar voren dat hun deelname aan de RAGB gewaardeerd wordt. Continuering ervan verdient dan ook aanbeveling.
2. De adviezen worden uitgebracht op persoonlijke titel, maar de adviseurs moeten zich gedragen weten door hun kerkverband.

Besluit 3:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

- a. het gesprek met de PKN voort te zetten, en daarbij transparant te zijn naar de andere deelnemers aan het vierkerkenoverleg;
- b. in dat gesprek door te spreken over de overeenkomsten en verschillen in kerkvisie en over wat we als protestantse kerken van elkaar kunnen leren en voor elkaar kunnen betekenen;
- c. in dat gesprek ook door te spreken over 'het voorgaan van preekbevoegden in beide kerkverbanden'.

Gronden:

1. Het commissierapport maakt herkenbaar dat de PKN een verwant kerkverband is dat aanspreekbaar wil zijn op zijn gereformeerde wortels, waarbij er vragen te stellen zijn bij de manier waarop die “verworteling” wel en niet zichtbaar is en hoe die bewaakt en gevoed wordt.
2. Het gevoerde gesprek met de PKN raakt een snaar van herkenning en verlangen.
3. De gezamenlijke ondertekening van de Verklaring van verbondenheid tijdens de Nationale Synode van 29 mei 2019 schept verplichtingen en verantwoordelijkheden naar elkaar toe, waarvoor we niet weg willen en mogen lopen.

- **Hersteld Hervormde Kerk (HHK)**

Besluit:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

- a. te proberen de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk te hervatten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;
- b. deze gesprekken zo mogelijk samen met de Deputaten Eenheid van de CGK te voeren.

- **Contact Baptisten**

Besluit:

de commissie contact en eenheid op te dragen contact te zoeken met de landelijke vertegenwoordigers van de Unie-ABC (Baptisten en Cama-gemeenten) en gezamenlijk te onderzoeken of en hoe toenadering tussen onze beide landelijke kerkverbanden bevorderd kan worden, om zowel landelijk als plaatselijk tot vormen van contact te komen, in de hoop elkaar tot zegen te zijn zowel vanuit de rijkdom van gereformeerde traditie als de baptisten- of evangelicale traditie. In dat gezamenlijke contact moet vanzelfsprekend aandacht zijn voor het geloofsgesprek over datgene wat ons verbindt, maar ook over datgene wat ons momenteel scheidt, zoals het punt van de geloofsdoop en kinderdoop.

Gronden:

1. Op het aan het begin van de Synode Deventer 2023 uitgesproken verlangen naar verdergaande eenheid binnen Christus' kerk kwam juist ook vanuit de kring van Unie-ABC gemeenten het herhaalde verzoek om de mogelijkheden tot onderlinge eenheid te onderzoeken.
2. Op lokaal niveau hebben diverse NGK- en Baptisten- of Cama voorgangers, kerkleden, kerken en gemeenten elkaar gevonden en werken zij op verschillende manieren samen. Van verregaande vormen van samenwerking zoals in Brunssum, tot samenwerking op deelgebieden zoals evangelisatie en diaconaat in diverse andere plaatsen.
3. Individueel en lokaal wordt onderlinge herkenning in geloof ervaren. Een herkenning die wel uitgedrukt is in de constatering dat de NGK 'de meest evangelische onder de gereformeerden' en de baptisten 'de meest gereformeerden onder de evangelischen' zijn. Het is goed om te onderzoeken of de onderlinge herkenning die op allerlei plaatsen ervaren wordt ook door landelijke gesprekken onderbouwd en verder uitgewerkt kan worden.
4. Een nieuwe opdracht om het contact te zoeken met de Unie-ABC past in het verlengde van de algemene opdracht om de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen.

C. DEELBESLUITEN OVERIGE CONTACTEN

- **Nationale Synode**

Besluit:

- a. de voortgang van het project Nationale Synode in de komende jaren te ondersteunen door de commissie contact en eenheid ruimte te geven om deel te nemen aan de stuurgroep, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Nederlandse Gereformeerde Kerken, in gehoorzaamheid aan Gods Woord, en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden;

- b. op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN;
- c. de CCE op te dragen om aan de volgende synode rapport uit te brengen over de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. Onze kerken willen in lijn met de door ons ondertekende Verklaring van verbondenheid blijven participeren in de Nationale Synode. Ondanks de vertraging in de overdracht zijn er goede ontwikkelingen te ontwaren.
2. Onze kerken dragen er – met veel andere kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland – medeverantwoordelijkheid voor om in het veelkleurige maar ook verdeelde kerkelijke landschap in ons land niet aan elkaar voorbij te kijken, maar elkaar te blijven zoeken, aan te spreken en te bemoedigen. Dit alles om in het Nederland van nu te getuigen van de liefde van God en op te komen voor de eer van God

- **Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte (COGG)**

Besluit:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op basis van voorgaande besluiten van en positieve rapportage aan de landelijke vergadering.

Grond:

Het is waardevol om door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

- **Raad van Kerken in Nederland**

Besluit:

de CCE op te dragen namens de NGK de Raad van Kerken te verzoeken het geassocieerd lidmaatschap naar een volledig lidmaatschap om te zetten.

D. FINANCIEEL

Besluit:

de commissie contact en eenheid voor de komende periode van drie jaar een budget toe te kennen van €90.900 waaronder €70.000 voor de lidmaatschapskosten van de Raad van Kerken (behoudens indexering) en € 20.900 voor reis- en vergaderkosten en diversen.

De synode behandelt de laatste gedeelten van de voorstellen van de commissie contact en eenheid. Preses ds. Peter Sinia heet ds. Taco Postuma en Leny Louwerse welkom als commissieleden. Ook aanwezig: Jan Kuiper en Hillie van de Streek. Er zijn vijf besluiten die genomen moeten worden; die over de Nationale Synode en de Raad van Kerken vragen bespreking. De andere drie niet. Belangrijk is vooral of de bespreking op 8 december 2023 goed verwerkt is.

De synode besluit met algemene stemmen conform het voorstel tot aanvulling van het algemeen besluit. Ook het besluit met betrekking tot de CGK is nu akkoord, net als het besluit over contact met de Unie-ABC.

Het besluit over de Nationale Synode vraagt bespreking. Een afgevaardigde is ondanks de toelichting niet overtuigd van de meerwaarde van het lidmaatschap. Een ander vraagt hoe zich dit lidmaatschap verhoudt tot dat van de Raad van Kerken,

Leny Louwerse, onder verwijzing naar de gegeven informatie, wijst erop dat er verschillen zijn in kerken die lid zijn en in onderwerpen die aan de orde komen. De Nationale Synode gaat over samenwerking op kerkelijk gebied en over geloofsaspecten. De Raad van Kerken richt zich meer op onderwerpen op maatschappelijk gebied. Migrantenkerken, ook op de Nationale Synode, zijn bang voor ons koloniaal optreden. Het is goed vertrouwen te wekken via verschillende kanalen.

De preses vraagt naar amendementen of tegenvoorstellen. Ds. Kornelis Harmannij stelt voor het lidmaatschap af te bouwen. Wat we daar vinden, kan elders ook. Dit tegenvoorstel komt aan de orde na een eventueel wegstemmen van het voorstel van de CCE.

N.a.v. een uitgesproken positieve ervaring met de Nationale Synode, wijst Leny Louwerse op de overgangsfase van de Nationale Synode. Het zou ontzettend jammer zijn, waar we mede-initiatiefnemer van zijn geweest, om nu te stoppen.

Het voorstel van de CCE komt in stemming en wordt aangenomen met 38 stemmen voor, 3 onthoudingen en 14 tegenstemmen.

Ten slotte het voorstel om een volwaardig lidmaatschap van de Raad van Kerken voor te bereiden. Het hoeft geen verdere toelichting. In de eerste ronde pleit een afgevaardigde, ook vanuit zijn regio, om nu al volwaardig lid te worden. De raad van kerken kan een krachtig instrument zijn om hoopvol onderweg te zijn in Gods wereld. Dat het duur is, moet goed overwogen worden, maar is geen tegenargument. Een ander stelt voor het woord 'uiterlijk' weg te halen. Wordt wel zo spoedig mogelijk lid. Hij vraagt wel hoe het zit met de indexering van het instaptarief. Een derde pleit ervoor nu een beslissing te nemen: zoals het er nu staat, kan de volgende synode maar één besluit nemen, namelijk lid worden.

Leny Louwerse antwoordt: inderdaad, is er voldoende draagvlak? Als de synode echter besluit volledig lid te worden, is de CCE blij. Volgens Hillie van de Streek wordt het instaptarief geïndexeerd.

In de tweede ronde dient Gerben Dijkman een amendement in. Hij stelt voor om meteen lid te worden. Rudi de Graaf wil duidelijkheid over het geld, ook met het oog op de besluitvorming rond de begroting op 9 maart. Het amendement Dijkman wordt aangenomen met 29 stemmen voor en 26 tegen. Een financiële paragraaf wordt toegevoegd. De NGK vragen hiermee volwaardig lidmaatschap van de Raad van Kerken aan per 1 januari 2025.

Daarna wordt het voorstel van de CCE zonder stemming aangenomen.

2 februari 2024

Artikel 49: Ontvangst buitenlandse gasten

De preses verwelkomt de gasten uit het buitenland. Aanwezig zijn:

AEPC	rev.	Joseph Mutei	African Evangelical Presbyterian Church (in Kenia)
CRCNA	rev.	William Koopmans	Christion Reformed Church of Northern America
CRCSL	rev.	Stanley Nelson	Christian Reformed Church of Sri Lanka
CRCSL	rev.	Shirley Faber	
CRF	rev.	Andrea Ferrari	Chiesa Riformata di Perugia (Italy)
GKSA	rev.	Gerben Meijer	Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika
GKT	rev.	Markus Dominggus	Gereja Kristus Tuhan (in Indonesia)
GKT	rev.	Amos Winarto	
PCU	pastor	Francis Mayanja	Presbterian Church of Uganda
PCU	br.	David Kabaale	

PFCC	rev.	Dawden Lepcha	Presbyterian Free Church Council (Kalimpong)
RCEA	rev.	Luka Ekitala	Reformed Church of East Africa (in Kenia)
RCEA	mw	Michelle Jacintha Obed	
RCEA	rev.	David Leting	
RPCT	rev.	John Wang	Reformed Presbyterian Church Taiwan
RPCT	rev.	Song-Her Tsai	
RPCT	rev.	Byeongsoon Hwang	
Turkije	rev.	Fikret Böcek	Izmir Protestan Kilisesi (the Protestant Church of Smyrna)
GGBST		André van Deursen en Jaap den Hertog	Namens Stichting Steun Oost-Soemba vertegenwoordigers van Gereja-Gereja Bebas Sumba Timur

Van de commissie relaties buitenland (CRB) zijn aanwezig: ds. Dick Dreschler, ds. Albert Pieter Feijen, ds. Lucius de Graaff, Arjan Grashuis, ds. Theo Havinga, ds. Rinze Ijbema, Marian van Lingen, Hillie van de Streek, Johannes Veldhuizen, ds. Henk Venema en, van het bureau van CRB, Joke de Haan-Douma.

Ds. Venema spreekt namens de CRB inleidende woorden. Hij staat stil bij de eenwording van de kerken in Nederland. Het logo geeft de inzet weer: hoopvol onderweg. We weten ons onderdeel van de ene kerk van Christus. Het is daarom een feest de afgevaardigden te ontmoeten, toe te spreken en naar elkaar te luisteren, om samen vanavond de eenheid te beleven in de avondmaalsviering.

De CRB mag daarbij de NGK in het buitenland vertegenwoordigen. Na een lang proces was de eenheid binnen de kerken op 1 mei 2023 officieel, maar de commissies voor relaties met buitenlandse kerken uit beide kerken werkten al langer (3 jaar) samen: een feest van gezamenlijkheid en wederkerigheid. Die twee termen typeren ook de relaties met de diverse buitenlandse kerken. We kennen zusterkerkrelaties en contactrelaties, dat laatste met kerken waarmee we onderweg zijn naar een vaste relatie. Een aantal kerken beëindigde een van de twee relaties, vooral om de besluiten binnen de voormalige GKv rond de vrouw in het ambt en met betrekking tot de fusie. Volgens hen speelt een nieuwe hermeneutiek daarbij een rol: naast of in plaats van Gods Woord wordt de cultuur van mensen het uitgangspunt. Ook de International Council of Reformed Churches royeerde ons als lid. Wij betreuren die breuken heel erg. We hopen op herstel door God. De relatie met de huidige kerken wordt steeds hechter. Sociale media spelen daarbij een belangrijke rol, maar deze vorm van contact kan niet bij alle kerken. Er waren in de afgelopen week al gesprekken en ontmoetingen met afgevaardigden. We gaan die relaties concreet vormgeven: we groeien naar warme inhoudsvolle relaties in gezamenlijkheid en wederkerigheid. We werken daarbij volgens de kerkorde, art. E9, en de daarbij horende regeling. We blijven hoopvol totdat Christus het perfecte samenzijn brengt in zijn glorie.

De preses, ds. Peter Sinia, heet de buitenlandse afgevaardigden eveneens welkom. Hij sluit aan bij de groetbrieven die we hebben ontvangen en betreft ook de woorden van wie niet aanwezig kon zijn. Soms vanwege benarde omstandigheden. Neem niet als vanzelfsprekend aan dat wie er niet bij is, ook niet wilde komen. Hij is erdoor geraakt dat de denominaties verbonden zijn door emigratie, missionaire initiatieven of op andere manieren. Al die wederzijdse verhalen spreken ook van gedeelde zegeningen. Dank aan de Heer die daarvoor zorgde. Er zijn ook zorgen. Maar laten die ons niet verdelen. We ontwikkelen een nieuwe visie op hoe om te gaan met verschillen. Draag broeders en zusters die verschillen in leer of leven. Ervaar de eenheid van de kerk die vlekken heeft. We weten van de kracht van woorden, zeker als ze zegen en gebeden uitdrukken. We zijn dankbaar voor de wens voor wijsheid in complexe en gevoelige onderwerpen. We wensen de buitenlandse kerken dat ook toe. De preses past de zegen van Aäron daarop toe.

De kerken in Oostenrijk hebben een uitgebreide brief geschreven over het besluit om vrouwen toe te laten tot de ambten. Die is in handen van een commissie die een zorgvuldig antwoord voorbereidt ([zie artikel 51](#)). De brief zal nog aan de afgevaardigden worden voorgelegd. Rev. Mayer, uit die kerken, zou hier zijn, maar blijkt afwezig.

Een groepsgesprek volgt. Ds. Henk Venema licht de vraagstelling voor de groepsbespreking toe. De vragen gaan over wederkerigheid en gezamenlijkheid. Hij wijst op de ontwikkeling dat eerder alleen ter synode gesproken werd met de buitenlandse gasten. Maar nu zijn ze ook aanwezig in de plaatselijke kerken, waar ze een presentatie geven of de dienst leiden. Dat doen wij ook in het buitenland. Relaties worden steeds hechter. Met afgevaardigden uit Indonesië konden Steunpunt Kerkenwerk en de Vereniging Samenwerking Emeritering bijvoorbeeld gesprekken voeren. We zijn diep getroffen door het afscheid van diverse zusterkerken. Ook nu zijn er wel verschillen, maar we ervaren de eenheid in Christus. Als verenigde kerk maken we nu een nieuwe start. Graag ziet Henk Venema de gezamenlijke conclusies uit de groepsgesprekken tegemoet.

De vragen voor de groepsbespreking gaan over zusterkerkrelaties: naast mogelijke verschillen hebben we de eenheid in Christus. Laat dat centraal staan in de gesprekken.

- Welke betekenis hebben zusterkerkrelaties?
- Ben je persoonlijk je bewust, of is je kerk zich bewust van de wereldkerk van Christus?
- Wat verenigt ons en wat scheidt ons?
- Waar word je blij van en wat mist?
- Wat zijn de wederzijdse verwachtingen?
- Hoe moet je de relatie vormgeven?
- Hoe moeten we de wederkerigheid bevorderen?
- Welke impact heeft klimaatsverandering op de kerken?
- Moeten we vanwege de klimaatsverandering de manieren om contact te oefenen aanpassen? Meer regionale contacten, minder reizen en elkaar ontmoeten via een platform?
- Hoe blijven we in de toekomst in contact?
 - o Net zo formeel als het was: op synode niveau
 - o Meer contact via de sociale media
 - o Meer contact met gelovigen/gemeenten ter plekke?

Bespreking rapport commissie belijdende kerk:

Assessor Rudi de Graaf leidt de bespreking met de buitenlandse gasten van het rapport van de commissie belijdende kerk (CBK). Ds. Peter Sinia leidt de bespreking over het werk van de commissie belijdende kerk in, onder verwijzing naar de Engelse samenvatting van het rapport. Wie praat over de belijdende kerk is nederig: onze confessie is antwoord op de liefde van de Heer. Hij wijst erop dat belijden veel meer is dan alleen een tekst, en verwijst naar de zes punten van belijden die de commissie onder woorden bracht. De belijdenisteksten – zowel de oecumenische als de gereformeerde – verwijzen naar de tijd waarin ze zijn ontstaan. Er is minder aandacht voor dan voorheen. Andere teksten – bijvoorbeeld ‘Our world belongs to God’, maar ook de Barmer Thesen vragen aandacht. We willen graag een proces naar verlevendiging van het belijden samen met de lokale kerken en samen met de zusterkerken. Drie punten vragen om aandacht:

- Zijn compleet nieuwe teksten nodig of kunnen we aansluiten bij bestaande nieuwe teksten?
- Wat is het goede medium voor het belijden?
- Wat is het goede proces?

De buitenlandse gasten krijgen gelegenheid om op deze inleidende woorden te reageren.

Rev. Francis Mayanja, Uganda, wijst naar de bestaande belijdenissen: hoe brengen we die in onze context?

Rev. William Koopmans, CRCNA: deze kerken zijn lid van de World Council of Reformed Churches. Die was verbaasd dat de CRCNA de Belhar confessie als hedendaags getuigenis aanvaardde: waarom niet als confessie? Zijn kerk bleef bij deze omgang met nieuwe teksten: liever de nadruk op praktijken en rechtvaardigheid. William Koopmans herkent dat de drie formulieren onder druk staan, vooral door het

verdwijnen van de middagdienst. De vraag blijft welke mate van afwijking of reserve je mag hebben ten opzichte van de belijdenis. Hij is dankbaar voor de inzichten in het rapport. Ds. Peter Sinia antwoordt Francis Mayanja dat de commissie met opzet een werkwoord koos om het begrip confessie te verbreden.

De vragen kwamen op naar aanleiding van de discussies rond de vereniging in mei 2023: hoe omschrijf je in de kerkorde de band aan de belijdenis? Voel je vrij om ook na de vergadering meer input te geven. In elk land komen we dezelfde vragen tegen.

Een afgevaardigde wijst op de benadering van C. van der Kooi, Christelijke Dogmatiek: Christus staat in het middelpunt; wij kijken door het venster van onze tijd naar Hem. Zo kent elke eeuw zijn venster en ziet iets van het mooie kleed dat Hij draagt.

Bespreking rapport studiecmissie homoseksuele relaties:

Ds. Peter Sinia heeft weer de leiding en heet Henk Schaafsma en ds. Maarten van Loon welkom, leden van de studiecmissie homoseksualiteit. Ds. Maarten van Loon licht het eerste gedeelte van het omvangrijke rapport toe aan de hand van een samenvattende presentatie.

De preses geeft de buitenlandse gasten de gelegenheid te reageren, maar houdt de afgevaardigden voor: ga niet in discussie tijdens deze vergadering en laat ruimte voor de voorbespreking op de regio's. Ook de commissie gaat niet in discussie, maar verwelkomt de input vanuit het buitenland.

Rev. Song-Her Tsai, Taiwan, heeft waardering voor de academische gedachtegang en tegelijk de pastorale benadering in het rapport. Hun positie is echter dat lidmaatschap en deelname aan het avondmaal niet mogelijk is. Is de stelling dat homoseksualiteit in je natuur zit niet meer dan een aanname? Er wordt in het rapport gesproken over 'een leven op het spel', maar staat niet 'het eeuwig leven op het spel'? En: inderdaad, Christus houdt zijn kerk in leven door de doop maar vraagt ook gehoorzaamheid.

Voortplanting hoort erbij. Staat er wel goed in dat ook in een relatie van liefde en trouw seksuele onthouding nodig is? Maarten van Loon antwoordt: in het tweede gedeelte van het rapport gaan we op de eerste vraag in. Er is geen basis in de genetica, maar homoseksualiteit is wel diep geankerd in de aard van deze mensen. Volgens de commissie is seksuele onthouding niet vereist.

Rev. Amos Winarto (GKT) sluit aan en wijst op een artikel uit 2016: de stelling dat mensen met deze seksuele oriëntatie geboren zijn, wordt niet wetenschappelijk ondersteund. Maarten van Loon antwoordt dat dit klopt. Maar dat geldt ook voor hem als hetero. Als het niet aangetoond kan worden, betekent het nog niet dat het onwaar is.

Verder vraagt rev. Amos Winarto hoe je aan de ene kant concludeert dat de Bijbel helder is en tegelijk tot de conclusie komt dat het in de praktijk wel kan. Ds. Maarten van Loon verwijst naar de presentatie die beschikbaar is. Daarin heeft de commissie dat proberen uit te leggen.

Rev. Joseph Mutei, AEPC, heeft waardering voor het werk van de commissie en waarschuwt tegelijk: wie zet dit onderwerp op de agenda? In onze context is het geen prioriteit, komt het onderwerp niet eens in de top tien. Zet in op pastorale steun. Peter Sinia; dit is een advies aan de afgevaardigden.

Andre van Deursen, als vertegenwoordiger van de Gereja-Gereja Bebas Sumba Timur, wijst op een brief vanuit deze kerken: conform het eerste gedeelte van het rapport wordt homoseksualiteit als zonde gezien. Maar tegelijk: wees liefhebbende broeders en zusters. Ze bestaan, geloven in God en worden geheiligd.

Rev. William Koopmans, CRCNA wijst op de discussie binnen zijn kerken. Ten aanzien van de discussies rond de vrouw in het ambt kwamen die tot de conclusie dat dezelfde gereformeerde hermeneutiek kan leiden tot twee conclusies. Maar rond homoseksualiteit en de vraag of relaties van mensen van hetzelfde geslacht mogelijk zijn, kwamen ze tot de conclusie dat die weg voor dit onderwerp niet begaanbaar is en dat het dus niet aan de vrijheid van de lokale kerken overgelaten kan worden. Dit is een zaak van belijden.

Rev. David Kabaale, PCU, waardeert het werk van de commissie. Enerzijds de worsteling om Schriftgetrouw te blijven en anderzijds de worsteling om deze broeders en zusters te aanvaarden. Tijdens een college hermeneutiek op het seminarie zei een professor dat sommige teksten van Paulus helder zijn, andere moeilijk, zie ook de tweede brief van Petrus. Maar 1 Korinte 6 is helder. De vraag blijft: als een same sex relatie niet huwelijk genoemd kan worden, hoe kun je dan spreken van trouw. Waaraan? Ds. Maarten van Loon: net als in een huwelijk van man en vrouw zijn ze volkomen toegewijd aan elkaar. Maar vanwege Genesis 1 en 2 noemen we dit geen huwelijk.

Rev. Dawden Lepcha, met alle waardering voor het rapport: als jullie dit zo aanvaarden, wat gebeurt er dan met de relaties met buitenlandse kerken? Kan de relatie dan blijven zoals hij is?

Rev. Song-Her Tsai, Taiwan, komt terug op de stelling dat homoseksualiteit in de natuur van iemand verankerd is. Zo voelen we dat. Maar tolereren we ook moordzuchtigen? Dit standpunt leidt tot een verandering van de bejegening van transgenders. De preses: dit is een advies. Ds. Maarten van Loon wil toch opheldering geven: logica schiet hier tekort. Je hebt wijsheid nodig. Laat de vraag elders geen prioriteit zijn, in Nederland staat hij zeker in de top tien.

De preses rondt af. Wij hebben veel advies gekregen en voor de buitenlandse afgevaardigden is veel opgehelderd. Rev. William Koopmans merkt nog op dat hij dankbaar is voor de manier waarop het gesprek gevoerd is, van beide kanten.

2 februari 2024

Artikel 50: Besluiten relaties buitenland

Materiaal:

1. beleidsrapport van de commissie relaties buitenland, dd 31-08-2023;
2. aanvullend rapport commissie relaties buitenland dd.11-01-2024.

Besluit 1:

de commissie relaties buitenland onder dankzegging voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. met droefheid kennis te nemen van het bericht dat een aantal zusterkerken de relatie met ons heeft verbroken of opgeschort.

De zusterkerkrelatie is verbroken door:

1. Reformed Churches of New Zealand
2. Free Church of Scotland continuing
3. Igreja Reformadas do Brasil
4. Gereja Gereja Reformasi Calvinis
5. Gereja Gereja Reformasi di Indonesia NTT
6. De Vrije Gereformeerde Kerken in Suid-Africa
7. Orthodox Presbyterian Church in Noord Amerika

Het opschorten van de zusterkerkrelatie wordt nog steeds gecontinueerd door:

1. Evangelical Presbyterian Church Ireland
2. Evangelical Presbyterian Church in England and Wales

- b. per relatie te onderzoeken of we contact kunnen houden, en in welke vorm, met de kerken die in de afgelopen jaren besloten de relatie te beëindigen of nog steeds als 'geschorst' beschouwen.

Besluit 3:

a. in overeenstemming met de landelijke regeling E9 'relatie met kerken in het buitenland' artikel 1.1 en 2.1 contacten te onderhouden met de volgende zusterkerken, volgens de met elk van deze kerken afzonderlijk gemaakte afspraken, om van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:

1. African Evangelical Presbyterian Church (in Kenia) (AEPC);
2. Christian Reformed Church of Northern America (CRCNA);
3. Christian Reformed Church of the Philippines (CRCP);
4. Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL);
5. Evangelisch-Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses (ERK-WB);
6. Free Church of Scotland (FCS);
7. Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA);
8. Gereja-Gereja Bebas Sumba Timur (in Indonesia) (GGBST);
9. Gereja Gereja Reformasi di Indonesia (GGRI KalBar, GGRI Papua);
10. Gereja Kristus Tuhan (in Indonesia) (GKT);
11. Iglesia Reformada en Venezuela (IRV);
12. Kosin Presbyterian Church of Korea (KPCCK);
13. Nongu u Kristu u i Ser u shar Tar (in Nigeria) (NKST);
14. Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA);
15. Presbyterian Church of Uganda (PCU);
16. Presbyterian Free Church Council (Kalimpong) (PFCC);
17. Presbyterian Free Church of Central India (PFC(CI));
18. Reformed Church in Japan (RCJ);
19. Reformed Church of East Africa (in Kenia) (RCEA);
20. Reformed Presbyterian Church of India (RPCI);
21. Reformed Presbyterian Church of Northeast India (RPCNEI);
22. Reformed Presbyterian Church Taiwan (RPCT);
23. Sudanese Reformed Church (SRC);
24. United Reformed Church in the Congo (URCC);
25. Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France (UNEPREF).

Besluit 4:

in overeenstemming met landelijke regeling E9 'relatie met kerken in het buitenland' artikel 1.1 en 4.2 contacten onderhouden met de volgende kerken en instanties waarmee in het verleden een band is opgebouwd. Afhankelijk van de aard van het contact en de onderlinge afspraken onderhouden we de relatie, om van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:

1. Baltic Reformed Theological Seminary en de Gereformeerde gemeenschappen in de Baltische Staten (BRTS);
2. Christian Reformed Churches of Australia (CRCA);
3. Église Réformée Confessante au Bénin (ERCB) ;
4. Église Réformée Confessante au Congo (ERCC) ;
5. Evangelical Reformed Churches of Russia (ERCR);
6. Evangelical Reformed Presbyterian Church (Wit-Rusland);
7. First Evangelical Reformed Church van Singapore (FERC);
8. Hongaarse Gereformeerde Kerken (HGK) en andere gereformeerde groeperingen (Hongaars taalgebied);
9. Isa-E Church in Bangladesh (ICB);
10. Iglesias Reformadas de España (IRE) ;
11. Igreja Cristã Presbiteriana de Portugal (ICPP);
12. Igreja Presbiteriana do Brasil (IPB);
13. Independent Reformed Church of Korea (IRCK);
14. Presbyterian Church in America (PCA), via Mission to the World;
15. Presbyterian Church of Korea (Hapshin) (PCK (Hapshin));
16. Presbyterian Theological Seminary (Dehra Dun, India) (PTS);

18. Protestantska Reformirana Krscanska Ckrva (PRKC)(Kroatië);
19. Reformed Presbyterian Fellowship in Myanmar (RPCFM);
20. South Indian Reformed Churches (SIRC);
21. Ukraine Evangelical Reformed (of Presbyterian) Church (Oekraïne).

Besluit 5:

de Reformed Episcopal Church of Croatia (voorheen de Protestanska Reformirana Krscanska Ckrva (PRKC)) af te voeren van de lijst van kerken waarmee contact wordt onderhouden.

Gronden:

1. na de eerder goede contacten is de belangstelling vanuit de kerken in Kroatië voor het kerkelijk leven in de voormalig Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) weggeëbd;
2. bovendien heeft de huidige bisschop zich zeer negatief uitgelaten over de ontwikkelingen binnen de voormalig Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zoals het openstellen van de ambten voor vrouwen, waardoor zicht op hernieuwde toenadering buiten beeld is geraakt.

Besluit 6:

de Engelstalige naamgeving voor de commissie vast te stellen als Committee for Relations Abroad (CRA) of the Reformed Churches of the Netherlands (RCN).

Besluit 7:

de CRB opdracht te geven om, in overeenstemming met de landelijke regeling E9 'relatie met kerken in het buitenland' artikel 4.4 mogelijkheden te benutten om, door het organiseren of bezoeken van conferenties of netwerkbijeenkomsten, contact te hebben met kerken wereldwijd en met name ook te zoeken naar netwerkmogelijkheden binnen de Europese regio.

Besluit 8:

de CRB opdracht te geven om minimaal één keer per jaar contact te hebben met en waar mogelijk samen te werken met organisaties die vanuit de Nederlandse Gereformeerde Kerken zich inzetten voor kerken/gemeenten in het buitenland, te weten: Frans Beraad, Fundament, Stichting Steun Gereformeerde kerken in Frankrijk (SSGKF), Stichting Steun Reformatie Oostenrijk (SSRO) en Stichting Yachad (onderhoudt relaties met het Joodse volk).

Besluit 9:

1. werk in overeenstemming met de landelijke regeling E9 'relatie met kerken in het buitenland' en doordenk de koers en prioriteiten;
2. breng de kerken en hun gemeenteleden in Nederland op de hoogte van Christus' kerkvergaderend werk in het buitenland en roep hen op (ook in concrete situaties) tot gebed en dankzegging;
3. laat buitenlandse kerken en hun gemeenteleden meeleven met de Nederlandse Gereformeerde Kerken;
4. maak gebruik van het CRB-secretariaat en de faciliteiten van Verre Naasten en Steunpunt Kerkenwerk;
5. voer overleg met en werk waar mogelijk samen met de deputaten Buitenland van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
6. rapporteer aan de volgende synode over veranderingen in de relaties met buitenlandse kerken en geef aan wat daarvan de consequenties zijn voor het werk van deputaten;
7. onderhoud het contact met de Gereformeerde Hogeschool Viaa te Zwolle en de Theologische Universiteit in Utrecht;
8. formuleer nadere voorstellen over participatie in kerkelijke netwerken, in relatie tot het onderhouden van contacten en relaties met afzonderlijke kerken en kijk daarbij ook nadrukkelijk naar kerken in vergelijkbare culturen als de onze en naar kerken in Europa.

Besluit 10:

voor de jaren 2024-2026 aan de commissie relaties buitenland voor hun werk een totaalbedrag van € 103.050 ter beschikking te stellen.

In een eerste besprekronde voeren vier sprekers het woord. Het gaat vooral om de vraag waarom we relaties met buitenlandse kerken willen. Het lijkt vaak via de lijnen van dezelfde theologische visies te gaan. En waarom zo weinig contacten in Europa? Kunnen we de relaties ook weer een nieuwe betekenis geven, we kunnen veel leren van de geloofsbeleving in de buitenlandse kerken. Er wordt tot slot gevraagd naar de relatie met Yachad en het contact met Messiasbelijdende Joodse gemeenschappen. Het contact met de zusterkerken in Frankrijk is in het rapport niet benoemd.

Ds. Henk Venema geeft antwoord namens de CRB. Hij verwijst naar het groepsgesprek tijdens de morgenvergadering. Toen vroeg de CRB al naar de invulling van de zusterkerkrelatie. Vaak was die formeel: contact op de synode, of schriftelijk. Maar het delen van dezelfde standpunten is niet genoeg: het gaat erom dat je voelt en ervaart dat je onderdeel bent van de ene christelijke kerk. Als nieuw kerkgenootschap willen we die relaties concreet vormgeven. Graag veel meer uitwisseling, ook buiten synodes om, door dingen samen te doen. Dat kan via sociale media, maar ook via contact met bijvoorbeeld jeugdgroepen. De context speelt hierbij een belangrijke rol. Dat is een koerswijziging ten opzichte van het verleden. Hoe vinden we nieuwe relaties? Die komen op ons pad door individuele kerkleden. Willen we meer relaties in Europa, dan moeten we zoeken. Yachad is belangrijk, maar we hebben geen relatie met een kerk in Israël.

Hierna worden de besluiten met algemene stemmen genomen.

9 maart 2024

Artikel 51: Brief Evangelisch Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses

De Evangelisch Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses uit Oostenrijk heeft een indringende brief geschreven over de besluitvorming van de generale synode van Goes om vrouwen toe te laten tot de ambten. Het moderamen heeft een antwoordbrief laten opstellen. De synode is het ermee eens dat deze brief verstuurd kan worden. In de [bijlage bij artikel 51](#) is deze brief en het [antwoord van de synode](#) opgenomen.

8 maart 2024

Artikel 52: Brief Ommen-West en Yachad**Materiaal:**

1. brief van de kerk te Ommen-West, gedateerd 6 november 2023, waarin ze de synode verzoekt haar 'te ontslaan van de opdracht om in samenwerking met Yachad contactkerk te zijn voor deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken met het oog op relaties met Messiasbelijdende gemeenten in Israël';
2. brief van de stichting Yachad, mede ondertekend door de kerk te Ommen-West, gedateerd 13 november 2023, met het voorstel 'om twee mensen aan te wijzen als verkenner met de opdracht te onderzoeken hoe we als kerken gezamenlijk onze verbondenheid met het Joodse volk inhoud en gestalte kunnen geven, en daarover voorstellen te doen aan de volgende synode'.

Besluit 1:

- a. de kerk van Ommen-West te danken voor haar jarenlange ondersteuning van de contacten met kerken in Israël;
- b. het voorstel van de stichting Yachad, mede ondertekend door de kerk te Ommen-West, niet ontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. Eerdere generale synodes van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt hebben wel ingestemd met de contactoefening door de kerk te Ommen-West, maar hebben haar hiertoe geen opdracht gegeven. De kerk te Ommen-West kan deze taak dus zonder tussenkomst van de synode beëindigen. Wel zijn de kerken de kerk te Ommen-West dank verschuldigd voor haar werk.
2. Zowel de generale synode (voormalig GKv) als de landelijke vergadering (voormalig NGK) hebben in 2015 een vergelijkbaar voorstel afgewezen. Het huidige voorstel betreft daarmee een nieuwe zaak, en kan daarom alleen 'door een regionale vergadering of door ten minste zeven kerken' worden gedaan (artikel E6.2 Kerkorde).

De NGK van Ommen-West heeft een brief gestuurd met het verzoek niet langer als contactkerk voor de commissie relaties buitenland te hoeven functioneren met het oog op relaties met Messiasbelijdende gemeenten in Israël. Dat deed de kerk in samenwerking met Yachad, eerder een commissie van de kerk te Ommen, nu een stichting. Deze stichting verzoekt de synode twee verkenners aan te wijzen om de volgende synode te kunnen adviseren over mogelijke participatie van de Nederlandse Gereformeerde Kerken in het Centrum voor Israëlstudies. Het moderamen voorstel is om dit verzoek onontvankelijk te verklaren omdat het niet op de juiste wijze op de synodetafel is gebracht.

In de eerste ronde spreekt ds. Jan Henk Soepenbergh, ook voorzitter van Yachad. Hij gaat het moderamen voorstel kritisch na:

- De Generale Synode van Berkel-Rodenrijs 1993 gaf wel degelijk een opdracht aan de kerk van Ommen-West.
- Kunnen we zomaar overgaan tot de orde van de dag door Ommen alleen maar te bedanken? Geef het werk onder het Joodse volk een plek. Laat Yachad de volgende synode informeren over haar werk.
- Hebben de generale synode van de GKv en de landelijke vergadering van de NGK echt een vergelijkbaar voorstel afgewezen en is het daarmee een nieuwe zaak? In die tijd ging het om een deputaatschap, nu ligt er een heel ander voorstel. Bovendien sprak de LV Zeewolde in 2014 uit: 'te gaan zoeken naar wegen om als kerkverband de betrokkenheid bij en op Israël gestalte te geven.' Helaas is deze uitspraak niet concreet ingevuld.
- Het voorstel van Yachad en Ommen is bescheiden, past binnen in het verleden genomen besluiten en het gaat niet om een inhoudelijk besluit.

Ds. Jan Henk Soepenbergh kondigt een tegenvoorstel aan.

Een afgevaardigde wijst erop dat de Generale Synode van Ede 2014 geen deputaatschap instelde, maar voorstelde het werk onder te brengen bij de opdracht rond missie. Het gaat niet om een nieuwe zaak.

Een tweede stelt voor dit werk net zo te ondersteunen als we doen bij Evangelie en Moslims.

Een volgende wijst erop dat NGK en GKv in hun traditie elementen hebben die we nu een plek moeten geven. Het werk zou goed passen bij de commissie voor relaties in het buitenland: die richt zich niet meer alleen op zusterkerken.

De preses, Rudi de Graaf: de aanzet om twee verkenners aan te wijzen, geeft een mooie richting aan. Die kunnen de Theologische Universiteit en Yachad zelf inslaan. We willen in ons moderamen voorstel bij het formele wegblijven en bedachten: er zijn twee verkenners beschikbaar; laat ze aan het werk gaan en geef Yachad de mogelijkheid om via de kerken op de volgende synode te rapporteren.

Ds. Kornelis Harmannij, die het moderamen geadviseerd heeft, wijst erop dat grond 1 en besluit 1a royaler zijn dan nodig. Ze zeggen: je hebt ons niet nodig om stappen te zetten. We willen echter zoveel mogelijk aan het verzoek tegemoet komen. Wat we graag willen: bereid het goed voor en krijg daarvoor een regio mee, of zeven kerken.

De voorzitter handhaaft het moderamen voorstel en wijst op de regel over nieuwe zaken. Ds. Peter Sinia geeft nadere toelichting. De discussie gaat over de ontvankelijkheid van het Yachad-voorstel. Ook moet je erbij bedenken dat de LV in 2014 wel sprak over verbondenheid met Israël, maar een verbinding met diverse organisaties afwees.

Het voorstel van het moderamen komt in stemming en wordt aangenomen met 50 stemmen voor, 1 stem tegen en 4 onthoudingen.

8 december 2023

Artikel 53: Relatie overheid

Materiaal:

rapport commissie relatie overheid (CRO) d.d. 7 oktober 2023.

Besluit 1:

de commissie relatie overheid onder dankzegging voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Besluit 2:

de commissie relatie overheid opdracht te geven om:

1. de belangen van de kerken in voorkomende gelegenheden te behartigen bij de overheid;
2. zich desgevraagd of op eigen initiatief tot de overheid te richten over voor de kerken relevante aangelegenheden op het publieke terrein;
3. de Nederlandse Gereformeerde Kerken te vertegenwoordigen in het werk van het interkerkelijk contact in overheidszaken (CIO);
4. te streven naar nauwere samenwerking tussen de CRO en de commissie geestelijke verzorging, voor zover het overheidsbeleid betreft;
5. over de werkzaamheden van de CRO te rapporteren aan de volgende synode.

Besluit 3:

de CRO voor de periode 2024-2026, voor bijdragen aan CIO en ANBI en haar eigen onkosten, een totaalbudget te verlenen van € 69.000.

Hillie van de Streek geeft een toelichting als lid van de commissie relatie overheid (CRO). Belangrijk onderdeel van het werk is het overleg in het CIO, het interkerkelijk contact in overheidszaken. We behartigen als commissie via het CIO de belangen van de kerken bij de overheid. 27 kerken doen mee.

Belangrijkste onderwerp voor de afgelopen periode: de overheidsmaatregelen rond Corona. De commissie had goed contact met minister Grapperhaus, de vorige minister van eredienst. Andere onderwerpen, waarvoor er ook subcommissies zijn: subsidies van kerkgebouwen, energietoeslag, onderwijs, gezondheidszorg, justitie. Bij justitie werken we samen met de commissie geestelijke verzorging.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 54: commissie ondersteuning synode

Materiaal:

rapport commissie ondersteuning synode - dd. 10-07-2023.

Besluit 1:

de commissie ondersteuning synode onder dankzegging voor de door haar verrichte werkzaamheden decharge te verlenen.

Besluit 2:

de commissie ondersteuning synode (COS) op te dragen:

- a. de volgende synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken voor te bereiden;
- b. toe te zien op de voortgang en consistentie van de uitvoering van de door de synode genomen besluiten door commissies en op de tijdige rapportage door hen;
- c. zorg te dragen voor tijdige en overzichtelijke publicatie van de stukken ten behoeve van de afgevaardigden en naar buiten;
- d. zorg te dragen voor de ondersteuning van de synode. Hierbij wordt tenminste voorzien in capaciteit voor:
 - de algemene administratie;
 - de verslaglegging, inclusief notulen en acta;
 - de overdracht van het papieren en digitale archief van de synode aan het landelijk archief;
- e. op te treden als werkgever van hiertoe aan te stellen werknemer(s), waarbij voor de rechtspositie aansluiting gezocht wordt bij bestaande regelingen binnen de kerken;
- f. zorg te dragen voor de informatievoorziening over werkers binnen de kerken, zowel via de websites als de informatieboekjes van de kerken;
- g. de commissies te ondersteunen met betrekking tot de communicatie over hun werk;
- h. zorg te dragen voor de website www.ngk.nl;
- i. zorg te dragen voor de uitgave van publicaties van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en te waken voor inbreuk door derden op auteurs- en gebruiksrechten van deze publicaties;
- j. van deze werkzaamheden verslag uit te brengen aan de kerken met het oog op de volgende synode;
- k. de regionale vergaderingen te stimuleren om de diversiteit van de afvaardiging naar de synode verder te verbeteren en daar beleid voor te ontwikkelen. Daarbij te streven naar een evenwichtige man/vrouw verhouding en een gemiddelde leeftijd van 55 jaar;
- l. de regionale vergaderingen te adviseren hoe in het proces van agendavorming binnen het huidige kerkrecht, recht kan worden gedaan aan de diversiteit binnen de kerken;
- m. het moderamen te adviseren hoe tijdens de synode de stemmen van alle groepen gehoord worden en zo doorklinken in de besluitvorming;
- n. met het oog op nieuwe vergadermethoden van de synode in elk geval het principe te doordenken van één vergaderweek per jaar waarin naast andere agendapunten één inhoudelijk thema centraal staat;
- o. goed contact te onderhouden met het zittende moderamen van de synode over ingrijpende wijzigingen zoals verwoord in besluiten 3 en 4 over de voorbereiding van de volgende synode.

Besluit 6:

voor het werk van de commissie ondersteuning synode een totaalbudget vast te stellen voor de jaren 2024, 2025 en 2026 van € 416.000.

Sybren Stelpstra geeft een toelichting op de door de COS voorgestelde formulering van de opdracht. De COS bereidt de synode voor en ondersteunt haar. Het secretariaat van de kerken valt eronder, evenals communicatie. Ook de uitgave van het jaarboek hoort erbij. Deze uitgave is budgettair neutraal voor de

kerken. Aftredend zijn ds. Jaap Boerma en Jacob Halma. Ds. Kornelis Harmannij is de beoogde nieuwe griffier.

Een afgevaardigde stelt voor om concreet te streven naar 40% vrouwen in de volgende synode, in plaats van de voorgestelde evenwichtige verdeling.

Een ander ziet een relatie tussen werkwijze en diversiteit; als we de werkwijze veranderen, kan de diversiteit toenemen. Kijk naar mogelijkheden om meer tijd te nemen tussen de vergadermomenten. Denk aan dit vergaderweekend waarin veel besluiten onder tijdsdruk genomen zijn. Overigens is hij blij met de goede sfeer op de synode.

Sybren Stelpstra antwoordt. Nog evenwichtiger dan 40-60 zou een fifty-fifty verhouding zijn. De COS neemt de bevindingen die eerder gemaakt zijn ook mee. We overwegen alle varianten. Eerder is al de optie van een vergaderweek genoemd. Tijdsdruk hoort erbij.

Preses Rudi de Graaf zegt dat je ook moet kijken naar de omgang met opdrachten, naast de vergaderfrequentie.

De besluiten over de COS worden daarna met algemene stemmen genomen.

13 januari 2024

Artikel 55: Eerste bespreking diversiteit en werkwijze synode

Voor dit onderdeel zijn aanwezig van de commissie diversiteit en werkwijze synode (CDWS): ds.

Gerbram Heek, ds. Roel Meijer, Minella van Bergeijk en Ilse Polhuijs.

Ds. Gerbram Heek leidt het onderwerp in. De commissie bestaat sinds augustus 2023 en is aan de slag gegaan met het thema diversiteit.

Minella van Bergeijk vervolgt. Zij is relatiemanager bij het Wereldmuseum. Wolfwerende hekken die ze onderweg zag, lieten haar nadenken over onszelf, als kudde schapen die de wolf buiten wil houden. Maar als de wolf nu de gewonde mens is die we allemaal kennen? Anders dan de gangbare mens? Kun je je verplaatsen in de identiteit van een ander? Identiteit vinden we in Christus. Er zijn ook de gangbare identiteiten als etniciteit. Daar spreken we niet graag over; we willen kleurenblind zijn. Maar het is niet allemaal één. Hoe gaan we met die niet-eenheid om als kerk in Nederland? Een paar voorbeelden:

- Wie heeft rond Kerst gesproken over de situatie in Bethlehem op dit moment?
- Er zijn Nederlanders met een dubbele nationaliteit, onder wie Minella van Bergeijk zelf. Kwam dat naar voren tijdens de verkiezingen? De SKIN-kerken hebben daar allemaal mee te maken.
- Denk aan de excuses voor het slavernijverleden. Als je nu excuses maakt, besef je dan ook dat slavernij via de kerken verspreid werd? Mensen werden tot slaaf gemaakt en gedoopt! Er is nu veel weerstand tegen het evangelie onder de nazaten van tot slaaf gemaakten. Wat voor plek geef je systemische schuld?
- Verkiezingen waren nodig omdat het kabinet viel over de immigratie. Dat thema speelt overal in Nederland en in de wereld. Welke maatschappelijke positie willen we innemen als kerken? De wolf van de etniciteit is terug. Die van de identiteit: wie mag erbij horen? Staat u open voor het feit dat dit niet stopt? Minella van Bergeijk heeft de negrobijbel bij zich: hele stukken, over de bevrijding uit Egypte, staan er niet in. Wel veel tuchtregels. Welk deel nemen wij mee, in de ontmoeting met bijvoorbeeld Arabisch sprekenden? 'Mensen die net als ik zondig zijn, maar graag bij Jezus Christus willen horen'.

In haar werk in Amsterdam ziet ze nieuwe kansen. Haar droom is: het museum als refugeeplek. Het evangelie uit Jesaja 9 kon ze rond Kerst doorgeven. Internationaal gezien: heel veel vrouwen staan op om via de zachte kant het evangelie door te geven. Heeft de kerk hier oog voor? Haar dochter zegt: mijn thema's spelen niet in de kerk. Wees wakker voor de toekomst: Wilders gebruikt dezelfde retoriek als destijds Malan in Zuid-Afrika. Minella van Bergeijk eindigt met een gedicht: 'Mozes, Mozes, Ik roep tot

jou'. Ds. Roel Meijer vraagt de afgevaardigden te kijken naar portretten die zijn opgehangen in de vergaderzaal. Geef daarbij je reactie op twee vragen:

Vraag 1. Welke onderwerpen of thema's zijn relevant voor deze personen; wat leeft er bij hem of haar en hoe bereikt het de synode?

Vraag 2. Hoe hoor je als afgevaardigde de stem, zorgen, hoop en verdriet van deze personen en hoe neem je dat mee in je afweging en besluitvorming?

Ilse Polhuis reageert namens de commissie op wat ze gezien en gehoord hebben: jullie zien de mensen in de gemeente. Gezien worden gaat nog vooraf aan geaccepteerd worden. Als je die mensen goed in beeld hebt, neem ze mee in je achterhoofd naar de synode.

Ds. Gerbram Heek verwijst naar de opdracht die de commissie meekreeg. Met de uitkomst van vanmiddag gaan ze schrijven aan een vervolgopdracht. Hij wijst daarom op de drie vragen in hun rapport, waarop ze graag een reactie zien:

1. Hoe breed vat de synode diversiteit op?
2. Hoe ziet de synode zelf haar rol?
3. Focus je op de samenstelling van de synode of op respons?

De preses wijst erop dat de commissie zich vooral bezighoudt met diversiteit. Het gesprek over de werkwijze is bij de commissie ondersteuning synode neergelegd.

Tijdens de eerst ronde wordt het volgende ingebracht:

- Een afgevaardigde is in positieve zin geschrokken van de omvang van het onderwerp diversiteit. Daar ging het bij Christus ook om. Zelf is hij lid van een 'witte' kerk. En daar worstelt de gemeente mee. Zijn er ook grenzen aan de diversiteit?
- De wereld staat in brand en daar hebben we het hier niet over. Haar oproep: op een andere manier een synode zijn, die bezig is met relevante onderwerpen. Hoe kun je meer inclusief kerk zijn, bijvoorbeeld.
- In hoeverre representeren de onderwerpen van de synode wat wij als urgent zien in de kerken? Hoe ben je geloofsgemeenschap en hoe kun je dat versterken?
- Hoe breed vat de synode diversiteit op? Soms moet je breed zijn en andere keren heel specifiek. Er wordt opgemerkt dat diversiteit en werkwijze samenhangen. Zie bijvoorbeeld de wijze van afvaardiging. Het rapport spreekt over werven en selecteren. Onze regio was al blij dat ze afgevaardigden kon vinden.
- Afvaardiging is een uitdaging. Maar ga er wel over spreken. Een synode behandelt kerkelijke zaken, door kerken aangedragen. Maar hij proeft ook het verlangen naar een spiegel, bijvoorbeeld de trendrede aan het begin, vanuit Kerkpunt. Hoe kunnen we dat profetische spreken structureel een plek geven zonder een oeverloze agenda te creëren?
- Er zijn ook dingen die al lukken: 25 procent van de afgevaardigden is vrouw. Er waren jonge adviseurs. Je kunt dat, net als bij de Christian Reformed Church uitbreiden: zoek adviseurs als de synode niet representatief genoeg is. Tegelijk: als NGK doen we dingen zoveel mogelijk van onderop. Zitten we te wachten op aansturing van bovenaf? Als er voor verbreding van de opdracht gekozen wordt, verlies de primaire focus op de afvaardiging niet uit het oog en ga polsen: zouden de kerken zich geholpen voelen met stimulansen van bovenaf?
- Blij met deze commissie. Diversiteit is heel breed; je moet ergens wel focus aanbrengen. Je zou je bijna schuldig voelen als je hier als oudere man zit. Maar in bijvoorbeeld de Surinaamse cultuur spelen ouderen een belangrijke rol. Dus vlak de mannen niet uit, hoe blij ze ook is met de aanwezige vrouwen.
- Kijk naar de samenstelling van deze synode en zie hoeveel er gebeurd is.

De commissie reageert.

Ds. Roel Meijer: zet de diversiteit van de synode eens tegen die van de NGK-kerken en die van de samenleving. Denk daarbij aan het taakveld van de synode: wil je de breedte van de hele samenleving meenemen of alleen voor zover voor ons relevant. En dan: welke werkwijze past daarbij?

Minella van Bergeijk: het begint met je verhouding tot de cultuur van nu. Als je denkt dat die scheef is, maak je de stap van homogeniteit naar heterogeniteit. Welke hekken kunnen naar beneden in de kerk? Ds. Gerbram Heek zegt toe de opmerkingen vanuit de synode mee te nemen. Hij haakt aan bij wat over de synode werd gezegd. Heel veel ligt nu in de vrijheid van de plaatselijke kerken, maar de synode is er nog wel. Hoeveel macht heeft die? Hoe groter de macht, hoe relevanter de samenstelling. Over de samenstelling is hij verrast. Wat in de regio Deventer-Enschede misschien idealistisch leek, bleek in de regio Utrecht te kunnen: een proces van werving en selectie. In de zitting van maart komt de commissie met een voorstel voor een vervolgopdracht.

9 maart 2024

Artikel 56: Tweede bespreking diversiteit en werkwijze synode

De preses leidt het onderwerp in. De commissie diversiteit en werkwijze synode (CDWS) vond het onderwerp werkwijze synode lastig maar voelde zich goed thuis bij het onderwerp diversiteit. Over het laatste is een mooie middag geweest in de synodevergadering van januari. De bezinning op de werkwijze van de synode gaat naar de commissie ondersteuning synode (COS). Dat leidde tot een nieuwe voorgestelde opdracht aan de COS.

Ds. Gerbram Heek reageert namens de CDWS. Die commissie is samengesteld rond het thema diversiteit; er is in de commissie geen synode-ervaring of bestuurlijke ervaring. Over diversiteit in gemeente en synode is een middag overleg geweest. De commissie is met de feedback aan de slag gegaan en heeft een voorstel voor een vervolgopdracht bij het moderamen neergelegd. Die deed vervolgens de suggestie om onderdelen van diversiteit die betrekking hebben op de voorbereiding van en afvaardiging naar de synode neer te leggen bij de COS. Zo is dat ook al – wat prematuur – voorgesteld in het concept-besluit over de COS. Is een CDWS dan nog nodig? De commissie verwacht echter van de COS geen diepgang op het punt van diversiteit. Laat de synode maar een uitspraak doen.

Een afgevaardigde kijkt inderdaad terug op een mooie middag rond het thema diversiteit. Maar er zijn veel interessante thema's. Een synode moet zorgen dat het kerkverband goed draait en kerken hun werk kunnen doen.

Een andere afgevaardigde vindt dat kunde van diversiteit een vak apart is. Daar is de COS niet op toegerust. Als kerken blinken we niet uit in diversiteit, laat een commissie op dit punt bewustzijn creëren.

Sybren Stelpstra reageert namens de COS. Voor de COS is het geen zaak van concurrentie. De COS kan het thema diversiteit voor de synode hanteren, maar het grotere onderwerp is een ander verhaal. Het onderwerp kwam naar voren vanuit de regiegroep, maar die dacht aan de diversiteit op de synode. Gestemd wordt over het voorstel om de punten rond diversiteit in het voorstel van de COS toch bij de CDWS te laten. Dit voorstel wordt verworpen met 23 stemmen voor, 27 tegen en 2 onthoudingen.

De overige voorstellen rond de CDWS blijven staan om beraad binnen de CDWS mogelijk te maken. Wil deze commissie met de opdracht doorgaan? De CDWS zal op de volgende zitting met een reactie en eventueel nieuw voorstel komen.

16 november 2024

Artikel 57: Besluit inzake diversiteit en werkwijze synode

Materiaal:

tussenrapportage commissie diversiteit en werkwijze synode, d.d. 14 december 2023.

Besluit:

de leden van de commissie diversiteit en werkwijze synode onder dankzegging voor de uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen en deze commissie op te heffen.

Gronden:

1. Een aanzienlijk deel van de werkzaamheden van deze commissie is overgedragen aan de commissie ondersteuning synode (COS).
2. De focus van de opdracht lag op een meer diverse afspiegeling van de kerken op de synode, daarin zijn goede stappen gezet en het blijft een aandachtspunt van de commissie ondersteuning synode.
3. Op dit moment wordt geen prioriteit gegeven aan een landelijke commissie die zich inzet voor diversiteit en inclusiviteit in onze kerken.

Het besluit wordt zonder bespreking genomen.

De preses dankt de leden van de commissie voor hun inzet: Minella van Bergeijk, ds. Gerbram Heek, Liesbeth van Loenen, ds. Roel Meijer, Ilse Polhuijs en Jerke Setz. De synode zal de meegegeven uitdaging niet vergeten.

17 november 2023

Artikel 58: Voorlopige besluiten financiën en beleid

Materiaal:

rapport van de commissie financieel beheer en de commissie beleidsbegroting, d.d. 4 oktober 2023 – integrale beleidsbegroting

Besluit:

1. de diverse budgetten voor de jaren 2024 – 2026 voorlopig vast te stellen als in onderstaand overzicht;
2. op basis hiervan de bijdrage van de kerken voor 2024 vast te stellen op € 26,50 per belijdend lid en € 13,25 per dooplid;
3. uiterlijk medio 2024 een definitieve begroting vast te stellen, als basis voor de bijdrage van de kerken in 2025 en 2026;
4. aan de synode van 2026 als aanbeveling mee te geven dat zij de gemiddelde bijdrage per lid beperkt tot hooguit € 22,50, tenzij inhoudelijk-beleidsmatige overwegingen aanleiding zijn om daarvan af te wijken.

Gronden:

1. De door de GS/LV van Zoetermeer 2022 vastgestelde prioriteiten zijn duidelijk opgenomen in de plannen en opdrachten van de commissies.
2. Ook zijn de voorgenomen activiteiten van de commissies dienstbaar aan (de ontwikkeling van) de plaatselijke kerken en het kerkverband.
3. De aan de kerken te vragen bijdrage per lid voldoet ruimschoots aan het kader dat de twee voorgaande synodes/landelijke vergaderingen hebben vastgesteld.
4. Het is verstandig om ook voor de periode 2027-2029 een financieel kader vast te stellen.

	uitgaven *) 2021-2023	begroting 2024-2026
Bestuur KerkPunt	1.797.567	1.800.000
Liturgische ondersteuning	80.994	3.000
Missionaire steunverlening	481.351	635.000
Dovenpastoraat	260.627	294.750
TU Kampen/Utrecht	6.283.019	4.800.000
Studiefinanciering TU	240.000	-
Archief en documentatie	473.716	486.000
Kerkelijke onderzoeken	7.961	7.610

Homorelaties in de kerk	8.169	-
Contact en eenheid (incl. Raad van Kerken)	54.196	70.000
Relaties buitenland	135.883	103.050
Relatie overheid	77.826	78.000
Geestelijke verzorging	1.819	18.720
Evangelie en moslims	-	-
Verzoening en recht	167	1.500
College voor het kerkelijk beroep	1.282	10.000
Kerkelijke adviezen	312	25.500
Seksueel misbruik (incl. Steunpunt)	62.472	62.000
Interkerkelijke commissie geschilbehandeling	2.236	3.000
Gedragscode		-
Financieel beheer	101.022	110.000
Regiegroep	67.455	-
Ondersteuning synode	400.421	416.000
Beleidsbegroting	-	6.000
Werkwijze synode	-	3.000
Moderamen	-	7.500
Belijdende kerk	5.378	7.500
Aansluiting VSE	-	10.000
Overig	5.558	
	10.549.531	8.958.130

Voor de behandeling van de rapporten van de commissie financieel beheer (CFB), en van de commissie beleidsbegroting (CBB) zijn aanwezig de commissieleden Rudi de Graaf, mr. Jan Willem Janssens, Jan Marius Louwerse en Nico Versteeg (CFB), en Aaike Kamsteeg en Hermann Toebe (CBB). Sander Datema sluit later aan.

Rudi de Graaf, voorzitter van de CFB, geeft de volgende toelichting:

De kerken zijn wel gefuseerd, maar financieel gaat dit echter pas gebeuren per 1 januari 2024.

Voornaamste reden: de ANBI-regeling loopt per jaar. De budgetten die de huidige synode vaststelt, gelden vanaf dat moment en vanaf 1 januari 2024 is er sprake van één quotum voor alle NGK-kerken.

Voor de diverse commissies geldt dat ze hun eigen budget hebben, maar dat de rekeningen centraal betaald worden. Alleen de Theologische Universiteit en Kerkpunt hebben eigen middelen. Er is een ruime reserve aanwezig. € 300.000 als continuïteitsreserve is genoeg: er is weinig personeel en er zijn weinig verplichtingen. Wel is een reserve nodig voor het pand van het Archief- en Documentatiecentrum in Kampen. € 2.000.000 was jarenlang gereserveerd voor de Theologische Universiteit; de vorige synode heeft besloten die over te maken naar de Vereniging Samenwerking Emeritering. Dankzij een hogere en stabiele bijdrage van het Rijk aan de universiteit was dit mogelijk. Er is nog een vrij besteedbaar vermogen van ongeveer € 925.000 aan niet opgemaakte budgetten. Daarnaast is er een reserve van € 185.000. Maar er zijn ook extra uitgaven van € 300.000, onder andere door de synodevergaderingen van voorjaar 2023 die niet waren voorzien. Dat resulteert erin dat ongeveer € 800.000 vrij beschikbaar is. Die reserve zal beheerst teruggegeven worden aan de kerken via een lager quotum. Deze keuze is

gemaakt omdat de kerken de komende jaren te maken hebben met hogere kosten vanwege de nieuwe werkwijze rondom de pensioenen.

Het quotum voor de voormalige Nederlands Gereformeerde Kerken was € 29 per lid, voor de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt € 24. Het verschil zit vooral in de premie voor arbeidsongeschiktheid; die was bij de GKv opgenomen in het quotum voor de VSE, bij de NGK werd die apart betaald. Na aftrek daarvan komt hun quotum uit op € 20. De afspraak is ernaar te streven dat het quotum niet de € 25 per lid te boven gaat. Het voorstel is om het nu vast te stellen op € 26,50 per belijdend lid en op € 13,25 per dooplid. Gemiddeld is dat € 21,77 per lid. Vanaf 1 januari 2027 zijn alle predikanten ondergebracht in een pensioenfonds. De premie daarvoor wordt bij GKv-kerken afgetrokken van het quotum voor de VSE.

Aaike Kamsteeg vermeldt namens de commissie beleidsbegroting (CBB) het volgende:

De vorige synode heeft vijf prioriteiten vastgesteld en die belegd bij diverse instellingen en commissies:

1. gemeenten helpen bij het maken van eigen beleid, nu de kerkorde meer vrijheid geeft aan de kerken;
2. regio's ondersteunen bij hun functioneren;
3. een minder eenzijdige samenstelling van de synode en een betere opzet;
4. missionaire presentie van de kerk in haar omgeving;
5. aandacht voor jongeren en jongvolwassenen.

Dit leidde tot een integrale begroting die gaat over geld en inhoud: alle commissierapporten zijn op deze prioriteiten nagelopen. Er moet een balans zijn tussen ambities en financiën. Op dit moment leverde dat geen lastige keuzes op, vanwege de aanwezige reserves en omdat de Theologische Universiteit meer subsidie krijgt. Vandaag gaat het erom de budgetten voorlopig vast te stellen. Aan het einde van de synode wordt de totale balans opgemaakt; de synode kan immers besluiten nemen die van invloed zijn op de definitieve begroting.

Tijdens de eerste besprekronde wordt een aantal vragen gesteld. Rudi de Graaf antwoordt daarop het volgende: Het is een optie om de CFB en de CBB in elkaar te schuiven. Daar zou deze synode toe kunnen besluiten. Wie stelt het quotum vast? Voor 2024 kan de synode dat doen. In verband met allerlei variabelen (ledental) moet de CFB het in de jaren daarna doen. Het verschillende quotum voor belijdende leden en doopleden is door een GKv-synode ingevoerd en overgenomen door de herenigde kerken. Opvallend is dat de kerken voor het einde van het jaar zonder aanmaning het quotum betalen. Ook de kleine kerken. Er is dan ook geen probleem geweest om de commissies hun budget te gunnen; er is geen spanning tussen ambitie en mogelijkheid. Reis- en verblijfkosten zijn fors, maar er zijn ook veel mensen actief. Over het reservebeleid is al gesproken in de toelichting. Liever geen verhoging van het quotum, ook vanwege de signalen dat kerken het financieel moeilijk hebben. Er is ruimte voor nieuw beleid. Vandaar dat we nu de begroting voorlopig vaststellen.

Er staat ongeveer € 4.000.000 op de bank. Vaste kosten zijn er vooral voor de Theologische Universiteit en het Kerkpunt. Voor de kosten voor het dovenpastoraat verwijst Rudi de Graaf naar de bespreking van het betreffende rapport. Kerkpunt en de CBB, zie het rapport van het Kerkpunt, zijn het eens over de bijdrage vanuit de kerken en de afbouw van de reserves. De bijdrage voor de VSE bedraagt nu € 65 per ziel voor de voormalig GKv. Deze begroting kan alleen rekening houden met de algemene financiële druk op de kerken.

Aaike Kamsteeg reageert eveneens op een aantal vragen. Terecht legt een afgevaardigde het accent op de inhoud: wat hebben we nodig als verband van kerken? Er komen vast nieuwe wensen, nu de regiovergaderingen meer gericht zijn op de inhoud. De vraag voor nu: is dit het pakket voor de komende drie jaar, waarmee de kerken gediend zijn? Straks volgt bij de behandeling van de commissierapporten de echte discussie over de inhoud; nu hoeven we geen zware keuzes te maken. Er zijn wel keuzes met financiële gevolgen: volwaardig lid van de Raad van Kerken bijvoorbeeld, en de invulling van het secretariaat voor de commissie kerkelijke adviezen. Kun je de commissies CBB en CFB niet beter samenvoegen? De vorige synode besloot tot twee commissies, omdat omgaan met geld en denken over

inhoud verschillende disciplines zijn. We kwamen wel tot één gedragen voorstel. Ook over de besluittekst zijn opmerkingen gemaakt; daar komen we wel uit.
Aan het begin van de tweede ronde inventariseert de preses of er tegenvoorstellen of amendementen zijn. Dat blijkt niet het geval.

In de tweede ronde wijst een afgevaardigde er op dat minder jongeren belijdenis doen. Op termijn wordt het onderscheid tussen doop- en belijdende leden voor het quotum mogelijk minder relevant.
Een andere afgevaardigde vindt het wenselijk om beide commissies gescheiden te houden: plaats ambities en overtuigingen naast kritisch financieel beheer.

In de beantwoording wijst Aaike Kamsteeg erop dat naast de niet-bijdragende leden er nog een ander fenomeen is. We kennen inmiddels drie categorieën: doopleden, belijdende leden en wie op een andere manier aan de gemeente verbonden is. Sommige kerken dragen ook voor hen bij; andere niet. Laten we kijken hoe zich dat ontwikkelt.

Rudi de Graaf vult aan: Het onderscheid in quotum kwam er op verzoek van kinderrijke kerken. Hij kan zich voorstellen dat de synode zegt: onderzoek dat eens voor over drie jaar. En bij elk voorstel met financiële gevolgen is het aan de synode om daar al dan niet mee in te stemmen.

De preses noteert de vraag over de veranderde verhouding van doopleden en belijdende leden. Het is goed als de afgevaardigden zich hierover uitspreken. Dat kan dan meegenomen worden in de formulering van de opdracht aan de CBB en/of CFB. De honorering van de beroepskracht voor CKA komt nog aan de orde.

De synode besluit de besluittekst met algemene stemmen vast te stellen.

9 maart 2024

Artikel 59: Samenvoeging commissie financieel beheer en commissie beleidsbegroting

Materiaal:

1. beleidsrapport van de commissie beleidsbegroting, d.d. 20 juni 2023;
2. beleidsrapport van de commissie financieel beheer, d.d. 3 oktober 2023;
3. het gezamenlijk rapport CBB/CFB, d.d. 4 oktober 2023.

Besluit 1:

de commissie financieel beheer en de commissie beleidsbegroting samen te voegen tot de commissie financiën en beleid (CFB) en de afzonderlijke opdrachten aan de genoemde commissies te integreren tot één nieuwe opdracht.

Besluit 2:

Aan de commissie financiën en beleid de volgende opdrachten te geven:

1. evalueer het proces om te komen tot een beleidsbegroting voor de synode van Deventer 2023, het resultaat daarvan en de wijze waarop de synode de beleidsbegroting heeft besproken en vastgesteld;
2. verwerk de bevindingen van de evaluatie in de aanpak van de beleidsbegroting voor de synode van 2026 en doe hiervan kort verslag in het rapport aan de volgende synode;
3. draag zorg voor het beheer van de financiën van het landelijk kerkverband van de Nederlandse Gereformeerde Kerken in overeenstemming met de daartoe vastgestelde landelijke regeling 'financiën landelijk kerkverband' bij artikel E7 van de Kerkorde;
4. draag zorg voor het voortzetten van de bestaande regelingen voor het boekjaar 2023, voor het samenvoegen van de administraties van de twee kerkverbanden, voor het informeren van alle betrokkenen over de consequenties hiervan (zoals het adres om declaraties in te dienen), en na afsluiting van de afzonderlijke boekhoudingen voor de uitvoering van de accountantscontrole van

de financiën van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de kascontroles binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken;

5. onderzoek of er een ontwikkeling is waarbij doopleden lid in volle rechten worden zonder openbare geloofsbelijdenis te doen en dus niet als 'belijdende leden' meegeteld worden voor de afdracht (quotum) aan het kerkverband;
6. onderzoek ook of het aantal 'overige leden' toeneemt, wat daarvan de oorzaak is en waaruit deze groep bestaat;
7. bereid de begroting 2027 – 2029 voor, zodanig dat de synode daarover integrale en beleidsrijke besluiten kan nemen;
8. overleg daartoe tijdig met de landelijke commissies en instellingen over hun beleidsmatige prioriteiten en budgettaire wensen;
9. onderzoek ook anderszins welke beleidsprioriteiten de meeste aandacht behoeven ter ondersteuning van de plaatselijke kerken en voor de verdere ontwikkeling van het kerkverband;
10. neem aanvragen van steunbehoevende kerken in ontvangst en handel deze af in afstemming met Verre Naasten, benoem hiervoor een portefeuillehouder en verleen in voorkomende gevallen steun in overeenstemming met de landelijke regeling E7 (financiële steunverlening) (zie ook [artikel 29, besluit 4](#) van de besluiten over commissie missionaire steunverlening);
11. rapporteer hierover aan de synode van 2026.

Gronden:

1. Aan de Synode van Deventer 2023 is voor het eerst een integrale, beleidsrijke begroting aangeboden waarbij de synode in positie wordt gebracht om inhoudelijk verantwoorde keuzes te maken binnen een haalbaar en verantwoord financieel kader. Het is verstandig om het proces en het resultaat te evalueren met als belangrijkste vraag of de inhoud van alle beleidsvoornemens goed over het voetlicht is gebracht en welke verbeterpunten kunnen worden vastgesteld.
2. De verbeterpunten dienen bij het toewerken naar een volgende beleidsbegroting te worden betrokken.
3. Het is goed om de bestaande commissies en instellingen tijdig te betrekken bij het formuleren van beleidsmatige prioriteiten, die dienstbaar zijn aan de plaatselijke kerken en het kerkverband.
4. Ook op andere manieren (door de kerken/regionale vergaderingen zelf te raadplegen) kan onderzocht worden waarmee de kerken het meest gediend zijn.
5. De werkzaamheden voor het financieel beheer zijn vastgelegd in de regeling bij artikel E7 van de Kerkorde.

De beide commissies (CFB en CBB) hebben proefgedraaid in gezamenlijke vergaderingen. Dat leidt tot het voorstel om ze samen te voegen. Dat vraagt een aanpassing in de landelijke regeling E7 'financiën landelijk kerkverband'. Het besluit tot samenvoeging van de commissies CFB en CBB wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 60: Vaststellen definitieve begroting

Besluit:

de begroting voor de jaren 2024 t/m 2026 definitief vast te stellen op een bedrag van € 9.081.330. Voor de opbouw hiervan zie onderstaande tabel.

	begroting 2024-2026
Bestuur KerkPunt	1.800.000
Liturgische ondersteuning	3.000
Missionaire steunverlening	635.000
Dovenpastoraat	294.750
TU Kampen/Utrecht	4.800.000
Studiefinanciering TU	0
Archief en documentatie	486.000
Kerkelijke onderzoeken	7.610
Homorelaties in de kerk	-
Contact en eenheid (incl. Raad van Kerken)	70.000
Relaties buitenland	103.050
Relatie overheid	78.000
Geestelijke verzorging	18.720
Evangelie en Moslims	-
Verzoening en recht	1.500
College voor het kerkelijk beroep	10.000
Kerkelijke adviezen	25.500
Seksueel misbruik (incl. Steunpunt)	62.000
Interkerkelijke commissie geschilbehandeling	3.000
Gedragscode	-
Financieel beheer	110.000
Regiegroep	-
Ondersteuning synode	416.000
Beleidsbegroting	6.000
Werkwijze synode	3.000
Moderamen	7.500
Belijdende kerk	7.500
Aansluiting VSE	10.000
Totaal	8.958.130

Op basis van de besprekingen over een aantal rapporten zijn/worden aanvullende afspraken gemaakt:

Kerkelijke adviezen: 0,2 fte ondersteuning	48.000
Missionaire steunverlening: aanvullende opdrachten	44.200
Homorelaties in de kerk: mogelijk vervolg	9.000
Raad van Kerken	22.000
Definitief eindbedrag	9.081.330

De preses heet de leden van de commissie financieel beheer en de commissie beleidsbegroting welkom: Henk Rompelman, Rudi de Graaf, Jan Marius Louwerse, Hermann Toebees en Aaike Kamsteeg.

Aaike Kamsteeg leidt de bespreking in. Tijdens de eerste bespreking op 17 november 2023 is een eerste begroting voorlopig vastgesteld. Sindsdien zijn er een aantal wijzigingen gekomen, in totaal voor € 103.200 extra, door extra opdrachten rond missionaire steunverlening, een mogelijk vervolg op het studierapport homoseksuele relaties, meer geld voor de secretaris van CKA en het volwaardig lidmaatschap van de Raad van Kerken.

De prognose was dat het aantal leden per jaar zou dalen met 2.000. Maar inmiddels zijn er nog 1.700 leden minder dan aangegeven. Dat leidt tot minder inkomsten en een verdubbeling van het tekort met een half miljoen. Er is een reserve van € 800.000. We zoeken naar een voorzichtige mix om een deel van het tekort uit de reserve te halen en een deel uit een lichte verhoging van het quotum.

Door de afgevaardigden worden een aantal aandachtspunten genoemd. Zo komen de banken van de kerken, de Rabobank en de ABN-Amro er niet goed af in de eerlijke bankwijzer die checkt op mensenrechten en duurzaamheid. Kunnen de kerken niet naar een betere bank?

Er zijn problemen rond het quotum binnen de gemeenten. Een gedeelte van de gemeenteleden betaalt het drievoudige en anderen niets. Armoede wordt niet snel gemeld, mensen klagen niet zomaar. Is het niet een verkeerd signaal als er nu toch een verhoging van het quotum komt. Gemeenten hebben het al zwaar, ook door de bijdrage voor VSE. De vraag is: wil de synode deze extra kostenposten wel?

Rudi de Graaf antwoordt namens de commissie. Hij zegt toe dat de CFB zal letten op goede banken. Maar het ligt wel ingewikkeld omdat niet alle banken religieuze genootschappen willen financieren. Het quotumprobleem kunnen we hier niet oplossen; we houden het quotum zo laag mogelijk. Het ligt nu lager dan 3 jaar geleden.

Er zijn geen amendementen op het besluit, er is geen behoefte aan een tweede ronde. Het besluit tot goedkeuring van de definitieve begroting wordt met algemene stemmen genomen.

16 november 2024

Artikel 61: Besluiten over de voormalige NGA

Materiaal:

1. rapport van het voormalige bestuur van de Nederlands Gereformeerde instelling Arbeidszaken (commissie afwikkeling NGA), d.d. 21 oktober 2024;
2. brief d.d. 14 juni 2024 van de commissie aansluit gVSE (CAV).

Besluit 1:

de commissie afwikkeling NGA te dechargeren en op te heffen, onder dankzegging voor het gevoerde beleid.

Besluit 2:

akkoord te gaan met de door de commissie afwikkeling NGA voorgestelde besteding van het resterende saldo:

- a. de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering loopt door tot eind 2025;
- b. de daarna overgebleven middelen worden overgedragen aan het Steunpunt KerkenWerk, onder de door de commissie afwikkeling NGA gestelde voorwaarden, namelijk:
 1. aanvulling van een eventueel tekort in de afwikkeling van de TOP-regeling en AOW-gat-regeling, tot uiterlijk oktober 2026;
 2. aanvulling van een eventueel tekort in de op €10 per gemeentelid per jaar in de jaren 2024 tot en met 2028 vastgestelde bijdrage van de voormalige Nederlands Gereformeerde

- Kerken voor de aansluiting van de voormalige Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn;
3. voldoening van terechte claims met betrekking tot het gevoerde beleid van het bestuur van de NGA;
 4. verdeling van de in 2028 nog overblijvende gelden onder de voormalige Nederlands Gereformeerde Kerken, in de vorm van een korting op de onder 2 genoemde bijdrage;
 5. alles met voldoende onderbouwing en een akkoord van de controlerende accountant.

Besluit 3:

vrijstelling te geven aan een voormalige Nederlands Gereformeerde Kerk van de bijdrage als genoemd in besluit 2b2 wanneer deze kerk financiële steun vanuit het kerkverband ontvangt, anders dan voor missionaire doeleinden.

De besluiten worden zonder bespreking genomen.

De preses dankt de leden van de commissie afwikkeling NGA voor hun inzet: Wim Martens, Judith Gerkema-Mudde, Herman van Rees, Heleen Pool en Johan van Dalen.

12 januari 2024

Artikel 62: archief en documentatie

Materiaal:

rapport van de commissie archief en documentatie (CAD), d.d. 15 juli 2023.

Besluit 1:

de commissie archief en documentatie onder dankzegging voor de door haar verrichte werkzaamheden decharge te verlenen.

Besluit 2:

de commissie archief en documentatie de volgende opdrachten te geven:

- a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen en te beheren, dat van belang is voor de geschiedenis van de Nederlandse Gereformeerde Kerken, met name sinds de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren;
- b. te zorgen dat de afgesloten gedeelten van de archieven van de synode en de landelijke commissies worden overgebracht naar het Archief- en Documentatie Centrum;
- c. kennis en onderzoek te bevorderen over de geschiedenis van de Nederlandse Gereformeerde Kerken, met name met betrekking tot in het Archief- en Documentatie Centrum en in de kerken aanwezige archieven en documentatie;
- d. een goede samenwerking met de Theologische Universiteit Utrecht te bevorderen;
- e. in goed overleg met het college van bestuur van de Theologische Universiteit een scenario uit te werken dat het Archief- en Documentatie Centrum op termijn verhuist naar Utrecht om daar binnen de huisvestingsvoorzieningen van de Theologische Universiteit een plek te krijgen;
- f. alle maatregelen te nemen die voor de instandhouding van het Archief- en Documentatie Centrum nodig zijn, alsmede die werkzaamheden uit te voeren, die voortvloeien uit de aanstelling van de directeur en archivaris van het Archief- en Documentatie Centrum en toezicht te houden op hun werkzaamheden;
- g. scenario's uitwerken voor de personele bezetting van het Archief- en Documentatie Centrum na 2026;
- h. de kerkenraden, de meerdere vergaderingen en haar commissies, alsmede waar nodig en van belang ook personen en instanties regelmatig te dienen met advies en voorlichting over het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
- i. de kerkelijke vergaderingen te dienen met richtlijnen en instructies voor een goed archiefbeheer;
- j. de kerken te vertegenwoordigen in samenwerkings- en overlegorganen met betrekking tot kerkelijk archiefbeheer;

- k. contacten te leggen en activiteiten te ontplooiën, die voor het onder a t/m j genoemde noodzakelijk en nuttig zijn.

Besluit 3:

de commissie een totaalbudget te verlenen van € 486.000 voor de jaren 2024, 2025 en 2026.

Namens de commissie archief en documentatie (CAD) en het Archief- en Documentatiecentrum (ADC) in Kampen zijn aanwezig: prof. dr. George Harinck, directeur van het ADC, Mirjam Hofman, MA archivaris en Wiljan Puttenstein.

George Harinck is blij dat hij het woord mag voeren: op vorige synodes was daar geen gelegenheid voor. Hij citeert dichter Jacques Bloem: 'het is tussen twee stiltes even luid geweest'. De christelijke visie op geschiedenis is anders: God haalt terug wat geweest is. Zie het boek Prediker. Het verleden functioneert in het heden. Daarom moet je iets doen met de archieven van de kerken; ze horen dus bij het ADC, niet bij de overheid. Het ADC heeft als taak verzamelen, ordenen en bevorderen van onderzoek. Over het eerste: het ADC wordt regelmatig gebeld met het verzoek een archief over te nemen. Zo kwamen de archieven van prof. dr. Jochem Douma en van Gert Schutte naar het ADC. Motief van de schenkers was: we hebben gezien dat jullie iets doen met die archieven.

Onderzoek naar de geschiedenis rond de jaren '60 heeft veel bijgedragen aan het besef dat we elkaar niet mogen loslaten. Denk aan publicaties over prof. Cornelis Veenhof en prof. Benne Holwerda en onderzoek door studenten. Het corrigeerde het beeld. We dachten als GKv-ers dat we het goed gedaan hadden, de conclusie van de geschiedschrijvers was anders. Soms krijg je ook dingen waarbij je je afvraagt: wat moet je er mee. Bijvoorbeeld de doopjurk van prof. Klaas Schilder. Die is nu in bruikleen bij het Catharijneconvent. Prof. Klaas Veenhof droeg ook een gedeelte van zijn archief over; inclusief de Yad Vashem onderscheiding van zijn vader. Het is tegenwoordig moeilijk, volgens het nieuws, om onderwijs te geven over de holocaust. Cornelis Veenhof waagde zijn leven om Joden te redden. We werken aan een boek over de 600 predikanten die Joden hebben geholpen, 20% van het totale aantal. Een hoog percentage als je dat vergelijkt met wie uit de kringen van de advocaten en van de politie hetzelfde deed.

En om die predikanten was nog een hele kring andere mensen. Dit is ook een correctie op het beeld van de tijd van toen. Als we niet meer weten wat er gebeurd is, gaan we dezelfde fouten maken. Daarom is het ADC belangrijk. Andere kerken zien dat ook en willen hun archief bij ons onderbrengen. Dat doen we heel graag.

In het rapport komen twee aspecten vooral naar voren:

- De TU is verhuisd. Wij zijn aan de TU gekoppeld; ook het ADC zal verhuizen.
- Het belang van het e-depot. De manier van archiveren verandert sterk. Kerken gaan daarin mee en archiveren vaak in de cloud. Wij bieden archiefzorg volgens de normen van de Nederlandse overheid: veilig en duurzaam.

Aandacht daarvoor vragen doen we in Adcetera, ons blad. Andere onderwerpen daarin: koloniale archieven, predikanten in Indië, legerpredikanten in de oorlog daar van 1945-1949.

In de eerste besprekronde wordt de vraag gesteld of de synode wat moet met de opmerking dat de CAD het gebrek aan overleg met vorige synodes betreurt? Verder wordt gevraagd of we ook toegang hebben tot de archieven van andere kerken voor onderzoek. Een afgevaardigde spreekt zijn waardering uit voor de Ad Chartareeks: die hielp hem vanuit een andere traditie om te leren wat er allemaal gespeeld heeft. George Harinck antwoordt. Gedane zaken nemen geen keer. Maar deze manier van werken is prettiger. We hebben archieven van plaatselijke kerken en van de vGKN. Iedere schenker vult in wie toegang mag hebben.

In de tweede ronde komen de privacyaspecten aan de orde. De CAD kijkt ook naar de wetgeving en we raden bijvoorbeeld niet aan om mee te werken aan genealogisch onderzoek. De besluiten worden met algemene stemmen genomen.

Artikel 63: Benoemingen

De preses doet een aantal mededelingen:

- ds. Kornelis Harmannij is door de commissie ondersteuning synode (COS) benoemd als griffier, als opvolger van Jacob Halma
- ds. Jan Bert de Rijke is opnieuw benoemd in de COS, om de continuïteit en toekomstige overdracht te bevorderen.
- Er is een klankbordgroep samengesteld voor Verre Naasten, bestaande uit ds. Arnout Francke, prof. dr. Stefan Paas, ds. Henk Bouma en Froukje Johanna Basoski-Bijlsma.
- Jos Douma is als voorzitter aangesteld van de commissie relatie overheid (CRO) en Irene van Renssen als secretaris CRO.
- Irene Jacques-Boerma is benoemd als secretaris van de commissie dovenpastoraat (CDP).
- Tussentijds is afgetreden: ds. Albert Veerman, lid van de commissie kerkelijke adviezen (CKA).
- Ellie van Wijngaarden is afgetreden als lid van de commissie kerkelijke onderzoeken (CKO).

De preses verwijst naar de lijst benoemingen die in de vergaderstukken vertrouwelijk is opgenomen. Waar nog een vacature is, krijgt het moderamen mandaat voor benoeming. De synode gaat met algemene stemmen akkoord met de benoemingen. Een overzicht van de benoemingen is opgenomen in [bijlage bij artikel 63](#).

HOOFDSTUK 8: AFSLUITING

16 november 2024

Artikel 64: Voorschot op de afsluiting

De preses verzorgt de afsluiting die hij in gedachten had voordat duidelijk werd dat er nog een vergadering komt. Een band uit de samenroepende kerk van Deventer begeleidt de zang.

De preses laat eerst zingen 'I am not my own', zondag 1 Heidelbergse catechismus op tekst en melodie van Jeremy Benjamin. Hij hoopt dat dit lied een meezinger wordt in de kerken. Daarna leest hij over God de Vader en hoe Hij zijn kerk roept: 1 Petrus 1: 9,10. Gezongen wordt 'Our God is an awesome God', gevolgd door lezing van Johannes 1: 1-5 en Matteüs 16: 18: Hoe bouwt God zijn kerk. Opnieuw klinkt 'Our God is an awesome God'.

De preses leest Zacharias 4: 2-6 over hoe de heilige Geest de kerk bevestigt. Daarna weer 'Our God is an awesome God', maar nu in het Nederlands. Een lezing uit 1 Korintiërs 12: 4-7: de Drie-enige is aan het werk in de kerk. Opnieuw: de Heer is een heilig God, De verzen 1 en 2 uit Psalm 103 worden gevolgd door opwekking 733: looft de Here, mijn ziel.

De preses herinnert aan de start van de synode op 6 oktober 2023; de dag erna volgde de aanslag van Hamas. Het moderamen riep de kerken op tot gebed. De strijd duurt nog steeds voort en we zien groeiend antisemitisme en haat.

Maar laat dankbaarheid de toon zetten. Net als in de catechismus. Vandaar de verzen uit Psalm 103 en Opwekking 733: prijs de Heer, opdat zijn weldaden niet vergeten worden. Dank is mooi als het gevoeld en geuit wordt, en een adres heeft.

We zijn God dankbaar. Voor het werk van de samenroepende kerk, voor de geluiden tijdens de synode, het geluid van belijdende kerken, voor een oude belijdenis op nieuwe melodieën, en teksten als: 'Our world belongs to God'. We zijn dankbaar voor het getuigenis van de belijdende kerk, voor de geest tijdens de synode: een geest van voortgaande verzoening, denk aan de tekst over het klimaat van het absolute. Een geest van eenheid: we zijn dankbaar voor de ontluikende relatie met de Unie van Baptisten. Ook dankbaar voor het groeiend aantal vrouwen op de synode, voor jonge adviseurs, voor de weerspiegeling van de diversiteit van de kerken op de synode.

Dankbaar voor het werk van de soms kleine commissies die indrukwekkende openingen verzorgden van de synodevergaderingen. Dankbaar voor waar de synode zelf klein en bescheiden bleef. Dankbaar voor de goede sfeer.

Tot slot: we zijn God dankbaar voor de mensen met al hun gaven, voor de diverse taken die ze op zich namen, voor gemeenteleden, kerkenraden en regio's die meeleefden en meebaden, voor het werk van de commissies voorafgaande aan de synode. Voor de mensen van LPB, die als eerste aanwezig waren, voor het werk van Heleen Sytsma van Loo en voor de griffie, voor de zorgvuldig schrijvende pers.

We noemen met name Lydia Postma-Douma, de gelovige die bergen verzette. Ook haar inzet voor het synodekoor moet genoemd: daar liet ze haar stem horen. We zijn Sybren Stelpstra dankbaar voor zijn professionaliteit en nuchterheid. We danken Gerda Dekker-Meijer voor haar inzet vanuit professionele ervaring, voor haar helder verstand en wijsheid. Rudi de Graaf diende met zijn organisatorisch en financieel talent. De preses verwijst hierbij voor zijn medemoderamenleden naar teksten uit Spreuken. Cornelius Plantinga schreef een boek over dankbaarheid (Gratitude). Hij noemt daarin het werk van de psycholoog Charlotte van Oyen-Witvliet: dankbaarheid stemt hoopvol. Een dankbaar mens heeft oog voor het werk van God en is dus hoopvol. In alles herken ik één Heer, één Geest, één God. Die waarneming stemt hoopvol. 'Het gaat om het priesterschap van alle gelovigen en ik herken de geest van verzoening,

zie de ontferming van God'. Zie weer 1 Petrus 2: 9. Denk ook aan de lijdende kerk, waar Jezus Christus bezig is: de poorten van het dodenrijk zullen haar niet overweldigen.

Een synode bestaat uit onvolmaakte mensen die samen op weg zijn. Onze besluiten dragen de sporen van mensenwerk. Tegelijk is God aan het werk. Zo zijn we hoopvol onderweg in Gods wereld.

De preses laat zingen Opwekking 618: 'Jezus, hoop van de volken' en gaat voor in gebed.

De vergadering wordt afgesloten met het zingen van: 'Ga nu heen in vrede'.

8 maart 2025

Artikel 65: Voorlopige sluiting

De synode wordt in overeenstemming met de regeling voorlopig gesloten.

De assessor bedankt de preses die leiding gaf aan de vergadering en niet aan de meningsvorming. Allemaal naast zijn werk als predikant. De preses gaf bij de vorige zitting ieder moderamenlid een tekst uit Spreuken mee. Voor de preses zelf wijst hij op Spreuken 25, met name vers 11: het juiste woord op de juiste tijd is als een gouden appel op een zilveren schaal.

Applaus volgt. De assessor herinnert aan het slotwoord van de zitting in november: als onvolmaakte mensen zijn we samen hoopvol onderweg in Gods wereld. Hij gaat voor in gebed. Ten slotte wordt gezongen Opwekking 354: Glorie aan God.

BIJLAGEN

Bijlage bij bidstond - preek over Romeinen 12,11-12 van ds Dinand Krol

bij de opening van de synode van Deventer
op vrijdag 6 oktober 2023
in de Koningskerk in Deventer

Thema: Hoopvol onderweg!

Gemeente van Christus, afgevaardigden naar de synode die de naam van de stad Deventer gaat dragen,
beste mensen geliefd in Jezus Christus,

Het woord *hoop* is even kleurrijk als alledaags.

Het is kleurrijk als het ons – vanuit het logo van de Nederlandse Gereformeerde Kerken – in groen en blauw en geel toeroept: *hoopvol onderweg zijn in Gods wereld*.

Daar klinkt ambitie in door: we willen wat te betekenen hebben in de wereld, of nog liever: we willen iets laten zien van wie Christus is in deze wereld.

We zijn hoopvol onderweg.

Van harte hoop ik dat jullie vandaag zo naar Deventer gekomen zijn.

En ook hoop ik dat de synode die naar de plaats waar we vandaag zijn genoemd gaat worden op die manier het werk gaat doen dat wacht.

Maar als ik het zo zeg – dan klinkt daar ook iets van het alledaagse van het woord hoop in door.

Je hóópt dat iets moois ontstaat – op deze eerste synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Maar als je het zo zegt kan daar ook iets van aarzeling in doorklinken.

Hoe zal het gaan met het ingewikkelde dossier rondom alles wat te maken heeft met relaties van mensen van hetzelfde geslacht?

En hoe zal het gaan met de vraag hoe we dat wat we belijden meer voor het voetlicht willen brengen?

Misschien heb je je eigen vragen, je eigen verlangens, je eigen redenen om hoopvol te zijn. Maar het is niet gezegd dat je hoop ook werkelijkheid wordt – met alle teleurstelling die dat met zich mee kan brengen.

Het laat zien hoe een kleurrijk woord zomaar kan verbleken.

Hoop lijkt vluchtig en vloeibaar.

Hoop kan zomaar tussen je vingers doorglippen.

Er was hoop dat wedstrijd tussen Ajax en Feijenoord goed zou aflopen. Maar toen de eerste bierbeker het veld op vloog kon je al zien aankomen hoe het zou aflopen.

En iets ernstiger: je hoopt dat de mensenlevens verslindende gevechten aan de oostgrens van Europa ophouden: *Geef vrede, Heer, geef vrede...* Maar het heeft er alle schijn van dat het nog wel een poos kan duren – en dat die hoop dus ijdel is.

Het doet de vraag rijzen hoe wij in de wereld van vandaag dat logo van de NGK vast kunnen houden:

hoopvol onderweg zijn in Gods wereld.

Want wat is dat – hoopvol onderweg??

En waar brengt dat onderweg zijn ons dan??

En wat is onderweg voor een nieuwe synode die vandaag begint dan de taak??

Het klinkt mooi: *hoopvol onderweg*.

Maar wat zien we ervan?

En wat maken we ervan?

En waar ligt voor ons de uitdaging?

Hoe houden we het vast – ons enthousiasme?

Wat waren we enthousiast – toen de synode van de (inmiddels) oude GKV en LV van de (toenmalige) NGK in 2017 het besluit namen samen verder te gaan.

En wat was het indrukwekkend om dat verlangen en die intentie uit te drukken in een gezamenlijke avondmaalsviering.

En wat volgden er een ontroerende momenten van verzoening met de nabestaanden van de hoogleraren Veenhof en Jager en daarvoor ook al met familie van de docenten Mulder en Buwalda.

En toen we ons moesten buigen over een nieuwe kerkorde – toen waren er die dat als een hoofdpijndossier zagen.

Dat was dan ook nog eens een keer in de tijd dat die akelige corona ons allerlei belemmeringen bezorgde. We moesten als synode negen maanden wachten voor we aan de slag konden.

Maar wat waren de gesprekken die we daar hadden zegenrijk.

Om nog maar te zwijgen van de feestelijke viering van de eenwording zelf op 12 mei van dit jaar. Zelf heb ik nog nooit zo intens het lied van Sela gezongen als toen: *onze hulp en onze verwachting is van God onze Heer.*

Maar hoe houden we het vast – dat enthousiasme, de *drive* die er was?

Hoe geven we daar een vervolg aan?

Hoe voorkomen dat de hoop verbleekt?

Dan is het goed om te luisteren naar wat Paulus schrijft over de hoop die hem aanstuurt, die hem op de been houdt.

Voor hem is leven een leven op hoop van zegen.

En dat is wat hij wil meegeven aan de gemeente van Rome en aan ons vandaag bijeen in Deventer.

Van de hoop die hem drijft wil ik vanmorgen kort drie dingen zeggen: dat die hoop gevoed wordt door de liefde, dat die hoop gedrenkt is in geduld, en dat die hoop gericht is op de toekomst.

Als je die boodschap van Paulus meeneemt kun je hoopvol onderweg zijn in Gods wereld. En dus ook hoopvol onderweg gaan als synode van Deventer.

**

Eerst iets over dat gevoed zijn door de liefde.

Laat uw enthousiasme niet bekoelen.

Zo hoor je het Paulus zeggen.

Het is in een deel van de brief waarin hij praktische aanwijzingen geeft.

Het lijkt alsof hij het even aantikt, het opsomt, als een trainer vlak vóór de wedstrijd z'n spelers nog even herinnert wat aan wat er is afgesproken: *denk hieraan.*

Daarom:

- Laat je liefde oprecht zijn.
- Bekommer je om de nood van de heiligen.
- Wees blij met wie blij zijn en heb verdriet met wie verdriet hebben.
- Zegen je vervolgers.
- Wees eensgezind.
- Vergeld geen kwaad met kwaad.

En dan helemaal aan het eind van dat hoofdstuk die kostelijke samenvatting: *Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede (12,21).*

Mensen in Rome en mensen in Deventer: dáár ligt je kracht!

Wacht even: waar ligt je kracht?

In de peptalk van een trainer, in de aansporing van iemand die ervaring heeft op het speelveld van het leven?

Nee, uiteindelijk niet, wat je daar verder ook van kunt zeggen.

Heel het hoofdstuk dat we samen hebben gelezen laat zien dat het niet gaat om wat er uit jou en mij, uit wat er uit onszelf voortkomt.

In alles gaat het om God.

God die geeft.

Die het jou geeft – als geschenk.

Je krijgt het – zonder dat je er iets van jezelf bij is.
Niet dat je er niets mee hoeft te doen. Integendeel.
Maar het komt niet bij jezelf vandaan.
Het is je gegeven.

Het komt van boven.

Paulus gebruikt dat machtige woord *charismata*, een woord waar je niet vaak genoeg het stof van af moet blazen: je krijgt het, het is je gegeven – van boven!

Om het in de woorden paus Franciscus te zeggen: *Hoop is geen 'optimisme' of 'goed humeur', maar 'een gave', 'Christus zelf'.*

Hoe zorg je er voor dat we als kerken onderweg enthousiast blijven, hoopvol onze weg in Gods wereld voortzetten?

Hoe doe je dat als nieuwe synode?

Door omhoog te kijken.

Door het met open handen te verwachten van Christus, de Koning van de kerk.

In dat opzicht mooi dat we deze dienst hebben in de Koningskerk.

Hij is Heer. Hij geeft kleur aan onze hoop.

Belangrijker dan wat wie dan ook er van vindt is wat Hij ervan vindt.

Hij gééft zijn Geest.

Die Geest zorgt ervoor dat het vuur van liefde blijft branden.

Ga maar hoopvol onderweg – als synode van Deventer.

Gevoed door de liefde van Christus.

**

Dat vraagt om geduld.

Ook dat hoort erbij.

Je proeft misschien terughoudendheid in dat woord hoop.

En misschien ook wel bij jezelf.

Hoe zal dat gaan met dat hoopvol onderweg zijn?

Paulus waarschuwt niet voor niets dat het enthousiasme kan bekoelen.

Dat zegt hij niet zomaar.

Ook in Rome dreigde het vuur van de Geest uit te doven.

Het dienen van Christus dreigde er te verworden tot het dienen van eigen gelijk.

We zijn als Nederlandse Gereformeerde Kerken hoopvol onderweg in Gods wereld.

Dat vraagt geduld.

Hoopvol onderweg zijn betekent *niet* dat de weg die wij gaan er een is zonder bochten, zonder hobbels, zonder valkuilen.

Dat was het de afgelopen jaren niet – bij al het mooie dat we mochten meemaken en waar ik aan het begin al iets over heb gezegd.

Dat gaat hij ook niet worden in de tijd die vóór ons ligt – hoezeer de opdracht ook is om er wat van te maken.

En dan toch hoopvol onderweg zijn?

Zeker!

Dat kan – zegt Paulus – als je je laat aanvuren door de Geest.

Over die Geest kun je veel zeggen.

Paulus heeft dat eerder al gedaan in zijn brief – over de Geest die ons verzekert dat wij Gods kinderen zijn, over de Geest die wij als voorschot ontvangen hebben (Rom. 8,16.23).

Wat je daar verder ook over kunt zeggen – die Geest laat ons verder kijken dan wat wij zien en waarnemen en ervaren.

Je ziet het er aan de buitenkant niet van af – dat wij Gods kinderen zijn.

Je ziet het er niet aan af – dat er hoop is voor de schepping, Gods kunstwerk.

Je ziet het er niet aan af – dat er méér is dan een leven beneden.
Je ziet het niet...
En tòch is het zo.
En het is de Geest die dat geloof warm wil houden, die je wil aanvuren.
Dat hoort bij de hoop waar Paulus het over heeft.
Het hoort bij ons *hoopvol onderweg* zijn.
Hoop richt zich op wat je *niet* ziet.
Ook dat is dus een les voor ons vandaag.
Willen we verder komen, wil ook de komende synode daar dienstbaar aan zijn – dan is het zaak om ons te richten op wat we *niet* zien.
Want hoop die gezien wordt is geen hoop, zegt Paulus ergens anders (2 Kor. 4,18).

Alsjeblieft dus geen hoop op mensen – hoe belangrijk die ook kunnen zijn.
Geen hoop – ook niet op mogelijkheden en openingen die een nieuwe kerkformatie ons biedt.
Geen hoop – ook op gemaakte afspraken, opgebouwde structuren, voorgenomen projecten.
Dat zeg ik niet om alle hoop, alle optimisme, alle inzet de grond in te boren.
Alsjeblieft niet!
Ik zeg het alleen om te onderstrepen wat door heel de Bijbel klinkt, zoals de psalmdichter het verwoord heeft in het midden van zijn nood:
Wat heb ik dan te verwachten, Heer?
Mijn hoop is alleen op u gevestigd (Ps. 39,8).
Hoop richt zich op Hem die je niet ziet – maar die er intussen wel bij is.

Durf dus met open ogen Gods wereld in te gaan.
Durf het – om over alle ellende die je ziet, de ellende van oorlog en honger, de ellende van klimaatcrisis en opwarming van de aarde, de ellende van mensen in nood en menselijkheid met al z'n beperkingen héén te kijken naar de wereld die Christus komt brengen, een wereld van vrede en recht.
Dat geeft onze hoop kleur, de kleur van de Geest.
Dan kun je *hoopvol onderweg*.
Gevoed door de liefde van Christus.
Gedrenkt met het geduld van de Geest.

**

En dan nog één ding.
Doe dat dan ook vol verwachting.
Mag ik aan het eind van mijn verhaal dit nog met jullie delen?
Bij de voorbereiding voor vandaag gebruikte ik een oud boekje: *Kernwoorden van het Nieuwe Testament*.
De editie die ik gebruik heb is van later datum, maar het werd oorspronkelijk geschreven aan het eind van de 60-er jaren door iemand wiens naam ik al genoemd heb: prof. dr. H.J. Jager.
Dat was in een andere tijd dan die van ons. Waar we vandaag verwonderd en dankbaar zijn voor de hereniging dreigde toen de scheuring – met alle gevolgen van dien, ook voor prof. Jager. Ik noemde zijn naam zojuist niet voor niets, toen het ging over de verzoening op weg naar de hereniging.
Het leek er in die tijd op dat alle hoop de grond in was geboord.
Dat mensen uit één kerkverband meer tegenover elkaar dan naast elkaar stonden.

Hóór wat prof. Jager in die dagen schreef over de hoop.
Hij zag het niet, maar hij geloofde het.
Hij wist dat hoop gegrond is in Christus, gedrenkt is in geduld en gericht is op de toekomst. Ik citeer hem als hij aan het eind van een artikel over hoop nog een paar dingen opmerkt:
“Als we hopen op God, dan komt dat ook uit in onze verhouding tot onze broeders en zusters. Paulus schrijft, dat de liefde ‘alles hoopt’. Dat wil niet zeggen dat wij van mensen op zichzelf veel verwachten moeten. Maar wel dat we veel van Gods genade verwachten mogen. En omdat we hopen op Gods genade, daarom moeten we ook van broeders en zusters wat verwachting hebben. Veel verwachting. Veel hoop. Dat ligt ons niet. Wij verwachten nauwelijks dat het mogelijk is, dat kerkscheuren nog eens worden geheeld. We verwachten

eigenlijk niet dat gemeenschappen die dezelfde belijdenis hebben nog eens aan één avondmaalstafel zich verenigen. We verwachten niet veel van herstel van verbroken verhoudingen binnen dezelfde gemeenschap. Als we echter op God hopen dan zullen we ook hoop hebben voor elkaar en verwachting van elkaar (Kernwoorden van het Nieuwe Testament, I,177).

Dat waren profetische woorden.
Gevoed door de liefde van Christus.
Gedrenkt in het geduld van de Geest.
Gericht op een kleurrijke toekomst vol hoop!
Wat is het goed om zo *hoopvol onderweg* te zijn.

Amen.

Bijlage bij artikel 2 - lijst afgevaardigden primi en secundi

Primi:

Regio Alkmaar	Eelco Holwerda
Regio Alkmaar	mw. Rita Noordzij
Regio Amersfoort	ds. Peter Hommes
Regio Amersfoort	Ad Stolk
Regio Amsterdam	mw. Terma Apai
Regio Amsterdam	Joan Brouwers-Oosterbaan
Regio Arnhem	Hanno Cramer
Regio Arnhem	Bert Houwen
Regio Assen	ds. Aliëtte Meerveld-Poortinga
Regio Assen	ds. Jan-Henk Soepenbergh
Regio Dalfsen	Martinus Bos
Regio Dalfsen	ds. Edgar Kramer
Regio Den Haag-Leiden	ds. Ed Buitendijk
Regio Den Haag-Leiden	Jos Seldenthuis
Regio Deventer-Enschede	Geert Foekens
Regio Deventer-Enschede	ds. Wim van Wijk
Regio Dordrecht-Middelharnis	Johan Kodde
Regio Dordrecht-Middelharnis	ds. Herman Scheffer
Regio Ede	ds. Peter Sinia
Regio Ede	mw. drs. Berber Wesseling
Regio Eindhoven	Jochem Bouma
Regio Eindhoven	ds. Pim Poortinga
Regio Fryslân	ds. Gerbram Heek
Regio Fryslân	Josytha van der Sluis-Alkema
Regio Gorinchem	Rudi de Graaf
Regio Gorinchem	ds. Wim Schaaij
Regio Groningen	Anton Langelier
Regio Groningen	Janine Wilts-Holsappel
Regio Hardenberg	Sybren Stelpstra
Regio Hardenberg	Roelof Visscher
Regio Hattem-Zwolle	Marja van Delden-Slotman
Regio Hattem-Zwolle	ds. Jelle Drijfhout
Regio Hoogeveen	ds. Harry Offereins
Regio Hoogeveen	Fida Teekens-Schuurman
Regio Houten	Gert-Jan van Eijk
Regio Houten	mr. Joan Janssens-Boer
Regio Kampen	Gerda Dekker-Meijer
Regio Kampen	ds. Hans Slotman
Regio Nunspeet	Wim Boer
Regio Nunspeet	ds. Kornelis Harmannij
Regio Rotterdam	Peter van Engeldorp Gastelaars
Regio Rotterdam	Koos Verkade
Regio Spakenburg	ds. Jan Janssen
Regio Spakenburg	ds. Jan Winter
Regio Stadkanaal	ds. Gert Meijer
Regio Stadskanaal	Dineke de Vries-Kruidhof
Regio Utrecht	Gerrit Vreugdenhil
Regio Utrecht	ds. Martin-Jan Hagg
Regio Utrecht	mr. Gerben Dijkman
Regio Utrecht	mw. Hillie van de Streek
Regio Winsum	Lucy Doorn-Groenveld

Regio Winsum	ds. Christiaan Kanis
Regio Zeeland	Jan de Groot
Regio Zeeland	Jan Oppeneer
Regio Zeewolde	Nico van Huizen
Regio Zeewolde	ds. Pier Poortinga
Regio Zoetermeer	Jaap Feenstra
Regio Zoetermeer	Anny Hutten-Mateboer

Secundi:

Regio Amersfoort	Ward Stolk*
Regio Amsterdam	Jan Marius Louwerse*
Regio Amsterdam	Rik Dregmans*
Regio Dalfsen	Gertjan Veldkamp*
Regio Den Haag-Leiden	Ton de Vries
Regio Den Haag-Leiden	Gerard Mostert
Regio Deventer-Enschede	Gert-Jan Van der Heijden*
Regio Ede	mw. Ellie Huisman*
Regio Ede	Richard Buitenhuis
Regio Eindhoven	ds. Jan Geersing
Regio Eindhoven	Jan Kolijn
Regio Fryslân	Theo Derks*
Regio Fryslân	ds. Tiemen Dijkema*
Regio Groningen	ds. Jan Tempelman*
Regio Groningen	ds. Willem de Graaff
Regio Hattem-Zwolle	ds. Jeroen Sytsma
Regio Hoogeveen	Anna Nijland-Pathuis
Regio Hoogeveen	ds. Koos Tamminga
Regio Houten	mw. Neline Schipper*
Regio Kampen	ds. Johannes van Beveren*
Regio Kampen	ds. Marinus Beute
Regio Rotterdam	Coby Bezemer-Molema*
Regio Rotterdam	Peter de Jonge*
Regio Stadskanaal	ds. Folkert Rinkema*
Regio Winsum	ds. Harrie de Hullu*
Regio Zeeland	Arnold Rots
Regio Zeewolde	ds. Kees Smit*
Regio Zeewolde	Suzan Jongejan-Woudt*
Regio Zoetermeer	Martin van Middelkoop*
Regio Zwolle-Hattem	mw. Dikkie van Gijssel*

* 1 of meerdere dagen aanwezig geweest.

Bijlage bij artikel 10 - conceptbesluiten homorelaties 16 november 2024 **- niet aanvaard**

Materiaal:

rapport van de studietoelmissie homoseksualiteit in de kerk (SHR): 'Ruimte en richting', december 2023.

Besluit 1:

de commissie SHR decharge te verlenen, onder dankzegging voor het door haar verrichte werk.

Besluit 2:

de kerken op te roepen om aan onze homoseksuele broeders en zusters geen andere last op te leggen dan wat voor ons allen geldt: dat wij ons leven wijden aan Christus als Heer en ons houden aan zijn geboden (Handelingen 15:29).

Gronden:

1. De apostelen waarschuwen in Handelingen 15:10 om de ander geen juk op te leggen dat we zelf niet kunnen dragen. En de apostel Paulus prijst weliswaar in 1 Korintiërs 7 het afzien van een relatie aan ter wille van Gods koninkrijk (vergelijk wat Jezus daarover zegt in Matteüs 19:12), maar waarschuwt tegelijk voor zelfoverschatting.
2. Wanneer de Bijbel specifiek spreekt over gelijkgeslachtelijke seks (Genesis 19:5, Leviticus 18:22, Leviticus 20:13, Rechters 19:22-24, Romeinen 1:27, 1Korintiërs 6:9, 1Timoteüs 1:10), is het altijd in afkeurende zin. Dat ontnemt ons als kerkelijke vergadering de vrijmoedigheid om voluit positief te oordelen over relaties waarin plaats is voor gelijkgeslachtelijke seks.
3. Alle genoemde Bijbelplaatsen staan in een context die zich keert tegen ontucht en bandeloos gedrag. Dat ontnemt ons als kerkelijke vergadering eveneens de vrijmoedigheid om ze direct toe te passen op relaties tussen twee mannen of twee vrouwen die hiervoor kiezen vanuit hun geaardheid, die elkaar niet willen misbruiken maar dienen, en die samen Christus willen volgen en vertegenwoordigen.
4. Aan de tafel van Christus moeten wij allemaal erkennen dat ons leven met zonde is bevlekt. We strekken ons bij deze maaltijd uit naar zijn genade. Zo bewerkt de Geest van Christus een fundamentele vernieuwing van ons bestaan, op alle terreinen van het leven (Kolossenzen 2 en 3).
5. In de gemeente van Christus zijn we aan elkaar gegeven om op elkaar toe te zien, elkaar te bemoedigen en zo nodig te waarschuwen. Daarbij stellen we elkaar voor het oordeel van God; we veroordelen elkaar niet maar zetten ons ervoor in dat de ander niet struikelt over onze opstelling (Romeinen 14:12,13). We kunnen verdragen dat gemeenteleden vanuit hun overtuiging voor Christus niet allemaal dezelfde keuzes maken (Romeinen 14:1-8).
6. We blijven God bidden dat Hij ons laat groeien in wijsheid. Daarom willen we geen grotere woorden spreken dan de Geest ons voor dit moment aanreikt.

Besluit 3:

het rapport 'Ruimte en richting' bij de kerken aan te bevelen als waardevol materiaal voor het gesprek in de gemeente.

Gronden:

1. Het rapport geeft zowel een uitvoerige bespreking van relevante Bijbelse gegevens als een helder overzicht van de manier waarop christenen deze Bijbelse gegevens hebben willen toepassen.
2. De keuzes in het rapport van zowel de meerderheid van de commissie (om ondanks de blijvende verschillen van inzicht meer ruimte te bepleiten voor homoseksuele relaties in de gemeente van Christus) als van de minderheid (dat deze ruimte er niet is) worden naar het oordeel van de synode gemaakt in een oprecht zoeken naar Gods wil voor ons leven.
3. De waarneming van de studietoelmissie, dat wij met de kennis die wij op dit moment hebben geen eensluidend oordeel kunnen geven over de aanvaardbaarheid van relaties tussen mensen van gelijk geslacht, onderstreept de noodzaak om in het onderlinge gesprek in de gemeente elkaar te zoeken en te vinden, ook als er verschillen van inzicht blijven bestaan.

Besluit 4:

een commissie te benoemen met de volgende opdracht:

- a. schrijf een handreiking voor de kerken met advies in ten minste de volgende situaties:
 - wanneer de gemeente verdeeld is over de vraag welke ruimte ze mag geven aan leden met een homoseksuele relatie;
 - wanneer gemeenteleden die een homoseksuele relatie aangaan, de wens uiten om die in een kerkelijke ceremonie te bevestigen;
 - wanneer vanuit de gemeente iemand met een homoseksuele relatie wordt voorgedragen voor een roeping tot het ambt van predikant, ouderling of diaken;
- b. publiceer deze handreiking zo spoedig mogelijk;
- c. rapporteer aan de volgende synode.

Gronden:

1. In de genoemde situaties is vooral maatwerk nodig. Als synode kunnen we daar op dit moment geen vaste regels voor geven; het ligt in de bevoegdheid van kerkenraden om erover te beslissen. De synode kan daarbij wel helpen.
2. Het is onwenselijk wanneer de kerken nog veel langer moeten wachten op die hulp. Omdat een handreiking geen bindende rechtskracht heeft, is het niet nodig om publicatie uit te stellen tot deze of een volgende synode er een besluit over heeft kunnen nemen.
3. Wel is het van belang dat een volgende synode correcties kan aanbrengen of aanvullende regels kan vaststellen.

Besluit 5:

geen studietoelichting te benoemen over gendervraagstukken.

Gronden:

1. De commissie SHR signaleert dat nadere studie naar gendervraagstukken goed denkbaar is, gezien de complexiteit van de levende vragen rondom dit thema.
2. De synode onderschrijft het belang van dit onderwerp voor de kerken, maar is van oordeel dat op dit moment studie hiernaar niet een specifieke opdracht vanuit de synode hoeft te zijn.
3. Wanneer uit de kerken, ook op basis van wat studies in de komende tijd wellicht gaan opleveren, hierover concrete vragen naar boven komen, kan de synode dit op een ander moment nader overwegen.

Besluit 6:

de kerken op te roepen om te blijven werken aan een veilige en heilige gemeente, waarin de majesteit van God zichtbaar wordt en elk lid zich gedragen weet door de genade en barmhartigheid van onze Heer (Exodus 33:18,19), die ook zichtbaar en tastbaar ervaren mogen worden in het onderling verkeer in de gemeente. Samen knielend voor de troon van God spreken we met elkaar en tot elkaar vol liefde en verwondering over de goedheid die we van Hem mogen ontvangen en ervaren.

Nederlandse
**Gereformeerde
Kerken** Hoopvol onderweg
in Gods wereld

OVER DOPEN

Handreiking aan de kerken
als een gemeentelid vraagt opnieuw gedoopt te
mogen worden.

Inhoud

1. INLEIDING	3
PRAKTIJK	3
DOEL	3
INHOUD	3
2. MOTIEVEN	4
GEMIS	4
CONFRONTATIE	4
3. KARAKTER VAN DE DOOP	5
DE OPROEP EN DE BELOFTE	5
DE INVLOED VAN DE GEEST	5
HET KOMENDE KONINKRIJK	6
VEREIST GELOOF	6
VERSCHILLENDE ACCENTEN	7
4. EENMALIGE DOOP	8
EEN SACRAMENT VAN GOD	8
NIET TERUG NAAR NUL	8
DOOPERKENNING	8
5. DOOPBEVESTIGING	10
HEILIGING	10
AVONDMAAL	10
OPENBARE GELOOFSBELIJDENIS	10
GELOFTE	11
6. VARIATIE IN KERKELIJKE VORMEN	12
DOOPHERINNERING	12
AANSPRAAK GEMEENTE	12
DOOPKAART	12
DOOPKAARS	12
DOOPVERJAARDAG	12
GESPREKSGROEP VAN OUDERS	12
KINDERWERK EN JEUGDWERK	12
ZELFBESPRENKELING	12
DOOPVONT	12
ZALVING	13
ROND PASEN	13
7. ERGENS ANDERS OPNIEUW GEDOOPT	14
GEEN AFSCHIED	14
AMBTSDIENST	14
MAATREGELEN	14
8. TENSLOTTE	15
<i>Bijlage 1: Inventarisatie door Kerkpunt</i>	<i>16</i>

1. INLEIDING

In mei 2022 kwam de regio Amsterdam-Alkmaar van de (toen nog) Nederlands Gereformeerde Kerken met een verzoek bij haar landelijke vergadering. Het ging om vragen als: Kunt u ons helpen met een handreiking? Want er zijn gedoopte gemeenteleden die graag opnieuw gedoopt willen worden. Zo willen ze hun geloof (weer) tot

uitdrukking te brengen. Hoe kunnen wij daar als kerken mee omgaan?

Een jaar later zouden NGK en GKv samen verdergaan als Nederlandse Gereformeerde Kerken. Daarom legde de landelijke vergadering dit verzoek voor aan de eerste synode van de verenigde kerken, de Synode van Deventer 2023. Een commissie kreeg toen de opdracht de bespreking hiervan op de synode voor te bereiden. In maart

2024 besloot de synode tot het opstellen van een handreiking voor kerkenraden. Deze tekst is het resultaat. Op 16 november 2024 heeft de synode deze handreiking vrijgegeven voor gebruik in de kerken.

Praktijk

Kees vertelt enthousiast over de christelijke gemeente in het buitenland waar hij naartoe ging tijdens zijn stage. Hij had zich daar ook laten dopen, opnieuw! Ria ging met een groep jongeren uit de gemeente naar een festival. Daar lieten zich ook mensen dopen. Zij ging spontaan mee het water in!

Zulke verhalen zijn geen uitzondering meer. En ze maken indruk. Zeker als het om gemeenteleden gaat die door hun inzet en uitstraling een voorbeeldfunctie vervullen, vooral voor jongeren.

Maar hoe reageer je daarop? En hoe reageer je als mensen vragen waarom dat alleen bij andere kerken en groepen kan, en niet bij ons? Wat zeg je als kerkenraad wanneer iemand met het verzoek komt gedoopt te worden, terwijl hij al (eens) gedoopt is?

Doel

Deze handreiking komt niet met pasklare antwoorden voor alle situaties. Aan de ene kant willen we niet dat mensen zullen zeggen: 'Je kunt je gerust opnieuw laten dopen, hoor. Bij de NGK is dat geen punt meer'. Maar ook niet dat hun conclusie is: 'Bij de NGK kan er helemaal niks'.

Het gaat ons echt om een helpende hand. We reiken de kerken en hun ambtsdragers materiaal aan waarmee ze in hun eigen situatie, in dat ene concrete geval, een afgewogen, eerlijke en Bijbels onderbouwde reactie kunnen

geven. Een reactie die vaak begint met vragen, do o r vragen, en dan goed luisteren!

Inhoud

In de volgende paragrafen gaan we na wat er zoal bij die doopvraag komt kijken.

Paragraaf 2: Welke redenen zou iemand kunnen hebben om zich opnieuw te laten dopen?

Paragraaf 3: Wat is kenmerkend aan de doop? En komt dat wel voldoende tot zijn recht bij de doop van kinderen? Paragraaf 4: Waarom zou je de doop niet mogen herhalen?

Paragraaf 5: Enkele alternatieven voor wie als kind is gedoopt en als volwassene, opnieuw of als nieuw, uitdrukking wil geven aan zijn geloof.

Paragraaf 6: Een aantal praktische vormen die kunnen helpen bij doopgedachtenis of doopbevestiging.

Paragraaf 7: Als een gemeentelid zich ergens anders opnieuw heeft laten dopen, heeft dat dan gevolgen voor zijn lidmaatschap van de gemeente of voor zijn eventuele ambtsdienst?

2. MOTIEVEN

Wie in gesprek gaat met iemand die zich opnieuw wil laten dopen, kan vaak positief verrast worden door zijn beweegredenen. Want meestal betekent het verlangen naar een tweede doop helemaal niet dat iemand geen waarde hecht aan zijn eerste doop. Eerder het tegendeel: hij heeft ontdekt hoe mooi het is gedoopt te zijn. Wel is het opvallend dat die eerste doop eigenlijk altijd de doop als kind is. Bijna nooit komt de vraag naar een tweede doop van iemand die al eerder als volwassene is gedoopt. Hoe zou dat zo komen?

Gemis

In zekere zin mist de kinderdoop iets, in vergelijking met de volwassendoop: je was er zelf niet bewust bij. Je had er niet om gevraagd, je hebt het niet als iets bijzonders beleefd, je hebt er zelfs geen herinnering aan. En ook als

je die herinnering wel hebt - omdat je pas op kleuterleeftijd werd gedoopt, of nog later - waren het je ouders die de doopvragen beantwoordden, niet jij.

In een latere levensfase kan dat voor iemand gaan knellen als een gemis. Alsof de kinderdoop een halve doop is: wel compleet van Gods kant, met alle beloften die Hij wil geven, maar nog niet compleet van mijn kant. Want van mijn kant wil ik Gods beloften graag actief ontvangen. Ik wil lijfelijk beleven dat God mij in Christus aanneemt en me met zijn Geest wil vervullen. Ik wil met mijn doop aan iedereen laten zien dat ik mijn leven voortaan wijd aan Christus alleen.

Het verlangen daarnaar kan sterker worden als je meemaakt dat een goede kennis of een familielid zich als volwassene laat dopen. Je ziet met hoeveel overtuiging hij het doopbad ingaat. Je ziet hoe blij het hem maakt. En je denkt: dat wil ik ook! Geef mij ook zo'n doop, want die heb ik nog niet gehad.

Als kerkenraad of gemeente hoef je niet te schrikken als iemand zo'n verlangen tot uiting brengt. Integendeel, wees blij met iedereen die een levende relatie wil met zijn Heer en daar een passende vorm voor zoekt. Wees blij met iedereen die het als kostbaar ervaart gedoopt te worden en gedoopt te zijn.

Confrontatie

Natuurlijk kan het ook gebeuren dat iemand een nieuwe doop aanvraagt omdat hij meent dat de Bijbel de kinderdoop niet kent. Volgens zijn overtuiging is hij dus nog niet echt gedoopt.

Vermoedelijk weet hij dan wel dat een kerkenraad binnen de NGK daar anders over denkt en dus niet positief kan reageren op zijn aanvraag. Tenminste niet op de ze grond. Want die gaat in tegen de belijdenis van de kerken, zie met name artikel 34 van de Nederlandse Geloofsbijdenis en zondag 27 van de Heidelbergse Catechismus. Vaak kiest hij dan ook voor een andere kerkgemeenschap, waar ze geen kleine kinderen dopen maar alleen wie persoonlijk zijn geloof belijdt.

Maar stel dat hij toch doorzet, en zich zo aandient bij de kerk. Verwijs hem dan niet naar die andere kerkgemeenschap, waar men zijn overtuiging deelt en een tweede doop wel mogelijk zou zijn. Want willen we werkelijk kerk zijn, dan heten we iedereen welkom die van Christus is. Ook als hij op het punt van de doop een andere opvatting heeft. Stuur hem dus niet weg, maar houd hem vast en ga het gesprek aan.

3. KARAKTER VAN DE DOOP

De christelijke doop bouwt verder op de doop van Johannes. Johannes was trouwens niet de eerste in het Jodendom die doopte. Er was bijvoorbeeld ook al de 'proselietendoop'. Dat was een doop die niet-Joden konden ondergaan als ze bij het Joodse volk wilden horen.

Alle vier evangeliebeschrijvingen (van Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes) beginnen hun verhaal over Jezus met Johannes, die doopte. Ook Jezus laat zich door hem dopen, waarna de Geest van God op Hem neerdaalt (Matt.3:16, Marc.1:10, Luc.3:22, Joh.1:33).

Wanneer Jezus zijn leerlingen opdracht geeft om te gaan dopen, brengt Hij dat dan ook niet als iets totaal nieuws. Ze kenden de doop van Johannes en hadden zelf ook al eerder mensen gedoopt op een vergelijkbare manier (Joh.4:1,2).

Wel is de doop van Jezus meer dan die van Johannes, omdat Jezus zelf meer is dan Johannes. Johannes zegt al dat Jezus zal dopen *'met de heilige Geest en met vuur'* (Matt.3:11, Marc.1:8, Luc.3:16, Joh.1:33). Ook Paulus noemt dat als wezenlijk verschil: Johannes verwees door naar Jezus, die ons laat delen in zijn Geest (Hand.19:1-7).

De oproep en de belofte

Typerend voor de doop van Johannes is zijn oproep aan Joodse gelovigen - die als kind besneden waren - om zich te bekeren omdat het koninkrijk van de hemel eraan komt. Want Jezus zelf komt eraan! Zorg dat je klaar bent om Hem als je Heer te ontvangen. (Matt.3:2,3, Marc.1:2-4, Luc.3:3,4, Joh.1:23).

Johannes versterkt deze oproep met de belofte dat zonden vergeven worden (Marc.1:4, Luc.3:3). Die

vergeving geeft Johannes niet zelf. Juist daarvoor verwijst Hij naar de komende Heer Jezus (Joh.1:29).

Beide elementen, de oproep tot inkeer en de belofte van vergeving, komen terug in het onderwijs over de christelijke doop. Heel duidelijk is dat op de Pinksterdag. Dan gaat blijken dat de christelijke doop een veel bredere horizon heeft dan de doop van Johannes. Dan worden besnedenen en onbesnedenen opgeroepen om zich te bekeren tot Jezus als hun verlosser. Maar dan gebruikt Petrus wel dezelfde woorden als die hij eerder (Luc.3:3) van Johannes had gehoord: *'Kom tot inkeer en laat u allen dopen in de naam van Jezus Christus om vergeving te krijgen van uw zonden'* (Hand.2:38).

Kort daarvoor had Jezus zijn leerlingen al opdracht gegeven alle volken te dopen *'in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest'* (Matt.28:19). Daarbij zei Hij ook welke consequenties dat heeft: *'Maak ze tot mijn leerlingen' door hun 'te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat Ik jullie opgedragen heb'* (Matt.28:20). De doop als teken van inkeer. En tegelijk: *'Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered'* (Marc.16:16). De doop als teken van vergeving.

Beide elementen horen bij elkaar. Dat proef je als Paulus vertelt hoe hijzelf werd uitgenodigd om zich te laten dopen: *'Sta op, laat je dopen en je zonden wegwassen, terwijl je zijn naam aanroept'* (Hand.22:16). 'Je zonden laten wegwassen' is een mooie omschrijving van zowel 'tot inkeer komen' als 'vergeving ontvangen'.

Beide elementen zijn ook van belang als in de christelijke kerk kinderen worden gedoopt. De ouders moeten dan beloven dat ze hun kinderen een christelijke opvoeding zullen geven. Die opvoeding houdt beide in: vertel hun over God die in Christus onze zonden vergeeft en leer hun om zich te houden aan alles wat Jezus Christus ons heeft opgedragen.

De invloed van de Geest

Maar de christelijke doop is dus meer dan die van Johannes. Door de doop komen we onder invloed van de Geest. Dat is de Geest die op Jezus rust (Joh.1:33). Jezus deelt die Geest met ieder die door de doop op zijn naam is gezet (Hand.2:38,22:16).

Door die Geest komt de doop pas goed tot zijn recht. Want door die Geest geeft God in de doop alvast mee waar Hij ons om vraagt als vervolg van de doop. Hij wil dat we Hem vol vertrouwen gaan aanspreken als *'Abba, Vader'* (Rom.8:15). Daarom worden wij bij de doop ondergedompeld in die naam: de naam van de Vader.

Hij wil dat we onze zondige praktijken doden (Rom.8:4-13). Daarom worden we gedoopt in de naam van de Zoon. Door zijn Zoon heeft God met de zonde afgerekend (Rom.8:3).

Maar zeker ook worden we gedoopt in de naam van de Geest. Want het is die Geest door wie we God echt durven aan te roepen met *'Abba, Vader'* (Rom.8:15). En het is de Geest door wie wij werkelijk onze zondige praktijken gaan doden (Rom.8:13).

Er gebeurt dus echt wel iets bij de doop! God stort door zijn Geest de winst van Christus' offer in ons uit. Voortaan zijn we Gods kinderen (Rom.8:16)! Voortaan zijn we door de doop in die ene Geest een lichaam geworden, het lichaam van Christus (1Kor.12:12,13).

Juist vanwege die Geestkracht van de doop durven wij ook kinderen te dopen. Niet alleen omdat we geloven dat kinderen vanaf het begin die Geest nodig hebben. Maar vooral ook omdat we geloven dat de Geest van God werkelijk in staat is om kinderen vanaf hun prille begin te heiligen voor Christus. Als ouders sta je er nooit alleen voor!

Het komende koninkrijk

De doop waartoe Johannes opriep, hoorde bij een speciaal moment: de Heer is in aantocht, het koninkrijk van de hemel is dichtbij (Matt.3:2, vergelijk Matt.3:17). De doop waartoe Jezus opdracht geeft, heeft diezelfde drang in zich. Als hij zijn leerlingen opdracht geeft om te dopen, verbindt Hij daaraan de volgende toezegging: *'Ik ben met*

jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van de wereld' (Matt.28:20). Het ligt voor de hand om daarbij te denken aan de laatste lessen die Jezus voor zijn dood aan zijn leerlingen meegaf (Matt.24/25), over de verwachting van zijn terugkomst. De datum van die komst is niet bekend (Matt.24:36,42). Het zal langer

duren dan verwacht, maar opeens zal Hij er zijn (Matt.25:5,6). Het is belangrijk dat de kerk dan klaarstaat om Hem te ontvangen, als een bruid die haar bruidegom opwacht en zich mooi maakt voor hem (2Kor.11:2, Openb.21:2, vergelijk Efez.5:26). Daarbij past de doop: *'de vraag aan God om een zuiver geweten'* (1Petr.3:21).

Het ligt voor de hand om bij die voorbereiding op de komst van Christus ook de kinderen te betrekken. God zelf gaat ons daarin voor. Hij sluit met Abraham een verbond, gericht op een grootse toekomst, compleet met koningen (Gen.17:6). En daar hoort het teken bij van de besnijdenis, juist bij pasgeborenen (Gen.17:12).

Jezus zet die trend voort. Hij corrigeert zijn leerlingen, als die opgewonden spreken over het komende koninkrijk en daarbij graag vooraan willen staan. Kinderen moeten volgens hen maar even wachten. Maar Jezus haalt de kinderen juist in de kring en zet ze zelfs voorop (Marc.9:36, Marc.10:14). Wie het koninkrijk wil binnengaan, moet worden als een kind. Dus mag je kinderen niet op afstand houden.

Vereist geloof

Toch dopen wij niet alle kinderen voor wie de ouders dat vragen. Want bij de doop hoort ook geloof. In de woorden van Jezus (Marc.16:16): *'Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered, maar wie niet gelooft zal worden veroordeeld'*. Of zoals Filippus zegt tegen de Ethiopier die vraagt gedoopt te worden: *'Als u gelooft met heel uw hart, is het toegestaan'* (Hand.8:37).

Van pasgeboren kinderen kun je niet verwachten dat ze al geloven. Maar van hun ouders mag je dat wel vragen. Alleen wanneer ouders vanuit hun geloof in God en Christus hun kinderen laten dopen, zijn ze welkom.

Zo was het al bij de besnijdenis. Dat was meer dan een uiterlijk teken en had als doel *'de besnijdenis van het hart'*

(Deut.30:6, Jer.4:4, Rom.2:29). Het gaat om hartelijke liefde voor God. Het gaat om oprecht geloof in Hem.

Geloof is dus vereist. Maar daaraan vooraf gaat Gods genadige keuze voor zondige mensen. In de tijd van het Oude Testament hoorden de kinderen bij de gelovige ouders en werden de jongetjes besneden. Zou het na de

Pinksterdag in de tijd van het Nieuwe Testament dan armer zijn en de kinderen worden buitengesloten? Dat zou niet kloppen met hoe Jezus de kinderen zegent en hoe Paulus spreekt over het geheiligd zijn van de kinderen van gelovige ouders (1Kor.7:14).

Daarom is het verkeerd te beweren dat een kind pas kan worden gedoopt als het zelf bewust gelooft. Want de doop is geen bezegeling van jouw geloof, maar van Gods beloften. Wat God belooft, mag jij in geloof ontvangen. Vergelijk de zorgvuldige manier waarop Paulus geloof en besnijdenis met elkaar in verband brengt (Rom.4:11). Hij schrijft niet dat de besnijdenis van Abraham een beloning was voor zijn geloof, maar: *'het teken van de besnijdenis ontving hij later, om te bezegelen dat hij, als onbesneden, rechtvaardig was door zijn geloof'*. De HEER had Abraham rechtvaardig verklaard vanwege zijn geloof. Niet omdat zijn geloof hem automatisch rechtvaardig maakte, maar omdat de HEER het rekende als rechtvaardigheid (Rom.4:3,22). De besnijdenis was een bezegeling van dat geschenk van de HEER.

Zo vertelt ook de doop over onze rechtvaardigheid in Christus, als een belofte van God. Die belofte krijg je niet op basis van jouw goede geloof. Nee, de opdracht is juist dat jij die belofte in geloof aanneemt. Die opdracht geven we de kinderen al mee.

Verschillende accenten

Dat dopen van kinderen heeft als gevolg dat de meeste gemeenteleden in de Nederlandse Gereformeerde Kerken geen herinnering hebben aan hun eigen doop. Mijn ouders hebben dat voor me beslist. Ik was er toen wel bij, maar eigenlijk ook weer niet.

Hoe erg is dat? Het antwoord op die vraag hangt af van de accenten die je legt. Het gaat om accenten, niet om tegenstellingen. Want steeds is zowel het een als het ander van belang. Maar het maakt uit wat je daarbij benadrukt.

Zo is iedere doop aan de ene kant iets persoonlijks, en tegelijk aan de andere kant iets van ons samen, als kerkgemeenschap. Als je let op dat persoonlijke, zul je vooral het gemis voelen dat jij je doop als kind niet persoonlijk hebt ervaren. Maar als je de nadruk legt op de kerkgemeenschap, zul je het vooral als een cadeau zien dat je daar al vanaf je geboorte bij hoort. Van jongs af mag je al thuis zijn in de kring van wie door Christus zijn gekocht en zo deel uitmaken van zijn lichaam, de kerk.

Hetzelfde gaat op voor het gegeven dat de doop wil dat jij verandert. Voor die verandering zorgt God, met de kracht van zijn Geest, door het woord van zijn Zoon.

Als je op dat werk van God de nadruk legt, mag je met verwondering belijden dat Hij je al wilde kennen voordat je Hem kon kennen. Hij gaf je al het teken van de doop voordat je erom kon vragen. Je hoeft alleen maar antwoord te geven op zijn belofte.

Maar als je vooral benadrukt dat je doop niet compleet is zonder die wil om te veranderen, voel je eerder het verlangen om die twee ook echt bij elkaar te houden: bij de doop hoort bekering, dus hoort bij bekering toch de doop?

Zoals gezegd moeten we die accenten niet tegen elkaar uitspelen, alsof het een het ander uitsluit. Wel zijn er goede redenen het ene zwaarder te laten wegen dan het ander. Er is een rangorde.

Als we beide accenten in goede orde recht doen, eren we God als het begin van ons leven, eren we Christus Jezus als het fundament onder onze redding en eren we Gods heilige Geest als de kracht die ons geloof overeind houdt. Bij de doop hoort bekering, maar die bekering komt echt alleen door Hem.

Ook erkennen we dat God steeds heeft gewerkt aan een volk dat zijn eigendom is: niet alleen het Israel van voor de komst van Christus Jezus, maar ook de christelijke kerk met Christus als hoofd. Hij roept ons persoonlijk, maar voegt ons dan wel samen als leden van een lichaam, vanuit die ene doop (Efez.4:4,5).

Wanneer iemand als volwassene wordt gedoopt, op grond van zijn geloof, kan hij het helemaal eens zijn met die rangorde in accenten: hij dankt God dat Hij hem door zijn Geest geroepen heeft een deel van Christus' lichaam te worden. Hij dankt God voor de doop waarin Hij deze vernieuwing van zijn bestaan komt bevestigen.

Maar ook wanneer gelovige ouders hun kind laten dopen, past dat volledig bij deze rangorde in de genoemde accenten. Zij danken God dat Hij in de kerk van Christus een veilig thuis biedt aan hen en hun kinderen. En dat God hen daar met zijn Geest persoonlijk aanraakt en meeneemt op zijn weg. Ze danken Hem voor de doop die deze nieuwe manier van leven markeert.

Er is daarom geen noodzaak die doop later te herhalen. Al in de kinderdoop kan en wil God ons alles geven.

4. EENMALIGE DOOP

Paulus heeft ooit (Hand.19:1-7) gemeenteleden aangemoedigd om zich voor de tweede keer te laten dopen. Ze hadden eerst alleen de doop van Johannes ontvangen. Maar ze hoorden van Paulus dat Jezus meer gaf: de heilige Geest! Dus lieten ze zich opnieuw dopen, nu in de naam van de Heer Jezus. En inderdaad daalde daarna de Geest op hen neer.

Waarschijnlijk waren zij niet de enigen die op deze manier tweemaal werden gedoopt. Onder de duizenden die zich op de Pinksterdag lieten dopen (Hand.2:41), waren er ongetwijfeld mensen die al eerder door Johannes waren gedoopt. De doop in de naam van Jezus Christus was dan hun tweede doop.

Maar nergens geeft het Nieuwe Testament aanleiding om te denken dat ook die doop in de naam van Jezus na verloop van tijd kan worden herhaald. Johannes moest nog doorverwijzen, naar Jezus, maar Jezus zelf wijst niet verder. *'Zijn naam is de enige onder de hemel die de mens redding biedt'* (Hand.4:12). Wie door de doop bij Hem is binnengekomen, is thuis. Mooier kan het niet meer worden.

Een sacrament van God

Er is bij de doop altijd sprake van een persoonlijke keuze: je vraagt om de doop, je laat je dopen (of je vraagt de doop voor je kinderen en je laat je kinderen dopen). Wie vooral op die eigen keuze let, zal minder moeite hebben met herhaling. Mooi toch, als iemand zijn verlangen om rein te zijn voor de Heer nog een

keer tot uiting wil brengen?

Maar het wordt anders wanneer we vooropstellen dat de doop een sacrament is van God, een teken dat Hij van zijn kant aan ons geeft. Dan mag de doop alleen maar plaatsvinden als we zeker weten dat God dat teken ook wil geven. We dopen op zijn gezag. De doop hangt dus niet af van onze keuze of beleving, maar van de keus van Gods liefde voor zondige mensen.

Er is een duidelijk verschil tussen het sacrament van het avondmaal en het sacrament van de doop. Bij de instelling van het avondmaal is direct duidelijk dat Jezus dacht aan een herhaalde viering, als regelmatig levensonderhoud. Zo is het in de kerk ook steeds gebruikt. Het avondmaal vierten we telkens weer. Maar als Jezus opdracht geeft te dopen, zegt Hij niet dat een christen herhaaldelijk gedoopt moet worden. Hij tekent de doop als de overgang naar een nieuw bestaan. Paulus noemt het de overgang van dood naar leven. Wie gedoopt is, kan niet meer terug (Rom.6:3-11). In de doop worden we heel persoonlijk aan Christus verbonden, met Hem meegenomen in zijn sterven en opstanding (Rom. 6) en door de kracht van de Geest krijgen we nieuw leven - Hij leeft in ons en wij in Hem.

Niet terug naar nul

Passend hierbij spreekt ook de onbekende schrijver van de Hebreeënbrief: wie ooit onder invloed is gekomen van de Geest *'en vervolgens afvallig is geworden, kan onmogelijk een tweede maal worden bekeerd'*. Het zou zijn alsof *'zo iemand voor zichzelf de Zoon van God opnieuw kruisigt en aan bespotting blootstelt'* (Hebr.6:6).

Deze schrijver zegt daarmee natuurlijk niet dat er geen hoop meer is voor een christen die toch weer tot zonde vervalt. Zijn brief is juist gericht aan christenen van wie het geloof dreigt in te zakken. De brief is bedoeld om hen weer te activeren. Dat kan dus echt wel.

Maar, zegt de schrijver, we gaan niet weer bij nul beginnen. Je hebt al veel gekregen. Nou kunnen we niet doen alsof dat nu helemaal weg is en we het van de grond af weer moeten opbouwen (Hebr.6:1). We gaan niet terug, we willen vooruit!

Opmerkelijk is dat hij bij die fundamentele zaken die hij niet wil herhalen, ook *'de leer over het dopen'* noemt (Hebr.6:2). En opnieuw zal hij niet bedoelen dat hij niet meer wil spreken over de betekenis van de doop (want dat doet hij eigenlijk voortdurend). Maar hij gaat geen dooponderwijs geven als voorbereiding op een – in dit geval – hernieuwde doop. Dat is geweest, dat doen we niet nog een keer.

Dooperkenning

Vanouds geldt daarom in de kerk de regel dat iedere christen maar een keer gedoopt wordt.

Kerken erkennen zelfs de doop die in een andere kerkgemeenschap is bediend. Zie artikel C4.3 van de kerkorde van de NGK: *'De kerken erkennen de christelijke doop die elders op ordelijke wijze is bediend'*.

Voor die dooperkenning helpt dat de meeste kerken in Nederland (en daarbuiten) zich houden aan de aloude regel alleen bevoegde voorgangers de doop te laten bedienen, daarbij water te gebruiken en de naam uit te spreken van Vader, Zoon en heilige Geest.

Maar stel dat je er niet zeker van bent of wel aan al deze voorwaarden is voldaan. Of dat zelfs niet helemaal zeker is of je sowieso wel bent gedoopt. Of dat je bent gedoopt in een gezelschap dat nauwelijks de naam 'kerk' kan

dragen. Wat dan?

Het is aan de kerkenraad om te beoordelen of dergelijke twijfels voldoende grond hebben. In buitengewone situaties is het denkbaar dat een kerkenraad besluit het zekere voor het onzekere te nemen en de aanvrager nu in ieder geval een duidelijke doop te gunnen.

Maar als regel is het goed terug te vallen op de betrouwbaarheid van God. Ook als je twijfelt aan de oprechtheid van je ouders toen ze je lieten dopen. Of als je twijfelt aan de opvattingen van degene die de doop heeft bediend en van de gemeenschap waar dat gebeurde. Je hoeft niet te twijfelen aan de macht van God om, los van de

bedoelingen van mensen, zijn naam aan jou te verbinden. Wees Hem er dankbaar voor.

5. DOOPBEVESTIGING

Het verlangen zich opnieuw te laten dopen kun je waarderen als het verlangen zich opnieuw aan de Heer te geven. En daarbij opnieuw te ervaren dat Hij zich aan ons wil verbinden. Maar een tweede doop is dan dus niet mogelijk. Gelukkig zijn er andere vormen die God ons geeft. Of die de kerk hiervoor heeft ontwikkeld.

Heiliging

De mooiste herinnering aan de doop is de dagelijkse ervaring dat God zijn belofte waarmaakt. We kunnen met verwondering ontdekken hoe Hij ons vanaf die eens ontvangen doop echt ergens heeft gebracht. We hebben

Christus steeds meer leren kennen. We zijn door Gods Geest veranderd. We geven ons gelovige antwoord op zijn belofte. Dat proces noemen we 'heiliging'. Je wordt als mens steeds verder gedreven op de weg naar het doel van jouw bestaan: het kennen van God, het leven vanuit het vertrouwen in Hem, het eeuwig leven met Hem.

Het is goed om deze voortgang van Gods werk te vieren. En dat niet maar e e n of twee keer, maar telkens weer. Hij houdt niet op met aan ons te werken. Wij houden niet op met Hem daarvoor te bedanken.

Avondmaal

Een belangrijk middel om telkens te vieren hoe God ons door Christus tot nieuw leven brengt, is het avondmaal. Het is een vorm die Christus Jezus zelf aan zijn kerk heeft gegeven, net als de doop.

Het avondmaal is een teken dat ons terugvoert naar die laatste nacht voor Jezus' dood (1Kor.11:23).

Terwijl Hijzelf als geen ander de ernst van de situatie beseftte, vluchtte Hij niet weg, maar gaf zijn leven letterlijk uit

handen. Hij deelde het brood uit aan zijn leerlingen. Hij liet hen proeven van zijn liefde die tot het uiterste zou gaan (Joh.13:1).

Elke keer als wij het brood aanpakken en opeten, ontvangen we uit handen van Christus Jezus de bevestiging van ons deel aan het nieuwe leven dat Hij met zijn dood en opstanding voor ons geopend heeft.

De doop had ons al verteld hoe we me t Christus zijn gestorven en opgestaan; het avondmaal laat ons nu proeven van Gods goedheid in dat nieuwe leven.

En elke keer als wij na het brood de wijn drinken, mogen we elkaar toeroepen: het nieuwe verbond! Wij leven dankzij het offer van Christus in een vernieuwde en vaste relatie met God. Wij zijn thuis bij Hem (Ps.23:5,6). De doop heeft ons daar eenmaal binnengebracht; het avondmaal laat ons er voortdurend van genieten.

Een belangrijk aspect van het avondmaal is verder dat je er zelf actief bij betrokken wordt. '*Neem, eet*' (Matt.26:26)! Dat laat zien dat jij ervoor kiest te leven uit het geloof in Hem.

Daarom, wie een bewuste bevestiging zoekt van zijn eens onbewust ontvangen doop, kan nergens beter terecht dan bij het avondmaal.

Toch blijft het mogelijk dat iemand die om een hernieuwde doop vraagt, geen genoeg neemt met deze uitnodiging voor het avondmaal. Hij kan als argument noemen dat het avondmaal geregeld plaatsvindt, terwijl hij juist de eenmalige markering zoekt van die ene grote omwenteling in zijn relatie met God.

Ook kan hij aanvoeren dat het avondmaal een collectief gebeuren is: de hele gemeente viert het samen, op een moment door de kerkenraad bepaald. Zo kan ondersneeuwen wat hij met de aanvraag van de doop voor ogen had: persoonlijk betuigen hoe h í j zich overgeeft aan zijn Heer.

Weer betekent dit nog niet dat hij de waarde van het avondmaal miskent. Het betekent vooral dat hij graag meer wil dan dat.

Openbare geloofsbelijdenis

De kerken kennen al heel lang het ritueel van de openbare geloofsbelijdenis. Nadat God bij je doop zich aan jou heeft verbonden, zeg je zelf publiek 'ja' op een aantal vragen over jouw leven in die band met God. En voortaan geld je als 'belijdend lid' van de gemeente.

In de laatste decennia wordt deze vorm steeds vaker uitgebouwd. De betrokken jongeren (want dat zijn het meestal) krijgen gelegenheid persoonlijk iets te vertellen over hun weg naar dit moment. Ze geven een eigen 'getuigenis'. Dat levert mooie verhalen op, waarin de dank aan God voluit tot klinken komt.

Ook is het gebruikelijk dat hun de zegen van God wordt voorgehouden. Soms met een Bijbeltekst voor de hele groep, soms met een speciaal woord voor ieder persoonlijk. Die zegen kan gepaard gaan met handoplegging: een gebaar dat – vergelijkbaar met onze handdruk – onderstreept dat de gesproken woorden echt voor jou bedoeld zijn. De zegen legt een relatie.

Bovendien wordt de openbare geloofsbelijdenis vaak afgelegd naast of rond de doopvont: een teken dat jij in je geloof verder wil bouwen op wat je in je doop al gekregen hebt. Soms wordt daarbij een bloem in de doopvont gelegd om de verbondenheid tussen deze belijdenis en de doop tot uitdrukking te brengen.

Deze openbare en persoonlijk belijdenis is een persoonlijk getuigenis van wat God jou deed en hoe dat jou heeft gesterkt in je geloof in Hem. En zo'n getuigenis leent zich goed om na verloop van tijd te worden herhaald.

Iemand als Paulus heeft op deze manier meerdere keren verteld over de manier waarop Jezus hem gegrepen heeft (Hand.22, Hand.26). Ook in zijn brieven geeft hij meermalen een persoonlijk getuigenis van zijn omgang met de Heer (onder meer in 2Kor.12 en Filipp.3).

Zeker wanneer iemand bijzondere ervaringen heeft opgedaan of een belangrijke ontwikkeling heeft doorgemaakt in zijn geloof, kan het mooi zijn anderen daarover te vertellen. Dat kan in de privésfeer, het kan in een document, het kan ook in het openbaar, het kan ook in de kerk. En het is mooi wanneer de gemeente dan haar bijval betuigt en dit gemeentelid steunt in zijn beleving van Gods genade.

Toch kan de aanvrager van een hernieuwde doop ook van deze vorm zeggen dat het niet is wat hij bedoelt. Want een dergelijk getuigenis is vooral een belijdenis met alleen woorden. De doop – zeker de doop door onderdompeling – raakt je hele persoon.

Is er een andere vorm te vinden waarbij je je persoonlijk als mens van vlees en bloed laat onderdompelen in het nieuwe leven met Christus als Heer?

Gelofte

In de Bijbel kom je de vorm tegen van een vrijwillige gelofte, die ook betrekking kan hebben op de omgang met je lichaam.

In Numeri 5 wordt zo'n gelofte breed beschreven, in de wet op het nazireerschap. Als iemand zich op een bijzondere manier wilde wijden aan de HEER, moest hij gedurende een bepaalde periode geen alcohol drinken en zelfs geen druiven eten; ook moest hij in die tijd zijn haar laten groeien en afstand houden van overledenen. In 1 Samue l 1 doet Hanna een vergelijkbare gelofte voor haar gewenste zoon (1Sam.1:11). Ook Paulus lijkt ooit zo'n gelofte te hebben afgelegd (Hand.18:18). En Jezus verwijst ernaar als Hij voor het laatst de Pesachmaaltijd houdt met zijn leerlingen (Luc.22:18).

In het nieuwe verbond staat het ons vrij om in een eigen stijl hierop voort te borduren of er variaties op aan te brengen. Belangrijk is wel dat je iets kiest dat past bij Gods koninkrijk, zodat Hij kan merken dat je het echt doet voor Hem.

Ook is het zinvol om vormen te kiezen die voor je omgeving te begrijpen zijn. Het laten groeien van je haren bijvoorbeeld (of juist het afscheren ervan) heeft in onze cultuur niet meer dezelfde betekenis als in het oude Israel.

Bekende vormen in deze tijd zijn het vasten, een retraite, een langeafstandswandeling, of je gedurende een bepaalde tijd inzetten voor een missionair of diaconaal project.

Wel zijn dit meest vormen die iemand persoonlijk kiest en ook persoonlijk uitvoert. Wie vraagt om een hernieuwde doop, zoekt juist een vorm die in een kerkdienst tot uiting kan komen.

6. VARIATIE IN KERKELIJKE VORMEN

Er bestaat binnen de kerken al een veelheid aan vormen en rituelen die helpen het besef van gedoopt te zijn levend te houden, of dat besef opnieuw tot leven te brengen.

We geven hieronder een aantal van zulke ideeën door, zonder ze daarmee van een speciaal kerkelijk stempel te willen voorzien; het is ook in die zin alleen maar een 'handreiking'. Voorop stellen we dat het wel van belang is om bij elke vorm van doopherrinnering door te praten over drijfveren en motieven, zodat ook bij deze vormen en rituelen niet de gelovige en zijn beleving en emotie, maar de trouw van God en zijn eer centraal blijft staan.

Doopherrinnering

Ouders kunnen de herinnering aan de doop levend houden met foto's of een video-opname.

Belangrijker nog is dat ze bij de doop van andere kinderen in de kerk hun eigen kind vertellen hoe het zelf ook eens zo is gedoopt, en wat dat dan betekent.

Aanspraak gemeente

Bij een doopsbediening wordt de gemeente aangesproken als getuige: ondersteun de dopeling in zijn geloofsontwikkeling.

Ook kan elke doop aanleiding zijn de kerkgangers te herinneren aan hun eigen doop. In een moment van stilte kan ieder daar eventueel voor zichzelf invulling aan geven.

Doopkaart

De kerk levert bij de doop meestal een schriftelijke herinnering, de 'doopkaart'. Ook wordt de doop met datum vermeld in de ledenadministratie.

Doopkaars

Soms geeft de kerk aan de ouders een doopkaars mee, die ze zelf na de doopsbediening hadden mogen aansteken. Bij bijzondere momenten in het leven van hun kind kan die kaars dan opnieuw worden aangestoken.

Doopverjaardag

Zo'n moment kan bijvoorbeeld de 'doopverjaardag' zijn: een jaarlijks gedenken van de dag waarop je bent gedoopt.

Zeker wanneer de geboortedatum en de doopdatum wat verder uit elkaar liggen, kan dat een mooie aanvulling zijn op de herinnering aan de doop.

Gespreksgroep van ouders

Wanneer een gemeente vaker dopelingen kent, kan het de moeite waard zijn om de ouders na verloop van tijd bij elkaar te brengen. Ze kunnen elkaar verrijken door te vertellen hoe ze zich inzetten om aan de doop een vervolg te geven voor hun kinderen.

Kinderwerk en jeugdwerk

Het is nauwelijks een nieuw idee te noemen, maar toch mag het in deze opsomming niet ontbreken: het kerkelijk onderwijs aan kinderen en opgroeiende jongeren.

We willen elke nieuwe generatie vertellen over Jezus, die de doop heeft ingesteld en er inhoud aan gaf. Zo mogen we samen genieten van de Geest van God die ons voor eeuwig leven geeft.

Zelfbesprenkeling

Er zijn er die wanneer ze in een – meestal rooms-katholiek – kerkgebouw komen, hun vingers in het wijwatervat dopen en er hun voorhoofd mee aanraken, als bewustwording van de ooit ontvangen doop.

Meer publiek is de vorm om bij openbare geloofsbelijdenis of een vergelijkbaar getuigenis water te nemen uit de doopvont, en zichzelf daarmee te besprenkelen.

Doopvont

De doopvont kan ook op een andere manier worden betrokken, bijvoorbeeld door er een roos in te leggen, of

eenvoudig door de doopvont vast te houden.

Zalving

Wie in het oude Israël van huiduitslag was genezen, onderging een reinigingsritueel waarbij olie werd gebruikt (Lev.14:17,18). Ook de leerlingen van Jezus kenden het gebruik zieken met olie te zalven (Marc.6:13, Jak.5:14). Zo kan het nog steeds dienen als een soort van reinigingsritueel, en daarmee als bevestiging van wat we in de doop hebben ontvangen.

Daarnaast is het inzetten van zalving te verbinden aan de belofte dat we als christenen *'een koninkrijk van priesters'* (1Petr.2:9) zijn. Want juist priesters en koningen waren de figuren die in het oude Israël met olie werden gezalfd.

Zalving kan bij iemand thuis, maar kan ook in een kerkdienst worden gegeven.

Rond Pasen

Met Pasen gedenkt de kerk de dood en de opstanding van Jezus Christus. Het kan een mooie aanleiding zijn om juist rond Pasen eens stil te staan bij de doop: onze dood en opstanding met Christus, en de betekenis daarvan voor ons leven in deze tijd.

Je zou er zelfs een complete paasnachtdienst aan kunnen wijden, startend in het duister van de zonde die we afzweren, tot aan het morgenlicht van Gods genade in Christus' opstanding.

7. ERGENS ANDERS OPNIEUW GEDOOPT

Het blijft bij dit alles mogelijk dat de betrokkene zegt: alles goed en wel, maar ik verlang niets anders dan een echte doop. Een doop die ik nu, anders dan mijn doop als kind, voluit beleven wil. En als dat niet kan in mijn eigen kerk, dan maar ergens anders.

Sommigen gaan daarvoor naar een andere kerkgemeenschap. Anderen laten zich dopen in de besloten kring van familie of vrienden.

Geen afscheid

Wanneer iemand laat merken dat hij een dergelijke uitwijkmogelijkheid serieus overweegt, is dat geen reden om als kerk toch maar overstag te gaan. Want wij durven niet te schipperen met de sacramenten van onze Heer.

Maar ga de betrokken persoon evenmin onder druk zetten of dreigen met tuchtmaatregelen. Ook niet wanneer hij komt vertellen dat hij zich inmiddels daadwerkelijk ergens anders heeft laten dopen. Blijf liever bij de waardering die je in eerdere gesprekken hebt geuit voor zijn motivatie, zijn weg met de Heer, zijn verlangen om zich met zijn hele persoon te verbinden aan Christus Jezus.

Maak duidelijk dat je hem om zijn geloof nog steeds ziet als broer (of zus) in geloof. Hij is en blijft volwaardig lid van de gemeente.

Uit het enkele feit dat iemand zich elders heeft laten dopen, mag je evenmin concluderen dat hij zich 'feitelijk heeft onttrokken'. Vergelijk hiervoor artikel C11.1 van de kerkorde, dat zwaardere eisen stelt aan zo'n constatering van een onttrekking.

Ambtsdienst

Er kan aanleiding zijn voor de kerkenraad om iemand die zich opnieuw heeft laten dopen, niet te roepen tot het ambt van ouderling of diaken. Toch geldt hier geen automatisme. Want zoals gezegd betekent een herdoop nog niet dat iemand de kinderdoop afwijst. Ambtsdragers moeten zich houden aan de belijdenis van de kerk. Dat is

na een herdoop misschien wel moeilijker geworden, maar niet bij voorbaat onmogelijk. Wanneer iemand oprecht trouw betuigt aan de belijdenis van de kerk, en niet van plan is in de gemeente het idee van een tweede doop uit te dragen, is er wat dat betreft geen verhindering hem te roepen tot een ambt.

Maatregelen

Maar stel dat iemand zijn herdoop propageert in de gemeente, als de enige juiste weg, en daarmee gemeentelieden in verwarring brengt. Dan is het denkbaar dat de kerkenraad met het oog op de vrede in de gemeente maatregelen wil nemen. Dat kan. Hoofdstuk D van de kerkorde wijst in zo'n geval de weg om ieder te bewaren bij God, die in de doop zijn naam op ons heeft gelegd. Die naam willen we in ere houden.

8. TENSLOTTE

Tot slot, de doop blijft een schitterend teken met veel mooie kanten. Van harte spreken we de wens uit dat deze handreiking over dopen de kerkenraden van de Nederlandse Gereformeerde Kerken mag helpen bij gesprekken over dat teken. Een teken waarover in de loop van de tijd veel gedacht en geschreven is en waarover nog wel

meer gedacht en geschreven gaat worden. We bidden dat deze handreiking mag bijdragen aan het versterken van plaatselijke kerken in het vertrouwen op de God van onze doop. Het zou mooi zijn als het werken met deze

handreiking daarnaast ook persoonlijk geloof van broers en zussen in de Heer mag verdiepen. Bij gegroeide diversiteit in hoe er naar de doop wordt gekeken binnen onze kerken is het goed om blijvend in gesprek te zijn. Zodat we samen als nieuwe mensen opstaan om te leven, verbonden aan onze Heer.

Deventer, 16 november 2024

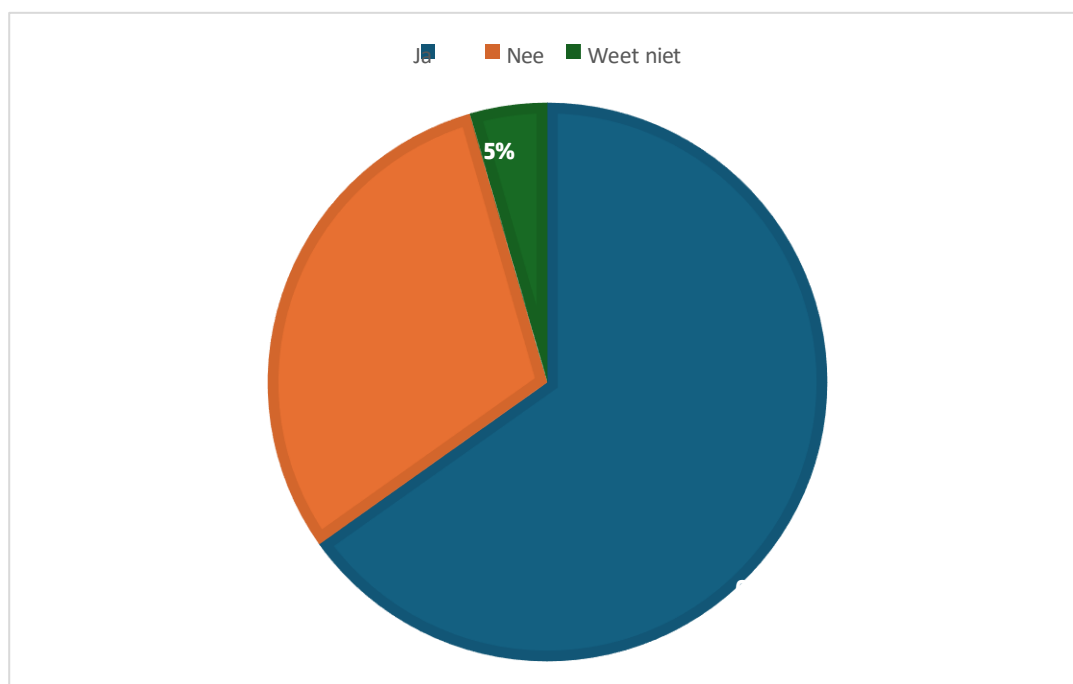
Bijlage 1: Inventarisatie door Kerkpunt

Bij de besluitvorming over deze doophandreiking werd door de synode genoemd dat ook “het resultaat van een inventarisatie naar hoe het verlangen naar doopvernieuwing binnen de NGK leeft” (besluit 1b3) zou worden opgenomen.

Er is een enquête uitgezet onder 249 predikanten in de NGK. Binnen twee weken hadden 112 predikanten gereageerd: een responsrate van 45%.

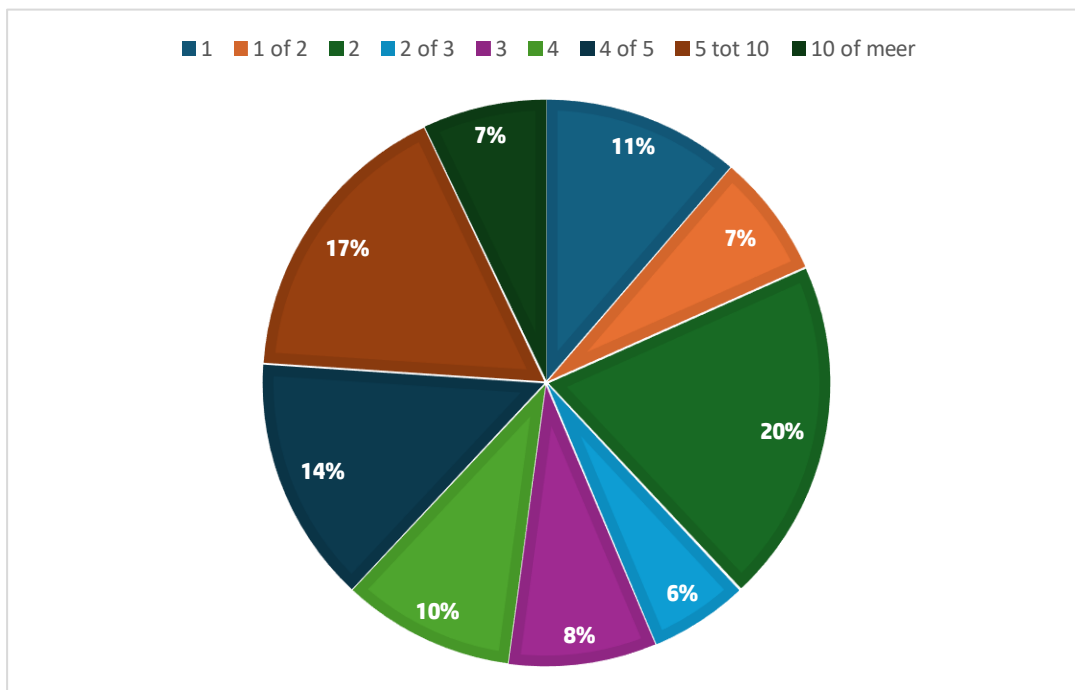
Hieronder de antwoorden op de eerste twee vragen, waarbij het om aantallen ging.

Zijn er in je kerkelijke gemeente situaties bekend uit ± de afgelopen 10 jaren waarin gemeenteleden het verlangen hebben geuit naar het (opnieuw) gedoopt worden, nadat zij als kind al gedoopt waren? (N=112)

Bij een vijftal antwoorden is uit de tekst afgeleid of het een ja, nee of weet niet was.

Als er dat verlangen is geuit, om hoeveel mensen gaat dat? N=73

Een heel aantal mensen vulden een paar/enkele of ongeveer 3 in. Deze zijn dan toebedeeld aan een van de categorieën (een paar en enkelen zijn ingedeeld bij 2).

In ongeveer de helft van de 73 gemeenten gaat het om 1-3 personen, in de andere helft om 4 of meer personen.

Bijlage bij artikel 18 - LR B4 – goedkeuring aanvaarde roeping 9 mrt 2024

LANDELIJKE REGELING

B4 goedkeuring aanvaarde roeping

vastgesteld 9 maart 2024

1. aanvraag

- 1.1 Wanneer iemand de roeping tot predikant heeft aanvaard, vraagt de kerkenraad die hem geroepen heeft de goedkeuring van de regionale vergadering.
- 1.2 De kerkenraad zendt de regionale vergadering de volgende stukken toe:
 - a. de roepingsbrief, inclusief de toezegging inzake het levensonderhoud;
 - b. de aanvaardingsbrief;
 - c. vermelding van de datum waarop de kerkenraad de verantwoordelijkheid voor het levensonderhoud en het toezicht aanvaardt;
 - d. een aanbeveling van de kerkenraad van de gemeente waar de geroepene tot dusver lid was;
 - e. indien de geroepene al predikant was in een van de kerken: de akte van ontslag van de kerkenraad waar de predikant tot dusver diende;
 - f. indien de geroepene nog geen predikant was in een van de kerken: de akte van beroepbaarstelling;
 - g. indien de roeping geldt voor een bepaalde tijd of voor deeltijd: de nadere regeling van de rechtspositie.

2. toelatend gesprek

- 2.1 Was de geroepene voorheen geen predikant in een van de kerken, dan houdt de regionale vergadering met hem een toelatend gesprek, voordat zij de roeping goedkeurt.
- 2.2 Het gesprek heeft het karakter van een geestelijke kennismaking en wordt gehouden in een openbare zitting.
- 2.3 De regionale vergadering overhandigt de geroepene, na beraadslaging over het gesprek en na goedkeuring van zijn roeping, een akte van zijn toelating tot het ambt van predikant.
- 2.4 De toegelatene ondertekent het verbindingsformulier, als bedoeld in art. A2.5 KO.
- 2.5 De toegelatene meldt zich bij het Steunpunt Kerk en Werk (SKW), om gedurende twee jaar begeleiding te ontvangen van een mentor.

3. afwijzing

- 3.1 De regionale vergadering kan nadere informatie vragen of besluiten tot een nader gesprek in besloten zitting, voordat zij de roeping goedkeurt.
- 3.2 Bij ernstige bedenkingen kan de regionale vergadering de goedkeuring van de roeping of de toelating tot het ambt van predikant afwijzen.
- 3.3 Wanneer de regionale vergadering een afwijzing overweegt, vraagt zij advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen.
- 3.4 Na een afwijzing kunnen zowel de kerkenraad die de roeping uitbracht als de geroepene bezwaar indienen naar art. F4 KO en vervolgens beroep instellen naar art. F5 KO, met inachtneming van de daarvoor geldende termijnen.

4. bericht voor het SKW

- 4.1 Van elke goedgekeurde roeping geeft de regionale vergadering bericht aan het SKW, met vermelding van de datum waarop de kerkenraad de verantwoordelijkheid voor het levensonderhoud en het toezicht aanvaardt.

Bijlage bij artikel 18 - LR B8 – bijzondere preekbevoegdheid 9 mrt 2024

LANDELIJKE REGELING

B8 bijzondere preekbevoegdheid

vastgesteld 9 maart 2024

1. landelijk of plaatselijk

- 1.1. Een regionale vergadering kan bijzondere landelijke preekbevoegdheid verlenen aan een belijdend lid dat:
 - a. een doctoraalstudie of predikantsmaster aan de kerkelijke theologische opleiding (KTO) heeft voltooid; of
 - b. de KTO zover heeft afgerond dat het de aantekening Praktische Vorming heeft verkregen; of
 - c. een HBO- of WO-bachelor theologie heeft voltooid en het certificaat homiletiek van de KTO of een daarmee vergelijkbaar certificaat heeft verkregen.
- 1.2. Een regionale vergadering kan op verzoek van een kerkenraad bijzondere plaatselijke preekbevoegdheid verlenen aan een door die kerkenraad aangestelde kerkelijk werker die een relevante HBO-opleiding heeft voltooid of op vergelijkbare wijze competenties heeft verworven.

2. voorbehouden

- 2.1. De bijzondere preekbevoegdheid houdt geen bevoegdheid in om de sacramenten te bedienen of ambtsdragers te bevestigen, behalve in de situatie die genoemd wordt in art. B8.2 KO.
- 2.2. De kerkenraad kan de verkondiging van het Woord van God incidenteel toevertrouwen aan iemand die geen preekbevoegdheid bezit.

3. aanvraag

- 3.1. Wie landelijke preekbevoegdheid wil aanvragen, wendt zich tot de regionale vergadering waartoe zijn kerk behoort.
- 3.2. Een kerkenraad vraagt voor een kerkelijk werker plaatselijke preekbevoegdheid aan bij de regionale vergadering waartoe de betrokken kerk behoort.
- 3.3. Bij de aanvraag worden de stukken gevoegd die aantonen dat de betrokkene voldoet aan de voorwaarden die gesteld worden in artikel 1.1 of 1.2 van deze regeling.

4. voorbereiding van het onderzoek

- 4.1. De regionale vergadering stelt in overleg met de landelijke Commissie Kerkelijke Onderzoeken (CKO) een datum vast voor het onderzoek van de betrokkene.
- 4.2. De CKO geeft een Bijbeltekst op waarover de betrokkene een preek moet leveren.
- 4.3. Minstens twee weken voor de genoemde datum zendt de betrokkene – naast de stukken genoemd in artikel 3.3 van deze regeling – de volgende stukken aan de regionale vergadering en aan de CKO:
 - a. een aanbeveling van de kerkenraad van de gemeente waartoe hij behoort;
 - b. een motivatiebrief waarin de betrokkene schrijft over zijn geloof in God en de reden waarom hij preekbevoegdheid verlangt;
 - c. een curriculum vitae;
 - d. de tekst van drie preken, elk voorzien van een uitgewerkte orde van dienst en de tekst van passende gebeden.
- 4.4. Van de drie preken handelt er één over een tekst uit het Oude Testament, één over een tekst uit het Nieuwe Testament en één over een onderdeel van de kerkelijke belijdenis. Eén van deze preken handelt over de door de CKO opgegeven Bijbeltekst.
- 4.5. De preken mogen niet eerder voorwerp van beoordeling zijn geweest in een kerkelijke vergadering of bij een docent of mentor.

5. opzet van het onderzoek

- 5.1. De regionale vergadering komt voor het onderzoek bijeen in besloten zitting. De betrokkene mag zich laten vergezellen door een vertrouwenspersoon.

- 5.2 Het onderzoek wordt uitgevoerd door de CKO, onder verantwoordelijkheid van de regionale vergadering; afgevaardigden kunnen deelnemen aan het gesprek.
- 5.3 De beoordeling vindt plaats buiten aanwezigheid van de betrokkene.

6. uitvoering van het onderzoek

- 6.1 Het onderzoek omvat de volgende onderdelen:
 - a. luisteren naar de preek over de Bijbeltekst die door de CKO was opgegeven;
 - b. eerste gesprek (max. 1 uur) over het Woord van God en de verkondiging daarvan;
 - c. eerste beoordeling; indien positief, dan volgt:
 - d. tweede gesprek (max. 1 uur) over de motivatiebrief en het geloof van de betrokkene.
 - e. afrondende beoordeling.
- 6.2 De regionale vergadering besluit de betrokkene preekbevoegdheid te verlenen wanneer zowel de CKO als de meerderheid van de afgevaardigden zich daar positief over uitspreken.
- 6.3 De betrokkene ondertekent het verbindingsformulier, in overeenstemming met art. A2.5 KO.
- 6.4 De regionale vergadering overhandigt de betrokkene een akte van zijn preekbevoegdheid.
- 6.5 De regionale vergadering publiceert de verlening van landelijke preekbevoegdheid op de site van de Nederlandse Gereformeerde Kerken

7. afwijzing

- 7.1 Wanneer bij de eerste beoordeling hetzij de CKO hetzij de meerderheid van de afgevaardigden in de regionale vergadering niet positief adviseert, wordt het onderzoek niet voortgezet en wijst de regionale vergadering de aanvraag voor preekbevoegdheid af.
- 7.2 Ook wanneer bij de afrondende beoordeling hetzij de CKO hetzij de meerderheid van de afgevaardigden in de regionale vergadering niet positief adviseert, wijst de regionale vergadering de aanvraag voor preekbevoegdheid af.
- 7.3 De regionale vergadering kan op advies van de CKO en in overleg met de betrokkene besluiten om het onderzoek op een andere datum geheel of gedeeltelijk te herhalen, al dan niet met nieuwe voorbereidende stukken.
- 7.4 In alle gevallen ontvangt de betrokkene buiten de vergadering een toelichting op de negatieve beoordeling.

8. vrijstelling

- 8.1 Wie uit het ambt van predikant wordt ontheven of het ambt na losmaking beëindigd ziet en vervolgens landelijke preekbevoegdheid aanvraagt, kan vrijstelling verzoeken van het onderzoek.
- 8.2 De regionale vergadering besluit over het verzoek tot vrijstelling na instemmend oordeel van de CKO en advies van de regionale vergadering die de ontheffing of losmaking goedkeurde.

9. toezicht door de regionale vergadering

- 9.1 Het kerkelijk toezicht op de uitvoering van de landelijke preekbevoegdheid berust bij de regionale vergadering die de bevoegdheid verleende.
- 9.2 De regionale vergadering wijst één of meer personen aan om de preekbevoegde te begeleiden.
- 9.3 Wanneer de preekbevoegde verhuist naar een andere regio, draagt de regionale vergadering het toezicht over aan de regionale vergadering van de nieuwe woonplaats.
- 9.4 Wanneer het optreden van de preekbevoegde leidt tot klachten die niet in overleg met hem en zijn begeleiders kunnen worden weggenomen, kan de regionale vergadering besluiten om hem de preekbevoegdheid te ontnemen.

10. toezicht door de kerkenraad

- 10.1 Het kerkelijk toezicht op de uitvoering van de plaatselijke preekbevoegdheid berust bij de kerkenraad.
- 10.2 De kerkenraad is eveneens verantwoordelijk voor het toezicht wanneer hij de verkondiging van het Woord van God incidenteel toevertrouwt aan iemand die geen preekbevoegdheid bezit.

11. termijnen

- 11.1 De landelijke preekbevoegdheid geldt voor een termijn van twee jaar.
- 11.2 De preekbevoegde kan vóór het verstrijken van de termijn verlenging aanvragen bij de regionale vergadering die het toezicht houdt, met overlegging van de volgende stukken:
 - a. een aanbeveling van zijn kerkenraad;
 - b. een gemotiveerd positief advies van zijn begeleiders.
- 11.3 Verlenging van de landelijke preekbevoegdheid geldt steeds voor een termijn van drie jaar.
- 11.4 Over de termijn van de plaatselijke preekbevoegdheid beslist de kerkenraad.
- 11.5 De plaatselijke preekbevoegdheid eindigt in ieder geval wanneer de betrokkene geen kerkelijk werker meer is bij de kerk waarvoor hij preekbevoegdheid ontving.

Bijlage bij artikel 18 – LR E7 – missionaire steunverlening 9 mrt 24

LANDELIJKE REGELING

E7 financiële steunverlening

vastgesteld 9 maart 2024

1. doel

- 1.1 De kerken aanvaarden gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van die kerken en regio's waarvan de beschikbare middelen ontoereikend zijn voor de verkondiging van Gods Woord en het behoud van kerkelijke gemeenschappen.
- 1.2 Het doel is om met financiële steun de missionaire roeping van de kerken te versterken en de continuïteit van kerkelijke presentie in de (geografische) regio te dienen.

2. uitvoering

- 2.1 De uitvoering van de steun aan missionaire projecten is ondergebracht bij de vereniging Verre Naasten te Zwolle (VNZ).
- 2.2 De uitvoering van de overige steunverlening is opgedragen aan de landelijke Commissie Financieel Beheer (CFB).
- 2.3 Een kerk dient een aanvraag tot financiële steun in bij de VNZ resp. CFB.
- 2.4 De VNZ en CFB overleggen met elkaar over de beoordeling van de aanvraag en de omvang van de steunverlening.
- 2.5 De CFB keert de toegekende financiële steun uit aan de kerk.
- 2.6 De VNZ geeft naast financiële steun ook inhoudelijk advies.

3. beoordeling

- 3.1 De VNZ en CFB betrekken in hun beoordeling van een aanvraag om steun alle relevante factoren. Zij hanteren hiervoor een eigen uitvoeringsregeling met criteria en procedures.
- 3.2 De VNZ en CFB kunnen van een steunvragende kerk alle informatie opvragen die zij voor een goede beoordeling nodig vinden.

4. betrokkenheid regionale vergadering

- 4.1 De VNZ en CFB nemen een aanvraag tot steun alleen in behandeling als de betrokken regionale vergadering de aanvraag met een positief advies ondersteunt.
- 4.2 De regionale vergadering maakt haar positief advies concreet met een passende financiële toezegging.

5. afbouw

- 5.1 De VNZ, CFB en de steunvragende kerken streven ernaar dat steunverlening binnen tien jaren kan worden afgebouwd.
- 5.2 De VNZ adviseert de steunvragende kerken bij het ontwikkelen van een plan hiertoe.

6. rapportage

- 6.1 De VNZ legt eens per drie jaar aan de synode een begroting voor, gebaseerd op reeds gehonoreerde en mogelijk te verwachten steunaanvragen.
- 6.2 Ieder jaar rapporteert de VNZ aan de synode over de door haar verrichte werkzaamheden en het bestede budget.
- 6.3 De CFB neemt de rapportage inzake de door haar verleende steun mee in haar algehele rapportage.

Bijlage bij artikel 20 - constituerend document ICG – CGK-NGK

CONSTITUEREND DOCUMENT

1. Termen

- OG Overleg Geschilbehandeling, overleg tussen afgevaardigden van CKA en KO&KR over Geschilbehandeling binnen de kerken
- CKA Commissie kerkelijke adviezen van de Nederlandse Gereformeerde Kerken
- Ko&Kr Deputaten Kerkorde en Kerkrecht van de Christelijke Gereformeerde Kerken
- ICG Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling
- MediatorPool lijst met beschikbare mediators, vermeld op de website van Steunpunt Kerkenwerk

2. Samenstelling

Het OG wordt gevormd door twee maal twee daartoe gemandateerde leden van CKA en KO&KR.

3. Aansturing

OG kiest uit haar midden een voorzitter en secretaris.

4. Doelstelling

- Het primaire doel van het OG is het borgen van goed overleg over geschilbehandeling als route naar herstel van vrede in de kerk (naast de route van de kerkelijke rechtspraak).
- Het OG vormt de schakel tussen de ICG en de beide kerkverbanden: via het OG heeft de ICG een kerkelijke inbedding en blijft ze tegelijk onafhankelijk in haar functioneren. Het OG is op geen enkele wijze betrokken bij de inhoudelijke behandeling van geschillen.
- Het OG is namens de beide kerkverbanden verantwoordelijk voor de MediatorPool.

5. Werkwijze m.b.t. ICG

- Het OG vergadert zo vaak als nodig, steeds gezamenlijk met twee vertegenwoordigers van de ICG.
- Minimaal één keer per synodecyclus vergadert de voltallige ICG met het OG.
- Benoemingen worden zoveel mogelijk gedaan op voordracht van of in overleg met de ICG.
- Het OG overlegt met de ICG of er behoefte is aan nieuwe regelgeving, of wijziging van de bestaande, op het gebied van geschilbehandeling en doet daartoe zo nodig voorstellen aan de (generale) synodes.

6. Werkwijze m.b.t. de MediatorPool

- Minimaal één keer per synodecyclus heeft het OG contact met elk van de mediators die vermeld staan in de MediatorPool en met de klachtencommissie mediation.
- Het OG onderhoudt contact met het Steunpunt Kerkenwerk m.b.t. de MediatorPool en de informatie op de website.

7. Bevoegdheden

Het OG is bevoegd om namens de beide kerkverbanden:

- leden van de ICG te benoemen;
- wijzigingen in het reglement van de ICG en van de MediatorPool vast te stellen;
- mediators toe te voegen aan of te verwijderen uit de MediatorPool;
- leden van de klachtencommissie mediation te benoemen.

8. Rapportage

Het OG stelt in overleg met de ICG een rapport samen dat, via de rapportage CKA en KO&KR, aangeboden wordt aan de beide (generale) synodes.

Door middel van dit verslag geeft de ICG inzage in het aantal door haar behandelde geschillen, de aard van

de geschillen, de globale wijze van behandeling van de geschillen en het aantal bereikte oplossingen. Wijzigingen in het reglement van de ICG worden integraal vermeld.

9. Kosten

Persoonsgebonden kosten worden gedeclareerd bij het eigen kerkverband.

Gezamenlijke kosten worden evenredig verdeeld over de twee kerkverbanden.

10. Wijziging

Dit document draagt een voorlopig karakter. Het OG kan het naderhand aanpassen, in overleg met de ICG en met instemming van CKA en KO&KR.

Bijlage bij artikel 34 - Statuut TUU

Statuut van de Theologische universiteit van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. vastgesteld op 12 januari 2024 door de GS Deventer 2023

A. DE UNIVERSITEIT

Artikel 1–instelling

De Nederlandse Gereformeerde Kerken onderhouden in overeenstemming met artikel B5.1 van de kerkorde een theologische universiteit voor de wetenschappelijke vorming tot dienaar van het Woord.

Artikel 2–grondslag

De universiteit is in haar arbeid gebonden aan de leer van de Heilige Schrift, zoals die is samengevat in de belijdenisgeschriften van de kerken.

Artikel 3–doelstelling

- 3.1 De universiteit heeft als doel de wetenschappelijke, geestelijke en praktische vorming van (aanstaande) gereformeerde predikanten, de beoefening van de gereformeerde theologie en de doorwerking daarvan in kerk en wereld. De universiteit verzorgt daartoe wetenschappelijk onderwijs, verricht wetenschappelijk onderzoek en vervult daarnaast taken op het gebied van de kennisuitwisseling.
- 3.2 De wetenschappelijke, geestelijke en praktische vorming is gericht op het bijbrengen van zodanige kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, dat een afgestudeerde:
 - a. zelfstandig kan functioneren als gereformeerd predikant;
 - b. zelfstandig kan functioneren op de verschillende deelgebieden van de theologie;
 - c. in aanmerking kan komen voor een vervolgopleiding tot wetenschappelijk theologisch onderzoeker;
 - d. zelfstandig zijn opleiding kan benutten ten dienste van de bewaring en verbreiding van het evangelie.

Artikel 4–rechtspersoonlijkheid en naam

- 4.1 Krachtens besluiten van de Generale Synode Harderwijk 2011-2012 (Acta 66A) en de Generale Synode Zoetermeer 2022 (Acta 71) is de Theologische Universiteit van de Nederlandse Gereformeerde Kerken als zelfstandig onderdeel van deze kerken een rechtspersoon op grond van artikel 2:2 van het Burgerlijk Wetboek.
- 4.2 De naam van de universiteit luidt op grond hiervan: 'Theologische Universiteit van de Nederlandse Gereformeerde Kerken'.
- 4.3 In dit statuut worden de Nederlandse Gereformeerde Kerken aangeduid als 'de kerken', de synode van deze kerken als 'de synode' en de theologische universiteit als 'de universiteit'.

Artikel 5–universiteit

De universiteit is een levensbeschouwelijke universiteit in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

Artikel 6–vestiging

De universiteit is gevestigd te Utrecht.

Artikel 7–bestuurlijke organisatie

- 7.1 Het bestuur van de universiteit is opgedragen aan het college van bestuur.
- 7.2 Het toezicht op het bestuur wordt uitgeoefend door de raad van toezicht.
- 7.3 Elk van de organen is in de uitoefening van zijn functies gebonden aan dit statuut en aan de besluiten die de synode in het kader van dit statuut neemt en in lijn met de code goed bestuur van de VSNU (2019). Besluiten mogen niet in strijd zijn met de Wet op het hoger

Onderwijs (WHW).

B. BESTUUR

Artikel 8- bestuur

- 8.1 Het college van bestuur is belast met het bestuur van de universiteit in haar geheel en met het beheer daarvan, onverminderd de bevoegdheden van de raad van toezicht.
- 8.2 Het bestuur als bedoeld in artikel 8.1 omvat onder meer:
- a. het bepalen van het algemeen beleid van de universiteit en het realiseren daarvan;
 - b. de directe verantwoordelijkheid voor de reguliere voortgang van onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling;
 - c. het zorgdragen voor de continuïteit van de organisatie;
 - d. het jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar opstellen van de begroting;
 - e. het driejaarlijks opstellen van een meerjarenbegroting ten behoeve van de synode;
 - f. het jaarlijks vaststellen van de jaarrekening en het jaarverslag;
 - g. het doelmatig beheer van de financiële en overige middelen van de universiteit;
 - h. het uitoefenen van de taken en bevoegdheden die aan het college van bestuur als instellingsbestuur zijn opgedragen dan wel het doen uitoefenen daarvan krachtens delegatie of mandaat;
 - i. het uitoefenen van het bevoegd gezag van de universiteit;
 - j. het bepalen van het personeelsbeleid en het voeren van het personeelsbeheer;
 - k. het driejaarlijks vaststellen van een formatieplan;
 - l. het benoemen, schorsen en ontslaan van personeel;
 - m. het onderhouden van contacten met instellingen voor theologisch hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en het aangaan van structurele samenwerking met een andere instelling voor theologisch hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in binnenland of buitenland;
 - n. het aangaan van overeenkomsten met de Rijksoverheid betreffende de financiële zaken aan de opleiding en vorming verbonden.
 - o. Het aangaan van overeenkomsten betreffende financiële zaken met de synode.
- 8.3 Het college van bestuur stelt een bestuurs- en beheersreglement vast ter regeling van het bestuur, het beheer en de inrichting van de universiteit. Dit reglement behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.4 Het college van bestuur stelt ten minste eenmaal per zes jaren een instellingsplan vast, dat een omschrijving geeft van de inhoud van het voorgenomen beleid voor de duur van het plan. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de voornemens tot bevordering van de kwaliteit van het onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling en tot verbetering van de inrichting van de opleidingen aan de instelling. Het instellingsplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.5 Het college van bestuur stelt een treasuryplan vast. Het treasuryplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.6 Het college van bestuur stelt de risicobeheersings- en controlesystemen vast. Deze behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.7 Het college van bestuur brengt aan iedere gewone synode verslag uit over het functioneren van de universiteit en het door hem gevoerde beleid en beheer. Het verslag wordt via de raad van toezicht aan de synode aangeboden.

Artikel 9- college van bestuur

- 9.1 Het college van bestuur bestaat uit ten hoogste drie leden, onder wie de rector van de universiteit.
- 9.2 De leden van het college van bestuur worden door de raad van toezicht benoemd, geschorst en ontslagen. De benoeming geschiedt voor een door de raad van toezicht te bepalen termijn.
- 9.3 De universiteitsraad wordt tijdig in de gelegenheid gesteld om aan de raad van toezicht advies uit te brengen over het profiel van leden van het college van bestuur. Indien de raad van toezicht

het voornemen heeft een lid van het college van bestuur te benoemen of te ontslaan, hoort het vertrouwelijk de universiteitsraad op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming.

- 9.4 Als voorwaarde voor benoeming tot lid van het college van bestuur geldt dat men meelevend lid moet zijn in volle rechten van een van de Nederlandse Gereformeerde Kerken of van een kerk die zich laat kennen door onderwerping aan Gods Woord en binding aan de gereformeerde belijdenissen. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij de grondslag van de universiteit als geformuleerd in artikel 2 van harte onderschrijft en dit bij benoeming bekrachtigt door het ondertekenen van het verbindingsformulier als bedoeld in art. 22.3. Indien een lid van het college van bestuur niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat de benoeming als lid van het college van bestuur van rechtswege eindigt.
- 9.5 De voorzitter van het college van bestuur wordt uit de leden door de raad van toezicht benoemd.
- 9.6 De leden van het college van bestuur zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het bestuur bedoeld in artikel 8, zulks met inachtneming van een in het bestuurs- en beheersreglement te regelen portefeuillevreiding.
- 9.7 Een lid van het college van bestuur kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.

Artikel 10–rector

- 10.1 De rector van de universiteit wordt benoemd door de raad van toezicht, na het advies van de senaat ingewonnen te hebben ten aanzien van het profiel en ten aanzien van de voorgenomen benoeming. Artikel 9.3 is onverminderd van toepassing.
- 10.2 De rector wordt benoemd voor een periode van vier jaar. Aansluitende herbenoeming is eenmaal mogelijk.
- 10.3 Nadere regels over het rectoraat worden in het bestuurs- en beheersreglement gesteld.

C. TOEZICHT OP HET BESTUUR

Artikel 11–Taken raad van toezicht

- 11.1 De raad van toezicht is belast met het toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door en namens het college van bestuur en staat het college van bestuur met raad terzijde.
- 11.2 De raad van toezicht is in elk geval belast met:
- het benoemen, schorsen, ontslaan en vaststellen van de beloning van de leden van het college van bestuur;
 - het goedkeuren van het bestuurs- en beheersreglement als bedoeld in artikel 8.3;
 - het goedkeuren van het instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;
 - het goedkeuren van de onderwijsprogramma's als bedoeld in artikel 34;
 - het goedkeuren van de onderzoeksprogramma's als bedoeld in artikel 38;
 - het goedkeuren van het plan voor kennisuitwisseling als bedoeld in artikel 39;
 - het goedkeuren van de meerjarenbegroting, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag van het college van bestuur als bedoeld in artikel 8.2;
 - het goedkeuren van de risicobeheersings- en controlesystemen als bedoeld in artikel 8.6.
 - het goedkeuren van voorgenomen besluiten van het college van bestuur inzake benoeming, schorsing en ontslag van de (gewone, buitengewone en bijzondere) hoogleraren, universitaire (hoofd)docenten en docenten, of inzake de bevordering van universitair (hoofd)docenten tot hoogleraar;
 - het goedkeuren van een voorgenomen besluit van het college van bestuur tot instelling van een buitengewone of een bijzondere leerstoel;
 - het goedkeuren van het formatieplan als bedoeld in artikel 28;
 - het goedkeuren van de keuze van een medezeggenschapsstelsel als bedoeld in artikel 43.1;

- m. het goedkeuren van een voorgenomen besluit van het college van bestuur ten aanzien van structurele samenwerking met andere instellingen voor theologisch hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, of structurele samenwerking met andere instellingen in binnenland of buitenland;
 - n. het goedkeuren van een voorgenomen besluit van het college van bestuur met betrekking tot overeenkomsten met de Rijksoverheid betreffende de financiële zaken aan de opleiding en vorming verbonden;
 - o. het toezien op de naleving door het college van bestuur van wettelijke verplichtingen;
 - p. het toezien op de omgang met de branchecode voor de universiteiten, voor zover de toepassing daarvan in overeenstemming is met de grondslag en doelstelling van de universiteit en de bij en krachtens dit statuut geldende regelingen;
 - q. het toezien op de vormgeving van het systeem van kwaliteitszorg als bedoeld in artikel 35;
 - r. het toezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen;
 - s. het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 2: 393 lid 1 Burgerlijk Wetboek die verslag uitbrengt aan de raad;
 - t. het jaarlijks afleggen van verantwoording over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld onder a tot en met r, in het jaarverslag van de universiteit.
- 11.3 De raad van toezicht pleegt ten minste tweemaal per jaar overleg met de universiteitsraad. Door de universiteitsraad wordt één lid van de raad van toezicht aangewezen met wie hij in het bijzonder het contact onderhoudt.
- 11.4 De raad van toezicht houdt toezicht op het gereformeerd karakter en het wetenschappelijk niveau van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling.
- 11.5 De raad van toezicht stelt een raad van advies in als bedoeld in artikel 15.2 en is belast met:
- a. De voordracht van de leden van de raad van advies voor benoeming door de synode, op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen, na consultatie van het college van bestuur en zittende leden van de raad van advies;
 - b. Het vaststellen van een reglement voor de uitoefening van de taken van de raad van advies als bedoeld in artikel 17.1;
 - c. Jaarlijks het bespreken van het jaarverslag van de raad van advies als bedoeld in artikel 17.3 met het college van bestuur.
- 11.6 De raad van toezicht is belast met het adviseren van het college van bestuur over een eventueel bezwaar dat in overeenstemming met artikel 11.7 door een kerk of kerklid tegen een mondelinge of schriftelijke uitlating van een docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker wordt ingebracht. Het kan tevens aan het college van bestuur een voorstel doen of een oordeel geven omtrent disciplinaire maatregelen of ongevraagd ontslag als bedoeld in de artikelen 24.2 en 25.2.
- 11.7 Een kerk of kerklid dat een gemotiveerd bezwaar wenst in te dienen tegen een mondelinge of schriftelijke uitlating van een docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker van de universiteit, richt zich eerst tot betrokkene. Indien het bezwaar niet wordt weggenomen, richt hij zich uiterlijk één jaar na de desbetreffende uitlating tot het college van bestuur. Het college van bestuur vraagt het advies van de raad van toezicht in overeenstemming met de regels van het in artikel 12.3 vermelde reglement. Als een bezwaar betrekking heeft op het college van bestuur of een lid daarvan treedt de raad van toezicht voor de behandeling van het bezwaar in de plaats van het college van bestuur.
- 11.8 Indien naar het oordeel van de raad van toezicht disciplinaire maatregelen en/of onvrijwillig ontslag nodig zijn tegen een docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker, doet het daarvoor een voorstel dat wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met de raad van toezicht. Artikel 24 en 25 zijn verder van toepassing. Als een bezwaar betrekking heeft op het college van bestuur of een lid daarvan treedt de raad van toezicht voor de behandeling van het bezwaar in de plaats van het college van bestuur.

Artikel 12–Samenstelling raad van toezicht

- 12.1 De raad van toezicht bestaat uit vijf leden, onder wie ten minste één predikant uit de Nederlandse Gereformeerde Kerken. De leden worden benoemd door de synode op voordracht van de zittende raad van toezicht op basis van vooraf openbaar gemaakte, door de raad van toezicht vastgestelde profielen.
- 12.2 De universiteitsraad wordt tijdig in de gelegenheid gesteld om aan de raad van toezicht advies uit te brengen over de profielen. Bij de samenstelling van de raad van toezicht wordt erin voorzien dat één van de leden van de raad van toezicht in het bijzonder vertrouwen geniet van de universiteitsraad.
- 12.3 De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn zodanig dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. De leden hebben zitting op persoonlijke titel en oefenen hun functie uit zonder last. Een en ander wordt nader geregeld in een door de raad van toezicht vast te stellen reglement voor de raad van toezicht.
- 12.4 De leden van de raad van toezicht worden benoemd voor een periode van drie jaren. Zij zijn tweemaal herbenoembaar voor een nieuwe periode van drie jaren, behoudens afwijking door de synode in bijzondere gevallen.
Als voorwaarde voor benoeming als lid van de raad van toezicht geldt dat men meelevend lid moet zijn in volle rechten van een van de Nederlandse Gereformeerde Kerken of van een kerk die zich laat kennen door onderwerping aan Gods Woord en binding aan de gereformeerde belijdenissen, waarbij de meerderheid van de leden lid moet zijn van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij de grondslag van de universiteit als geformuleerd in artikel 2 van harte onderschrijft. Indien een lid van de raad van toezicht niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat men van rechtswege ophoudt lid van de raad van toezicht te zijn.
- 12.5 De leden van de raad van toezicht tekenen bij aanvang van hun werkzaamheden het daartoe bestemde verbindingsformulier voor de raad van toezicht.
- 12.6 Indien naar het oordeel van de raad van toezicht een lid in de vervulling van zijn taak ernstig tekortschiet of zich gedraagt op een wijze die het aanzien van de raad van toezicht of de universiteit kan schaden, kan de raad van toezicht hem tijdelijk of blijvend schorsen in de uitoefening van zijn functie. Een besluit hiertoe kan door de raad van toezicht slechts worden genomen nadat betrokkene is gehoord in een vergadering van de raad van toezicht dan wel betrokkene kenbaar heeft gemaakt daarvan geen gebruik te willen maken.
- 12.7 De raad van toezicht verkiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een assessor.
- 12.8 Indien sprake is van langdurige of blijvende verhindering dan wel een blijvende schorsing van een lid van de raad van toezicht dan wel van het ontstaan van een tussentijdse vacature benoemt de raad van toezicht een vervangend lid voor ten hoogste de resterende zittingsperiode.

Artikel 13–werkwijze raad van toezicht

- 13.1 De raad van toezicht vergadert zo vaak het belang van de universiteit dat vereist, maar ten minste vijf keer per jaar.
- 13.2 De raad van toezicht regelt zijn eigen werkwijze in het in artikel 12.3 bedoelde reglement.
- 13.3 De raad van toezicht wijst uit zijn midden een auditcommissie, een remuneratiecommissie en een kwaliteitscommissie aan en regelt diens samenstellingen en bevoegdheden.
- 13.4 De vergaderingen van de raad van toezicht worden als regel bijgewoond door het college van bestuur. Het college van bestuur heeft daarin adviserende stem. Het college van bestuur is niet aanwezig bij de behandeling van comitészaken.

Artikel 14–verantwoording aan synode

- 14.1 De raad van toezicht legt aan iedere gewone synode verantwoording af over het door hem uitgeoefende toezicht op het bestuur van de universiteit.
- 14.2 De raad van toezicht legt daarbij aan de synode onder meer over:

- a. de door de raad van toezicht goedgekeurde meerjarenbegroting, jaarlijkse begrotingen, jaarrekeningen en jaarverslagen van het college van bestuur als bedoeld in artikel 8.2 sub f, alsmede de bijbehorende schriftelijke rapporten van een registeraccountant als bedoeld in artikel 11.2 sub s;
 - b. het verslag van het college van bestuur als bedoeld in artikel 8.7 met daarin opgenomen de jaarverslagen van de raad van advies;
 - c. het door de raad van toezicht goedgekeurde instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;
- 14.3 Het rapport van de raad van toezicht geeft inzicht in de hoofdlijnen van beleid en uitvoering daarvan. Het rapport vermeldt op welke wijze door de raad van toezicht en het college van bestuur uitvoering is gegeven aan de door de synode gegeven opdrachten.

Artikel 15-Taken raad van advies

- 15.1 De universiteit is er in al haar geledingen op gericht dat het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift en de belijdenisgeschriften van de kerken en dat het gereformeerd karakter en de kerkelijke relevantie van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling worden bevorderd.
- 15.2 Door de raad van toezicht wordt een raad van advies ingesteld die het college van bestuur met raad en daad bijstaat met betrekking tot:
- a. het gereformeerd karakter en de kerkelijke relevantie van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;
 - b. het borgen van getrouwheid aan Gods Woord en de gereformeerde confessie in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;
 - c. de band tussen de universiteit en de kerken.
- 15.3 De raad van advies adviseert het college van bestuur over thema's als bedoeld in artikel 15.2 en kan door het college van bestuur om advies gevraagd worden over alle zaken de universiteit aangaande. Hij is bevoegd het college van bestuur gevraagd en ongevraagd advies te geven. Desgevraagd adviseert de raad van advies de raad van toezicht.
- 15.4 De raad wordt door het college van bestuur in elk geval om advies gevraagd bij:
- a. De werving en selectie van de wetenschappelijk medewerkers voor wier benoeming goedkeuring van de raad van toezicht vereist is. De raad van advies neemt daartoe met één afgevaardigde deel aan de sollicitatiecommissie die het college van bestuur adviseert, als bedoeld in artikel 21.3;
 - b. Het strategisch beleid van de universiteit waar het zaken betreft die het instellingsprofiel, de relatie met de kerken, de predikantenopleiding en de relevante beroepenvelden aangaan;
 - c. De ontwikkeling van het instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;
 - d. De vaststelling van onderwijsprogramma's, onderzoeksprogramma's en het plan voor kennisuitwisseling als bedoeld in respectievelijk artikel 34, 38 en 39;
 - e. Een voorgenomen besluit tot instelling van een buitengewone leerstoel;
 - f. Zaken waarvan het college van bestuur van mening is dat daarvoor een breed draagvlak nodig is.
- 15.5 Onverminderd het in artikel 15 lid 4 sub a bepaalde, behoeft de goedkeuring door de raad van toezicht van een voorgenomen besluit van het college van bestuur tot benoeming van een (buiten)gewoon hoogleraar voorafgaande instemming van de raad van advies als bedoeld in artikel 21.4. Instemming vindt plaats bij meerderheid van stemmen.
- 15.6 De raad van advies staat verder het college van bestuur met raad terzijde door:
- a. het geven van inhoudelijke stimulansen om het gereformeerd karakter van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling zo veel mogelijk te bevorderen;
 - b. het tijdig signaleren van identiteitsgebonden vraagstukken in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;
 - c. te adviseren over het omgaan met veranderingen in de kerken en in theologische inzichten en de gevolgen daarvan voor het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling.

Artikel 16–samenstelling raad van advies

- 16.1 De raad van advies bestaat uit vier predikanten en/of theologen uit de Nederlandse Gereformeerde Kerken en twee (emeritus-) hoogleraren of universitair (hoofd)docenten van een andere universiteit of lectoren van een hogeschool.
- 16.2 De leden van de raad van advies worden op basis van vooraf openbaar gemaakte door de raad van toezicht opgestelde profielen, na overleg met het college van bestuur en na advies van de zittende raad van advies, op voordracht van de raad van toezicht benoemd door de synode.
- 16.3 De leden van de raad van advies worden benoemd voor een periode van drie jaren. Zij zijn eenmaal herbenoembaar voor een nieuwe periode van drie jaren.
- 16.4 Als voorwaarde voor benoeming als lid van de raad van advies geldt dat men meelevend lid moet zijn in volle rechten van een van de Nederlandse Gereformeerde Kerken of van een kerk die zich laat kennen door onderwerping aan Gods Woord en binding aan de gereformeerde belijdenissen. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij de grondslag van de universiteit als geformuleerd in artikel 2 van harte onderschrijft. Indien een lid van de raad van advies niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat men van rechtswege ophoudt lid van de raad van advies te zijn.
- 16.5 De leden van de raad van advies ondertekenen bij aanvang van hun werkzaamheden het daartoe bestemde verbindingsformulier voor de raad van advies.
- 16.6 Indien naar het oordeel van de raad van advies een lid in de vervulling van zijn taak als lid ernstig tekortschiet of zich gedraagt op een wijze die het aanzien van de raad van advies of de universiteit kan schaden, kan de raad van toezicht op voorstel van de raad van advies hem tijdelijk of blijvend schorsen in de uitoefening van zijn functie. Het voorstel hiertoe kan door de raad van advies slechts worden gedaan nadat betrokkene is gehoord in een vergadering van de raad van advies dan wel betrokkene kenbaar heeft gemaakt daarvan geen gebruik te willen maken.
- 16.7 De raad van advies kiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een assessor.
- 16.8 Indien sprake is van langdurige of blijvende verhindering dan wel een blijvende schorsing van een lid van de raad van advies dan wel van het ontstaan van een tussentijdse vacature benoemt de raad van toezicht na advies te hebben ingewonnen van de raad van advies een vervangend lid voor de duur van de resterende benoemingstermijn.

Artikel 17–werkwijze en verantwoording raad van advies

- 17.1 De raad van toezicht stelt, op voorstel van het college van bestuur en na ingewonnen advies van de raad van advies een reglement vast voor de uitoefening van de taken van de raad van advies als bedoeld in artikel 15.
- 17.2 Het college van bestuur nodigt de raad van advies ten minste tweemaal per jaar uit om met hem van gedachten te wisselen over onderwerpen die de identiteit en de band met de kerken betreffen, als bedoeld in artikel 15.
- 17.3 De raad van advies verantwoordt zich over de door hem verrichte werkzaamheden tegenover het college van bestuur in een jaarlijks rapport. De raad van toezicht ontvangt daarvan een afschrift. De raad van toezicht bespreekt het rapport met het college van bestuur.
- 17.4 De rapportage betreffende de door de raad van advies verrichte werkzaamheden, wordt door het college van bestuur opgenomen in het rapport aan de synode als bedoeld in artikel 14.2 sub b.

D. SENAAT

Artikel 18–samenstelling

- 18.1 De senaat bestaat uit de gewoon en buitengewoon hoogleraren.
- 18.2 Bijzonder hoogleraren, evenals universitair hoofddocenten en universitair docenten in volledige of niet volledige dienst kunnen op uitnodiging van de rector de vergaderingen van de senaat bijwonen en hebben daar adviserende stem.
- 18.3 De rector is de voorzitter van de senaat. De senaat wijst uit zijn midden een secretaris aan.

Artikel 19-taken

De senaat is belast met de volgende taken:

- a. het adviseren van het college van bestuur op het gebied van de aanstelling van promovendi;
- b. het als college voor promoties beoordelen van dissertaties en het toelaten tot promoties;
- c. het adviseren van het college van bestuur op het gebied van de verlening van eredoctoraten;
- d. het adviseren van de raad van toezicht met betrekking tot het profiel en de voorgenomen benoeming van de rector (evenals in voorkomend geval van de waarnemend rector) door de raad van toezicht.

E. WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL

Artikel 20-functies

- 20.1 Aan de universiteit kunnen voor onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling worden benoemd: gewoon hoogleraren, universitair hoofddocenten en universitair docenten, evenals in de gevallen bedoeld in artikel 27 buitengewoon hoogleraren en bijzonder hoogleraren.
- 20.2 Aan de universiteit kunnen onderzoekers worden aangesteld voor het doen van theologisch onderzoek.
- 20.3 Specifieke onderdelen van de opleiding kunnen worden verzorgd door externe docenten, onder verantwoordelijkheid van de vakdocent, op basis van een overeenkomst van opdracht.
- 20.4 Nadere regels betreffende in dit artikel genoemde en eventuele andere wetenschappelijke functies worden bij of krachtens het personeelshandboek gesteld.

Artikel 21-benoemingen

- 21.1 Gewoon, buitengewoon en bijzonder hoogleraren, alsmede universitair (hoofd)docenten en docenten, en onderzoekers met een aanstelling voor onbepaalde tijd, worden benoemd door het college van bestuur, na goedkeuring door de raad van toezicht.
- 21.2 Onderzoekers en externe docenten met een aanstelling voor bepaalde tijd of voor een specifieke opdracht, en ondersteunend personeel worden benoemd door het college van bestuur.
- 21.3 Voor het doen van een voordracht voor de benoeming van hoogleraren en wetenschappelijke medewerkers in carrièretracks stelt het college van bestuur in de regel een benoemingsadviescommissie in. De commissie bestaat ten minste uit twee interne en twee externe deskundigen, alsmede één lid van de raad van advies. Voorafgaand aan de werving en selectie stelt het college van bestuur een profielschets op of verzoekt de benoemingsadviescommissie een profielschets op te stellen. De profielschets is inhoudelijk gemotiveerd, gerelateerd aan het formatieplan en omschrijft de inhoud en omvang van de vacante functie binnen de desbetreffende vak- en onderzoeksgroep. De benoemingsadviescommissie rapporteert aan het college van bestuur.
- 21.4 Over de voordracht aan de raad van toezicht voor benoeming tot (buiten)gewoon hoogleraar, alsmede over de voordracht voor benoeming van een universitair hoofddocent in een tenure-track gericht op een bevordering tot (buiten)gewoon hoogleraar, dient het college van bestuur voorafgaand overeenstemming te bereiken met de raad van advies, blijkend uit een instemmingsverklaring van de raad van advies waarin hij verklaart dat de kandidaat blijkens geloofs- en levensovertuiging op grond van zijn/haar identiteit benoembaar is voor de kerken, in het bijzonder voor de opleiding van predikanten.
- 21.5 Op benoemingen als bedoeld in artikel 21 lid 1 zijn algemene benoemingsvoorwaarden van toepassing overeenkomstig de bepalingen in artikel 22.
- 21.6 Raad van toezicht en college van bestuur brengen in hun rapportage aan iedere gewone synode verslag uit over de benoemingen van (buiten)gewoon hoogleraren en universitair (hoofd)docenten in de afgelopen periode.

Artikel 22–algemene benoemingsvoorwaarde en verbindingsformulier

- 22.1 Als voorwaarde voor benoeming tot lid van het wetenschappelijk personeel als bedoeld in artikel 21 lid 1 geldt dat men meelevend lid moet zijn in volle rechten van een van de Nederlandse Gereformeerde Kerken of van een kerk die zich laat kennen door onderwerping aan Gods Woord en binding aan de gereformeerde belijdenissen. Indien een lid van het wetenschappelijk personeel niet langer aan deze eis voldoet, dient hij het college van bestuur hiervan onverwijld in kennis te stellen en eindigt de benoeming als lid van het wetenschappelijk personeel van rechtswege. Deze benoemingsvoorwaarde dient te worden opgenomen in de individuele overeenkomst met ieder lid van het wetenschappelijk personeel.
- 22.2 In bijzondere gevallen kan van de in artikel 22.1 bedoelde benoemingsvoorwaarde ontheffing worden verleend indien dat nodig is voor een goede voorziening in een vacature, niet zijnde een vacature voor (buiten)gewoon hoogleraar.
- 22.3 De gewoon, buitengewoon en bijzonder hoogleraren, universitair (hoofd)docenten en docenten, hetzij met een aanstelling voor onbepaalde tijd hetzij met een aanstelling voor bepaalde tijd, zullen bij aanstelling een door de synode vastgesteld verbindingsformulier tekenen als blijk van instemming met de leer van de Heilige Schrift, zoals die in de belijdenisgeschriften van de kerken is samengevat, en van hun bereidheid om deze leer te onderwijzen en tegen dwalingen te verdedigen.
- 22.4 De ondertekening als bedoeld in artikel 22.3 zal bij benoeming plaatsvinden tijdens een gecombineerde vergadering van de raad van toezicht en het college van bestuur. In geval van een gewoon hoogleraar zal de rector van deze ondertekening melding maken bij de inauguratie.

Artikel 23–ontslag wegens leeftijd en op eigen verzoek

- 23.1 Aan een (buiten)gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent en universitair docent wordt met ingang van de eerste dag van de maand waarin betrokkene de pensioengerechtigde leeftijd bereikt ontslag verleend door het college van bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht.
- 23.2 Aan een (buiten)gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent en universitair docent, kan op eigen verzoek door het college van bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht, eerder ontslag worden verleend.
- 23.3 Aan bijzonder hoogleraren, docenten, onderzoekers en ondersteunend personeel, wordt met ingang van de eerste dag van de maand waarin betrokkene de pensioengerechtigde leeftijd bereikt ontslag verleend door het college van bestuur.
- 23.4 Aan bijzonder hoogleraren, docenten, onderzoekers en ondersteunend personeel kan op eigen verzoek door het college van bestuur eerder ontslag worden verleend.

Artikel 24–disciplinaire maatregelen

- 24.1 Ten aanzien van een (buiten)gewoon hoogleraar, bijzonder hoogleraar, universitair (hoofd)docent, docent of onderzoeker, ongeacht of hij is aangesteld voor onbepaalde tijd dan wel voor bepaalde tijd, die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekortschiet, kunnen door het college van bestuur disciplinaire maatregelen worden genomen van beperking van bepaalde werkzaamheden en/of bevoegdheden dan wel van volledige op-non- actiefstelling.
- 24.2 De raad van toezicht kan aan het college van bestuur een voorstel tot een disciplinaire maatregel doen als bedoeld in artikel 11.6. Indien geen voorstel van de raad van toezicht is ontvangen als bedoeld in artikel 11.6, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van de raad van toezicht.
- 24.3 Alvorens te beslissen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 24.4 Een voornemen tot een disciplinaire maatregel wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist als bevoegd gezag.

- 24.5 In geval van een verlenging van een disciplinaire maatregel is artikel 24.3 opnieuw van toepassing. Artikel 24.2 en 24.4 zijn niet opnieuw van toepassing.
- 24.6 Een disciplinaire maatregel alsook een verlenging daarvan wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld en vermeldt nauwkeurig op welke werkzaamheden en/of bevoegdheden de maatregel betrekking heeft alsook de termijn waarvoor deze geldt.

Artikel 25–Onvrijwillig ontslag

- 25.1 Ten aanzien van een (buiten)gewoon hoogleraar, een bijzonder hoogleraar, een universitair (hoofd)docent, docent of onderzoeker die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekort schiet, kan het college van bestuur besluiten over te gaan tot tussentijds onvrijwillig ontslag.
- 25.2 De raad van toezicht kan aan het college van bestuur een voorstel tot onvrijwillig ontslag doen als bedoeld in artikel 11.6. Indien geen voorstel van de raad van toezicht is ontvangen als bedoeld in artikel 11.6, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van de raad van toezicht.
- 25.3 Alvorens te beslissen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 25.4 Een voornemen tot onvrijwillig ontslag wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist als bevoegd gezag.

Artikel 26–kennisgeving aan kerken

- 26.1 Indien het College van bestuur ten aanzien van een betrokkene een disciplinaire maatregel neemt als bedoeld in artikel 24, doet het in geval betrokkene als predikant of emeritus predikant aan een kerk is verbonden daarvan mededeling aan die kerk.

Artikel 27–bijzondere of buitengewone leerstoel

- 27.1 Het College van bestuur kan besluiten tot de instelling van één of meer bijzondere of buitengewone leerstoelen aan de universiteit. Een besluit behoeft goedkeuring van de Raad van Toezicht.
- 27.2 Een benoeming tot bijzonder of buitengewoon hoogleraar gebeurt door het college van bestuur. Een voorstel tot benoeming is inhoudelijk gemotiveerd en behoeft de goedkeuring van de Raad van Toezicht.
- 27.3 De artikelen 22, 23, 24, 25 en 26 zijn van overeenkomstige toepassing op een buitengewoon en bijzonder hoogleraar als bedoeld in dit artikel.

F. FORMATIEPLAN

Artikel 28–formatieplan

- 28.1 Het college van bestuur stelt een formatieplan vast waarin de belasting voor het ondersteunend en wetenschappelijk personeel ten behoeve van onderwijs, onderzoek, kennisuitwisseling en organisatie wordt bepaald.
- 28.2 Het formatieplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 28.3 Het formatieplan wordt driejaarlijks geactualiseerd.
- 28.4 Beslissingen over de vervulling van vacatures worden genomen op basis van het formatieplan.

G. STUDENTEN

Artikel 29–toelating en inschrijving

- 29.1 Wanneer een aspirant-student zich meldt voor toelating tot de universiteit, zal namens het college van bestuur met hem/haar worden gesproken over zijn/haar motivatie voor de theologische studie aan de universiteit en zijn/haar houding ten opzichte van Gods Woord, de gereformeerde belijdenis

- en het gereformeerd kerkelijk leven. Het college van bestuur heeft het recht om toelating te weigeren, wanneer hij het resultaat van het gesprek onvoldoende acht.
- 29.2 Een aspirant-student ondertekent bij aanmelding een verklaring waaruit de positieve houding van de aspirant-student ten opzichte van het gereformeerde karakter van de universiteit blijkt en die de belofte van zijn/haar kant bevat daarop geen inbreuk te zullen maken.
- 29.3 Het college van bestuur kan nadere regels stellen met betrekking tot de toelating van studenten.

Artikel 30-toegang tot onderwijs c.a.

- 30.1 Inschrijving als student geeft recht op het volgen van onderwijs, het afleggen van tentamens en examens en het gebruik maken van de door de universiteit aangeboden faciliteiten en voorzieningen.
- 30.2 Het College van bestuur ziet erop toe dat alle regelingen met betrekking tot studenten in het studentenstatuut en het Onderwijs- en Examenreglement worden vastgelegd.

Artikel 31-toezicht

- 31.1 Het college van bestuur ziet toe op de studievoortgang van de studenten en overige ingeschrevenen.
- 31.2 Ten aanzien van studenten en overige ingeschrevenen die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaan dan wel handelen in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit kunnen door het college van bestuur disciplinaire maatregelen worden genomen van beperking van bepaalde rechten en/of bevoegdheden dan wel van tijdelijke ontzegging van de toegang tot de universiteit.
- 31.3 Alvorens een disciplinaire maatregel te nemen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 31.4 Een disciplinaire maatregel wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld en vermeldt nauwkeurig op welke rechten en/of bevoegdheden de maatregel betrekking heeft alsook de termijn waarvoor deze geldt.
- 31.5 Ingeval van een situatie als bedoeld in artikel 31.2 kan het college van bestuur besluiten tot definitieve verwijdering en uitschrijving als student of overige ingeschrevene.
- 31.6 Alvorens een besluit als bedoeld in artikel 31.5 te nemen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 31.7 Een besluit als bedoeld in artikel 31.5 wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld.

Artikel 32-uitschrijving

- 32.1 Het college van bestuur beslist over uitschrijving bij afbreken of onderbreken van de studie en bij overschrijding van de maximale studieduur.
- 32.2 Indien een student of overige ingeschrevene niet langer voldoet aan artikel 29.1, 29.2 of 29.3, is hij gehouden dat mee te delen aan het college van bestuur. Het college van bestuur beslist over de gevolgen voor de inschrijving.

H. ONDERWIJS, ONDERZOEK EN KENNISUITWISSELING

Artikel 33-opleidingen

- 33.1 De universiteit voorziet op basis van haar grondslag en ter verwezenlijking van haar doelstelling in de door haar aan te bieden theologische opleidingen.
- 33.2 De universiteit kent de volgende opleidingen:
- een driejarige voltijds bachelor-opleiding klassieke theologie;
 - een driejarige voltijds master-opleiding klassieke theologie, die opleidt tot gereformeerd predikant/theoloog;
 - eventuele overige door het college van bestuur vastgestelde en door de raad van toezicht goedgekeurde theologische opleidingen in deeltijd of voltijd.

- 33.3 De universiteit is als instelling bij de aanbidding van haar opleidingen primair gericht op de geïntegreerde vorming tot gereformeerd theoloog en gereformeerd predikant ten behoeve van de kerken.

Artikel 34–onderwijsprogramma's

- 34.1 Het college van bestuur draagt ten minste eenmaal per drie jaar zorg voor het vaststellen en/of evalueren van onderwijsprogramma's en betreft daarbij de raad van advies voor advies. Hierin zijn de hoofdlijnen van de inrichting van het onderwijs en het studieprogramma voor iedere aangeboden opleiding evenals de verdeling van de studielast over de verschillende vakgebieden omschreven.
- 34.2 De onderwijsprogramma's behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.

Artikel 35–kwaliteitszorg

- 35.1 Het college van bestuur draagt zorg voor de opzet en het functioneren van een kwaliteitszorgsysteem met betrekking tot alle werkzaamheden van de universiteit en de door haar aangeboden opleidingen. De beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs geschiedt mede aan de hand van het oordeel van de studenten.
- 35.2 Bij de beoordeling wordt tenminste aandacht besteed aan:
- a. een regelmatige controle van het tijdsbeslag dat voor de studenten voortvloeit uit de onderwijs- en examenregeling en de daarin vermelde studielast;
 - b. de kwaliteit van het onderwijs aan en de begeleiding van de studenten.
- 35.3 Het college van bestuur geeft de raad van toezicht gevraagd en ongevraagd inzicht in de opzet en het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem.

Artikel 36–permanente educatie/postacademisch onderwijs

- 36.1 De universiteit biedt aan haar afgestudeerden en andere belangstellenden regelmatig permanente educatie en/of postacademisch onderwijs aan.
- 36.2 De organisatie van de permanente educatie/postacademisch onderwijs is opgedragen aan het college van bestuur.

Artikel 37–doctoraat

- 37.1 Aan de universiteit kan het doctoraat in de theologie worden verkregen op grond van de verdediging van een dissertatie.
- 37.2 De senaat stelt als college voor promoties een promotiereglement vast met betrekking tot de toelating tot de promotie en ter verdere regulering daarvan.

Artikel 38–onderzoek

- 38.1 Het college van bestuur draagt ten minste eens per drie jaar zorg voor het vaststellen en/of evalueren van onderzoeksprogramma's voor de verschillende vakgebieden en betreft daarbij de raad van advies voor advies. Hierin zijn de prioriteiten voor het te verrichten wetenschappelijk onderzoek per onderzoeksgroep omschreven.
- 38.2 De onderzoeksprogramma's behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.

Artikel 39–kennisuitwisseling

- 39.1 Het college van bestuur draagt ten minste eenmaal per drie jaar zorg voor het vaststellen en/of evalueren van een plan voor kennisuitwisseling en betreft daarbij de raad van advies voor advies.
- 39.2 Het plan voor kennisuitwisseling behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

I. FINANCIEN

Artikel 40-financiën

- 40.1 De kerken zijn verantwoordelijk voor de financiële instandhouding van de universiteit en deze maakt daarbij gebruik van overheidsbekostiging.
- 40.2 Op voorstel van het college van bestuur bepaalt de synode telkens voor een periode van drie jaren de jaarlijks door de kerken te betalen bijdrage (quota). Het voorstel van het college van bestuur behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 40.3 Ter realisering van de doelstelling van de universiteit worden ook andere vormen van financiering benut, zoals verwerving van legaten, sponsoring en subsidies.

Artikel 41-begroting en jaarrekening

- 41.1 Het college van bestuur stelt jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar de begroting vast, waarin zijn opgenomen een personeelsparagraaf en een onderzoekparagraaf.
- 41.2 Het college van bestuur stelt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar na controle door een door de raad van toezicht aan te wijzen registeraccountant de jaarrekening van het afgelopen jaar vast. De jaarrekening moet zijn voorzien van een verklaring en bijbehorende managementletter van de accountant.
- 41.3 Geraamde uitgaven welke in een begrotingsjaar niet gerealiseerd zijn, kunnen worden toegevoegd aan de algemene reserve. Overschrijdingen van het budget over enig jaar kunnen worden gecompenseerd ten laste van de algemene reserve.
- 41.4 Het college van bestuur draagt zorg voor eensolide beleid betreffende reserves en voorzieningen.
- 41.5 Het college van bestuur stelt driejaarlijks een meerjarenbegroting op ten behoeve van de synode.
- 41.6 De begroting, de jaarrekening en de meerjarenbegroting behoeven, evenals het reserve- en voorzieningenbeleid, de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 41.7 Bij goedkeuring verleent de Raad van Toezicht decharge aan het College van Bestuur voor het gevoerde financieel beleid en beheer.
- 41.8 Het boekjaar van de universiteit is gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 42-verantwoording aan en decharge door synode

- 42.1 De raad van toezicht zendt ter verantwoording van zijn toezicht op het (financieel) beleid en beheer van de universiteit aan elke gewone synode voor ieder boekjaar dat is verstreken sinds de vorige gewone synode de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag, zoals vastgesteld door het college van bestuur en goedgekeurd door de raad van toezicht. In het jaarverslag is een verantwoording van het uitgeoefende toezicht opgenomen.
- 42.2 Bij goedkeuring van het uitgeoefende toezicht verleent de synode aan de raad van toezicht decharge voor het toezicht op het gevoerde (financieel) beleid en beheer.

J. MEDEZEGGENSCHAP

Artikel 43-medezeggenschap

- 43.1 Het college van bestuur doet een keuze uit de medezeggenschapsstelsels die volgens de wet mogelijk zijn. Deze keuze behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 43.2 Het college van bestuur stelt, afhankelijk van de in artikel 43.1 bedoelde keuze, een medezeggenschapsregeling dan wel een reglement voor de universiteitsraad vast.

K. VERTEGENWOORDIGING

Artikel 44-vertegenwoordiging

De voorzitter van het college van bestuur vertegenwoordigt de universiteit in en buiten rechte.

L. SLOTBEPALINGEN

Artikel 45-vaststelling en wijziging

45.1 Dit statuut kan door een synode worden gewijzigd.

45.2 Als de synode niet vergadert is de raad van toezicht bevoegd, gehoord het college van bestuur, bepalingen van dit statuut te wijzigen als zij voortvloeien uit wijzigingen in wet- en regelgeving van de overheid. De raad van toezicht vermeldt deze wijzigingen in zijn rapport aan de synode, bedoeld in artikel 14 van dit statuut.

Artikel 46-inwerkingtreding

Dit statuut treedt in werking per 12 januari 2024.

Bijlage bij artikel 39 - Statuut KP

STATUUT TOERUSTINGSCENTRUM 'KERKPUNT'

Oorspronkelijk vastgesteld 28 januari 2023

In april 2024 door CKA aangepast aan de naamswijziging van CFB door de synode Deventer 2023

Huidige versie: 27 maart 2025 (hierin zijn wijzigingen synodebesluiten 12 januari 2024 verwerkt)

Naam, zetel, duur en rechtspersoonlijkheid

Artikel 1

1. De instelling is genaamd: "KERKPUNT", hierna te noemen 'Instelling'.
2. De instelling is opgericht voor onbepaalde duur.
3. De instelling is gevestigd te Zwolle.
4. Krachtens besluit van de Generale Synode Goes 2020 en de Landelijke Vergadering Zeewolde 2019, bevestigd door de Generale Synode Zoetermeer en de Landelijke Vergadering Zoetermeer 2022 op 28 januari 2023 is Kerkpunt als zelfstandig onderdeel van de Nederlandse Gereformeerde Kerken een rechtspersoon op grond van artikel 2:2 van het Burgerlijk Wetboek.
5. Dit statuut vormt het statuut van de instelling in de zin van art. 2:2 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek.
6. De instelling is de rechtsopvolger van de volgende organisaties van de GKv: het Praktijkcentrum Gereformeerde Kerken, de stichting Diaconaal Steunpunt (vallend onder het Deputaatschap Diaconale Zaken); en van de Nederlands Gereformeerde Toerusting van de NGK.

Grondslag en binding

Artikel 2

1. De instelling heeft tot grondslag voor haar handelen het Woord van God dat op schrift is gesteld in de Bijbel, en waarvan de leer is beschreven in de door de Nederlandse Gereformeerde Kerken aanvaarde belijdenisgeschriften.
2. Het bestuur, de directeur en de medewerkers weten zich in hun interne en externe functioneren, leef- en handelwijze aan de grondslag gebonden. Zij onderschrijven van harte de gereformeerde identiteit van de instelling.

Doel en middelen

Artikel 3

1. De instelling stelt zich ten doel gemeenten en geloofsgemeenschappen praktisch te inspireren en te ondersteunen zodat door hen heen het Koninkrijk van God voor elkaar en in de samenleving zichtbaar wordt.
2. De instelling dient daartoe kerkelijk leidinggevenden, zoals kerkelijk werkers, jeugdwerkers, ambtsdragers, predikanten en kerkenraden en kerkelijke commissies van primair de Nederlandse Gereformeerde Kerken met proactieve voorlichting of reactief op aanvraag met toerusting, opleiding, advies, begeleiding en coaching.
3. De wijze waarop dit geschiedt, wordt nader omschreven in het Huishoudelijk Reglement.
4. De instelling kan ter realisatie van haar doelstellingen samenwerken met vergelijkbare instellingen van andere kerkverbanden.

Bestuur

Artikel 4

1. Het bestuur van de instelling bestaat uit ten minste vijf leden. Zij worden door de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken, op voordracht van het bestuur, benoemd.
2. De leden van het bestuur worden benoemd voor een periode van drie jaar. Na het verstrijken van de benoemingsperiode is tweemaal herbenoeming door de benoemende instantie mogelijk.
3. Het bestuur hanteert een rooster van aftreden zoals in het huishoudelijk reglement is aangegeven.

4. Een bestuurslid, benoemd in een tussentijdse vacature, neemt op het rooster van aftreden de plaats in van het bestuurslid in wiens plaats hij is benoemd.
5. Een medewerker van de instelling noch haar directeur kan bestuurslid zijn van de instelling.
6. Het bestuur benoemt uit zijn midden een voorzitter, secretaris en een bestuurslid financiën.
7. De voorzitter en de secretaris vormen samen het dagelijks bestuur.
8. Indien het aantal bestuursleden beneden het in lid 1 vermelde minimum is gedaald, blijft het bestuur niettemin bevoegd.
9. Bij het ontstaan van een (of meer) vacature(s) in het bestuur, zullen de overblijvende bestuursleden binnen twee maanden na het ontstaan van de vacature(s) het moderamen van de synode verzoeken een vervangende benoeming te doen.
10. De leden van het bestuur genieten geen beloning voor hun werkzaamheden. Zij hebben wel recht op vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie gemaakte kosten, voor zover deze naar redelijkheid zijn gemaakt.

Bestuursvergaderingen

Artikel 5

1. De bestuursvergaderingen worden gehouden in Nederland op de plaats als bij de oproeping is bepaald.
2. Ten minste vijf keer per jaar wordt een vergadering gehouden.
3. De directeur van de instelling neemt in de regel deel aan de bestuursvergadering met adviserende stem. Het bestuur kan zich in voorkomende gevallen door een deskundige doen bijstaan. Deze woont de bestuursvergadering bij met raadgevende stem.
4.
 - a. Vergaderingen zullen voorts telkenmale worden gehouden wanneer de voorzitter dit wenselijk acht of indien de directeur of twee van de andere bestuursleden daartoe schriftelijk en onder nauwkeurige opgave van te behandelen punten aan de voorzitter het verzoekricht(en).
 - b. Indien de voorzitter aan een dergelijk verzoek geen gevolg geeft of daaraan weliswaar gevolg geeft maar op zodanige wijze dat de vergadering niet kan worden gehouden binnen drie weken na het verzoek, is (zijn) de verzoeker(s) bevoegd zelf een vergadering bijeen te roepen met inachtneming van de vereiste formaliteiten.
5. De oproeping tot de vergadering geschiedt behoudens het in lid 4 sub b bepaalde door de voorzitter, ten minste zeven dagen tevoren, de dag van de oproeping en die van de vergadering niet meegerekend, door middel van oproepingsbrieven dan wel, indien de bestuurder daarmee instemt, door een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht aan het adres dat door hem voor dit doel aan de instelling is bekendgemaakt.
6. Bij de oproeping worden, behalve plaats en tijdstip van de vergadering, de te behandelen onderwerpen vermeld.
7. De vergaderingen worden geleid door de voorzitter van het bestuur. Ontbreekt de voorzitter, dan treedt een van de andere bestuursleden, door het bestuur aan te wijzen, als voorzitter op. Wordt ook op deze wijze niet in het voorzitterschap voorzien, dan wordt de vergadering geleid door de in leeftijd oudste aanwezige bestuurder.
8. Van het verhandelde in de vergaderingen worden notulen gehouden door de secretaris of door een van de andere aanwezigen, door de voorzitter daartoe aangezocht. Deze notulen worden in dezelfde of in de eerstvolgende vergadering vastgesteld en ten blijke daarvan door de voorzitter en de secretaris van die vergadering ondertekend.

Bestuursbesluiten

Artikel 6

1. Het bestuur kan in een vergadering alleen besluiten nemen indien de meerderheid van de in functie zijnde bestuurders ter vergadering aanwezig of vertegenwoordigd is, tenzij in dit statuut anders is bepaald. Besluiten kunnen slechts worden genomen met betrekking tot geagendeerde onderwerpen.
Is in een vergadering niet de meerderheid van de in functie zijnde bestuurders aanwezig of

vertegenwoordigd dan wordt een tweede vergadering bijeengeroepen, te houden niet eerder dan twee en niet later dan vier weken na de eerste vergadering. In deze tweede vergadering kan ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders worden besloten omtrent de onderwerpen welke op de eerste vergadering op de agenda waren geplaatst. Bij de oproeping tot de tweede vergadering moet worden vermeld dat en waarom een besluit kan worden genomen ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders.

2. Een bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming indien hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft. De betreffende bestuurder is verplicht van een tegenstrijdig belang als in de vorige zinnen bedoeld onverwijld mededeling te doen aan de andere bestuurder(s).
3. Een bestuurslid kan zich ter vergadering door een medebestuurder laten vertegenwoordigen onder overlegging van een schriftelijke, ter beoordeling van de voorzitter van de vergadering voldoende, volmacht.
4. Indien zulks bij de oproeping is vermeld, is iedere bestuurder bevoegd om, in persoon, door middel van een elektronisch communicatiemiddel, rechtstreeks kennis te nemen van de verhandelingen ter vergadering en het stemrecht uit te oefenen, mits de betreffende bestuurder via het elektronisch communicatiemiddel kan worden geïdentificeerd, rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering en het stemrecht kan uitoefenen. Voor het houden van de in de vorige zin bedoelde vergadering is vereist dat de betreffende bestuurder via het elektronisch communicatiemiddel kan deelnemen aan de beraadslaging. Het bestuur is bevoegd in het huishoudelijk reglement voorwaarden te stellen aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel.
5. Indien de door het statuut gegeven voorschriften voor het oproepen en houden van vergaderingen niet in acht zijn genomen, kunnen toch geldige besluiten worden genomen over alle aan de orde komende onderwerpen mits met algemene stemmen en mits alle in functie zijnde bestuursleden aanwezig of vertegenwoordigd zijn.
6. Het bestuur kan ook buiten vergadering besluiten nemen, mits alle bestuursleden in de gelegenheid zijn gesteld schriftelijk dan wel elektronisch, hun mening te uiten en zich voor het voorstel hebben uitgesproken.
Van een aldus genomen besluit wordt onder bijvoeging van de ingekomen antwoorden door de secretaris een relaas opgemaakt, dat na medeondertekening door de voorzitter bij de notulen wordt gevoegd.
7. Ieder bestuurslid heeft het recht tot het uitbrengen van één stem.
8. Voor zover het statuut geen grotere meerderheid voorschrijft, worden alle bestuursbesluiten genomen met volstrekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen.
9. Bij staking van stemmen over personen beslist het lot.
Bij staking van stemmen over zaken is het voorstel verworpen.
10. Alle stemmingen in een vergadering geschieden mondeling, tenzij een of meer bestuurders vóór de stemming een schriftelijke stemming verlangen.
Schriftelijke stemming geschiedt bij ongetekende, gesloten briefjes.
11. Blanco en ongeldige stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.
Voor de bepaling van het quorum tellen blanco of ongeldige stemmen of stemonthoudingen mee.

Einde bestuurslidmaatschap

Artikel 7

1. Het bestuurslidmaatschap van een bestuurder eindigt:
 - a. door zijn overlijden;
 - b. door ontslag krachtens een besluit van het bestuur dan wel de benoemende instantie, zulks met inachtneming van het in lid 2 bepaalde;
 - c. door aftreden van de bestuurder, zulks met inachtneming van het in lid 3 bepaalde;
 - d. door het verstrijken van de periode waarvoor een bestuurder is benoemd.
2. Een bestuurder kan te allen tijde onder opgaaf van redenen door het bestuur worden ontslagen. De betrokken bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming over zijn

voorgestelde ontslag.

Een besluit tot ontslag dient met algemene stemmen te worden genomen in een vergadering waarin alle overige bestuursleden tegenwoordig of vertegenwoordigd zijn.

Zijn niet alle overige bestuursleden tegenwoordig of vertegenwoordigd, dan wordt binnen vier doch niet eerder dan twee weken daarna een tweede vergadering bijeengeroepen en gehouden, waarin over het voorstel zoals dat in de vorige vergadering aan de orde is geweest, ongeacht het aantal tegenwoordige of vertegenwoordigde bestuursleden, kan worden besloten, mits met algemene stemmen.

3. De bestuurders zijn te allen tijde bevoegd zelf af te treden, mits dit schriftelijk geschiedt met een opzeggingstermijn van ten minste drie maanden.

Bestuursbevoegdheid

Artikel 8

1. Het bestuur is belast met het besturen van de kerkelijke instelling en het toezicht op de realisering van de doelstelling.
De directeur is belast met de dagelijkse leiding van de instelling in overeenstemming met artikel 2 en 3 van dit statuut.
Het bestuur is namens de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken bevoegd tot het nemen van besluiten die voortvloeien uit het geformuleerde beleid, jaarplannen en taakstellingen gedurende de periode tussen twee synodes in.
2. Het bestuur is bevoegd tot:
 - a. het aannemen of verwerpen van erfstellingen, legaten, schenkingen en giften;
 - b. het aanstellen van personeel binnen de financiële ruimte die daarvoor beschikbaar is.
3. Het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen en tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de instelling zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt en een wijziging in de bestemming van het vermogen, tenzij daartoe voorafgaande schriftelijke toestemming is verkregen van de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Vertegenwoordiging

Artikel 9

1. De instelling wordt vertegenwoordigd door het bestuur dan wel door twee gezamenlijk handelende bestuursleden.
Indien meer functies door dezelfde persoon worden vervuld, heeft dat niet tot gevolg dat de instelling door die persoon alleen vertegenwoordigd kan worden.
2. Het bestuur kan een volmacht verlenen aan een of meer bestuursleden om de instelling binnen de in die volmacht aangegeven grenzen te vertegenwoordigen.

Administratie en financieel toezicht

Artikel 10

1. Het bestuur is verantwoordelijk voor het (laten) voeren van een adequate administratie in overeenstemming met de Nederlandse wetgeving.
2. Het bestuur legt van het gevoerde inhoudelijk beleid en financieel beleid en beheer verantwoording af aan iedere gewone synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken op basis waarvan de synode het bestuur decharge kan verlenen voor het gevoerde beleid en beheer.
3. Het bestuur doet de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken budgetvoorstellen; de synode stelt het budget vast.
4. Het bestuur bespreekt jaarlijks met de landelijke Commissie Financieel Beheer van de Nederlandse Gereformeerde Kerken de concept jaarrekening in het voorjaar en de begroting voor het volgende jaar in het najaar.
5. In het Huishoudelijk Reglement wordt vastgelegd op welke wijze en onder welke voorwaarden het bestuur uitgaven kan doen en financiële verplichtingen kan aangaan, met waarborging van

de controlefunctie van genoemde commissie.

Geldmiddelen en goederen

Artikel 11

1. De geldmiddelen van de instelling bestaan uit het door de synode toegekende budget.
2. Daarnaast verwerft de instelling inkomsten uit advisering, begeleiding en coaching, inkomsten uit het verkopen van producten, uit schenkingen, giften, erfstellingen en legaten en uit de samenwerking met derden.
3. De instelling beoogt niet het maken van winst.

Huishoudelijk reglement

Artikel 12

1. Het bestuur stelt een reglement vast dat voorziet in de vereiste nadere uitvoeringsbepalingen die niet in dit statuut zijn vervat.
2. Het reglement mag niet in strijd zijn met dit statuut.
3. Het bestuur is te allen tijde bevoegd tot wijziging van het reglement.
4. Het bestuur brengt het reglement en eventuele wijzigingen ervan ter kennis van de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Geschillen

Artikel 13

Indien sprake is van een geschil binnen het bestuur aangaande het functioneren van de instelling, wordt dit geschil ter arbitrage voorgelegd aan het moderamen van de laatst bijeengekomen synode, dat vervolgens een bindende beslissing neemt. Een lid van het moderamen dat bij het geschil enige vorm van persoonlijke betrokkenheid heeft, blijft buiten de geschilbehandeling. Ook kan het moderamen een of meer adviseurs aanwijzen om hem ter zake van advies te dienen.

Wijziging van het statuut

Artikel 14

Dit statuut kan gewijzigd worden door een besluit van de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Het gewijzigde statuut wordt als bijlage opgenomen in de acta van deze vergadering.

Ontbinding en vereffening

Artikel 15

1. De instelling kan ontbonden worden door een besluit van de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.
2. De vereffening geschiedt door het bestuur, tenzij anders bepaald in het onder lid 1 genoemde besluit. Een eventueel batig, dan wel nadelig saldo na vereffening zal worden overgedragen aan de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. De vereffenaars dragen het batig saldo daartoe over.
3. Na ontbinding blijft de instelling voortbestaan voor zover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van het statuut zoveel mogelijk van kracht. In stukken en aankondigingen die van de instelling uitgaan, moeten aan haar naam worden toegevoegd de woorden 'in liquidatie'.
4. De boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de instelling moeten worden overgedragen aan het Archief en documentatiecentrum van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Slotbepaling

Artikel 16

1. Op het bestuur van de instelling, als commissie van de synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken, zijn de relevante bepalingen uit de Huishoudelijke regeling synode van toepassing.
2. In alle gevallen waarin zowel de wet als het statuut als ook de onder 1 genoemde regelingen

niet voorzien, beslist het bestuur.

Inwerkingtreding statuut

Artikel 17

Dit statuut treedt in werking per 1 mei 2023 als vervanging van het door de GS en LV in 2020 vastgestelde statuut. Per 27 maart 2025 is het statuut bijgewerkt op basis van de in januari 2024 vastgestelde wijzigingen door de GS/LV Zoetermeer.

EEN REACTIE VAN DE ERKWB

Naar het GKv-rapport gepubliceerd door de Generale Synode van
de Gereformeerde Kerken Goes 2020 getiteld:

*"Rapport van de synodecommissie die
herzieningsverzoeken weegt over de mannen en
vrouwen in kerkelijke ambtsbesluiten"*

Vertaling: m.b.v. Deepl. com

Reactie van de Commissie ERKWB op het rapport van de GKv "De mannen en vrouwen in de kerkelijke ambten besluiten"

Hoofdstuk 1 - Mannen en vrouwen: beginnen bij en terugkeren naar het begin

Inleiding

In de afgelopen decennia is er veel liefde en steun uitgewisseld tussen de ERKWB en de GKv, waarvan de leden van de ERKWB in overweldigende mate hebben geprofiteerd. We zijn en zullen altijd zeer dankbaar zijn voor deze vrijgevigheid. Er zijn zoveel heerlijke waarheden die onze twee denominaties gemeen hebben. Het aantal theologische doctrines dat ons verenigt is veel groter dan de doctrines die ons verdelen. Maar zelfs de sterkste ketting kan worden verbroken als een van de schakels wordt verbroken. Het onderwerp van vrouwen in de ambten van de kerk is een van die schakels die de kerkelijke gemeenschap van onze twee denominaties bedreigt.

In de volgende reactie op het document getiteld *"Rapport van de synodecommissie die verzoeken tot herziening weegt over de beslissingen over mannen en vrouwen in kerkelijke ambten"*, zullen we proberen onze belangrijkste zorgen met betrekking tot de huidige richting van de GKv uiteen te zetten. Om duidelijk te zijn, de kern van onze zorg heeft minder te maken met vrouwen in de ambten van de kerk en veel meer met hermeneutische integriteit.

Als de Bijbel het geopenbaarde woord van God is, door Hem door de eeuwen heen bewaard, dan is het onze plicht om elke tekst met de grootst mogelijke zorgvuldigheid te exegese en ons er vervolgens met ons leven aan te onderwerpen. We vertrouwen erop dat God, de schepper van de kosmos en geliefde van onze zielen, ons niet alleen onfeilbare instructies heeft gegeven in zijn woord, maar dat deze waarheid ook voor ons welzijn bedoeld is, ongeacht hoe wij of onze samenleving erop reageren.

De zorgen van de ERKWB

Op pagina 7 van het rapport zeggen de auteurs van de GKv,

"De argumentatie (van de GKv) voor de mannen en vrouwen in de kerkelijke ambtsbesluiten is echter niet gebaseerd op afzonderlijke niet met elkaar in verband staande Bijbelteksten."

Wij vinden deze zin erg verontrustend, omdat "argumentatie vanuit afzonderlijke en niet met elkaar verbonden Bijbelteksten" juist de basis is van systematische theologie en de plicht van elke liefhebber van Gods woord als we de betekenis van de heilige Schrift proberen te begrijpen. Dit is het werk van elke gelovige exegeet en bij deze waardige inspanning van bijbeluitleg hebben we twee noodzakelijke principes die ons moeten leiden, namelijk de "Analogie van de Schrift" en de "Hiërarchie van de Hermeneutiek", die beide in dit artikel gebruikt zullen worden om de zwakte van het GKv-rapport aan te tonen.

De "analogie van de Schrift" is de methode waarmee we de Schrift gebruiken om de Schrift te interpreteren. Niet alle leerstellingen in de Bijbel zijn even duidelijk en daarom moeten teksten in de Bijbel die duidelijker zijn, gebruikt worden om ons te helpen de minder duidelijke teksten te begrijpen. De "hiërarchie van de hermeneutiek" erkent aan de andere kant dat niet alle teksten even zwaar wegen voor bepaalde doctrines. In sommige gevallen moeten we vertrouwen op contextuele aanwijzingen of historische voorbeelden om een bijbels principe eruit te halen. Op andere momenten krijgen we een rechtstreeks bevel van God of van een van zijn profeten of apostelen. In het moeilijke werk van hermeneutiek en exegese, moeten directe bevelen voorrang hebben op verhalende anekdotes en andere

vormen van openbaring die in de Schrift gevonden worden.

In dit geval is er een zekere mate van vrijheid voor de exegeet om zijn eigen mening te formuleren als er geen expliciete opdrachten in de Schrift staan. Hij moet dan zijn best doen om te vertrouwen op ander bewijs, aanwijzingen en contexten om een bijbels principe af te leiden. Dit is echter niet het geval in de discussie over het ouderlingschap van vrouwen. In 1 Timotheüs 2:11-12 krijgen we een direct gebod, dat vrouwen verbiedt om les te geven en leiding te geven aan mannen in de plaatselijke gemeente. Als dit directe gebod niet door de inspiratie van de Heilige Geest was geschreven en door de eeuwen heen voor ons bewaard was gebleven, dan zouden andere opvattingen over vrouwelijk leiderschap in de gemeente gerechtvaardigd kunnen zijn. Maar zodra deze woorden in 1 Timoteüs 2 werden geschreven, kwam er een einde aan al het theoretiseren en postuleren en onderwerpen we ons graag aan de wil van God.

Genesis 1-3

Er is door de auteurs van het rapport veel ruimte gegeven aan het scheppingsverhaal in Genesis 1-3. In sommige gevallen is er overeenstemming tussen de ERKWB en het GKv rapport, en in andere gevallen is er scherpe onenigheid. In het kader van dit antwoord zullen we ons voornamelijk bezighouden met de omkering van het principe van de "hermeneutische hiërarchie" die de auteurs van dit rapport laten zien. In plaats van directe opdrachten te gebruiken om bijbelpassages te interpreteren die onduidelijk zijn of raakvlakken hebben met het onderwerp van vrouwelijk ouderlingschap, hebben de auteurs minder duidelijke teksten gebruikt om een kader te creëren waarmee ze het gebod proberen te ondermijnen.

De auteurs van dit rapport stellen bijvoorbeeld dat de eerste hoofdstukken van Genesis Gods intentie voor eenheid tussen de seksen onthullen, wat geen rechtvaardiging kan zijn om vrouwen van kerkelijke ambten uit te sluiten. Hier volgt een voorbeeld van enkele van hun argumenten.

Ten eerste beweren de auteurs van het rapport dat het scheppingsverhaal in Genesis 1 en 2 wijst op veel meer eenheid tussen de seksen dan verdeeldheid. Niet alleen is deze bewering aantoonbaar onjuist, maar wat nog belangrijker is, is dat deze tekst niets zegt over de wijding van vrouwen tot het ambt van ouderling in de kerkelijke bedeling van het Nieuwe Verbond, terwijl Paulus dit onderwerp rechtstreeks aansnijdt in 1 Timoteüs 2:11-14:

Een vrouw moet leren in stilte en volledige onderdanigheid. 12 Ik sta niet toe dat een vrouw een man onderwijst of gezag uitoefent; zij moet stil zijn. 13 Want eerst werd Adam gevormd en daarna Eva. 14 En niet Adam werd misleid, maar de vrouw werd misleid en viel in overtreding.

Ten tweede zeggen de auteurs van dit verslag dat de vrouw en de man gelijke heerschappij over de schepping kregen.

Dat zou heel goed het geval kunnen zijn geweest, maar dit wordt niet duidelijk uit de tekst en is een voorbeeld van hun slordige exegese. De tekst vertelt ons alleen dat zij (samen) de plicht kregen om zich voort te planten en heerschappij te voeren. Hoe de vervulling van deze scheppingsopdrachten eruit zag in de economie van het gezin wordt ons nooit onthuld. Het is puur giswerk om te suggereren dat zij de heerschappij uitoefenden met precies dezelfde autoriteit. Hoe dan ook, deze tekst zegt ook niets over het onderwerp van de wijding in de lokale kerk, terwijl Paulus ons in 1 Timoteüs 2 een directe opdracht geeft over dit onderwerp.

Ten derde beweren de auteurs van dit rapport dat God Adam niet schiep, maar dat Hij de mensheid schiep in één persoon die vervolgens "opbloede" in twee personen toen Eva werd gemaakt uit Adams rib. Dit is een interessante filosofische wending die niets te maken heeft met verantwoorde exegese, maar eerder de oude mythologie van de Grieken weerspiegelt die Plato oppikte in zijn werk "Het Symposium", waarin

man en vrouw ooit in één lichaam bestonden maar door de goden werden gescheiden. Ook hier hebben we de Schrift nodig om de Schrift te interpreteren. In 1 Timoteüs 2:13 vertelt Paulus ons dat Adam eerst werd geschapen, niet de mensheid. Maar, ongeacht hun fantasierijke tangens, deze tekst heeft geen betrekking op de kwestie van de wijding van vrouwen, die expliciet wordt behandeld in de brief van de apostel aan pastor Timoteüs.

Ten vierde stellen de auteurs van dit rapport dat Eva's afkomst uit de rib van Adam geen indicatie kan zijn van haar onderdanige rol in het gezin of de kerk, maar juist het tegenovergestelde. Het feit dat ze werd genomen uit Adams rib is het bewijs van de gelijkheid van mannen en vrouwen op alle gebieden van het leven (een samenvatting van pagina 13).

Ook dit is een vermoeden. De tekst vertelt ons niet of Eva's ontstaan uit Adams rib een teken was van verschillende rollen of gelijke autoriteit, en dus kunnen we speculeren over de betekenis ervan en over de invloed op het sociale weefsel van de christelijke gemeenschap, maar het spreekt niet direct over de kwestie van vrouwelijk ouderschap, terwijl 1 Timoteüs 2 wel direct over deze kwestie spreekt.

Ten vijfde leggen de auteurs van het rapport uit dat bepaalde taal in het scheppingsverhaal het resultaat was van culturele invloeden die op Mozes inwerkten vele eeuwen na de verdrijving uit het paradijs. Ze leggen uit dat bijvoorbeeld de uitdrukking in Genesis 2:25, die spreekt over de "man en zijn vrouw", voorrang lijkt te geven aan de man, maar dat dit eenvoudigweg een gevolg was van de gevallen staat van de menselijke cultuur waarin Mozes leefde. Op andere momenten in het Genesis-verslag, Maar, leggen de auteurs verder uit, Mozes wordt door de Heilige Geest uit zijn "cultuurgebonden beperkingen" getild en spreekt over de eenheid van de geslachten. (pg.11)

Dit is een zeer verontrustende tekst omdat het de lezer leidt naar een onvermijdelijk spiritueel agnosticisme. Hoe kunnen we onderscheiden wanneer een auteur van de Schrift spreekt vanuit zijn gevallen cultuur en wanneer hij "uit zijn cultuurgebonden beperkingen wordt getild" om ons het ware perspectief van God te geven? We blijven gewoon in onwetendheid over wat werkelijk Gods woord is en wat niet.

Deze hermeneutische methodologie leidt ons opnieuw naar het Jezus Seminarie, dat knikkers gooit om te beslissen welke geschriften van Mozes echt zijn en welke het product zijn van zijn "culturele beperkingen". Dit was een zeer verontrustende paragraaf en het schept een hermeneutisch precedent dat, als we ons er niet van bekeren, het einde van de GKv zal betekenen. Ditzelfde hermeneutische principe zal in de toekomst gebruikt worden door de progressievere vleugel van de kerk om het homohuwelijk en de wijding van LGBTQ+ predikanten te normaliseren. Als we het principe van hermeneutische hiërarchie omkeren en directe opdrachten van de Schrift interpreteren door rationalistisch giswerk, hebben we de deur opengezet voor elke vorm van bijbelse interpretatie die past bij onze persoonlijke en culturele voorkeur, waarvan de vruchten in de westerse kerk in overvloed aanwezig zijn.

1 Timoteüs 2:11-14

Een vrouw moet leren in stilte en volledige onderdanigheid. 12 Ik sta niet toe dat een vrouw een man onderwijst of gezag uitoefent; zij moet stil zijn. 13 Want eerst werd Adam gevormd en daarna Eva. 14 En niet Adam werd misleid, maar de vrouw werd misleid en viel in overtreiding.

Dit is de meest relevante tekst met betrekking tot het huidige debat. Het is een van de weinige gevallen waarin Gods woord ons een directe instructie geeft over genderrollen in de eredienst van de lokale kerk. Paulus verbiedt vrouwen duidelijk om les te geven en gezag uit te oefenen in de kerk, twee van de meest prominente verantwoordelijkheden van opzieners die de apostel in hoofdstuk 3 noemt. De tekst is expliciet en de context versterkt Paulus' betekenis, het ambt van ouderling is gesloten voor de vrouwen van de kerk.

Sommige Christelijke schriftgeleerden hebben gewezen op specifieke culturele kwesties in en rond Efeze als verklaring voor Paulus' exclusiviteit in deze tekst. Anderen noemen de verouderde sociale structuur van het patriarchaat die in de eerste eeuw van kracht was als reden waarom Paulus vrouwen verbood om les te geven en leiding te geven in de kerk. Paulus legt dergelijke bezwaren echter het zwijgen op door zijn argument niet te baseren op de problemen van Efeze, noch op de cultuur van de 1e eeuw, maar door zijn positie juist te gronden in de ontologie van man en vrouw in het scheppingsverhaal in vs. 14,

"Want eerst werd Adam gevormd en daarna Eva." 1 Timoteüs 2:14

De auteurs van het rapport maken echter bezwaar tegen deze interpretatie en opmerking,

"Alles overziend is er een goede reden om je af te vragen of Paulus in 1 Timoteüs 2 echt verwijst naar Adam en Eva om te pleiten voor een voortdurende ondergeschiktheid van de mens. vrouw". (pg.18)

Een eenvoudige lezing van de tekst maakt duidelijk dat dit zeer zeker Paulus' bedoeling is, in ieder geval met betrekking tot de gemeenschap van de kerk. Niet alleen zegt hij heel direct dat vrouwen moeten leren in "volledige onderwerping" (vs.11), maar hij gaat ook over naar het scheppingsverhaal in vs.14 met dit voegwoord "want". Dit is veelzeggend, want we kunnen ons afvragen: "waarom, Paulus, beveelt u dat vrouwen niet mogen onderwijzen of leiding geven aan mannen in de gemeente?" Paulus beantwoordt die vraag vervolgens in één adem door te zeggen: "**Want** eerst werd Adam gevormd en daarna Eva." Dit is, op zijn minst gedeeltelijk, zijn antwoord op de vraag.

We erkennen dat iemands culturele gevoeligheden zich beledigd kunnen voelen door de woorden van Paulus hier, maar wat je niet mag doen is herdefiniëren wat Paulus duidelijk geloofde en onderwees over de rol van mannen en vrouwen in de plaatselijke gemeente.

Op pagina 19 van het rapport staat een paragraaf die alleen maar beschreven kan worden als een bewuste en opzettelijke omkering van Paulus' duidelijke betekenis in de tekst. De auteurs beginnen met te gissen naar wat Paulus in gedachten had toen hij deze woorden in 1 Timoteüs 2 schreef. Ze stellen dat Paulus in deze tekst reageerde op het feit dat de vrouwen van Efeze geloofden dat ze "boven" de mannen stonden, vanwege de centrale rol van Eva in het scheppingsverhaal. Eva, zo leggen zij uit, werd in Efeze gezien als rolmodel omdat zij de "moeder van alle levenden" was. In vers 14 gaat Paulus daarom in op dit punt door aan te tonen dat vrouwen geen voorrang hebben boven mannen, omdat Adam eerst werd geschapen. Met deze veronderstelde achtergrond in gedachten concluderen de auteurs van het GKv rapport vervolgens dat Paulus' punt in 1 Timoteüs 2:11-14 het volgende was:

"Vrouwen in Efeze kunnen daarom niet argumenteren vanuit een "geboortevolgorde" om gezag over mannen te claimen. En zo kunnen wij, in onze tijd, ook niet argumenteren vanuit een chronologische volgorde bij de schepping om de bewering te ondersteunen dat alleen mannen in aanmerking kunnen komen voor het uitoefenen van een "heersend ambt" in een kerk." (pg. 19)

Uit welke oude bron weten we dat de Efeziërs Eva eerden als hun rolmodel? Opnieuw wenden de auteurs zich tot vermoedens en veronderstellingen in plaats van de eenvoudige en onmiskenbare betekenis van de tekst te accepteren. Door een verdraaiing van de logica dwingen ze Paulus om precies het tegenovergestelde te zeggen van wat hij duidelijk zegt. Paulus zegt,

"Een vrouw moet leren in stilte en volledige onderdanigheid. 12 Ik sta niet toe dat een vrouw les geeft of gezag uitoefent over een man; zij moet rustig blijven. 13 Want eerst werd Adam gevormd en daarna Eva." 1 Timoteüs 2:11-13

En toch interpreteren ze deze tekst zo dat het eigenlijk betekent dat een vrouw mag onderwijzen en leiding

mag geven in de kerk. Dit was misschien wel de meest verontrustende paragraaf in het hele eerste hoofdstuk. De presbyters van de ERKWB doen een beroep op iedereen in de GKv die Gods Woord nog waardeert en zich eraan wil onderwerpen, ongeacht culturele of persoonlijke voorkeuren. Wij dringen er bij u op aan om op te staan en de GKv terug te winnen voordat deze verloren gaat aan het sociale syncretisme dat het Westen de afgelopen meer dan 100 jaar van zoveel trouwe gemeenten heeft beroofd. Wij geloven dat er nog steeds veel trouwe predikanten en leden van de GKv zijn die net zo geschokt zijn door de opzettelijke onnauwkeurigheid van deze exegese, en we moedigen je aan om je kerkgenootschap te redden. Zwijg niet, maar spreek in liefde en roep je broeders en zusters op om zich te bekeren.

De presbyters van de ERKWB erkennen dat de vrouwenwijding geen doctrine is waarvan de zaligheid afhangt. Echter, de kwestie van hermeneutische integriteit stijgt zeker naar dat niveau. Het is één ding om het oneens te zijn over de niet-essentiële zaken van het geloof, maar het is iets heel anders om opzettelijk een direct gebod van de Schrift om te keren om precies het tegenovergestelde te zeggen van wat de Schrift duidelijk leert.

1 Korintiërs 11:2-10

Ik prijs jullie dat jullie in alles aan mij denken en de tradities in ere houden, zoals ik ze aan jullie heb doorgegeven. 3 Maar ik wil dat jullie begrijpen dat het hoofd van elke man Christus is, en het hoofd van de vrouw de man, en het hoofd van Christus God. 4 Iedere man die bidt of profeteert terwijl zijn hoofd bedekt is, onteert zijn hoofd. 5 En iedere vrouw die met onbedekt hoofd bidt of profeteert, onteert haar hoofd, want het is net alsof haar hoofd geschoren zou zijn. 6 Als een vrouw haar hoofd niet bedekt, moet zij haar haar laten afknippen. En als het voor een vrouw een schande is dat haar haar wordt afgeknipt of afgeschoren, dan moet zij haar hoofd bedekken. 7 De man moet zijn hoofd niet bedekken, want hij is het beeld en de heerlijkheid van God, maar de vrouw is de heerlijkheid van de man. 8 Want de man is niet uit de vrouw voortgekomen, maar de vrouw uit de man. 9 Ook is de man niet voor de vrouw geschapen, maar de vrouw voor de man. 10 Daarom moet een vrouw een gezagsteken op haar hoofd hebben, vanwege de engelen.

Nadat ze deze tekst van de apostel Paulus hebben aangehaald, concluderen de auteurs:

"Deze passage **ondersteunt** dus de bredere Bijbelse leer dat vrouwen en mannen niet alleen op dezelfde manier deel hebben aan de verlossing in Christus, maar ook aan de verlossing in de wereld.

Ze concluderen ook:

"Paulus legt niet de nadruk op ondergeschiktheid, maar, net als Genesis, op de eenheid van man en vrouw." (pg. 20)

De ERKWB erkent dat mannen en vrouwen gelijk zijn in waarde en waardigheid en dat vrouwen en mannen een gelijk aandeel hebben in het beeld van God. De aard van dit document geeft ons helaas niet de tijd noch de ruimte voor een goede uitwerking van die mooie werkelijkheid. Het doel van de volgende paragrafen is eerder om te reageren op de conclusies van de synode met betrekking tot de woorden van Paulus in 1 Korintiërs 11, die opnieuw een voorbeeld zijn van een bewuste verdraaiing van de voor de hand liggende betekenis van de tekst.

Paulus zegt: "...het hoofd van de vrouw is de man". Paulus zegt: "...de vrouw is de heerlijkheid van de man". Opnieuw in deze tekst gebruikt de apostel het voegwoord "want" om zijn argument te gronden in de ontologie van de schepping als hij zegt: "**Want** de mens is niet uit de vrouw voortgekomen, maar de vrouw uit de man."

Het is moeilijk te begrijpen hoe deze passage het idee "ondersteunt" dat vrouwen "**op dezelfde manier** delen... in de verantwoordelijkheid voor kerkdiensten en zelfs in de profetische verkondiging van de kerk".

evangelie." (cursivering van ons).

Opnieuw erkent de ERKWB hoe onsmakelijk de taal van het Nieuwe Testament kan zijn voor onze moderne smaakpapillen. We erkennen dat veel mensen binnen en buiten de kerk terugdeinzen voor dergelijke gevoelens van Paulus. Maar voor hen die erop vertrouwen dat God goed en wijs is, leggen we onze voorkeuren in geloof aan zijn woord voor, in het vertrouwen dat hij een goede reden moet hebben voor alles wat hij beveelt, zelfs als het ons aanstootgevend in de oren klinkt. De verleiding van moderne christenen om de tekst van de Bijbel te "deconstrueren" om deze smakelijker te maken voor de wereld om ons heen is zowel een gebrek aan geloof in de God die ons deze instructies gaf, als een zanderig fundament waarop we zijn kerk kunnen bouwen.

Galaten 3:28-29

Jullie zijn allemaal zonen van God door het geloof in Christus Jezus. 27 Want u allen, die in Christus gedoopt bent, hebt u met Christus bekleed. 28 Er is geen jood of Griek, slaaf of vrije, man of vrouw, want u bent allen één in Christus Jezus. 29 En als u bij Christus hoort, dan bent u Abrahams zaad en erfgenamen volgens de belofte.

Dit is een krachtige tekst die wijst op de eenheid die christenen van alle standen, geslachten en nationaliteiten in Christus bezitten. Deze tekst zegt echter niets over de rol van vrouwen in de ambten van de kerk. Na het aanhalen van dit vers in Galaten zeggen de auteurs van het rapport, "Hier worden niet de normale woorden voor man en vrouw gebruikt, maar twee woorden die mannelijk en vrouwelijk aanduiden. Dit betekent dat in het christendom geen enkele vrouw meer ondergeschikt wordt gemaakt vanwege haar sekse." (pg. 21)

Er zijn verschillende problemen met deze conclusie. Het **eerste** en meest voor de hand liggende probleem is dat het in tegenspraak is met andere leringen uit het Nieuwe Testament over dit onderwerp.

1 Timoteüs 2:11 *Een vrouw moet leren in stilte en volledige **onderdanigheid**.*

Efeziërs 5:22 *Vrouwen, **onderwerpt u** aan uw mannen als aan de Heer.*

Kolossenzen 3:18 *Vrouwen, **onderwerpt u** aan uw mannen, zoals het de Heer betaamt.*

1 Petrus 3:1 Onderwerpt u op dezelfde wijze aan uw mannen, opdat zij, zelfs als zij weigeren het woord te geloven, zonder woorden door het gedrag van hun vrouwen voor u gewonnen worden.

Toegegeven, deze passages spreken niet direct over het ambt van ouderling in de lokale kerk, maar ze zijn stuk voor stuk in tegenspraak met de conclusie van het GKv-rapport met betrekking tot Paulus' betekenis in Galaten 3.

Het **tweede** probleem met hun conclusie is de veronachtzaming van de context van dit vers door de auteurs. Paulus heeft het in deze tekst niet over ecclesiologie, maar over de eenheid die alle gelovigen in Christus genieten. Paulus' zorg in de directe context van Galaten 3:28-29 is de opname van niet-Joden in de familie van God door geloof, versterkt door deze retorische zwier die de barrière doorbrekende kracht van het evangelie benadrukt waardoor iedereen op deze aardbol een kind van God kan worden.

Het **derde** probleem met de conclusies van de GKv met betrekking tot Galaten 3:28-29 is de logische consequentie van hun interpretatie. Als Paulus bedoelt te suggereren dat vrouwen niet langer ondergeschikt zijn in het huwelijk en in de kerk vanwege hun sekse, dan moet hij logischerwijs bedoelen dat slaven niet langer ondergeschikt zijn aan hun meesters. In dezelfde adem waarin hij verkondigt dat er noch man noch vrouw is, zegt hij ook dat "...er geen slaaf noch vrije meer is...". Naar analogie van de Schrift weten we echter dat dit niet Paulus' bedoeling kan zijn, gezien het feit dat hij christelijke slaven, die

hun vrijheid niet konden kopen, opdroeg trouw te leven in hun nederige positie.

Efeziërs 6:5-6 Slaven, gehoorzaam jullie aardse meesters met eerbied en vrees en oprechtheid van hart, net zoals jullie Christus zouden gehoorzamen. 6Doe dit niet alleen om hen te plezieren terwijl ze toekijken, maar als dienaren van Christus, terwijl je de wil van God doet vanuit je hart.

Conclusie

Er valt meer te zeggen over de argumentatie in het eerste hoofdstuk van het rapport van de synode, maar samenvattend vindt de commissie van de ERKWB dat de auteurs van dit rapport zich sterk hebben gebaseerd op teksten die geen directe relatie hebben met de discussie over de wijding van vrouwen. Dat vrouwen gelijkwaardig en waardevol zijn, wordt door de presbyters van de ERKWB niet betwist. Echter, als het gaat om de vraag of vrouwen "les kunnen geven" of "gezag kunnen uitoefenen over een man" in de plaatselijke gemeenten, moeten we vertrouwen op de analogie van de Schrift en de "hiërarchie van de hermeneutiek". In dit geval moeten we dankbaar zijn dat God in zijn oneindige wijsheid en liefde voor de kerk ons zijn wil duidelijk heeft gemaakt via de apostel Paulus in 1 Timoteüs 2.

Nogmaals, de kern van onze zorg is niet in de eerste plaats de uitsluiting van vrouwen uit de kerkelijke ambten, maar eerder de houding van de dienaren van Christus ten opzichte van het Woord van God en de zorg die zij moeten hebben voor hermeneutische precisie (zo goed als gevallen mensen dat kunnen).

Als de teksten van het Oude Testament de som van onze Heilige Schrift zouden zijn, dan zou het gepast zijn voor ieder van ons om onze beste theologische opvattingen te ontwikkelen over de plaats van vrouwen in ambten van de kerk. De presbyters van de ERKWB geloven dat het scheppingsverhaal sterk in het voordeel is van mannelijk leiderschap in het gezin en de kerk. De GKv gelooft dat het eerder in het voordeel is van gelijke leiderschapskansen. Sommigen zullen zeggen dat het rechterschap van Debora in Israël het bewijs is dat God wilde dat vrouwen leiding gaven, terwijl anderen naar datzelfde verhaal kunnen kijken en besluiten dat haar leiderschap over Israël slechts een indicatie was van de zwakte van Israël in de tijd van de rechters en van de mannelijke passiviteit ten opzichte van hun plichten voor God en hun land.

Als de Schriften van het Oude Testament alles waren wat we bezaten, dan zouden we deze debatten kunnen voeren en zou iedereen recht hebben op zijn eigen mening. Maar God heeft ons in zijn liefde en voorzienigheid voor de kerk een direct gebod gegeven over de rol van mannen en vrouwen in de lokale kerk en dat gebod is gegrond in het scheppingsverhaal. Als dit het geval is, zijn we genooddaakt om alle Schriftteksten uit het Oude Testament en alle perifere opmerkingen of anekdotische verhalen over vrouwen in het Nieuwe Testament te interpreteren in het licht van dat gebod in 1 Timotheüs 2.

Hoofdstuk 2 - Niet regeren, maar dienen

Inleiding

Het tweede hoofdstuk van het GKv-rapport probeert de vraag te beantwoorden:

"Leert het Nieuwe Testament ons dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen die noodzakelijkerwijs leiden tot de conclusie dat vrouwen geen onderwijzend of heersend ambt in de kerk mogen hebben?" (pg. 23)

De presbyters van de ERKWB zijn verontrust door veel van de conclusies die de GKv in hoofdstuk 2 trekt en zijn zeer bezorgd over de theologische implicaties die logisch volgen uit deze conclusies. Het meest zorgwekkend van alles is het opkomende patroon van twijfelachtige hermeneutische methodologie die gebruikt wordt door de auteurs van het GKv rapport. In dit antwoord zullen we niet ingaan op elk specifiek twistpunt in hoofdstuk 2, maar op die punten die naar onze mening de meest significante theologische of

grootste hermeneutische zorg vormen.

Misverstand over Schriftuurlijke kwalificaties voor leiderschap

Ten eerste geloven wij dat dit rapport de Schriftuurlijke kwalificaties voor leiderschap verkeerd begrijpt en weergeeft. In heel hoofdstuk 2 wordt als vanzelfsprekend aangenomen dat het debat over de vraag of vrouwen een kerkelijk ambt kunnen en moeten bekleden voornamelijk gebaseerd is op geslacht. Om een paar representatieve voorbeelden te geven: volgens de auteurs "[heeft de kerk] ...inderdaad de bedoeling om mannelijkheid te zien als het eerste criterium dat moet worden gebruikt ..." (blz. 24). In het hoofdstuk "Ambten en gaven" begint men zich zelfs af te vragen of het geslacht wel het uiteindelijke bepalende criterium moet zijn voor functionarissen in de kerk (blz. 27). Het is duidelijk dat het GKv-rapport van mening is dat het geslacht de centrale kwestie is.

De ERKWB is het ermee eens dat de basis voor kerkelijk leiderschap en het bekleden van ambten niet alleen het geslacht is. Mensen een bepaald ambt ontzeggen of toestaan op basis van geslacht alleen zou seksistisch en zondig zijn. Wij geloven echter niet dat het geslacht de centrale kwestie in dit debat is. In plaats daarvan moeten de criteria en kwalificaties uit het Woord van God de leidraad zijn.

Door de hele Schrift en kerkgeschiedenis heen worden zowel mannen als vrouwen gered uit genade alleen door geloof alleen in de werken van Christus alleen. Er zijn ontelbare rollen waarin vrouwen en mannen door elkaar heen kunnen deelnemen en dienen, vooral in de moderne kerk. Maar hoewel alle gelovigen gelijkelijk delen in deze grote verlossing, ontologische eenheid en mogelijkheid om te dienen binnen het Lichaam, blijven er ongetwijfeld verschillen tussen de seksen en hun rollen. De Bijbel verkondigt deze bedoeling van God ongegeneerd door de hele Schrift heen. In het bijzonder instrueert Paulus, onder inspiratie van de Heilige Geest, Timoteüs over hoe de kerk op de juiste manier te organiseren, door te zeggen: "Ik schrijf opdat u weet hoe men zich moet gedragen in het huisgezin van God, dat is de kerk van de levende God, de pilaar en steunpilaar van de waarheid." (1 Tim 3:15). (1 Tim 3:15).

Iemand die gekwalificeerd is om opziener te zijn, is volgens 1 Timoteüs 3:2-7 iemand die: streven naar kantoor

- boven alle blaam
- de man van één vrouw
- gematigd
- voorzichtig
- respectabel
- gastvrij
- in staat om les te geven
- vrij van verslaving
- niet strijdlustig maar vredelievend en zachtaardig
- vrij van de liefde voor geld
- in staat om zijn eigen huishouden goed te beheren, met name zijn kinderen
- geen nieuwe bekeerling
- het behouden van een goede reputatie binnen de gemeenschap.

Paulus' geïnspireerde criteria zijn voornamelijk gericht op karakter en aanleg. Uit deze lijst kunnen we concluderen dat het belangrijkste onderscheid tussen kandidaten voor een ambt bestaat uit bijbels gekwalificeerde personen en bijbels ongekwalificeerde personen. Hoewel niemand deze noodzakelijke eigenschappen perfect kan vervullen, behoren opzieners tot degenen die er *het meest* een voorbeeld van zijn. Timoteüs was niet volmaakt. Paulus was niet volmaakt. Toch streefden ze deze gelijkvormigheid met Christus ten volle na.

Zeker, het geslacht wordt in de lijst gespecificeerd en als regel gesteld. Het is echter duidelijk dat geslacht zeker niet de enige kwalificatie is en zeker niet de belangrijkste. De onevenredige behandeling van geslacht en gelijkheid in de GKv komt niet overeen met de nadruk of de realiteit van de Schriftuurlijke kwalificaties voor het ambt. Iemand die niet volledig aan *al* deze kenmerken en kwalificaties kan voldoen, of op zijn minst een sterke toewijding aan de dag kan leggen, zou het ambt niet mogen dragen. Bijgevolg

blijven veel begaafde mannen en vrouwen gediskwalificeerd voor het ambt van opziener (ouderling).

Door "geslacht" en "gelijkheid" tot de belangrijkste zorg van de roeping tot het kerkelijk ambt te maken of 1 Timoteüs, Titus en soortgelijke passages uitsluitend of zelfs hoofdzakelijk door de lens van het geslacht te bekijken, wordt een enorm verkeerd beeld van de teksten gegeven.

Misverstand over de Schriftuurlijke uitoefening van spirituele gaven

Ten tweede geloven we dat dit rapport ook de bijbelse uitoefening van geestelijke gaven verkeerd begrijpt. Hoewel in het tweede hoofdstuk van het GKv rapport 1 Korintiërs 12 uitgebreid wordt genoemd, wordt het belang van de hoofdstukken 13 en 14 in de discussie verwaarloosd. Wij geloven dat Paulus' uiteenzetting in 14 belangrijke richtlijnen biedt voor de huidige discussie.

Door heel 1 Korintiërs heen geeft de Heilige Geest zowel de Kerk van Korinthe als de universele Kerk duidelijke doctrines, instructies, waarschuwingen en aanmoedigingen met betrekking tot het gebruik van geestelijke gaven. In het eerste gedeelte van hoofdstuk 14 herinnert Paulus de kerk eraan dat ze hun gaven moeten gebruiken voor omwille van anderen, in overeenstemming met de liefde en zorg voor opbouw waar hij het in hoofdstuk 12 en 13 over had. Om er zeker van te zijn dat zijn punt en instructies niet gemist worden, legt Paulus in 14:26-33 beknopt en duidelijk regels en gebruiken voor de kerk vast:

Wat is dan het resultaat, broeders? Wanneer jullie samenkomen, heeft ieder een psalm, heeft een onderwijzing heeft, een openbaring heeft, een tong heeft, een uitlegging heeft. Laat alles gedaan worden tot opbouw. Als iemand in een tong spreekt, moet dat met twee of hoogstens drie zijn, en ieder op zijn beurt, en één moet tolken; maar als er geen tolk is, moet hij zwijgen in de gemeente; en laat hij tot zichzelf en tot God spreken. Laat twee of drie profeten spreken en laat de anderen oordelen. Maar als een openbaring wordt gedaan aan een ander die zit, moet de eerste zwijgen. Want u kunt allen één voor één profeteren, zodat allen leren en allen worden vermaand; en de geesten van de profeten zijn onderworpen aan de profeten; want God is geen God van verwarring maar van vrede, zoals in alle gemeenten van de heiligen.

Zoals de lezer kan zien, is zijn argument heel eenvoudig: zelfs als iemand uitstekende gaven heeft, zijn ze alleen bedoeld om op specifieke momenten voor specifieke doeleinden gebruikt te worden. Iemand kan de gave van tongen hebben, maar als niemand de tong verstaat of als er geen tolk aanwezig is, mag de gave niet worden uitgeoefend. Hij gaat verder met te zeggen dat iemand de gave van profeteren kan hebben, maar als een ander een woord ontvangt of als er al genoeg mensen hebben geprofeteerd, moet deze persoon zwijgen. Anders gezegd, de gaven moeten gebruikt worden in overeenstemming met Gods Woord en Gods wegen.

Dit principe voor de praktijk is belangrijk voor dit onderwerp. Heel logisch kunnen we ook concluderen dat het juiste gebruik van een geestelijke gave in feite kan zijn dat we ons ervan onthouden. De aanwezigheid van een gave vereist niet dat die gebruikt wordt. In plaats daarvan moeten gaven met wijsheid worden gebruikt voor de opbouw van de aanwezigen. Het juiste gebruik van een gave hangt af van de situatie.

In tegenstelling tot dit gebod van de Schrift, beweert het GKv rapport in plaats daarvan dat "...gaven vereisen dat bepaalde taken worden uitgevoerd." (blz. 27). Het rapport stelt zich "...een 'begenadigde' gemeente voor waar allen, zowel mannen als vrouwen, zonder onderscheid delen in de gaven van de Geest". (pg. 27) Het gaat zelfs zo ver om te beweren dat "er geen vast verband is tussen taken en man zijn... nergens in het Nieuwe Testament lezen we dat vrouwen bepaalde ambten niet mogen vervullen" (pg. 27-28). (pg. 27-28) "De [aanwezigheid van] gaven zelf beslecht de zaak." (pg. 27)

In Zijn genade laat de Heer ons niet achter zonder duidelijkheid. Hij laat ons niet aan onze veronderstellingen over. In volledige tegenspraak met de voorstellingen van het GKv-rapport maakt de Heer overduidelijk dat één van de kwalificaties voor het kerkelijk ambt mannelijkheid is. De Heer maakt overduidelijk dat dingen

goed en in de juiste volgorde gedaan moeten worden.¹ Daarom kan iemand die zijn gaven op een verkeerde manier gebruikt, namelijk het bekleden van een ambt door iemand die door de Bijbel gediskwalificeerd is, niet beweren dat het Bijbels is om dit te doen. Ze streven noch de opbouw van de kerk na (1Kor 14,26), noch onderwerpen ze zich aan de God wiens kerk ze willen dienen (1Kor 14,37).

Het GKv-rapport noemt 1 Korintiërs 12:4-11 en erkent terecht het belang van het beoefenen van onze geestelijke gaven, maar gaat voorbij aan het primaire punt van de tekst. Paulus schrijft aan een kerk die sommige gaven prioriteit en eer geeft en andere niet. De leden gebruiken hun gaven niet voor elkaar en voor de Heer, maar voor zichzelf. Het doel van geestelijke gaven om anderen op de Heer te wijzen, niet op onszelf en niet op andere mensen.² Alle gaven komen van God en worden onderhouden door Gods genadige Geest. Er zijn vele gaven, maar één Geest. Wat voor soort gave het ook is, het is een gave van God om te gebruiken voor God en Zijn volk. "Eén en dezelfde Geest werkt al deze dingen..." (1 Kor 12:11).

Tot slot geloven we dat dezelfde Geest, de gever en onderhouder van gaven, ook de Schrift heeft geïnspireerd. Als de Heer en ontwerper van alle geestelijke gaven, heeft Hij bepaald hoe, wanneer en door wie ze moeten worden uitgeoefend. Hij heeft in de pastorale brieven duidelijke criteria opgesteld voor het uitoefenen van een ambt en ons in 1 Korintiërs duidelijke instructies gegeven voor het uitoefenen van onze geestelijke gaven.³ Als we de conclusies van het GKv-rapport aanvaarden, zouden we gedwongen zijn te zeggen dat de Geest Zichzelf tegensprekt - door verschillende normen te stellen voor verschillende kerken op verschillende tijden. Waarom zou de Geest verwarring zaaien in de Kerk door de Korintiërs het ene te vertellen en de Kretenzers en Efeziërs het andere? Waarom zou Hij vrouwen in sommige kerken verbieden om gezag te hebben en in andere kerken niet? God is geen God van verwarring, maar van vrede, zoals in *alle Kerken van de heiligen*. (cursivering van ons, 1 Korintiërs 14:33). Dezelfde principes gegeven aan Korinthe gelden voor Efeze, Kreta, de ERKWB en de GKv (NGK). Als God duidelijke en consistente instructies geeft aan de kerk, dan is er geen plaats voor veronderstellingen en verbeelding. Onze ecclesiologie, ons bestuur en onze uitoefening van Zijn gaven moeten zich onderwerpen aan Zijn duidelijke en consistente Woord, ongeacht de gevolgen voor individuen en hun gaven.

Efeziërs 5:21-33 en Bijbels boodschap verkeerd begrijpen

Ten derde geloven we dat dit verslag belangrijke aspecten van Paulus' verhandeling over het huwelijk en relaties in Efeziërs 5:21-33 verkeerd behandelt en begrijpt. Het boek Efeziërs kan gemakkelijk in twee helften worden verdeeld: de hoofdstukken 1-3 zijn een uitleg van het Evangelie en de hoofdstukken 4-6 gaan over de implicaties daarvan voor onze levens. Het tweede gedeelte is gevuld met oproepen om te leven in het licht van Gods genadevolle werken en verlossing,

"Daarom smee ik, een gevangene van de Heer, u te wandelen op een wijze die de roeping waardig is waarmee u geroepen bent..." (4:1), "Dit zeg ik en bevestig ik samen met de Heer, dat u niet langer wandelt zoals ook de heidenen wandelen..." (4:17), "Wees daarom navolgers van God, als geliefde kinderen..." (5:1).

We moeten het huwelijksgesprek in Efeziërs 5 in het licht van dit algemene thema zien. In Efeziërs 5:21 schrijft Paulus het volgende: "...en onderwerpt u aan elkaar in de vreze van Christus." Maar hier is de volledige paragraaf, die begint in 5:15, Wees dus voorzichtig hoe u wandelt, niet als onverstandige mensen, maar als verstandige mensen, die hun tijd ten volle benutten, want de dagen zijn slecht. Wees daarom niet dwaas, maar begrijp wat de wil van de Heer is. En wordt niet dronken van wijn, waarin losbandigheid schuilt, maar wordt vervuld met de Geest, terwijl u tot elkaar spreekt in psalmen en lofzangen, en geestelijke liederen, zingend en melodieën makend met uw hart voor de Heer; altijd dankzeggend voor alles in de naam van onze Heer Jezus Christus aan onze God en Vader; en onderwerpt u aan elkaar in de vreze van Christus.

We zijn het daarom niet eens met het GKv-rapport. In plaats daarvan geloven wij dat Efeziërs 5:21 niet bedoeld is om begrepen te worden als een deel van de huwelijksspericoop, die begint in vers 22.⁴ In plaats daarvan is "onderworpen zijn aan" of "zich aan elkaar onderwerpen" een tegenwoordig deelwoord dat

afhankelijk is van en een beschrijving geeft van het bevel om "...vervuld te zijn in de Geest" in 5:18. Net als de voorgaande vier deelwoorden (spreken, zingen, melodie maken en danken) helpt dit vijfde en laatste deelwoord de Efezische gemeente in het algemeen om hun interpersoonlijke relaties en hun relatie met elkaar te begrijpen. Net als de vier voorgaande deelwoorden (spreken, zingen, melodie maken en danken) helpt deze vijfde en laatste beschrijving de Efezische gemeente in het algemeen hun interpersoonlijke relaties en gedrag binnen de kerk te begrijpen. Met behulp van 5:21 als conceptuele brug, verduidelijkt Paulus drie specifieke relaties - man/vrouw, ouder/kind en slaaf/meester relaties. Gelukkig zijn dit de drie relaties die het meest onder verwarring zouden lijden als 5:21 met rust gelaten zou worden. Onze Heer staat niet toe dat verwarring de overhand krijgt.

De bewering van de GKv dat "ook in het huwelijk het gebod is: onderwerp u aan elkaar, uit eerbied voor Christus" en dat "...de relatie tussen Christus en Zijn gemeente...het model en de bron is voor wederkerigheid binnen het huwelijk..." kan eenvoudigweg niet waar zijn (pg. 29). Om deze opvatting juist te laten zijn, zou men de hele volgende inhoud van verzen 5:22- 6:9 moeten negeren. Als Paulus zou eindigen met 5:21 of uitsluitend het huwelijk zou behandelen na 5:21, dan zou de GKv

De interpretatie van het rapport zou veel plausibeler zijn. Echter, net zoals we hebben besproken in ons antwoord op de behandeling van Galaten 3:25-29, is de interpretatie die door het GKv rapport wordt aangeboden wederom onmogelijk te accepteren vanwege Paulus' directe bespreking van kinderen en ouders en slaven en meesters. Om een dergelijk begrip te accepteren, moeten we *ofwel* accepteren dat ouders en meesters even onderdanig zijn aan en geen gezag hebben over hun kinderen of slaven *of* we moeten beargumenteren dat Paulus, die iets heel anders onderwijst voor het huwelijk, willekeurig en zonder enige waarschuwing omkeert in zijn denken met betrekking tot de andere relaties. In feite biedt de tekst geen duidelijk of voor de hand liggend onderscheid tussen de relaties.

Voor alle duidelijkheid, Paulus gaat in deze tekst van twee dingen uit: ten eerste dat de lezer het verschil kent tussen een man/vrouw-, ouder/kind- en slaaf/meester-relatie. Dat wil zeggen dat hij niet beweert dat bijvoorbeeld het huwelijk en slavernij hetzelfde zijn, maar dat in elke relatie één persoon zich onderwerpt aan het door God gewijde hoofd van de relatie. Ten tweede, dat de lezer onthoudt dat dit strikt genomen gaat over rollen binnen menselijke relaties. Efeziërs 1-3 laten met ongelooflijke schoonheid en welsprekendheid de ontologische werkelijkheid zien die alle mensen in Christus delen, ongeacht hun positie of status in deze wereld. Ieder mens moet op basis van deze wederzijdse verlossing leren hoe te leven op een manier die deze roeping en dit voorrecht waardig is. Slaven, ouders, echtgenoten en echtgenotes, naast alle anderen, moeten elk leren om op unieke wijze de Heer te eren in hun gegeven rol.

1 Timoteüs 2-3; Titus 1; 1 Korintiërs 11, 14. Ook vrouwen hebben gaven die uniek voor hen zijn. Geen enkele man zal bijvoorbeeld het voorrecht hebben om een nieuw leven ter wereld te brengen.² In zijn onthullingsformule (1:10) maakt Paulus duidelijk dat het doel van de hele brief is om eenheid te brengen in de Kerk van Korinthe. Elk onderwerp dat hij aansnijdt is hierop gericht. We vatten de inhoud van 12-14 samen omwille van tijd en ruimte, maar we verdedigen deze lezing van de tekst graag, mocht dat nodig zijn.

³ Dit is zeker geen uitputtende lijst voor instructies over geestelijke gaven

⁴ ESV, NASB, NKJV, Benjamin Merkle, William Hendriksen, John Stott, E.K. Simpson zijn voorbeelden van deze lezing.

In het licht hiervan is de ERKWB het er wel mee eens dat binnen het huwelijk en binnen de gemeente leiders die "heersen over" mensen verkeerd zijn. Het GKv rapport gaat echter te ver door te impliceren dat alles anders dan wederzijdse onderwerping, zoals zij het definiëren, "heersen over" anderen is. Om duidelijk te zijn, moet men dan concluderen dat het volgen van de Bijbelse voorschriften voor ambtsdragers "heersen over" anderen is, omdat deze onvermijdelijk bepaalde mensen aanwijzen om gezag over anderen te hebben. Het hele GKv rapport lijkt zich alleen maar gevallen voor te stellen waarin mannelijke leiders verkeerd leiding geven. De ERKWB gelooft dat de Schrift deze valse dichotomie corrigeert. Noch het prediken van volledige wederzijdse

onderwerping, noch van "heersen over" elkaar, wordt door de Schrift afgeschilderd en bevolen, gekwalificeerd, Mannen die door de Heilige Geest geleid worden om leiding te geven in hun huwelijk en in de Kerk, zoals Christus heeft gedaan in Zijn liefde voor de Kerk.

Bovendien schrijven de auteurs van het GKv-rapport,

"Paulus noemt de man het hoofd van de vrouw, zoals Christus het hoofd van de Kerk is. Hiermee wordt zelfverloochening bedoeld... Alles wijst erop dat Paulus hier niet de volgende gezagsverhouding beschrijft, maar een wederzijdse hechte solidariteit met elkaar. (pg. 29)

Hoewel het hoofdschap zeker zelfverloochening inhoudt, is het in relationeel opzicht veelomvattender. Bij het lezen van 5:22-33 valt de onevenredige aandacht voor de man en zijn specifieke rol binnen het huwelijksverbond op. Er rust een enorme vreugde en last op hem als hoofd van het huwelijk. De vrouw liefhebben zoals Christus de kerk heeft liefgehad vereist ongetwijfeld zelfverloochening. De aandacht en zorg die van de man gevraagd worden, zullen een opoffering van hun eigen belangen vereisen. Maar de Heilige Geest zegt veel meer dan dit, niet alleen door te eisen dat vrouwen eerbied hebben voor hun man en aan hem onderworpen zijn, maar vooral door te openbaren dat het huwelijk symbool staat voor de relatie van Christus tot de Kerk. Onze Heer deed absoluut afstand van zichzelf voor ons, maar dat was zeker niet alles wat Hij deed.

Bovendien is Paulus' hele voorstelling van het huwelijk gebaseerd op Bijbelse en theologische principes en niet op de huidige cultuur van zijn tijd. Het GKv rapport neemt willekeurig aan dat de historische context van de Efezische kerk deze voorstelling van het huwelijk moet verklaren. Zelfs als dat verifieerbaar zou zijn, wordt de discussie over de "pater familias" betwist doordat Paulus Genesis 2 aanhaalt (5:31). Hij legt de rollen binnen de huwelijksrelatie uit op bijbelse en christologische grondslagen. In 5:32 wordt ons verteld dat het mysterie van de man en vrouw die één vlees worden in het huwelijk volledig is geopenbaard en begrepen in Christus. Paulus kiest niet lukraak of gemakzuchtig een oudtestamentische analogie. Veel bewuster interpreteert hij het huwelijk door middel van de schepping. Het huwelijk was altijd bedoeld als een analogie van onze relatie met de Heer.

Daarom drukt deze passage zowel een belangrijke eenheid tussen man en vrouw uit als een belangrijk verschil in rol en verantwoordelijkheid. Alle aspecten van het huwelijk ontlenuen hun instructie, betekenis en doel aan onze relatie met de Heer. Paulus probeert het huwelijk niet in een culturele of bijbelse categorie te passen, maar onderwijst wat het huwelijk altijd al had moeten zijn. De ERKWB is het eens met de inschatting van de GKv dat er een enorme verbondenheid en wederkerigheid is binnen het huwelijk, net zoals we in Christus zijn. Wat echter verontrustend is, is het grote contrast tussen dit rapport en de Schrift, in die zin dat het GKv-rapport hier stopt. Het reduceert "eenheid" dus niet alleen tot solidariteit, maar gaat ook volledig voorbij aan de heerlijkheid en diversiteit van rollen en verantwoordelijkheden. Efeziërs kan niet duidelijker zijn: de eenheid van het huwelijkspaar is een weerspiegeling van Christus' eenheid met de Kerk. Binnen onze eigen relatie met Christus zijn we niet gelijkwaardig. God heeft ons naar Zijn beeld gemaakt. "In de eenheid van de Godheid zijn er drie personen, van één substantie, kracht en eeuwigheid." (WCF 2.3) Als beeld dragers zijn de man en de vrouw ontologisch gelijkwaardig - gelijkwaardig als deel van Gods schepping. Jezus ging naar het kruis om zondige mannen en vrouwen, slaven en meesters, kinderen en ouders, te redden. Maar dit wist hun door God gegeven verschillen niet uit. De drie personen worden onderscheiden door hun persoonlijke eigenschappen en rollen binnen de Godheid. We zien bijvoorbeeld onze Heer Jezus in Getsemane, biddend en zich onderwerpend aan de Vader. (Mat. 26:39) Er wordt ons verteld dat "hoewel [Jezus] in de gedaante van God bestond, Hij geen gelijkheid achtte met de Vader". maar Zichzelf ontledigd, de gestalte van een dienstknecht aangenomen, en gelijkvormig aan de mensen geworden..." (Fil.2:6-7). Zeer God en zeer mens, maar zich toch gewillig ondergeschikt aan de Vader, want dat was Zijn relatie binnen de Godheid. Er zijn boekdelen geschreven over de aard van God. Op geen enkele manier hopen we de zaak hier uitputtend te behandelen. Onze belangrijkste hoop is om aan te tonen dat er zelfs binnen de Godheid een ontologische eenheid is en toch een grote verscheidenheid tussen de personen en hun rollen.

Jezus' onderwerping aan de Vader was het gevolg van Zijn relatie tot de Vader. Op dezelfde manier heeft Jezus van de Vader alle autoriteit over hemel en aarde gekregen. In navolging van Christus moeten echtgenoten de autoriteit van het huwelijk zijn vanwege hun relatie met God en moeten vrouwen zich onderwerpen aan hun echtgenoten vanwege hun relatie met God. Dat is Zijn ontwerp en Zijn duidelijke onderwijs in Efeziërs 5. Op deze manier brengen beiden eer aan elkaar en, nog belangrijker, aan God.

Het rapport van de GKv gaat daarentegen heel ver om aan te tonen dat binnen het huwelijk, "Onderwerping" is bedoeld als wederkerig en autoriteit is afwezig. De Bijbel zorgt er echter voor dat onderwerping en autoriteit aanwezig zijn. De man en de vrouw hebben specifieke en bijzondere instructies om Christus en de Kerk juist te weerspiegelen. Net zoals Christus zich niet onderwerpt aan de Kerk, moet de man dat ook niet doen binnen het huwelijksverbond. Dit theologische begrip is waar in elke tijd en in elke cultuur, omdat het gebaseerd is op de eeuwige relaties binnen de Godheid. Elke poging van de man om de vrouw uit te buiten of te "overheersen" is zondig, verkeerd en niet in overeenstemming met Jezus' liefdevolle en zelfopofferende leiderschap van de kerk. Tegelijkertijd zou elke poging van de vrouw om het leiderschap op zich te nemen gelijk staan aan de rol van Christus als Vader. Een relatie waarin de ene persoon gezag heeft over de andere is zeker niet noodzakelijkerwijs onverenigbaar met de principes in Marcus 10:42-45. Dezelfde Heer die ons het principe van dienend leiderschap gaf, ontwierp het mannelijk leiderschap binnen het huwelijk. Daarom kunnen we er zeker van zijn dat deze waarheden niet met elkaar in strijd zijn, maar in feite bedoeld zijn om elkaar te versterken en te informeren.

Tot slot leiden de conclusies die het GKv-rapport trekt en de manier waarop het omgaat met Efeziërs 5:21-33 tot zeer verontrustende christologische en ecclesiologische conclusies. De overmatige nadruk op solidariteit, liefde en gelijkheid is misschien wel goed voor hun persoonlijke vooringenomenheid, maar ze geven de tekst zo verkeerd weer dat de bedoeling en betekenis van het huwelijk en de verschillen tussen de seksen erodeert tot het punt van betekenisloosheid. Erger nog, als we het onderscheid tussen mannen en vrouwen in het huwelijk weglaten en de interpretatie van dit verslag tot het logische einde doorvoeren, dan blijven we achter met absurde mogelijkheden, zoals Christus die wederkerig is en zich aan ons onderwerpt. Het evangeliebeeld zelf wordt bedreigd door wederkerigheid en uitwisselbaarheid binnen de rollen en de betekenis van het huwelijk.

Tot slot laat Efeziërs 5:21-33 een verbluffende consistentie binnen de Schrift zien. Net zoals bepaalde mensen gekwalificeerd en begaafd zijn om functies in de kerk te bekleden om de opbouw van de kerk na te streven, zo zijn mannen en vrouwen ook geroepen tot verschillende rollen en verantwoordelijkheden binnen de huwelijksrelatie. Omwille van de Heer *en* van elkaar moeten mannen en vrouwen hun rollen vervullen in overeenstemming met Gods woord.

Hoofdstuk 3 - Mannen en vrouwen en kerkelijke ambten, en de hedendaagse cultuur

In dit hoofdstuk beschrijven de auteurs van het GKv-rapport de wisselwerking tussen kerk en cultuur met betrekking tot de wijding van vrouwelijke oudsten in de plaatselijke gemeente.

Exegese of toepassing?

De auteurs van het GKv-rapport zeggen,

"De vraag is: hoe verhouden de normen en waarden van de samenleving waarin de kerk zich bevindt zich tot de christelijke normen en waarden, en in welke mate is er een wederzijdse beïnvloeding, over en weer?" (pg. 34).

We erkennen dat de kerk moet leren samen te leven met een niet-christelijke cultuur. In zijn hogepriesterlijk gebed bidt Jezus: *"Ik vraag niet dat U hen uit de wereld wegneemt, maar dat U hen behoedt*

voor de boze." (Johannes 17:15). We moeten omgaan met de wereld om ons heen, maar tegelijkertijd mag de wereld geen invloed hebben op onze interpretatie van de Schrift.

Hier handhaven we een essentieel onderscheid tussen de exegese van de Schrift en de toepassing ervan. De niet-christelijke cultuur waarin we leven kan invloed hebben op de manier waarop we de waarheden van de Schrift toepassen, maar mag geen invloed hebben op de juiste exegese ervan.

Jezus leerde ons bijvoorbeeld "aan Caesar te geven wat Caesars toekomt". De belastingwetten verschillen sterk per tijdperk en per land en dus moet de kerk het gebod van Christus in elke culturele context anders toepassen. Tegelijkertijd kan cultuur echter geen invloed hebben op de betekenis en gezaghebbende kracht van het gebod van de Heer, namelijk dat we niet mogen frauderen met onze belastingen, ongeacht in welke tijd of maatschappij we leven.

Hetzelfde geldt voor Paulus' opdracht in 1 Timoteüs 2:11-14. Hoewel de toepassing van deze tekst er enigszins anders uit kan zien in de verschillende samenlevingen waarin de kerk bestaat, mag de cultuur de duidelijke en eenvoudige betekenis van de tekst niet beïnvloeden. Volgens de Heilige Schrift mag een vrouw niet onderwijzen of voorgaan boven een man in de gemeente. De cultuur mag enige invloed hebben op de toepassing, maar niet op de exegese. Vrouwen zijn uitgesloten van het onderwijzen van en leiding geven aan mannen in de gemeente, ongeacht de leeftijd of de maatschappij waarin we leven.

Cultureel syncretisme

Een van de grootste bedreigingen voor de Kerk in alle tijden is het culturele syncretisme geweest. Dit gold voor Israël, voor Juda, en we vinden er al bewijs van in de brieven van Paulus in het Nieuwe Testament en in de openingshoofdstukken van Openbaring. Cultureel syncretisme is een zeer onopvallende vijand en daarom moeilijk te herkennen. Het gebeurt langzaam in de loop van de tijd door een lange reeks van kleine compromissen. De vraag is: hoe kunnen we cultureel syncretisme herkennen voordat het te laat is?

Gelukkig heeft de Heer ons een diagnostisch hulpmiddel gegeven waarmee we cultureel syncretisme kunnen onderscheiden, namelijk de heilige Schrift. De opvattingen van de cultuur zijn voortdurend verschuivend zand, maar de Bijbel is de enige rots waarop de kerk veilig kan worden gebouwd. Koning Josia is een voorbeeld voor de kerk in dit opzicht. Cultureel syncretisme had de natie generaties lang in stilte gecorrumpeerd, totdat Hilkia de wet van God vond en deze hardop voorlas in het bijzijn van de koning. Bij het horen van Gods woord scheurde Josia zijn kleren, huilde openlijk en riep heel Israël naar Jeruzalem om zich met heel hun hart weer tot God te keren.

In 1 Timoteüs 2:11-14 heeft de apostel, onder inspiratie van de Heilige Geest, ons de wil van God voor leiderschap in de lokale kerk geopenbaard. Als christenen onderwerpen we ons gewillig aan dat bevel, niet alleen omdat hij God is, maar ook omdat hij onze "abba Vader" is en weet wat goed is voor zijn kinderen.

Theocentrisme of humanisme?

Onze laatste zorg bij dit hoofdstuk is de nadruk op solidariteit met de samenleving in plaats van loyaliteit aan God onze Vader en Christus onze Koning.

De auteurs van het rapport zeggen,

"De Bijbel maakt duidelijk dat het de taak en roeping van de kerk is om genezend aanwezig te zijn in de samenleving". (pg. 34)

De vraag is, hoe weten we hoe een genezen samenleving eruit ziet, als we dat niet uit het Woord van God kunnen opmaken? Wij geloven dat de cultuur alleen genezen kan worden als zij zich onderwerpt aan

Jezus, wiens goede wet genezing brengt aan mannen, vrouwen, huwelijken en kerken. Echte solidariteit met de samenleving moet lijken op solidariteit met Christus, want van Hem leren we hoe een werkelijk geheelde samenleving eruit ziet.

Wij geloven dat de instructies in het Nieuwe Testament over de complementaire relatie tussen mannen en vrouwen in het huwelijk en in de kerk de manier zijn waarop een genezen samenleving eruit ziet. Anders geloven is een ander wereldbeeld verheffen boven dat van onze Vader.

De auteurs van het rapport zeggen,

"Er zijn ook onderwerpen waarbij de kerk moet uitblinken in het geven van een goed voorbeeld aan de samenleving. Voorbeelden zijn: zorg voor het milieu, zorg voor ontheemden en het streven naar rechtvaardige sociale en economische verhoudingen. Wat betreft wat de cultuur ons biedt, moeten wij "goedkeuren wat voortreffelijk is". (pg. 34)

Dit is misschien wel de meest verontrustende paragraaf van dit korte hoofdstuk. Nergens in deze lijst of in dit hoofdstuk staat een oproep aan de kerk om een voorbeeld te zijn in het eren van Christus, in het tot eer brengen van God, in aanbidding, in onderwerping aan de Koning der koningen, in het onderwerpen van onze sferen aan de heerschappij van Christus in vreugdevolle gehoorzaamheid aan zijn Woord.

Jezus vatte de wet en de profeten op deze manier samen...

"Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw hart". geest. 38 Dit is het eerste en grootste gebod. 39 En het tweede lijkt erop: 'Heb lieb je naaste als jezelf. (Matteüs 22:37-38).

We erkennen het belang van het tweede grote gebod, maar onze liefde voor de naaste moet worden geïnformeerd en geleid door het eerste grote gebod, liefde voor God. Hoe moeten we weten hoe "liefde voor de naaste" eruit ziet zonder de instructie van onze Vader zoals we die in zijn heilige Schriftteksten vinden? Moeten we geloven dat 1 Timoteüs 2 en 1 Korintiërs 11 en 14, en Efeziërs 5 en andere passages geen uitdrukkingen zijn van Gods liefde en voorzienige zorg voor de wereld?

Conclusie

Het lijkt geen twijfel dat de kerk moet samenleven met niet-christelijke culturen. De kerk mag echter nooit toestaan dat cultuur de exegese van de Schrift beïnvloedt. De kerk bestaat in de wereld, maar is niet van de wereld. Ons hoogste doel moet zijn om gewillig en vreugdevol op aarde te leven volgens de hemelse cultuur, ongeacht wat de maatschappij over ons zegt. Onze gezaghebbende bron om te begrijpen hoe die hemelse cultuur eruitziet, is de Heilige Schrift, geïnspireerd, bewaard en aan ons overgeleverd door de wil van God.

Het is een feit dat Jezus zijn discipelen beloofde dat ze haat zouden opwekken in de cultuur in plaats van wederzijds respect. We erkennen dat de woorden van Paulus in 1 Timoteüs 2:11-14 en elders een stank in de neusgaten van onze moderne cultuur zijn. We zijn niet verbaasd over dit feit en we verachten hen er ook niet om, maar we huilen eerder voor hen die Christus afwijzen als hun redder en koning wiens wil voor de wereld genezing is.

Hoofdstuk 4 - Diversiteit en eenheid

In dit hoofdstuk doen de auteurs van het GKV-rapport een beroep op het belang van christelijke eenheid als het gaat om de uiteenlopende opvattingen over vrouwelijk ouderlingschap.

De presbyters van de ERKWB staan zeer welwillend tegenover de toon van dit hoofdstuk en

respecteren de nadruk op christelijke liefde en eenheid in de kerk. Jezus bad voor de eenheid van de kerk in zijn hogepriesterlijk gebed, en verdeeldheid wordt in het Nieuwe Testament met de grootste minachting behandeld. Het is in de geest van eenheid en liefde dat we de broeders en zusters van de GKv nederig vragen om het volgende antwoord te overwegen.

Eenheid ten koste van solidariteit met God

De auteurs van het GKv-rapport schrijven,

"Want juist de Heilige Schrift laat ons zien hoe belangrijk de Heer van de kerk eenheid vindt. Kerkelijke eenheid is voor de Heer geen bijzaak." (pg. 36)

Wij zijn het van harte eens met deze uitspraak. Het is juist om deze reden dat we de afscheiding van de GKv van haar historische koers niet als een kleine gebeurtenis beschouwen. De GKv is een lichtend voorbeeld geweest van onderwerping aan Gods Woord in zaken van geloof en praktijk, en deze divergentie is aanleiding geweest voor grote droefheid en bezorgdheid. We hopen de eenheid tussen onze twee denominaties te behouden, maar eenheid mag nooit ten koste gaan van vreugdevolle gehoorzaamheid aan het Woord van God.

Gods gezaghebbende Woord. De vraag die voor ons ligt is: heeft God iets te zeggen over wie wel of niet mag leiden en onderwijzen in zijn kerk? Feit is dat Hij er wel degelijk iets over te zeggen heeft.

We zijn het ook eens met de auteurs in de volgende verklaring,

De eenheid van de kerk wordt niet bedreigd door verscheidenheid, maar door verdeeldheid. (blz. 38)

De kritische vraag is echter wanneer verscheidenheid een bepaalde drempel overschrijdt die verdeeldheid vereist. Wij geloven niet dat het acceptabel is om de kerk te verdelen over zaken die als 'adiaphora' of niet-essentieel worden beschouwd. Evenmin mogen wij de kerk verdelen over meningen die niet direct in tegenspraak zijn met de duidelijke leer en geboden van de Schrift. Wij erkennen dat er theologische kwesties zijn die min of meer duidelijk gecommuniceerd worden in de Bijbel, zoals kerkpolitiek of supra- vs. infralapsarisme. Wanneer de Schrift ons echter een direct gebod geeft over een bepaald onderwerp, of het nu gaat over seks, geld of ouderlingschap, dan moeten we ons graag onderwerpen aan de wil van God. Er kan geen eenheid zijn in ongehoorzaamheid.

De auteur zegt,

Als we Luther en Calvin volgen, dan zou een kerkscheuring op grond van een meningsverschil over vrouwelijke ambtsdragers alleen gerechtvaardigd zijn als duidelijk kan worden aangetoond dat de **kenmerken van de ware kerk** ter discussie staan. (pg. 40) (Cursivering van onze hand)

Wij geven toe dat het vrouwelijk ouderlingschap niet de doctrine is waarop de kerk staat of valt. Maar, zoals we elders in dit artikel hebben gezegd, het vrouwelijk ouderlingschap is niet onze grootste zorg. Onze grootste zorg is de onwil om het Woord van God te vertrouwen wanneer het in de gebiedende wijs spreekt. Het is waar dat het bekleden van een ambt door een vrouw in de kerk niet wordt gezien als een kenmerk van de ware kerk, maar de trouwe leer en prediking van Gods woord is een van de drie kenmerken van de ware kerk. In dit geval is het wel degelijk een kenmerk van de ware kerk om te onderwijzen en te prediken wat de Bijbel te zeggen heeft over het leiderschap in de plaatselijke kerk.

De auteur zegt,

"Verdeeldheid creëert een negatief getuigenis, zowel naar de wereld als naar de leden van de kerk", in het bijzonder de jongeren, de nieuwe christenen en de zwakken in het geloof." (pg. 37)

De presbyters van de ERKWB zijn het met deze zin eens en daarom doen we een beroep op de broeders en zusters van de GKv om zich op dit punt niet van ons af te scheiden. Wij zijn niet van mening

veranderd, maar de GKv is van mening veranderd. Degene die vertrekt kan degene die blijft niet beschuldigen van het creëren van verdeeldheid. We roepen de woorden van deze waarschuwing terug naar de GKv. Hoe verwarrend moet het zijn voor bezoekers en voor de jongeren van de kerk om zo'n seismische hermeneutische verschuiving te ervaren. Het zien van vrouwen op de preekstoel van de kerken van de GKv zal niemands redding bedreigen, maar de hermeneutische gymnastiek die nodig is om het duidelijke onderwijs van het Nieuwe Testament met betrekking tot genderrollen in de kerk te herdefiniëren, zal verwoestend zijn voor iedereen die ooit vertrouwde op het leiderschap van de GKv. En dus pleiten we ervoor om deze verdeeldheid in de kerk niet te creëren, niet alleen vanwege het effect dat het kan hebben op de bredere christelijke gemeenschap, noch vanwege de schade aan ons evangelisch getuigenis, maar vanwege de eer van een heilige en glorieuze God die ons in zijn oneindige wijsheid dit gebod over het leiderschap van de lokale kerk heeft gegeven.

Wanneer liefde de eenheid dient

Er wordt in dit hoofdstuk veel nadruk gelegd op liefde en eenheid in het lichaam van Christus. We erkennen de centrale rol van deze twee christelijke deugden in het leven van de kerk, maar liefde zoekt eenheid niet alleen door toegevingen te doen, maar ook door te berispen, te waarschuwen en door tucht uit te oefenen als dat nodig is.

De auteur zegt,

Toch is liefde de essentiële, bindende factor waardoor een christelijke gemeente gefocust kan blijven op haar doel: God verheerlijken door te werken aan de groei van Zijn Koninkrijk. Daarom bidt Paulus: "...dat uw liefde meer en meer moge toenemen met kennis en alle onderscheidingsvermogen...". (pg. 38)

Nogmaals, we zijn het eens met de auteurs van het GKv rapport wat betreft de preëminentie van liefde. En het is precies dat wat onze reactie motiveert. Het is in de eerste plaats liefde voor God, en in de tweede plaats liefde voor onze broeders en zusters in de GKv die ons beweegt om de presbyters van de GKv te smeken om van deze beslissing terug te komen. Liefde en eenheid zijn verwant, maar mogen nooit door elkaar gehaald worden. Ze zijn niet hetzelfde. Volgens bijbels voorschrift kan eenheid alleen gevonden worden aan de andere kant van verdeeldheid. Wanneer bijvoorbeeld liefde een broeder probeert te herstellen met woorden van berisping, dan is onenigheid de boodschapper van liefde en de dienaar van eenheid. Jezus zelf leerde ons om een broeder te confronteren als hij gezondigd heeft, en als hij berouw toont, hebben we onze broeder gewonnen. Liefdevolle conflicten zijn vaak het middel voor echte eenheid, zoals Salomo ons in Spreuken 27:5-6 herinnert, het zijn de "slagen van een vriend die te vertrouwen zijn".

We hopen dat deze reactie op het rapport van de GKv niet zal worden ontvangen als antagonisme, maar als liefde, een liefde die bereid is het risico te nemen van een verbroken relatie omwille van de redding.

De auteur zegt,

Maar nu we zien dat dit (besluit van de GKv om vrouwelijk ouderlingschap toe te staan) heeft geleid tot een groei in diversiteit in de praktijk van ons kerkelijk leven, zullen we manieren moeten vinden om hiermee om te gaan en op een Bijbelse manier met elkaar om te gaan. (pg. 36).

De vraag die we onszelf in deze situatie moeten stellen is: wat is de Bijbelse manier om met deze situatie om te gaan? Is de kwestie van kerkleiderschap een kwestie van "adiaphora"? Is het een kwestie van voorkeur die de schrijvers van het Nieuwe Testament onbehandeld hebben gelaten? Of is er een gebod in de Schrift dat direct over dit onderwerp gaat? Veel theologische, praktische en ethische vragen waar we vandaag de dag mee te maken hebben, worden in het Nieuwe Testament niet door een direct gebod behandeld, en in die gevallen is er een zekere gewetensvrijheid voor de Heer. Met betrekking tot wie mag preken en onderwijzen over mannen in de plaatselijke gemeente, is er echter een direct gebod dat niet gegrond is in de cultuur van Efeze of in de tijdgeest van Paulus' generatie, maar in de schepping

zelf. "Want eerst werd Adam gevormd, daarna Eva..." 1 Timoteüs 2:13.

In dit geval worden we door de Schrift en door de logica van de GKv gedwongen om het Bijbelse protocol van kerkelijke tucht te volgen dat onze Heer ons heeft gegeven in Matteüs 18 en de apostel in Galaten 6:1. Moge de Heer ons laten zien als we ons vergissen in deze reactie, zodat we in onze berisping eerst de balk uit ons eigen oog verwijderen. Moge de Heer ons laten zien of we ons vergissen in deze reactie, zodat we in onze berisping eerst de balk in ons eigen oog verwijderen.

Conclusie:

De auteur zegt,

"Hierbij erkennen wij dat de vraag of vrouwen al dan niet kerkelijke ambten mogen bekleden niet de kern van het christelijk geloof raakt, maar eerder de organisatie van het kerkelijk leven. (pg. 37)

Deze zin onthult de ware zorg van de presbyters van de ERKWB, die, nogmaals, niet vrouwelijke ambtsdragers is, maar eerder blijde onderwerping aan het Woord van God. Wij geloven dat deze zin van de auteurs een belangrijk misverstand van de GKv weergeeft met betrekking tot de centrale zorg van de ERKWB en andere gereformeerde kerken. Het gaat ons niet om vrouwen, geld, macht, hebzucht, heiligheid of de ambten van de plaatselijke kerk, maar om de betrouwbaarheid van het Woord waardoor we Gods wil leren kennen met betrekking tot geld, macht, hebzucht, heiligheid en de ambten van de plaatselijke kerk.

In het citaat hierboven zegt de auteur dat het bekleden van een ambt door een vrouw in de lokale kerk het hart van het christelijk geloof niet aantast, en nogmaals, daar zijn we het mee eens. Maar nogmaals, dat is niet onze grootste zorg. Het evangelie van Jezus Christus is het hart van het christelijk geloof. De vraag is echter hoe we zeker kunnen zijn van de betrouwbaarheid van het evangelie van Jezus Christus dat ons wordt gegeven op de pagina's van de Bijbel.

Heilige Schrift? Als we niet kunnen vertrouwen op een direct bevel dat door de apostel Paulus is gegeven onder inspiratie van de Heilige Geest, hoe kunnen we dan zeker zijn van enige andere waarheid die aan ons is overgeleverd door de apostelen, inclusief het evangelie van Jezus Christus, dat de kern van ons geloof is?

Opnieuw leidt het GKv-rapport ons naar een positie van agnosticisme met betrekking tot de Schriften als geheel. Wij geloven dat het dit precedent is dat de kerk uiteindelijk verder zal brengen dan de kwestie van het vrouwelijk ouderlingschap en de zaak van homoseksuele verbintenissen en de goedkeuring van LGBTQ+ predikanten op zich zal nemen. Als Paulus' duidelijke opdracht geen betrekking heeft op de universele kerk van Jezus Christus, wie kan dan zeggen dat Paulus' woorden over homoseksualiteit in Romeinen 1 niet evenzeer beperkt zijn tot de cultuur van zijn eigen tijd. Dit is natuurlijk al het argument dat in veel kerkgenootschappen over de hele wereld de overhand heeft, en voor zover wij weten was het in alle gevallen het hermeneutische compromis met betrekking tot 1 Timoteüs 2 dat de deur opende en het precedent voor deze progressieve koers bepaalde. We pleiten er bij de GKv voor om uw beslissing te heroverwegen.

Hoofdstuk 5 - Hermeneutiek en de autoriteit van de Schrift

Inleiding

De presbyters van de ERKWB waarderen oprecht veel van de hermeneutische principes die in hoofdstuk 5 van het GKv-rapport uiteengezet worden. We zijn *het er* helemaal *mee eens* dat alle gelovigen, vooral zij die leiding of gezag hebben, de Bijbel op een verantwoordelijke en zorgvuldige manier moeten

benaderen. We zijn het er ook *mee eens dat* de kerk, tradities, belijdenissen en praktijken allemaal in overeenstemming moeten zijn met de Schrift. Wij zijn *het eens* met de interpretatie van 2 Petrus 1:20-21 door de GKv. Alleen goddelijk auteurschap van de Schrift opent niet de deur voor individuele interpretatie van leer en praktijk, noch zouden passages willekeurig en kunstmatig losgemaakt moeten worden en gebruikt om te zeggen wat de lezer maar wil. We zijn *het ermee eens* dat secundaire bronnen, zoals beschrijvingen van de geschiedenis, cultuur en literaire context belangrijk zijn, maar "...dat zulke gegevens nooit een belang kunnen hebben boven of naast het belang van de Schrift zelf.

De Schrift." (pg. 45) We zijn *het ermee eens* dat de Schrift de Schrift moet interpreteren. Ten slotte zijn we *het eens* met Maarten Luther: Het is niet de Kerk die bepaalt wat het Woord zegt, maar het Woord dat bepaalt wat de Kerk zou moeten zeggen.

Helaas geloven we dat de GKv deze hermeneutische houding door het hele rapport heen ondermijnt. Zoals we in eerdere hoofdstukken hebben uitgelegd, is de hele positie van de GKv afhankelijk van geherinterpreteerde bewijsteksten. Hun nieuwe standpunten worden op zijn minst ondersteund door herziene lezingen van Genesis 1-3, Galaten 3, Efeziërs 5 en 1 Timotheüs 2.

Bovendien hebben ze "kunstgrepen" toegepast om de tekst te veranderen. Bovendien hebben ze het concept van "niet de baas spelen over anderen" "kunstmatig losgekoppeld", door te suggereren dat het op de een of andere manier een "fundamenteel gebod" biedt waardoor we alle andere relationele en leiderschapsteksten van het Nieuwe Testament moeten bekijken.

Het is moeilijk om de inconsistentie tussen hun beleden hermeneutische methoden en hun praktijk te begrijpen. Daarom zullen we de belangrijkste punten van hoofdstuk 5 onderzoeken in een poging om de hermeneutische methoden van de GKv te interpreteren.

Vermoeden in Hermeneutiek

De auteurs van het GKv-rapport beweren,

"De Bijbel bevat het Evangelie voor alle tijden en alle plaatsen, maar is in zijn vorm gevormd door de tijd en de cultuur waarin het werd gepresenteerd." (pg. 44)

Natuurlijk is dit in algemene zin waar. Zoals de GKv erkent, is de Bijbel geschreven in oude talen. Veel verhalen en concepten moeten worden begrepen door de lens van de oude cultuur. Bijvoorbeeld, het scheuren van je kleren als reactie op verschrikkelijk nieuws was een culturele traditie (nooit voorgeschreven in de Schrift) die beperkt was tot tijd en context.

Patriarchaat wordt verondersteld in dezelfde categorie te vallen. Laten we dan aannemen dat het GKv-rapport juist is en dat "patriarchaat" een oudtestamentische culturele overblijfsel is. Laten we aannemen dat het een zondige, gevallen structuur is die de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in stand houdt, evenals de ondergeschiktheid van en vijandigheid tegenover vrouwen (blz. 44). Natuurlijk is dit een zeer belangrijke discussie in onze huidige tijd, maar het is moeilijk te geloven dat we niet anachronistisch zijn.

De geschiedenis herschrijven.

Niettemin, stel dat het rapport van de GKv correct is. Sluit dit noodzakelijkerwijs de mogelijkheid uit van goed en juist en exclusief mannelijk leiderschap?

Het rapport beweert verder,

"God koos er geduldig voor om zich voor Zijn herstelwerk aan te passen aan de cultuur van de eerste eeuw, met als resultaat dat de samenleving van Zijn volk sterk gekleurd was door patriarchaat..." (pg. 44)

Dit is een bewering waarvoor geen bewijs wordt gegeven. Zou het kunnen dat Gods volk door de Schrift

heen hun zogenaamde patriarchaat op iets anders baseerde? Zou het kunnen dat deze organisatie van Gods volk niet noodzakelijkerwijs een product was van de cultuur van het nabije Oosten in de 1^e eeuw, maar in plaats daarvan was afgeleid van andere bronnen, zoals de geboden en gebruiken in het Oude Testament, of de scheppingsorde, of instructies van de apostelen? Het is niet de bedoeling van dit artikel om elk van deze mogelijkheden te onderzoeken, maar om simpelweg de mogelijkheid van vele goede en juiste alternatieven te onthullen.

Op dezelfde manier creëert het GKv-rapport vaak valse dichotomieën door te beweren dat we ofwel onze interpretaties moeten moderniseren ofwel zondige of culturele fouten uit het verleden moeten blijven accepteren.

Er zijn ongetwijfeld veel voorbeelden van zondige mannen die hun macht in een bepaalde positie misbruiken - in de kerk en in de wereld. Toch betekent dit niet noodzakelijkerwijs dat exclusief mannelijk leiderschap het probleem is, vooral gezien de rijkdom aan dwingende teksten die anders suggereren. Exclusief bijbels mannelijk leiderschap leidt niet noodzakelijkerwijs tot zondig seksisme of patriarchaat. Zoals we al hebben laten zien in ons rapport van de Commissie, laat de Bijbel duidelijk zien dat dit zo is en gebiedt dit zelfs.

Volgens het GKv-rapport beweert Abraham Kuiper,

"Deze totale vrijheid [van exegese] is bovendien onmisbaar, als de theologie haar verplichting aan het confessionele leven van de Kerk wil vervullen ... [zodat de Kerk] niet leeft van het water in de kruik, en zichzelf afsnijdt van de fontein waaruit dat water werd gehaald." (pg. 45)

Onze angst is dat de GKv zich deze angsten heeft gerealiseerd. Ze belijden een vrijheid van exegese, maar in werkelijkheid worden ze gedreven door wereldse idealen en filosofie. Daarmee hebben ze zichzelf afgesneden van de fontein. Een echte vrijheid van exegese zou de GKv in staat stellen om vast te houden aan duidelijke bijbelse instructies, zelfs als deze impopulair of beledigend zijn voor de wereld. Zoals duidelijk is in het hele rapport van de GKv, lijken hun vooronderstellingen en vooringenomenheid hun vermogen om de tekst juist te overwegen te hebben beperkt. Omdat ze het leven en de kerk niet interpreteren aan de hand van de Schrift, hebben ze hun eigen hermeneutische principes ondermijnd en de Schrift geïnterpreteerd aan de hand van het leven, de kerk en de ervaring.

Vrijheid met beperkingen

De auteurs van het GKv-rapport schrijven ook,

"...Wanneer we geconfronteerd worden met een nieuwe, relevante vraag, moeten we teruggaan naar de Schrift zelf en met het grootste respect en in geloof opnieuw proberen te begrijpen wat we daar lezen." (pg. 45)

Nogmaals, in algemene zin geldt deze norm. Met nieuwe technologieën en nieuwe ideeën moeten Christenen ook de Schrift doorspitten om "de geesten te beproeven" (1 Johannes 4) en ervoor te zorgen dat ze "elke gedachte gevangen nemen" (2 Korintiërs 10). Het nieuwe leven dat ons in Christus is gegeven heeft invloed op elke hoek van ons leven. Christenen moeten er bijvoorbeeld over nadenken hoe ze een iPhone en sociale media op een godvrezende manier kunnen gebruiken. In de afgelopen tien jaar is dit een nieuwe en relevante vraag geworden. Zeer binnenkort zullen Christenen misschien het gebruik van bionica of leven in de ruimte moeten overwegen. Dit zijn mogelijke, nieuwe en relevante vragen.

De vraag over vrouwen in het leiderschap van de kerk is echter niet nieuw. Ze wordt enigszins relevant gemaakt door het moderne feminisme, maar is overweldigend beantwoord door de Schrift en de kerkgeschiedenis heen. Er is geen nieuwe noodzaak om deze vraag opnieuw aan de orde te stellen. Alleen al de poging om nieuwe of moderne antwoorden te geven is verdacht en verontrustend.

De basis voor dit rapport en zijn hedendaagse conclusies is wat het GKv-rapport "vrijheid van exegese" noemt, zoals eerder geciteerd door Abraham Kuiper. Het is belangrijk om hun begrip van dit principe te

overwegen. We zijn het erover eens dat er een zekere vrijheid bestaat voor niet-essentiële geloofsleer. Persoonlijke vrijheden zoals alcoholgebruik of aanbiddingsstijlen verschillen sterk tussen goedbedoelende christenen. Bovendien bestaat er zelfs binnen belangrijkere doctrines van de kerk, zoals communie of kerkelijk beleid, een verscheidenheid aan opvattingen die gebaseerd zijn op sterke bijbelse argumenten die door veel gelovigen met integriteit worden aangehangen. Toch bestaan deze vrijheden vanwege legitieme en getrouwe interpretaties van de Schrift. Protestantse kerken zijn het met grote eensgezindheid eens over de betekenis en de zin van de communie, maar verschillen alleen in stijl en bijzonderheden. Verschillen in kerkbestuur zijn niet anders. Zeker, veel kerken zijn verschillend georganiseerd in termen van autoriteit en rollen, maar toch kan elk van hen wijzen op bepaalde legitieme accenten of bijzonderheden in de Bijbel om hun overtuiging en structuur te onderbouwen. Allen erkennen het belang van de Kerk, de gemeenschap van gelovigen en leiderschap in het Lichaam.

Bij elk van deze verschillen beroepen christenen zich op verschillende teksten in een poging om de verwarring zo goed mogelijk te overbruggen en de "meest bijbelse" benadering van leven en praktijk hoog te houden. De kern van de zaak is om oprecht te zoeken naar wat God voor Zijn volk wil en dat in praktijk te brengen. God en Zijn regel zijn het uitgangspunt. Hierop voortbouwend moet de hoeksteen van elke hermeneutische methodologie daarom de Schrift zijn

- Gods Woord. Het duidelijke en meest eenvoudige begrip van de Schrift moet daarom onze standaard zijn. God is geen god van verwarring. De hele Schrift erkennen als door God geopenbaard en deze gebruiken om andere Schriftteksten te interpreteren moet daarom onze eerste en belangrijkste methode zijn.

Helaas heeft de GKv in dit hele rapport keer op keer laten zien dat dit niet hun bedoeling is. Verre van vrij te zijn, lijkt hun exegese van cruciale teksten gevangen in een agenda. Hun revisionistische hermeneutische benadering lijkt erop gericht om egalitarisme te vinden onder elke rots en steen van de Bijbel. Door hun toevlucht te nemen tot moderne interpretaties van de oude cultuur, selectieve historische interpretatie en gewoon giswerk, hebben ze de Bijbel onbedoeld (hopen we) impotent gemaakt. De door God geschapen tekst is gereduceerd tot subjectiviteit, slechts zo krachtig en duurzaam als de lezer toestaat. De nieuwe interpretaties van fundamentele teksten zetten de hermeneutische poorten wijd open voor eindeloos giswerk. De presbyters van de ERKWB zijn ervan overtuigd dat de hermeneutische benadering van de GKv de fundamentele van ons geloof uitholt.

Conclusie

Door dit alles heen wordt het duidelijk dat de GKv ten prooi is gevallen aan de exacte hermeneutische fouten waarvan zij de vroege Kerk beschuldigen. Zoals zij zeggen,

"...dat God en Zijn Bijbelschrijvers zich aanpasten aan de cultuur van die tijd maakt de vastlegging ervan in de Bijbel niet normatief." (pg. 44)

Met veel verdriet en tegenzin, maar met een hart voor waarheid en zuiverheid, geloven wij dat de GKv zich heeft aangepast aan de cultuur van hun tijd en nu probeert om deze tot norm van de Bijbel te maken. Net zoals ze gelijk hadden toen ze zeiden dat culturele praktijken van het oude nabije oosten niet noodzakelijkerwijs Schriftuurlijk waren, zijn culturele praktijken van het moderne westen evenmin Schriftuurlijk.

Hoofdstuk 6 - De zwijgteksten

Inleiding

De presbyters van de ERKWB waarderen veel van de goed onderbouwde argumenten die in dit hoofdstuk naar voren worden gebracht. We erkennen ook de hermeneutische uitdagingen die de "zwijg" teksten in het Nieuwe Testament met zich meebrengen. In het volgende hoofdstuk zullen we niet

proberen elk punt van onenigheid uit te pakken, maar eerder een paar uitspraken selecteren die de kern van onze zorg raken.

De relevantie van de "zwijg" teksten voor het vraagstuk van vrouwelijk ouderlingschap

In de inleiding van hoofdstuk 6 betreuren de auteurs van het GKv rapport het feit dat de "zwijg" teksten gebruikt zijn om de positie van alleen mannelijk leiderschap in de kerk te versterken. In plaats daarvan geloven ze dat "het de vraag is" of de "zwijg" teksten überhaupt van toepassing zijn op de kwestie van vrouwelijk ouderlingschap. (pg. 47)

Maar gezien het feit dat Paulus in 1 Timoteüs 3 het onderwijzen noemt als een noodzakelijke kwalificatie van de ouderling, lijkt het erop dat deze teksten wel degelijk van toepassing zijn op het vraagstuk van vrouwelijk ouderlingschap, omdat het moeilijk zou zijn om tegelijkertijd te onderwijzen en te zwijgen in de gemeente. Dit wordt nog duidelijker als je bedenkt dat de eis van de opziener om te onderwijzen slechts 5 verzen nadat Paulus zegt: "Maar ik sta niet toe dat een vrouw onderwijst...(over mannen)" wordt gegeven.

De autoriteit van de hele Schrift

De apostel Petrus schrijft,

Paulus heeft u ook geschreven naar de wijsheid **die hem gegeven is**, 16 zoals hij in al zijn brieven doet als hij daarin over deze zaken spreekt. Er staan dingen in die moeilijk te begrijpen zijn, die de onwetenden en onstandvastigen tot hun eigen verderf verdraaien, zoals ze ook met **de andere Schriften** doen. 2 Petrus 3:15b-16 (cursivering van ons)

Voor het doel van onze discussie zijn er twee belangrijke punten om te overwegen in deze korte passage. Het eerste is dat de "wijsheid" van de brieven van Paulus "**hem gegeven was**" (vs.15) door God en daarom bindend was voor alle gemeenten. Ten tweede versterkt Petrus dit punt door Paulus' brieven te identificeren als

"Schrift" (vs. 16). In dit geval is het onze vaste overtuiging dat elke brief van Paulus die voor ons is opgetekend in het Nieuwe Testament gezaghebbend en bindend is voor kerken in elke generatie. De auteurs van het GKv-verslag beginnen hoofdstuk 6 echter met te schrijven,

"Paulus schreef een brief, zoals blijkt uit de opening ervan. Dat is het overdenken waard: dit is geen profetie of wetstekst, maar een brief." (pg. 47 ¶4)

De presbyters van de ERKWB zouden heel graag willen weten wat de auteurs van het GKv-rapport met deze zin willen zeggen. Zijn de brieven van Paulus minder gezaghebbend en betekenisvol dan andere delen van de Schrift? Moeten we aannemen dat de woorden van Paulus niet profetisch zijn voor de universele Kerk? Zo niet, hoe moeten we dan onderscheiden welke delen van de brieven van Paulus gewoon historische anekdotes zijn en welke gezaghebbend zijn voor christenen in alle tijden? Zoals we al bij verschillende gelegenheden hebben betoogd, laat de hermeneutische methodologie in het GKv-rapport ons in een positie van onzekerheid over welke delen van de Paulinische brieven voorschrijvend zijn voor de universele kerk en welke niet. De kerk is onderworpen aan de individuele meningen van elke exegeet. Elke uitlegger moet beslissen welke delen van het corpus van Paulus relevant voor ons zijn en welke niet. Daarmee ondermijnt het GKv-rapport het vertrouwen van de kerk in de Schrift en maakt het de zekerheid van de predikant onmachtig als hij tegen de gemeente zegt: "Zo zegt de Heer...".

Rationele argumentatie

In de inleiding van het GKv-rapport merken de auteurs op,

"Het is hier niet nuttig als we de waarheid van de Bijbel zeker proberen te maken door een sterk rationalistische benadering." (pg. 4, ¶5)

De presbyters van de ERKWB vinden echter dat het rapport van de GKv 68 pagina's vol staat met rationele argumenten, aannames en gevolgtrekkingen, in plaats van de tekst op zijn waarde te schatten. Dit is vooral duidelijk in hoofdstuk 6. De auteur zegt regelmatig dingen als, "...**het klinkt alsof...**" (blz. 49) en, "Deze uitdrukking **zou kunnen zijn...**" (blz. 49), en, "**Het lijkt** heel aannemelijk..." (blz. 52). Een significant voorbeeld van deze rationalistische benadering is te vinden op pagina 53, waar de auteurs de duidelijke betekenis van Paulus' woorden over het ouderlingschap van vrouwen in 1 Timoteüs, hoofdstuk 2, proberen tegen te spreken. Ze doen dit door een heel argument op te bouwen dat gebaseerd is op de aanname dat de vrouwen van Efeze naar Eva keken als een voorbeeld van vrouwelijke dominantie. De auteur schrijft...

"De vrouwen **lijken** hun situatie in Efeze **te** verbinden met Genesis..." (pg. 53, ¶1, cursivering van ons)

We hebben dit punt al behandeld in hoofdstuk 1, maar het is de moeite waard om het hier nogmaals te noemen. De presbyters van de ERKWB zouden heel graag willen weten op welke historische documenten de auteurs van het GKv-rapport zich baseren om het beroep van de Efezische vrouwen op de superioriteit van Eva in de hof van Eden aan te tonen. Voor zover wij weten is er noch bijbels noch buitenbijbels bewijs om deze aanname te ondersteunen. De auteur stelt echter vol vertrouwen,

"Als je vers 15 erbij haalt, wordt het duidelijk dat Paulus laat zien dat het beroep dat vrouwen doen op Eva's voorbeeld onzin is." (pg. 53, ¶1)

Welke beroepen zich op Eva? Welk hard historisch bewijs kunnen ze aanwijzen dat de vrouwen van Efeze zich beriepen op Eva als hun voorbeeld van dominantie? Dit gaat een stap verder dan rationele argumentatie. Dit is rationalisme gebaseerd op verbeelding om Paulus te dwingen iets te zeggen dat tegengesteld is aan de gewone lezing van de tekst.

Het geval van 1 Korintiërs 14:34-35

Nogmaals, het is niet onze bedoeling om in te gaan op elk conflictpunt in hoofdstuk 6, maar we willen nog één laatste kwestie aan de orde stellen omdat deze de kern van onze zorg raakt, namelijk de hermeneutische verantwoordelijkheid van de herders van de Heer.

De auteurs van het GKv-rapport verwijzen naar 1 Korintiërs 11:5 om aan te tonen dat het "zwijg"-gebod van Paulus in 1 Korintiërs 14:34-35 onmogelijk kan betekenen wat er duidelijk staat.

Hier zijn de twee teksten als referentie voor de lezer:

En iedere vrouw die bidt of profeteert met onbedekt hoofd onteert haar hoofd, want het is net alsof haar hoofd geschoren is. 1 Korintiërs 11:5

Vrouwen moeten zwijgen in de kerken. Zij mogen niet spreken, maar moeten onderdanig zijn, zoals de wet zegt. 35 Als ze iets willen vragen, moeten ze dat thuis aan hun eigen man vragen, want het is oneervol als een vrouw in de gemeente spreekt. 1 Korintiërs 14:34-35

Volgens de hermeneutische methodologie van het GKv-rapport moeten we het "zwijg"-gebod van 1 Korintiërs 14:34-35 lezen in het licht van en geconditioneerd door 1 Korintiërs 11:5, dat ons vertelt dat vrouwen in Korintië aan het bidden en profeteren waren. De vraag is of dit de juiste hermeneutische procedure is.

Het feit dat deze twee teksten in dezelfde brief staan, zorgt zeker voor een hermeneutische uitdaging. Maar zoals we in hoofdstuk 1 al zeiden, zijn er verschillende exegese-regels die ons in zulke gevallen kunnen helpen. Een van die regels is de "analogie van de Schrift", die stelt dat de Bijbel de beste uitlegger van de Bijbel is. Het lijkt erop dat de auteurs van het GKv-rapport dit principe inderdaad proberen te gebruiken in hoofdstuk 6 door deze 2 teksten in spanning te houden.

Het probleem ontstaat echter wanneer we geconfronteerd worden met de kwestie van hiërarchie. Als er een duidelijk conflict is tussen twee of meer verzen in de Schrift, moeten we een beslissing nemen over welke verzen voorrang hebben op de andere. In dit geval is een tweede regel van exegese nodig, namelijk

"hermeneutische hiërarchie". Volgens het principe van de "hermeneutische hiërarchie" dat door de commissie van de ERKWB naar voren is gebracht, hebben Bijbelverzen die directe bevelen communiceren voorrang boven verhalen, voorbeelden of anekdotische informatie in de tekst.

Het boek Samuël vertelt ons bijvoorbeeld dat David vele vrouwen had. Sommige Christenen in het zuiden van de wereld hebben hun eigen culturele acceptatie van polygamie gerechtvaardigd op basis van Davids voorbeeld. De redenering is dat, als de "man naar Gods hart" het volk van God mocht leiden met een veelvoud aan vrouwen, dan kan ik dat ook. En dit zou een gerechtvaardigde conclusie kunnen zijn geweest als er niet een zeer belangrijke passage in de eerste brief van Paulus aan Timoteüs had gestaan. In 1 Timoteüs 3:2 maakt Paulus monogamie tot een noodzakelijke kwalificatie voor kerkleiders. In dit geval lost een hermeneutische hiërarchie het dilemma op. Het directe gebod van Paulus heeft voorrang boven het oudtestamentische voorbeeld van koning David.

Deze zelfde twee principes zijn nodig voor een juiste exegese van de "zwijg" passage in de 1e brief aan de Korintiërs. Een juiste hermeneutische hiërarchie zal dit schijnbare conflict tussen de twee passages oplossen, omdat het directe bevel van Paulus 1 Korintiërs 14:34-35 voorrang moet hebben boven de anekdotische verwijzing in 1 Korintiërs 11:5.

We geven toe dat 1 Korintiërs 11:5 inderdaad verwijst naar profeterende en biddende vrouwen in Korintiërs. Maar we moeten ook erkennen dat deze passage noch een gebod noch een morele beoordeling van de apostel is, maar slechts een anekdotische verwijzing om een volledig beeld te geven van de situatie in Korinthe.

ander punt met betrekking tot hoofdbedekking. Dit vers mist de context die nodig is om het normatieve kracht te geven voor de kerk. Het enige dat we zeker weten uit 1 Korintiërs 11:5 is dat vrouwen in Korintiërs met onbedekt hoofd baden en profeteerden. Wat we niet weten is **wanneer**, **waar** en **hoe** ze aan het bidden en profeteren waren. Waren de vrouwen van Korinthe aan het bidden en profeteren tijdens de samenkomst van de kerk? Deden ze dat privé, thuis of in vrouwenbijeenkomsten? We weten het niet, omdat de tekst het ons niet vertelt. Het enige voorschrift uit 1 Korintiërs 11:5 dat we met zekerheid kunnen aanwijzen is dat wanneer vrouwen bidden en profeteren, ze dit met bedekt hoofd moeten doen.

De commissie van de ERKWB erkent dat, als 1 Korintiërs 11:5 de enige informatie in de brieven van Paulus over de vrouw in de gemeente zou zijn, er enige vrijheid zou zijn om verschillende meningen te formuleren over de gebruiken van de plaatselijke gemeente. Sommigen lezen deze tekst en keuren het goed dat vrouwen in de gemeente bidden en profeteren, terwijl anderen op verschillende andere teksten in het Nieuwe Testament wijzen en het afwijzen. Als 1 Korintiërs 11:5 alles was wat we hadden, dan zou er vrijheid zijn om over deze kwestie te oordelen.

1 Korintiërs 11:5 is echter niet de enige tekst in deze brief die zich richt tot de vrouwen van Korinthe. Drie hoofdstukken later komt het onderwerp opnieuw ter sprake, maar deze keer is het geen anekdotisch terzijde, maar eerder een directe opdracht van de apostel waarin hij duidelijk zegt,

Vrouwen moeten zwijgen in de kerken. Zij mogen niet spreken, maar moeten onderdanig zijn, zoals de wet zegt. 35 Als ze iets willen vragen, moeten ze dat thuis aan hun eigen man vragen, want het is oneervol als een vrouw in de gemeente spreekt. 1 Korintiërs 14:34-35

Het principe van "hermeneutische hiërarchie" dwingt ons om 1 Korintiërs 14:34-35 voorrang te geven boven de minder directe en perifere verwijzing in 1 Korintiërs 11:5. In directe tegenstelling tot de zienswijze van het GKv rapport, worden de presbyters van de ERKWB gedwongen door de "analogie van Schrift" en de "hiërarchie van hermeneutiek" om 1 Korintiërs 11:5 te interpreteren in het licht van en geconditioneerd door 1 Korintiërs 14:34-35, in plaats van andersom.

Conclusie

De presbyters van de ERKWB zijn zeer bezorgd over de hermeneutische methodologieën die in het rapport van de GKv worden gebruikt. In plaats van een zorgvuldige exegese van de betreffende teksten, wordt er vertrouwd op rationalisme, giswerk en een duidelijk vooroordeel ten opzichte van een bepaalde egalitaire agenda die in onze huidige cultuur aan het werk is. De "zwijg" teksten worden gegeven in de gebiedende vorm en geven als zodanig een regel voor de universele kerk in geloof en praktijk.

Slotopmerkingen

We hopen dat u dit verslag ontvangt in de geest van Spreuken 27:5-6:

"⁵ Beter is een openlijke berisping dan verborgen liefde. ⁶ Trouw zijn de wonden van een vriend; overvloedig zijn de kussen van een vijand."

Zoals we aan het begin van onze reactie hebben gezegd, zien we de beslissing om vrouwen toe te laten tot de kerkelijke ambten als zorgwekkend, vooral omdat we geloven dat de Schrift duidelijk spreekt over deze kwestie. De ernstiger kwestie is echter wat wij beschouwen als een ernstig foute hermeneutiek die gebruikt wordt om de standpunten te rechtvaardigen die de GKv nu omarmt.

De geschiedenis van de kerk, met name in de afgelopen eeuw, is bezaaid met waarschuwende verhalen over kerkgenootschappen die hun houvast zijn kwijtgeraakt. Wat begint met ogenschijnlijk kleine hermeneutische compromissen kan snel escaleren tot een grootschalige verwerping van kardinale doctrines zoals de exclusiviteit van Christus, de eeuwigheid van de hel of de plaatsvervangende verzoening.

De historische gereformeerde orthodoxie erkent de Bijbel als het gezaghebbende, foutloze Woord van God, het Woord waaraan wij geroepen zijn ons nederig te onderwerpen, of het nu wel of niet tegen onze culturele gevoeligheden indruist. Helaas zien we de besluiten en rechtvaardigingen in het synoderapport in Goes als capituleren voor de heersende wind van de cultuur, in plaats van te buigen voor de God van de Schrift.

Terwijl we onze diepe waardering voor de vele jaren van kerkelijke relaties tussen onze twee denominaties willen herhalen, betreuren we dat de huidige koers van de GKv, en nu de vereniging met de NGK, deze relaties dreigt te verbreken. Daarom roepen we de GKv, en alle individuele gemeenten van de GKv op om zich te bekeren tot de Heer en terug te keren naar het historische gereformeerde geloof.

Bijlage bij artikel 51 - beantwoording ERKWB

BEANTWOORDING van de brief van de
EVANGELISCH-REFORMIERTE KIRCHE WESTMINSTER BEKENNTNIS (ERKWB)
AUSTRIA, SWITZERLAND AND GERMANY
(d.d. 14 november 2023 ontvangen via de Commissie Relaties Buitenland)

Geachte broeders,

Dank voor uw uitvoerig schrijven. We proberen daarin oprechte zorg over de koers van onze kerken. Om Gods wil mogen we dat niet naast ons neerleggen. Integendeel, wij willen uw zorgen eerlijk wegens en zo goed mogelijk beantwoorden.

Het rapport dat door u van commentaar is voorzien, is afkomstig van een commissie. Het is geen leerstuk van een generale synode. De generale synode van Goes 2020 heeft zich beperkt tot het betuigen van algemene instemming met het rapport. Voor haar besluiten heeft ze zich enkel een aantal kernpunten eigengemaakt.

Op basis van deze kernpunten sprak ze uit 'dat er op basis van verantwoorde Schriftuitleg in de kerken ruimte mag zijn voor de overtuiging en praktijk dat mannen en vrouwen op gelijke wijze geroepen kunnen worden tot alle taken in de kerk, ook tot de dienst in de ambten; daarmee behouden beide overtuigingen en praktijken hun volwaardige plaats in de kerken' (Acta GS Goes 2020, art. 22, besluit 3.1).

De GKv, zoals wellicht bekend, zijn inmiddels samengegaan met de Nederlands Gereformeerde Kerken tot Nederlandse Gereformeerde Kerken. Officieel hebben de besluiten van vroegere synodes geen rechtskracht meer in de nieuwe NGK.

Tegelijk werken de besluiten van toen nog altijd door: ook in de nieuwe NGK is er de ruimte om zowel mannen als vrouwen te roepen tot de ambtelijke dienst. En de verantwoording van die keus ligt voor een belangrijk deel in genoemd rapport.

Uw reactie op dat rapport is bij ons daarom nog steeds aan het juiste adres. We weten ons verantwoordelijk voor de richting die onze kerken in het verleden zijn ingeslagen, ook al was dat in een andere constellatie dan de huidige. U mag ons daarop aanspreken.

De synode heeft voor de beantwoording van uw schrijven opnieuw een commissie benoemd. Haar rapport voegen we hierbij; naar het oordeel van de synode is het een adequate reactie op uw schrijven.

Namens de synode van Deventer 2023 van de Nederlandse Gereformeerde Kerken,

(ondertekening)

RAPPORT

van de commissie tot beantwoording van de brief van de
EVANGELISCH-REFORMIERTE KIRCHE WESTMINSTER BEKENNTNIS (ERKWB)
AUSTRIA, SWITZERLAND AND GERMANY

Hermeneutische principes

De grootste moeite van de ERKWB, zo begrijpen wij, is niet zozeer dat er vrouwen dienen in onze kerken, als wel de manier waarop het rapport dat diende op de synode van Goes 2020 (voortaan: 'het rapport') dit met gegevens uit de Bijbel onderbouwt. Daar willen we ons antwoord dan ook vooral op richten: hoe lezen we de Bijbel, hoe lezen we de relevante teksten.

De ERKWB noemt op pag. 2 van haar schrijven 'twee noodzakelijke principes': de 'Analogy of Scripture' en de 'Hierarchy of Hermeneutics'.

Het eerste roept bij ons herkenning op, zeker als ze dat nader omschrijft als 'use scripture to interpret scripture', Schrift met Schrift vergelijken. Gods wil leren we niet kennen door enkel teksten te zoeken naar eigen voorkeur. We moeten steeds blijven luisteren naar het geheel van wat Hij ons heeft gezegd en in de Bijbel heeft laten opschrijven.

Tegen die achtergrond lezen en waarderen wij de door de ERKWB (op pag. 2) gewraakte zin op pag. 6 (oorspronkelijke nummering) van het rapport: 'De onderbouwing van de man/vrouw- en ambt-besluiten leunt echter niet op losse Bijbelteksten'. Het gaat immers om de samenhang van de Schrift, de eenheid van Gods Woord. Het is één Geest die werkzaam is in verschillende Bijbelschrijvers.

Het tweede principe dat de ERKWB noemt zouden we zelf liever anders omschrijven.

We stemmen met haar in dat voor bepaalde onderwerpen de ene tekst meer te zeggen heeft dan de andere. En ook dat een verhalende tekst een ander karakter heeft dan een expliciet voorschrift. Elke tekst moet naar zijn eigen aard gelezen worden, in overeenstemming met de bedoeling van de auteur, en daarmee de bedoeling van de Heilige Geest.

De term 'hiërarchie' kunnen we daarbij echter niet goed plaatsen; staat de ene tekst boven de andere? Elke tekst heeft zijn eigen aard, en daarmee zijn eigen waarde. De ene tekst mag niet worden gebruikt om de andere weg te schuiven. Gods Woord is één!

1 Timoteüs 2

Het belang hiervan wordt duidelijk bij de toepassing van 1 Timoteüs 2 vers 11 en 12. De ERKWB typeert die tekst op pag. 3 als 'a direct command, forbidding women from teaching and leading over men in the local congregation'. En terecht maakt ze bezwaar als iemand zo'n duidelijk voorschrift zou negeren, ten gunste van een eigen redenering vanuit minder duidelijke voorschriften of andersoortige teksten. Van onze kant maken we echter bezwaar wanneer iemand de kwestie met zo'n enkele tekst als afgedaan zou willen beschouwen. Ook de directief geformuleerde voorschriften in de Bijbel vragen steeds om inkleuring vanuit andere teksten, en daarmee om uitleg vanuit het geheel van Gods Woord.

Een voorbeeld. In Leviticus 20 vers 10 staat het volgende voorschrift: 'Wie overspel pleegt met een getrouwde vrouw, een vrouw die een ander toebehoort, moet ter dood gebracht worden'. Dat is een duidelijke uitspraak. Dus toen David overspel pleegde met de vrouw van Uria (2 Samuël 11) moest hij volgens de wet ter dood gebracht worden. Dat gebeurt echter niet, 2 Samuël 12 vers 13: 'De HEER vergeeft u die zonde, u zult niet sterven'.

Ondergraaft de HEER zijn eigen voorschrift? Liever zeggen we – vanuit het geloof in de eenheid van Gods Woord – dat Hij door zijn genade aan David het voorschrift uit Leviticus verder inkleurt. De wet laat ons zien hoe ernstig onze zonde is. Telkens klinkt daar het doodvonnis. Des te meer blinkt Gods goedheid, als Hij ons de zonde wil vergeven! Het voorschrift uit Leviticus hoeven we daarom niet te lezen als een verbod op gratieverlening, maar als aansporing om Gods gratie te blijven zoeken. Zonder die genade zijn we namelijk ten dode opgeschreven!

Zo verrijkt de ene tekst de andere, ook als die van zichzelf al duidelijk leek.

Deze verrijking willen we eveneens zoeken bij een voorschrift als 1 Timoteüs 2 : 11 en 12. Volgens vers 12 staat Paulus een vrouw twee dingen niet toe:

- a. lesgeven;
- b. zich 'authentiek' gedragen richting een man.

Het Grieks gebruikt voor dat laatste een zeldzaam woord dat verder in de Bijbel niet voorkomt (zie hiervoor ook de informatie op pag. 50 van het rapport). Qua woordafleiding en woordgebruik komt het behoorlijk overeen met de Nederlandse uitdrukking 'het recht in eigen hand nemen'. Dat is iets wat niemand past, mannen niet en vrouwen evenmin.

Het 'lesgeven' staat er als zelfstandig begrip naast. Zonder nadere context levert dat vragen op. Moeten we alle vrouwen die werkzaam zijn in het onderwijs ontslaan? Of gaat het hier om een specifieke vorm van lesgeven?

Dus kijken we verder rond in de Bijbel, om net als bij het voorschrift uit Leviticus te onderzoeken hoe Gods Geest zelf hier invulling aan heeft gegeven.

Dan lezen we in Rechters 4 dat mevrouw Debora aan meneer Barak vertelt wat hij moet doen. De ERKWB oppert op pagina 9 de mogelijkheid dat 'her leadership over Israel was merely indication of Israel's weakness during the time of the judges and of masculine passivity in the face of their duties before God and country'. De mannen lieten het mogelijk afweten. We zullen het niet ontkennen; Rechters 4 vers 8 en 9 en Rechters 5 vers 16 en 17 wijzen inderdaad in die richting. Dat neemt echter niet weg dat de HEER Debora gebruikt om in deze geestelijk arme tijd zijn wil over te brengen. Hij vindt dat blijkbaar niet ongepast, ongeacht het voorschrift dat Hij in later tijd laat noteren door de apostel Paulus in 1 Timoteüs 2. Ook het lied dat Debora samen met Barak schreef (Rechters 5), heeft een ereplaats gekregen in de Bijbel, tot lering(!) van ons allen.

Hetzelfde geldt voor de profetes Chulda, die koning Josia mag helpen om de weg van de HEER te hervinden (2 Koningen 22, 2 Kronieken 34). Ook hier is het geestelijk armoe troef onder de mannelijke ambtsdragers: de hogepriester die van de koning opdracht krijgt om de HEER te raadplegen, weet niet beter dan zich met de andere hoogwaardigheidsbekleders vanuit de tempel naar een buitenwijk van Jeruzalem te begeven, waar iemand van het dienstpersoneel van de tempel woont. Zijn vrouw moet ons maar in contact brengen met de HEER, want wij – inclusief dus de hogepriester – zijn dat contact kwijt. En God is genadig: via deze vrouw geeft Hij antwoord. Dat kan en mag blijkbaar, ondanks wat Paulus later zou schrijven in 1 Timoteüs 2.

In het Nieuwe Testament ontmoeten we Priscilla, die samen met haar man Aquila (in Handelingen 18 vers 26 wordt ze als eerste genoemd!) les geeft aan Apollos, om hem de Weg van God in Christus Jezus nader uit te leggen. Paulus is dit echtpaar er erkentelijk voor: in Romeinen 16 vers 3 noemt hij hen beiden (bijna) aan het begin van een lange lijst van mensen die hij speciaal wil groeten (alleen mevrouw Febe gaat vooraf).

En natuurlijk is er het drievoudig getuigenis van Matteüs 28, Marcus 16 en Johannes 20, over de vrouwen die bij het lege graf van Jezus opdracht krijgen om aan de leerlingen te vertellen dat Hij uit de dood is opgestaan. Opnieuw kun je dat gebeuren zien als teken van geestelijke armoe bij de mannen, maar opnieuw neemt dat niet weg dat de Heer zelf, persoonlijk of via zijn engelen, aan de vrouwen deze opdracht geeft.

Laten wij dan wijzer zijn dan de leerlingen die het getuigenis van vrouwen niet wilden aannemen (Lucas 24 vers 11). Als de HEER vrouwen gebruikt om mannen te vertellen wat zijn wil is, wie zijn wij om hen tegen te houden?

Het lijkt ons daarom niet in overeenstemming met de eenheid van de Schrift wanneer we 1 Timoteüs 2 : 12 zouden uitleggen als een correctie op het spreken van Debora, Chulda, Priscilla, Maria van Magdala en anderen.

Het verband van heel 1 Timoteüs wijst in een andere richting. Al vanaf hoofdstuk 1 vers 2 keert Paulus zich tegen eigenwijs optreden, geldingsdrang, mensen die het een ander wel even zullen vertellen. In plaats daarvan leert Paulus ons rust, bescheidenheid, gehoorzaamheid, luisteren naar Gods Woord en dat Woord naspreken. Dat geldt voor mannen (hoofdstuk 2 vers 8) en voor vrouwen (vers 9 tot 15).

De bijzondere woordkeus van Paulus in vers 12 laat zien dat hij zich nu speciaal richt op vrouwen die meer willen, die de mannen wel even een 'lesje' willen leren. Dat was echter niet de stijl van vrouwen als Debora, Chulda, Priscilla en Maria van Magdala.

Zelf noemt Paulus nog een andere naam: Eva. Zij ging voorop in het overtreden van Gods gebod, met alle gevolgen van dien. Doe haar dat dus niet na! Ga als vrouw niet de baas spelen over mannen, maar voeg je in dankbaarheid naar de plek die God je geeft. Dan wordt Eva een erenaam: moeder van alle levenden!

Tegen deze achtergrond kunnen we ons voorstellen dat het rapport (op pag. 18 en eveneens op pag. 51) de mogelijkheid oppert dat de vrouwen in Efeze Eva juist als hun idool hadden beschouwd.

De ERKWB maakt er (onder meer op pag. 6) terecht bezwaar tegen als het rapport deze veronderstelling zou gebruiken als basis voor de juiste uitleg van 1 Timoteüs 2. Het is immers niet meer dan een vermoeden.

Gelukkig geeft het rapport meer argumentatie, niet gebaseerd op veronderstellingen maar op nauwkeurige lezing. De genoemde theorie is dan niet meer dan een illustratie, een mogelijkheid. Niet dwingend, en zeker voor discussie vatbaar, maar evengoed een plausibele optie om te verklaren waarom Paulus specifiek naar Eva verwijst.

En dan nog iets. Het valt ons op dat de ERKWB het voorschrift uit 1 Timoteüs 2 speciaal wil betrekken op de 'local congregation' (pag. 3) of ook de 'community of the church' (pag. 5). Voor zover wij kunnen zien geeft ze daar echter geen argumentatie voor. We zien er in 1 Timoteüs 2 ook geen reden toe.

Het hoofdstuk dringt juist aan op brede toepassing: bid voor alle mensen (vers 1), speciaal voor koningen en gezagsdragers (vers 2), omdat God wil dat alle mensen worden gered (vers 4), reden waarom Paulus juist opdracht heeft om de heidense volken het evangelie te leren (vers 7). Mannen moet zich gepast gedragen, overal waar ze bidden (vers 8), dus niet alleen in de kerk. Ook de aansporing dat vrouwen zich niet moeten profileren door opzichtige haardracht of dure kleding (vers 9) maar liever zullen opvallen door goede daden (vers 10), geldt vast niet alleen binnen de muren van de kerk. Waarom zouden vers 11 en 12 daar dan wel toe beperkt zijn?

We hopen in ieder geval dat de ERKWB niet wil toegeven aan de gespletenheid van christenen die buiten de kerk geen problemen hebben met vrouwen in gezagsvolle functies, maar hen binnen de kerk die ruimte niet willen bieden. Dat zou geheel in strijd zijn met de duidelijke strekking van 1 Timoteüs 2, dat uit is op het heil van alle mensen en aanwijzingen geeft die daaraan bijdragen. Wie dat beperkt tot de kerk, heeft Paulus niet begrepen.

1 Korintiërs 11

Het principe van de 'hermeneutische hiërarchie' komt ook aan de orde bij de vergelijking van 1 Korintiërs 11 en 1 Korintiërs 14. In hoofdstuk 11 vers 5 zegt de apostel dat vrouwen bij het bidden of profeteren hun hoofd bedekt moeten houden. Blijkbaar is dat bidden of profeteren niet het probleem; alleen het bidden of profeteren met een kaal hoofd. Het rapport neemt dat mee naar de uitleg van 1 Korintiërs 14 vers 34, later in dezelfde brief, waar staat dat vrouwen gedurende de samenkomsten moeten zwijgen. Het rapport stelt (pag. 48) dat dit na hoofdstuk 11 niet een volledig zwijgen kan inhouden; bidden en profeteren was immers wel toegestaan, als de betrokken vrouwen hun hoofd maar bedekt hielden.

De ERKWB maakt hier bezwaar tegen. Op pag. 31 (Nederlandse vertaling pag. 32) schrijft ze: 'The principle of "hermeneutical hierarchy" forces us to give 1 Corinthians 14:34-35 precedence over the less direct and peripheral reference in 1 Corinthians 11:5'. En dus wil ze 1 Korintiërs 11 vers 5 lezen in het licht van 1 Korintiërs 14 vers 34 en 35, en niet andersom.

Het schrijven van de ERKWB geeft daar echter geen vervolg aan. Het vertelt niet wat 1 Korintiërs 11 vers 5 in het licht van 1 Korintiërs 14 dan wel zou moeten betekenen (ook op pag. 7 maakt het wel bezwaar tegen de uitleg van het rapport maar geeft het geen eigen verwerking van deze tekst). Het lijkt alsof de ERKWB 1 Korintiërs 11 vers 5 aan de kant schuift. Omdat 1 Korintiërs 14 volgens haar voorrang heeft, komt 1 Korintiërs 11 vers 5 niet meer aan bod?

Ziedaar weer ons probleem met het hermeneutisch principe van de ERKWB. Wanneer zij wil benadrukken dat een verhalende tekst niet op dezelfde manier normatief is als een wetstekst, vindt ze ons aan haar

zijde. Maar wanneer ze met haar hermeneutische hiërarchie teksten terzijde stelt, maken wij bezwaar. Wij willen leren van heel de Schrift, niet alleen van teksten die naar ons oordeel voorrang verdienen.

In dit geval is wegschuiven van de tekst extra kwalijk, omdat Paulus in hoofdstuk 11 enkele fundamentele opmerkingen maakt over de verhouding tussen man en vrouw, gerelateerd aan de verhouding tussen God en Christus. Dat is nog fundamenteeler dan de vergelijking die hij in Efeziërs 5 maakt tussen Christus en de kerk.

Beide vergelijkingen tonen aan dat de positie van man en vrouw niet verwisselbaar is. De man als hoofd is de eerste, zegt Paulus in vers 8 en 9. Zo is ook God de eerste ten opzichte van Christus: de Zoon is uit de Vader geboren, niet andersom.

Maar het mooie is juist dat dit voor Christus totaal niet betekent dat Hij 'minder' is dan zijn hemelse Vader. Integendeel! Jezus beklemtoonde altijd hoe Hij één is met de Vader (zie het evangelie van Johannes, van hoofdstuk 5 tot hoofdstuk 17). De Vader geeft alles in handen van de Zoon, en de Zoon volgt in alles de wil van zijn Vader.

Op dezelfde manier mogen man en vrouw een eenheid vormen. Ieder op eigen positie, maar niet los van elkaar. In dat kader staat het voorschrift van Paulus over de hoofdbedekking voor een vrouw: zij moet haar eigen positie bewaren en zich niet profileren als zelfstandige tegenover haar man. Dat zou tekort doen aan hun onderlinge verbondenheid.

Als de ERKWB dan toch met hermeneutische hiërarchie wil werken, zou ze 1 Korintiërs 11 eigenlijk boven 1 Korintiërs 14 moeten stellen. Fundamentele waarden gaan toch boven praktische aanwijzingen?

Nu geeft de ERKWB de indruk dat ze liever luistert naar directieven dan naar de diepe waarheid van het evangelie. Alsof ze de wet hoger acht dan de genade.

Nogmaals, wij pleiten er niet voor om het één tegen het ander weg te strepen. Het hiërarchisch principe doet naar ons oordeel de Bijbel geen recht. Laat elke tekst zijn eigen woord mogen spreken, als Woord dat onze goede God ons geeft.

Vanuit 1 Korintiërs 11 nemen we dus mee dat Paulus vanuit zijn fundamentele bezinning op de verhouding tussen man en vrouw geen reden ziet om vrouwen te verbieden om te bidden of te profeteren; hij wil enkel dat ze in hun uiterlijk tonen dat ze zich schikken naar hun eigen positie als vrouw. Net als in 1 Timoteüs 2 gaat het erom dat ze zich niet moeten profileren tegenover hun man. De eenheid in verscheidenheid moet zichtbaar blijven, zoals Christus één is met zijn Vader.

De ERKWB wijst er terecht op dat Paulus niet vertelt 'wanneer, waar en hoe' de betrokken vrouwen hebben gebeden of geprofeteerd (pag. 31, Nederlandse vertaling pag. 32). Vanwege de combinatie met hun uiterlijke verschijning zal Paulus hebben bedoeld op hun optreden tussen andere mensen. Door (hardop) te bidden of te profeteren laten ze zich daar horen en trekken ze er de aandacht. Dat mag, maar dan moeten ze zich wel gepast vertonen.

Dat Paulus dit niet verder inperkt met bepalingen over 'wanneer, waar en hoe' is geen reden om de tekst af te waarderen, zoals de ERKWB doet. Het geeft eerder aan dat Paulus die nadere beperkingen niet nodig vindt. Dan moeten wij ze niet alsnog gaan opleggen.

Verder valt ons op dat de ERKWB 1 Korintiërs 14 dan wel voorrang wilt geven, maar dat ze op pag. 31 (Nederlandse vertaling pag. 32) volstaat met het eenvoudig uitschrijven van vers 34 en 35. Ze geeft verder geen uitleg. Dat betreuren we.

Op pag. 12 geeft ze gelukkig meer aandacht aan dit hoofdstuk, met opmerkingen die naar onze indruk behoorlijk overeenkomen met de uitleg die het rapport biedt op pag. 47 en 48. Alleen laat ze vers 34 en 35 er dan weer buiten.

Maar als de ERKWB die verzen zo belangrijk vindt dat ze zelfs mogen heersen over de uitleg van 1 Korintiërs 11, behoort ze zeker aan te tonen dat ze zorgvuldig heeft willen luisteren naar wat de Geest in dit hoofdstuk tot de gemeente zegt. Nu lijkt het alsof ze deze twee verzen losmaakt van hun context en ze op de klank af toepast. Dat is geen zorgvuldig Bijbelgebruik.

Cultuur

Op pag. 4 maakt de ERKWB bezwaar tegen uitspraken op pag. 11 van het rapport. Het gaat dan over de uitdrukking 'de mens en zijn vrouw' die voorkomt in Genesis 2 vers 25 en Genesis 3 vers 8. Het rapport ziet dat als een manier van zeggen die past bij de cultuur van later tijd, toen het boek Genesis geschreven werd. Het roept op om aan deze manier van zeggen geen overhaaste conclusies te verbinden over een onderschikking van de vrouw aan de man.

De ERKWB waarschuwt ons dat wij niet willekeurig mogen bepalen of een Bijbelse zegswijze cultureel bepaald is of ons juist uittilt boven de cultuur van de Bijbelschrijver of Bijbellezer. Die waarschuwing is uiteraard terecht. En het gaat zeker niet aan om Bijbelse gegevens die ons niet bevallen, eenvoudig weg te schrijven als 'cultureel bepaald'.

Gelukkig doet het rapport dat ook niet. Het zegt slechts dat we ons niet hoeven laten afschrikken door een zegswijze die ons misschien vreemd voorkomt; we hoeven daar geen verborgen boodschap achter te zoeken, zeker niet als we weten dat de bedoelde zegswijze past in de cultuur van destijds.

Anders gezegd: we moeten in zo'n zegswijze niet meer lezen dan wat er staat. Dat is in dit geval 'de mens en zijn vrouw'. Zo zijn ze in Genesis 2 vers 18 tot 24 aan ons voorgesteld, en zo worden ze nu in het vervolg ook enkele keren genoemd.

Aandacht voor de culturele component mag dus niet dienen om teksten monddood te maken. Het kan echter wel dienen om in teksten niet meer te lezen dan de oorspronkelijke bedoeling van de schrijver zal zijn geweest. Het kan ons helpen om beter zicht te krijgen op het echte punt dat hij wil maken.

Dat was immers het geval in 1 Korintiërs 11 (zie hierboven): de hoofdbedekking is slechts een cultureel bepaald symptoom. Het gaat veel meer om de fundamentele kwestie van de bijzondere verbondenheid van de vrouw met haar man.

Iets dergelijks is aan de orde in 1 Korintiërs 14 (zie de hierboven genoemde uitleg in het rapport en bij de ERKWB op pag. 12). Het gaat Paulus om het beëindigen van wanorde, zodat de vrede van God zichtbaar blijft. Dat vrouwen thuis bij hun man kunnen navragen is slechts een praktische uitwerking, toegepast op de cultuur van die tijd.

In beide teksten wordt die praktische uitwerking namelijk beargumenteerd met het woord 'schande'. Dat is een typisch cultureel bepaalde factor. Bij onze eigen toepassing van dergelijke Bijbelteksten moeten we dat in rekening brengen; anders doen we Paulus geen recht, en de Geest evenmin.

De culturele component is ook van belang bij de uitleg van 1 Timoteüs 3 vers 2, waar Paulus schrijft dat een leider van de gemeente 'slechts de man van één vrouw' mag zijn.

Op grond van onder meer deze tekst schrijft de ERKWB op pag. 12: 'The Lord makes it abundantly clear that one of the qualifications for Church office is maleness.'

Of dat zo 'overduidelijk' is, wagen wij te betwijfelen. Het rapport stelt terecht dat het in de cultuur van die tijd niet hoeft te verbazen dat Paulus bij ambtsdragers aan mannen denkt (pag. 24). Maar dat hij slechts één vrouw mag hebben, sprak minder vanzelf.

Wie geen rekening houdt met die culturele component, zou zelfs tot de bizarre conclusie kunnen komen dat een ongetrouwde man geen ambtsdrager kan zijn: die heeft zelfs niet één vrouw.

Wie wel rekent met de culturele component, begrijpt wat het punt is dat Paulus wil maken: polygamie past niet voor een ambtsdrager. Of hij eventueel ook ongetrouwd zou mogen zijn, en of de ambtsdrager ook een vrouw zou kunnen zijn, is dan niet aan de orde.

Slaven

Op pag. 8 maakt de ERKWB bezwaar tegen de bewering van het rapport op pag. 20 'dat in het christendom geen vrouw meer achtergesteld is vanwege haar sekse'. Het rapport baseert dat op Galaten 3 vers 28. De ERKWB is het daar niet mee eens. Haar argument is dat een dergelijke conclusie, als ze correct zou zijn, logisch ook zou moeten gelden voor de slaven; zij worden immers in datzelfde vers genoemd.

We gaan in die logica graag met de ERKWB mee. In zijn brief aan Filemon trekt namelijk ook Paulus die consequentie. Filemon verloor in Onesimus een slaaf, maar hij krijgt hem terug als een geliefde broeder

(Filemon vers 16). En mocht Filemon nog niet begrijpen wat daarvan de consequenties zijn, dan maakt vers 17 dat wel duidelijk: 'ontvang hem dan zoals u mij zou ontvangen'. Hoe zou Filemon Paulus ontvangen? Zou hij hem afstraffen en meteen aan het werk zetten? Zeker niet. Laat hij dat dan ook niet doen bij deze voormalige slaaf die zijn broeder is geworden.

De gelijkheid van slaaf en vrije voor de Heer heeft dus zeker consequenties in de sociale verhoudingen. Dat geldt voor de relatie slaaf-meester en dat geldt evenzeer voor de relatie vrouw-man.

Terecht schrijft de ERKWB (nog steeds op pag. 8, Nederlandse vertaling pag. 9) dat Paulus de slaven niet aanmoedigt om in opstand te komen. Ze verwijst naar Efeziërs 6 vers 5, waar Paulus slaven oproept om hun aardse meester te gehoorzamen zoals zij Christus gehoorzamen.

In 1 Korintiërs 7 vers 21 tot 23 legt hij dat verder uit. Omdat een slaaf in Christus vrij is, hoeft hij zich niet met geweld van mensen te bevrijden, maar kan hij blijven wat hij is.

Zo hoeft ook een vrouw die door haar man wordt overheerst zich niet brutaal tegen hem te verzetten; ze mag rust vinden in God. Vergelijk 1 Petrus 2 vers 18 tot 3 vers 6, waar dezelfde parallel wordt getrokken tussen de positie van slaven en van vrouwen. Beiden hebben het in de sociale verhoudingen vaak niet gemakkelijk. Maar in navolging van Christus mogen ze volhouden door te hopen op God.

Zowel Petrus als Paulus trekken daaruit echter niet de conclusie dat meesters hun slaven mogen onderdrukken of dat mannen hun vrouwen mogen overheersen. Integendeel! Meesters moeten hun slaven niet bedreigen maar handelen uit het besef dat ze dezelfde Heer hebben (Efeziërs 6 vers 9). Mannen moeten hun vrouw liefhebben als hun eigen lichaam (Efeziërs 5 vers 28). Ze moeten haar met respect behandelen, omdat ze samen delen in Gods genade (1 Petrus 3 vers 7).

Opvallend is hoe alle drie genoemde teksten argumenteren vanuit ieders gelijkheid voor God. Dat heeft direct gevolg voor de dagelijkse verhoudingen.

Daarom mogen wij aan de herhaalde apostolische oproep aan vrouwen om zich 'ondergeschikt' te gedragen, niet het recht ontnemen om hen in de kerk dan ook maar op een lagere plaats te zetten. Integendeel! We zullen hun in alles de eer geven die hen toekomt, als deelgenoten in Gods genade.

Huwelijk

Op pag. 14 maakt de ERKWB bezwaar tegen de keus van het rapport om Efeziërs 5 vers 21 te beschouwen als uitgangspunt voor het vervolg, waar Paulus schrijft over de verhoudingen in het christelijk huwelijk. 'Ook in het huwelijk geldt: wees elkaar, uit ontzag voor Christus, onderdanig' stelt het rapport (pag. 27). De ERKWB gebruikt veel woorden (pag. 13 tot 16, Nederlandse vertaling pag. 13 tot 17) om aan te tonen dat dit onjuist zou zijn. Het verschil wordt ons echter niet duidelijk.

Zo stelt de ERKWB op pag. 14 terecht dat Efeziërs 5 vers 21 taalkundig aansluit bij de voorgaande verzen. Maar even later geeft ze toe dat vers 21 een 'conceptual bridge' is naar het vervolg. Er is dan ook een duidelijke relatie tussen vers 21 en 22: in beide gaat het om 'jezelf schikken naar'.

We willen onderkennen dat dit woord in het vervolg niet speciaal wordt toegepast op de man. Wel krijgt de man als voorbeeld mee dat Christus zich 'heeft prijsgegeven' voor de kerk (vers 25). Eigenlijk gaat dat nog verder dan 'je schikken naar'. Er is dus zeker wel sprake van wederkerigheid.

De ERKWB benadrukt op pag. 15 dat man en vrouw niet in alles gelijk zijn. En inderdaad, de positie van man en vrouw is niet verwisselbaar. Het is niet willekeurig dat de man wordt vergeleken met Christus en de vrouw met de kerk. Het lukt de ERKWB echter niet om aan te wijzen wat dan het typerende verschil zou zijn. Dat verschil is in ieder geval niet dat de man moet leiden en de vrouw moet volgen. De man mag initiatief nemen (Efeziërs 5 vers 31) en verantwoordelijk aanvaarden (vers 29). Maar nergens krijgt de man opdracht of bevoegdheid om gezag uit te oefenen over zijn vrouw. Niet in Efeziërs 5, niet in Kolossenzen 3, niet in 1 Petrus 3.

Wel schrijft de ERKWB op pag. 16: 'Reflecting Christ, husbands are to be the authority of the marriage because of their relationship to God'.

Ze zegt dat naar aanleiding van Filippenzen 2 vers 6 en 7. Dat is inderdaad een mooie tekst in dit verband. Christus hield niet vast aan zijn recht om aan God gelijk te zijn. Hij was bereid om zich als dienaar te vernederen tot in de dood aan het kruis.

Voor God was dat echter geen reden om zijn autoriteit over zijn Zoon nog eens extra aan te scherpen. Integendeel! Hij gaf zijn Zoon de naam die elke naam te boven gaat. Zelfs in de hemel moet ieder zich voor Hem buigen (vers 10). God de Vader wordt het meest geëerd wanneer we Christus als Heer belijden (vers 11).

Zo mag het ook zijn tussen een man en zijn vrouw. In een cultuur die vaak onderdrukkend was (en is) voor vrouwen hoeven zij in navolging van Christus niet het recht te claimen om in alles gelijk behandeld te worden. Maar mannen mogen die bescheiden houding van hun vrouw niet beantwoorden met het bevestigen van hun eigen autoriteit! Integendeel: juist christelijke mannen behoren op de inschikkelijke opstelling van hun vrouw te reageren met diep respect. Zij worden blij als hun vrouw eer ontvangt (Spreuken 31 vers 28 en 29)!

Vrijheid

Op pag. 21 (Nederlandse vertaling pag. 22) schrijft de ERKWB: 'We have not changed our views, but the GKv has changed its view'. Ze pareert daarmee de opmerking uit het rapport (pag. 36): 'Scheuringen vormen een negatief getuigenis, zowel voor de wereld als voor de leden van de kerk, in het bijzonder de jonge, nieuwe christenen en de zwakkeren in geloof'. Ze meent dat juist wij het zijn die verdeeldheid brengen, namelijk door onze andere manier van Bijbellezen.

We erkennen dat wij veranderd zijn. We komen voort uit kerkgemeenschappen waarin het vanzelfsprekend was dat alleen mannen ambtsdrager konden zijn. Dat was zo vanzelfsprekend dat het niet eens was vastgelegd in een kerkorde of andere kerkelijke regeling. Ook leek er geen diepgravende uitleg van de Bijbel nodig om deze praktijk te onderbouwen.

Dat veranderde toen in de samenleving om ons heen vrouwen steeds meer gelijke rechten kregen toebedeeld als mannen. Waarom in de kerk dan niet?

De vraag kwam op of we toch maar kerkordelijk moesten vastleggen dat alleen mannen een kerkelijk ambt kunnen vervullen, om zo het verschil met de samenleving te benadrukken.

Maar onvermijdelijk kwam toen ook de vraag naar de Schriftuurlijke onderbouwing. Staat in de Bijbel echt wat wij er altijd in hebben gezien? Of hebben we ons er tot op heden te gemakkelijk van afgemaakt?

Het is in die beweging dat we opnieuw de waarheid hebben ontdekt van 'vrijheid van exegese'.

Vrijheid van exegese betekent voor ons niet dat ieder op zijn eigen manier de Bijbel mag lezen om eruit te halen wat hem persoonlijk aanspreekt. Een dergelijke 'eigenmachtige uitleg' (2 Petrus 1 vers 20) past niet bij boeken die onder invloed van de Heilige Geest geschreven zijn.

Vrijheid van exegese is voor ons wel wat ook de ERKWB voorstaat, als ze op pag. 26 (Nederlandse vertaling pag. 28) waarschuwt voor exegese die vastzit aan een bepaalde agenda. Werkelijk vrij is namelijk de exegese die niet bij voorbaat een bestaande kerkelijke traditie moet onderbouwen, maar die onbevange kan luisteren naar wat de HEER ons door zijn Geest heeft willen zeggen.

In die vrijheid willen we staan, en die vrijheid willen we verdedigen, ook richting de ERKWB.

Er klinkt enige irritatie uit haar opmerking op pag. 26 (Nederlandse vertaling pag. 28), dat het rapport 'seems bent on finding egalitarianism under every rock and stone of the Bible'.

We geven toe dat het rapport die indruk wekken kan, zeker voor lezers die het resultaat niet kunnen of willen meemaken.

We beschouwen het zelf als enthousiasme. Het was voor onze kerken ook wel een verrassing, dat het evangelie veel meer dwingt tot gelijkberechtiging van vrouwen dan we ons voorheen hadden gerealiseerd. We hebben hierboven opnieuw een aantal elementen benoemd, waarvan we tot onze schande moeten erkennen dat we ze te lang over het hoofd hebben gezien.

Natuurlijk beseffen we ook dat we nu niet moeten doorslaan naar de andere kant, door elk verschil tussen man en vrouw te willen ontkennen. Zulk 'egalitarisme' vindt geen steun in de Bijbel, waar God ons immers

vertelt dat Hij de mens vanaf het begin ‘mannelijk en vrouwelijk’ maakte. Ook in het fundamentele 1 Korintiërs 11 bleken man en vrouw niet verwisselbaar.

Het rapport maakt echter ook duidelijk dat we dit verschil niet naar eigen inzicht mogen uitvergroten.

Nergens geeft God in zijn Woord aan de mannen het recht om te heersen over de vrouwen. Nergens stuurt Hij vrouwen weg omdat ze zich zouden bemoeien met mannenzaken. In Christus wordt de fundamentele gelijkheid van mensen voor God bevestigd. Dat willen we meenemen in ons kerkelijk beleid, onder meer door ruimte te geven voor vrouwelijke ambtsdragers.

Het is het goed recht van de ERKWB om ons op te roepen van deze weg terug te keren. Maar dan is het ons goed recht om haar uit te nodigen om juist met ons op deze weg door te gaan.

We nodigen haar uit om samen met ons vrij te exegetiseren. Dus niet klakkeloos onze bevindingen over te nemen, maar ook niet te blijven hangen bij wat vanouds vertrouwd voelde.

Durf het aan om eerlijk te luisteren naar wat de Geest tot de kerken zegt. Durf het aan om teksten in hun context te laten staan. Durf het aan om ze in te kleuren vanuit andere Bijbelse gegevens. Durf het aan om niet te stoppen bij de eerste indruk van een tekst, maar door te vragen naar de werkelijke bedoeling. Durf het aan om toe te geven dat we te vaak iets hebben ingelezen in een tekst wat er niet echt stond. Durf het aan om je te laten verrassen door de Geest.

Op pag. 23 (Nederlandse vertaling pag. 24) voorspelt de ERKWB dat onze aanpak ‘will eventually move the church beyond the question of women eldership to take up the cause of homosexual union and the approve of LGBTQ+ ministers’.

We zullen het niet ontkennen. Op onze synodetafel ligt al een rapport dat hierover handelt.

We zijn ons bewust van de gevoeligheid rond deze thema's. Maar we zijn ervan overtuigd dat het niet de roeping van de kerk is om gevoelige onderwerpen uit de weg te gaan. Evenmin mogen we schijn-veiligheid zoeken door toch maar vast te houden aan de traditionele antwoorden. In het voetspoor van Jezus en zijn apostelen willen we blijven graven in de Schriften, om oude en nieuwe schatten naar boven te halen en ook voor deze tijd Gods weg te vinden.

We verbeelden ons niet dat wij nu opeens alles wel goed begrijpen en het allemaal beter weten dan de ERKWB. Haar schrijven heeft ons weer laten ervaren hoe belangrijk het is om naar elkaar te blijven luisteren en van elkaar te willen leren. Het dwong ons om opnieuw na te denken en opnieuw te formuleren wat we lezen in de Schrift. Daar mogen we haar voor bedanken.

We hopen dat dit schrijven de ERKWB eveneens uitnodigt om de Schriften opnieuw open te slaan. Dan verrijken we elkaar en dienen we elkaar, in de ware eenheid van de kerk.

Bijlage bij artikel 63 - benoemingen

De synode besluit de volgende personen te benoemen in onderstaande commissies:

BKP bestuur Kerkpunt

ds A.J. (Albert) Balk	Amersfoort	2020
J.W. (Pim) Boven	Amersfoort	2019
ds G.A. (Gerbram) Heek	Buitenpost	2022
J.G. (Gert) Kers	Hattem penningmeester	2020
J.L. (Ruud)Knieriem	Utrecht secretaris	2022
H. (Hanneke) van Kranenburg-Christiaans	Veenendaal	2025
M.M. (Martin) Schenkel	Apeldoorn	2025

CLO commissie liturgische ondersteuning

J. (Joan) Brouwers-Oosterbaan	Heemstede	2024
G.J. (Gert-Jan) van Eijk	Nieuwegein	2024
ds G.J. (Gerard) Nederveen	Urk	
J.A. (Jan) Oppeneer	Axel	2024
J.S. (Jacco) Steen-Sennema	Barendrecht	2017
ds R.C. (Richard) Vervoorn (BV)	Geleen	2020
ds. A.A.M. (Arjan) Wilschut (ISK)	Berkel en Rodenrijs	2017

Klankbordgroep DVN n.a.v. opheffen commissie missionaire steunverlening

ds. A.J. (Arnout) Francke
prof. dr. S. (Stefan) Paas
ds. H. (Henk) Bouma
F. (Froukje) Johanna Basoski – Bijlsma

CDP commissie dovenpastoraat

E. (Erwin) Baas	Son		2017
ds. J.W. (Jaap) Boerma	Hardenberg	voorzitter	2022
mw J. (Jannita) Kok	Bunschoten/Spakenburg	voorzitter IDP	2017
I. (Inge) Jacques-Boerma	Rotterdam	secretaris	2024

RvT TU Raad van Toezicht TU

J. (Jan) Dijk	Leusden	2024
mw. J.G. (José) Geertsema	Herveld	2017
ds. A. (Arjan) Koster	Gouda	2017
J.E. (Jacqueline) van Muilwijk-Koezen	Culemborg	2017

RvA TU Raad van Advies TU

ds. G. (Geert) van Dijk	Sliedrecht	2017
drs. L.H.Th. (Luite-Harm) Kooij	Nieuwleusen	2024
drs. J.M. (Jan) Mudde	Enschede	2024
ds. J.H. Soepenbergh	Assen	2017
B.P. (Bernard) Veldkamp	Enschede	2017

CAD commissie archief en documentatie

dr. C.T. (Theo) Basoski	Groningen	voorzitter	2017
W. (Wiljan) Puttenstein	Wezep	secretaris	2020
ds. G. (Geert) van Dijk	Sliedrecht		2024
mw. W. (Willeke) Koelewijn	Bunschoten-Spakenburg	penningm	2024

CKO commissie kerkelijke onderzoeken

dr. C.T. (Theo) Basoski	Groningen		2023
ds. LL.J. (Louren) Blijdorp	Enschede		2023
ds. M.J.C. (Thijs) Blok	Utrecht		2023
W. (Wieb) Boerma	Zwolle	voorzitter	2023
ds. G. (Gijs) Bronsveld	Hattem		2023
ds. D.S. (Dick) Dreschler	Hardenberg		2023
ds. A. (Bart) Dubbink	Assen		2023
C. (Cornelis) Hamstra	Arnhem		2025
ds. M. (Mark) Janssens	Utrecht		2023
ds. C. (Christiaan) Kanis	Loppersum		2023
ds. A.M.J. (Almatine) Leene	Hattem		2023
ds. I. (Pim) Poortinga	Den Bosch		2023
A. (Betty) Poutsma-Jansen	Hoogeveen		2024
ds. H.H. (Herman) Scheffer	Barendrecht		2023
ds. Azn.G. (Gert) Treurniet	Vlaardingen		2023
ds. R. (Roel) Venderbos	Kampen		2023
C. (Cobie) Voorberg-Trimp	Amersfoort		2025

CCE commissie contact en eenheid

ds. G. (Geert) Bruinsma	Joure		2017
ds. C.T. (Kees) de Groot	Nunspeet		2017
ds. J.F. (Johan) Harmanny	Gent		2020
S. (Sytze) Huizinga	Arnhem		2017
ds. D.W.L. (Dinand) Krol	Meppel		2024
J.H. (Jan) Kuiper	Apeldoorn		2020
H.J. (Leny) Louwerse-Lode	Gameren		2017
mw. A.A.M. (Ave) Luth	Leiden		2017
P.M.A. (Marnix) van Oord	Almere		2017
ds. T.P. (Taco) Postuma	Arnhem		2017
mw. H.J. (Hillie) van de Streek	Utrecht		2017
F.H. (Frans) Tijssen	Barneveld		2017
ds. L.M. (Lucas) van der Veen	Waddinxveen		2017
ds. J.R. Cramer	Rijssenhou	secundus	2020

CRB commissies relaties buitenland

ds. P. (Pieter) Boonstra	Huizen		2020
ds. D.S. (Dick) Dreschler	Hardenberg		2017
ds. A.P. (Albert) Feijen	Hardenberg		2020
A. (Arjan) Grashuis	Delfgauw		2014
ds. Th.J. (Theo) Havinga	Beilen		2014
ds. R. (Rinze) Ijbema	Rotterdam		2017
mw. M. (Marjan) van der Lingen	Zwolle		2023
mw. H.J. (Hillie) van de Streek	Utrecht		2020
ds. H. (Henk) Venema	Drachten		2017
J.T. (Joke) de Haan-Douma	Zwolle	Bureau CRB	

CRO commissie relatie overheid

J. (Jos) Douma	Zoetermeer	voorzitter	2024
mw. A.E.H. (Annelies) van der Kolk	Harderwijk		2017
Z.B. (Bart) Nitrauw	Nijkerk		2017
H.M. (Hilde) Palland-Mulder	Kampen		
J.A.W. (Jacques) Pilon	Amersfoort		
mw. I. (Irene) van Renssen	Amsterdam		2024
mw. H.J. (Hillie) van der Streek	Utrecht		

CGV commissie geestelijke verzorging

A. (Albert) Boersma	Harderwijk		2017
ds. E.R. (Eduard) de Braak	Blije	secretaris	2017
M.J.M. (Hans) van den Brink	Apeldoorn		2017
B. (Bert) Houwen	Tiel		2024
R. (Reinout) Roukema	Barendrecht		2017
ds. C. (Kees) Smit, voorzitter	Culemborg		2017
ds. M. (Marten) Tel	Zaltbommel		2024

BEM commissie bestuur Evangelisatie & Moslims

ds. A. (Albert) Veerman	Bergen op Zoom		2024
G. (Gerke) Roorda	Zeist		2020
ds. A.A. (At) Kramer	Zwolle	secundus	

CVR commissie verzoening en recht

ds. M.H.T. (Menko) Biewenga	Hasselt
H.M. (Heleen) Hamelink	Middelburg
ds. M. (Mark) Janssens	Utrecht
mw. A. (Alice) Kortering	Kampen

CKB college voor het kerkelijk beroep

mr. J.P.A. (Jan Peter) Boersma	Hilversum		2022
mr. J. (Jan) Bolt	Assen		2022
ds. H. (Hilbrand) van Eeken	Den Helder		2022
mr. W. (Pim) Geelhoed	Groningen		2022
mr. J. (Joan) Janssens-Boer	Utrecht		2022
mr. J. (Jesse) van Meerkerk	Sliedrecht		2022
mr. J. (Hans) Storm	Den Haag	voorzitter	2022
ds. R. (Roelof) Tigelaar	Zuidhorn		2022
ds. W.M. (Wim) van Wijk	Deventer		2022

als plaatsvervangend lid van het college voor het kerkelijk beroep

mr. C. (Cees) van der Boom	Hollandscheveld		2022
S.R.S. (Sander) Datema	Bennekom		2022
ds. L.E. (Ernst) Leeftink	Balkbrug		2022
prof. dr. E.F. (Evert) Stamhuis	Maastricht		2022

CKA commissie kerkelijke adviezen

M.J. (Maarten) Verkerk	Hoensbroek	voorzitter	2022
ds. G. (Gerry) Bos-Kaptein	Nijmegen		2022
G. (Gerben) Dijkman	Utrecht		2022
mw. J. (Janine) van Drieënhuizen	Apeldoorn		2022
ds. A.P. (Albert) Feijen	Hardenberg		2022
ds. J.M. (Jan Michiel) de Groot	Wezep		2022
ds. K. (Kornelis) Harmannij	Harderwijk		2022
P. (Peter) de Jonge	Rotterdam		2024
ds. R.A.I. (Robert) van Ommen	Staphorst		2025
ds. J.G. (Hans) Vel Tromp	Veenendaal		2022
ds. R.J. (Rob) Vreugdenhil	Capelle aan den IJssel		2022
ds. G.B. (Berdien) Wijnalda-Spoelman	Roodeschool		2022
mw. M. (Marjon) Zielhuis	Dronten		2022

CSMKR commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties

C.J. (Corrie) Blijdorp-Kodde	Kampen		2020
ds. N. (Nico) Geertsema	Lisse		2024
ds. J.E. (Edgar) Kramer, secretaris	Nieuwleusen		2017
W. (Wietske) Kruiswijk-van Herk	Apeldoorn		2017
ds. F.E. (Frank) Schneider, voorzitter	Breukelen		2017
C. (Christa) Schoon-Kempe	Oosterwolde		2024

ICG interkerkelijke commissie geschiloplossing

ds. A. (Alex) Boshuizen	Voorhout	secretaris	2017
K.H. (Klaas) Mollema	Alphen ad Rijn		2017
A. (Arco) Schenkel	Capelle ad IJssel		2020
L. (Lien) Schilthuis-Verkuil	Harkstede	voorzitter	2017
J.C.E. (Jacqueline) Siebenga-Moggré	Zwolle		2017
ds. A. (Arie) van Vugt	Eindhoven		2019

vanuit de CGK:

ds. A.G. (Adrie) van der Heijden	Zaandam		2017
A.J. (Arjan) Dorst	Nieuwerkerk ad IJssel		2017

CFB commissie financiën en beleid

G. (Gerco) van de Broek	Groot-Ammers		2017
S.R.S. (Sander) Datema (vanuit CBB)	Bennekom		2020
J.W. (Jan Willem) Janssens	Odijk	secretaris	2020
A.T. (Aaike) Kamsteeg (vanuit CBB)	Dordrecht		2020
P. (Peter) Koolstra	Veenendaal		2017
H. (Henk) Rempelman	Amersfoort		2017
H.J. (Hermann) Toebes (vanuit CBB)	Harderwijk	voorzitter	2020

COS commissie ondersteuning synode

P. (Peter) van Engeldorp Gastelaars	Rotterdam		2024
ds. K. (Kornelis) Harmannij	Harderwijk	secretaris	2024
ds. J.B. (Jan Bert) de Rijke	Goes	voorzitter	2014
ds. P.G. (Peter) Sinia	Ede		2022
S. (Sybren) Stelpstra	Brucht		2017
B.P. (Ben) Vreugdenhil	Breukelen		2020
D. (Dineke) de Vries-Kruidhof	Annen		2024

L. (Lydia) Postma-Douma	Amersfoort	ambtelijk secretaris
H.S. (Heleen) Sytsma-van Loo	Eindhoven	communicatieadviseur

CBK commissie belijdende kerk

mr. dr. A. (Avelien) Haan	Aduard	voorzitter	2022
prof. dr. J.M. (Hans) Burger	Enschede		2022
S. (Sabine) van der Heiden	Houten		2022
ds. M. (Mark) Janssens	Utrecht		2022
ds. J.M. (Marinus) de Jong	Amsterdam		2022
ds. P. (Pieter) Niemeijer	Leiden		2022

CAV commissie aansluiting VSE

M.J. (Maarten) Blacquièr	Apeldoorn		2022
R. (Ruurd) Kooistra	Zwolle		2022
J.M. (Jan Marius) Louwerse	Amstelveen	voorzitter	2022
W.H. (Wim) Martens	Ede		2022
A.F.M. (Frans) Schippers	Ede		2022

Commissie Plaisier

ds A.D. (Alrik) Vos	Alkmaar		2023
---------------------	---------	--	------

De Commissie Plaisier is een commissie van de Protestantse Kerk in Nederland. De leden van de commissie zijn afkomstig uit diverse kerkgenootschappen en voeren op verzoek van advocaten in tweetallen geloofsgesprekken met bekeerlingen van wie de bekering niet geloofwaardig wordt bevonden door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).